

The Colloquial Series

Series Adviser: Gary King

The following languages are available in the Colloquial series:

Afrikaans	Japanese
Albanian	Korean
Amharic	Latvian
Arabic (Levantine)	Lithuanian
Arabic of Egypt	Malay
Arabic of the Gulf and Saudi Arabia	Mongolian
Basque	Norwegian
Bulgarian	Panjabi
* Cambodian	Persian
* Cantonese	Polish
* Chinese	Portuguese
Croatian and Serbian	Portuguese of Brazil
Czech	Romanian
Danish	* Russian
Dutch	Scottish Gaelic
Estonian	Slovak
Finnish	Slovene
French	Somali
German	* Spanish
Greek	Spanish of Latin America
Gujarati	Swedish
Hindi	* Thai
Hungarian	Turkish
Icelandic	Ukrainian
Indonesian	Urdu
Italian	* Vietnamese
	Welsh

Colloquial Polish

The Complete Course for Beginners

Bolesław W. Mazur

Accompanying cassette(s) (*and CDs) are available for the above titles. They can be ordered through your bookseller, or send payment with order to Taylor & Francis/Routledge Ltd, ITPS, Cheriton House, North Way, Andover, Hants SP10 5BE, UK, or to Routledge Inc, 29 West 35th Street, New York NY 10001, USA.

COLLOQUIAL CD-ROMs

Multimedia Language Courses

Available in: Chinese, French, Portuguese and Spanish

London and New York

First edition published 1983
by Routledge & Kegan Paul
Reprinted in 1986, 1988, 1991,
1992, 1994, 1995, 1996 and 1997

2nd edition published 2001 by Routledge
11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE

Simultaneously published in the USA and Canada
by Routledge
29 West 35th Street, New York, NY 10001

Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group

© 2001 Bolesław W. Mazur

Typeset in Times by Florence Production, Stoodleigh, Devon.
Printed and bound in Great Britain by Clays Ltd, St Ives plc.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers.

British Library Cataloguing in Publication Data

A catalogue record for this book is available from the British Library

Library of Congress Cataloging in Publication Data

Mazur, Bolesław W.

Colloquial Polish: the complete course for beginners /
Bolesław W. Mazur.

p.cm. – (Colloquials)

“Simultaneously published in the USA and Canada by
Routledge” – CIP t.p. verso.

Includes indexes.

1. Polish language – Textbooks for foreign speakers – English.

PG6129.E5 M384 2001
491.8‘582421–dc21

ISBN 0-415-15752-8 (book)
ISBN 0-415-15753-6 (tape)
ISBN 0-415-15754-4 (pack)

This book is
dedicated to
Laura

Contents

Foreword	ix
About this book	xii
Map of Poland	xiv
The letters and sounds of Polish	1
1 Dzień dobry. Nazywam się . . .	8
Hello. My name's . . .	
2 Czy jest tu gdzieś blisko hotel?	19
Is there a hotel around here?	
3 Jak spędzam wolny czas	30
How I spend my free time	
4 Życzymy miłego pobytu	40
We wish you a pleasant stay	
5 Mówienie w obcym języku	51
Speaking a foreign language	
6 Idziemy do kina	64
We're going to the cinema	
7 Muszę kupić parę rzeczy	78
I must buy one or two things	
8 W mieście	92
In town	
9 Kolacja w domu	105
Dinner at home	
10 Czy mogę panu zadać kilka pytań?	120
Can I ask you a few questions?	
11 Co się stało?	134
What happened?	
12 Dobrze, że pana widzę!	147
Just the person I want to see!	

13 Czy może mi pani pomóc?	159
Can you help me?	
14 Nie przeszkadzaj mi!	175
Don't bother me!	
15 Nie mam w czym chodzić	187
I've got nothing to wear	
16 Co byś zrobił, gdybyś ...?	201
What would you do if you ...?	
17 Wyszła za mąż za Francuza	215
She married a Frenchman	
18 Jak dobrze, że już wróciłaś!	227
How good to see you back!	
Key to exercises	241
Grammar reference	261
Polish-English glossary	275
English-Polish glossary	297
Grammar index	318
Topics index	319

Foreword

Poland is a country whose experience contrasts very markedly with that of either Britain or the USA. It was once a great European power, which had the misfortune to be completely wiped off the map for long periods and which has only recently re-emerged as a sovereign republic. For several centuries, it was dominated by ruthless neighbours, which long sought to eradicate its culture, its history and its very identity. For several decades in the twentieth century, it belonged to that tragic zone of Europe which was successively overrun by Hitler and Stalin. It was largely land-locked, predominantly Catholic, and economically retarded. Its territorial borders were constantly in flux. Its language, Polish, has generated a rich literature which goes back to the Renaissance and beyond. But, unlike English, Polish has never exerted a major influence beyond the immediate circle of countries in Eastern and Central Europe which once belonged to the bold Polish Commonwealth.

Moreover, thanks to its political misfortunes, Poland has often been deprived of an independent voice. As a result, it was often the butt of hostile stereotypes. Germans could make fun of the *Polnische wirtschaft*, the supposedly shambolic Polish economy. Russians could paint the Poles as inveterate troublemakers. Until quite recently, Americans were given to telling 'Polish jokes'. The image only changed when the Solidarity movement gained world-wide recognition in the 1980s, when a Polish Pope, John Paul II, emerged on the international stage as a dynamic figure with great moral authority, and when Poland prepared to take its rightful place both in NATO and the European Union.

As familiarity with Poland grows, more and more people are realising that they are not dealing with a country in the Ruritanian category. Poland may take pride in its colourful music and folklore, and may possess a complex, multi-ethnic and little known past. But it is not tiny and it is not insignificant. It is not one of those small and distant nations 'about which we know nothing'. Warsaw is closer to London than London is to Rome or Lisbon. The Polish

frontier is less than an hour's drive from Berlin. Poland's territory is nearly half as big again as the United Kingdom, and is similar in size to that of Spain or Germany. Poland's population, at nearly 40 million, is in the same league as that of California or New York State, and is larger than those of Canada and Australia combined. If one adds the 15 million Poles who for various reasons live abroad, it approaches that of France, Italy or Britain.

Due to its unfamiliarity, the Polish language has gained the unwarranted reputation of being fiendishly difficult, if not impossible to learn. As someone who has mastered it from scratch, and who uses it every day at home, I can categorically deny this slur. In reality, it is no more difficult for an English-speaker to learn Polish than for a Polish-speaker to learn English. Of course, all language learning presents a challenge that demands enthusiasm and perseverance. And, of course, Polish does present problems, especially in the initial stages. Beginners may struggle a bit with unusual combinations of consonants, as in **mróz** (frost) or **śnieg** (snow) or **dwór** (court). But they can take heart from the fact that Polish vowels are, unlike their English counterparts, extremely simple. They may be shaken by the fearful visual impact of Polish spelling, until they learn that it is completely regular. They may feel at first that they will never be able to utter names like **Szczepieszyn** or **Łuszczycycki**. But they will soon recover when they see that such names are no harder than English tongue-twisters like 'Fish, chips an' peas', 'sea shells on the sea shore', or 'Whoosh-chit-ski'. Sooner or later, middle-level learners will have to face grammatical features such as the declension of nouns and adjectives, the conjugation of verbs, and the absence of articles. But they can rest assured that Polish is no better and no worse than other European languages, like German or Latin, which use similar inflected systems. Advanced learners will eventually be tempted to scale the heights of verbal aspects or to wrestle with verbs of motion. But they can do so with confidence if told that the world of English tenses or English idioms is full of far more nightmarish complexities.

Above all, learners whose first aim is to grasp the basics of colloquial Polish have two prime advantages. Firstly, they do not need to master every single grammatical complication in order to converse effectively. They need to understand only a modicum of grammatical mechanisms, and they can leave many of the finer points for a later day. Secondly, they can draw from the very start on the large body of words which Polish shares with other

European languages. Even on Day One, it does not take a genius to grasp the gist of such important sentiments as **Mój profesor jest elegancki**, **Polskie damy są bardzo inteligentne**, or **Brawo! Polski kolokwialny nie jest tak fatalny**.

Norman Davies

Norman Davies, CMG, FBA, is the author of *God's Playground: a History of Poland*, 2 vols, OUP, 1981; *Heart of Europe: Poland's Past in Poland's Present*, revised edition, OUP, 2001; and *Europe: a History*, OUP, 1996.

About this book

The aim of *Colloquial Polish* is to provide a comprehensive introduction to the basic structures of the language, together with the vocabulary of everyday situations. It is designed for new learners working on their own or with a teacher and will also serve as a refresher course for those who have forgotten some of the Polish they once knew. The tourist or business traveller can pick and choose from among those sections of the book that are of the most practical use or immediate interest.

The book starts by introducing you to the sounds and spellings of Polish, and provides you with a practical guide to pronunciation.

There are eighteen lessons which systematically cover the basic vocabulary and grammatical structure of the language. Each lesson contains two dialogues, with a few containing three. These are followed by explanations of grammar and usage.

In the first eight lessons the dialogues are accompanied by an English translation. Use this as a prompt to see how well you can remember the original Polish version. In the remaining lessons the dialogues are followed by the relevant vocabulary. Most of the dialogues are in the form of short, practical conversations involving family, friends, casual acquaintances and work colleagues but there are also reading passages and examples of letter-writing.

The points of grammar are introduced progressively in building-block fashion, illustrated by examples of common usage and tested by exercises. You can check the answers to the exercises in the Key at the back of the book.

The book contains extensive Polish-English/English-Polish glossaries and a short grammar reference section. There are also indices of both grammatical points and topics to help you navigate your way around the content of the lessons.

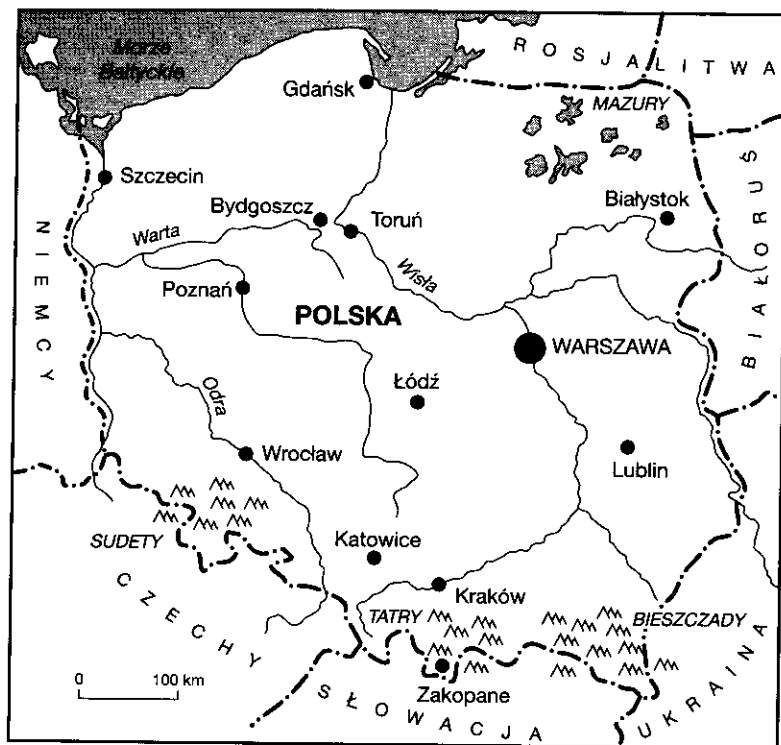
Pronunciation examples, dialogues and passages recorded on the accompanying cassettes are indicated at the appropriate points in the text. The tapes are an indispensable aid to following the course, particularly in developing listening and pronunciation skills.

How you use the book depends on what works best for you and what you need or hope to achieve. Any new language requires perseverance, a willingness to learn not only new words but new concepts and new attitudes.

Polish looks like a complicated and difficult language. But once you have mastered the basic principles of pronunciation and structure, you will soon find yourself able to hold conversations, read Polish texts with the help of a dictionary, and enjoy closer contact with one of Europe's rich cultures.

Acknowledgements

I would like to thank all those who have helped me in producing this book. Particular thanks go to Kasia Ancuta of the University of Silesia and Dorota Hołowiak for their ideas and generous contribution to the content. Thanks too to Norman Davies for the Foreword, the editorial team at Routledge for their patience and suggestions, and Gerard M-F Hill for his meticulous work on the manuscript. Also, thanks to Olga Mitchell for her encouragement.

Map of Poland

The letters and sounds of Polish

Pronunciation

Polish pronunciation is easier than might at first sight appear. Learners may shake their heads when confronted with place-names like **Szczecin**, **Bydgoszcz**, or **Śląsk**, but foreign learners of English face greater difficulties with Gloucester, Towcester, or Slough.

Polish spelling, unlike English or French, is closely consistent with pronunciation. Each letter on the whole corresponds to one sound. Some sounds are represented by two-letter combinations; others are indicated by an additional accent or mark.

The alphabet and the practice words in the other parts of this section can be heard on the accompanying cassette, if you have it; listen carefully and repeat.

The alphabet

The Polish alphabet consists of 32 letters:

a	i	r	<i>Sounds represented</i>
ą	j	s	<i>by two letters</i>
b	k	ś	
c	l	t	ch
ć	ł	u	cz
d	m	w	dz
e	n	y	dź
ę	ń	z	dż
f	o	ż	rz
g	ó	ź	sz
h	p		

- The letters **q**, **v**, **x** are not used in Polish except in foreign words or as symbols. In dictionaries the double letters appear under the initial letter: e.g. **ch** = **c** + **h**. All other letters follow in alphabetical order, as above.

The letters and sounds of Polish

Pronunciation

Polish pronunciation is easier than might at first sight appear. Learners may shake their heads when confronted with place-names like **Szczecin**, **Bydgoszcz**, or **Śląsk**, but foreign learners of English face greater difficulties with Gloucester, Towcester, or Slough.

Polish spelling, unlike English or French, is closely consistent with pronunciation. Each letter on the whole corresponds to one sound. Some sounds are represented by two-letter combinations; others are indicated by an additional accent or mark.

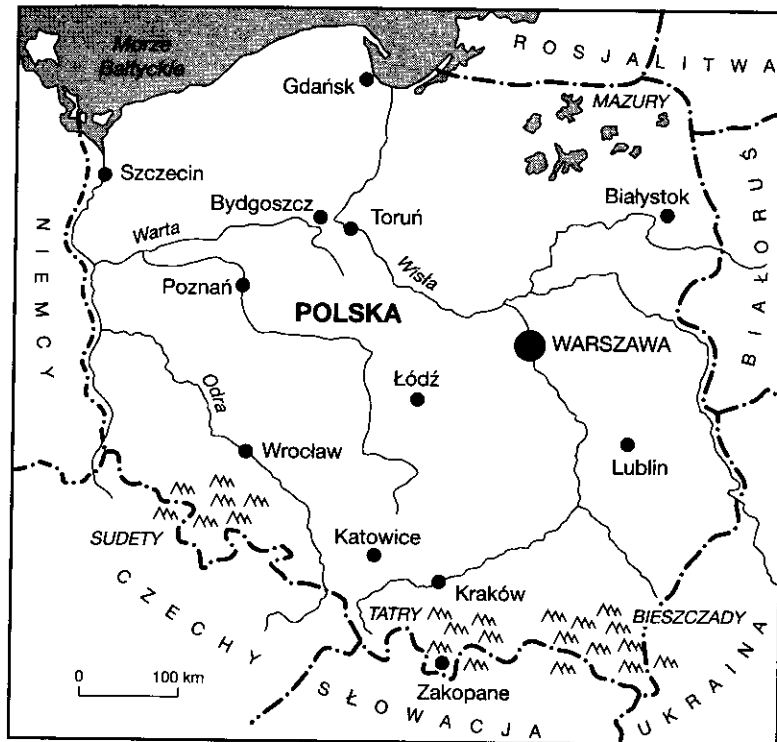
The alphabet and the practice words in the other parts of this section can be heard on the accompanying cassette, if you have it; listen carefully and repeat.

The alphabet

The Polish alphabet consists of 32 letters:

a	i	r	<i>Sounds represented by two letters</i>
ą	j	s	
b	k	ś	
c	l	t	ch
ć	ł	u	cz
d	m	w	dz
e	n	y	dź
ę	ń	z	dż
f	o	ż	rz
g	ó	ź	sz
h	p		

- The letters **q**, **v**, **x** are not used in Polish except in foreign words or as symbols. In dictionaries the double letters appear under the initial letter: e.g. **ch** = **c** + **h**. All other letters follow in alphabetical order, as above.

Map of Poland

Vowels

The pronunciation of Polish vowels is very similar to that in Italian or Spanish. There is no variation in their sounds as in English. The second 'o' in Boston or Oxford is pronounced in Polish in exactly the same way as the first; **metal** (same meaning in Polish and English) is pronounced **met** + **al** not 'metl'.

a	as in <u>ma</u> t	matka mother	mapa map
e	as in <u>ne</u> xt	tekst text	prezent present
i	as in <u>lee</u> k	list letter	film film
o	as in <u>lo</u> t	kot cat	lotnisko airport
u	as in <u>mo</u> o	butelka bottle	bufet buffet
ó		góra hill	król king
y	as in <u>sin</u>	syn son	rynek market

Practice

Listen and repeat. Take care with words containing vowel combinations and those which have the same or very similar spelling in English:

Polska	student	Europa
Anglia	komputer	autobus
Londyn	telefon	teatr
Ameryka	satelita	Ukraina

Nasal vowels

Polish has two nasal vowels: **ą** – **ę**. These sounds have no exact equivalent in English:

ą is like on in song, or on in Le Monde

ę is like en, with a trace of 'w', in Bengal [Bewngal]

Contrary to the general rule of one letter, one sound, these two vowels are rarely pronounced with their full nasal value. Here is a very simplified guide:

- before **b** and **p**

ą sounds like om

trąbka [trompka] trumpet
gąbka [gompka] sponge

ę sounds like em

zęby [zemby] teeth

postęp [postemp] progress

- in most other cases

ą sounds like on

kąt [kont] corner

mądry [mondry] clever

ę sounds like en

ręka [renka] hand

kolęda [kolenda] carol

- in word-final position **ą** retains its nasal value (**sa** 'they are' is pronounced like 'song' without the 'g', but **ę** is usually pronounced **e** – **imię** (imie) 'Christian name'.

Consonants

(1) Consonants pronounced very much as their English equivalents:

b	(bed)	bank bank	bilet ticket
d	(dog)	dom house	dokument document
f	(fog)	fakt fact	fotel armchair
g	(get)	grupa group	gazeta newspaper
k	(keg)	kawa coffee	kot cat
l	(lot)	lampa lamp	lato summer
m	(mat)	mapa map	minuta minute
n	(net)	nos nose	noga foot
p	(pot)	pole field	pogoda weather
s	(stop)	sklep shop	sobota Saturday
t	(ten)	tenis tennis	Tamiza Thames
z	(zone)	zero zero	zegarek watch

(2) Consonants pronounced differently or represented by different letters:

c	<u>ts</u> as in <u>bits</u>	cena price	noc night
h / ch	<u>ch</u> as in Scots <u>loch</u>	dach roof	hotel hotel
j	<u>y</u> as in <u>yes</u>	jeden one	kraj country
ł	<u>w</u> as in <u>wet</u>	głos voice	kanal channel
r	rolled Scots <u>r</u>	rok year	ryba fish
w	<u>y</u> as in <u>yodka</u>	woda water	wino wine

Hard and soft consonants

Almost every Polish consonant has a hard and soft pronunciation. If you have the tape you will have heard the difference on a number of occasions. For example:

bank, park [hard b, p] **bilet, piwo** [soft bee, pee]

This softening occurs whenever a consonant is followed by *i* [ee]. But note: when *i* itself is followed by another vowel it adds to the consonant a trace of the sound *y* in 'yes', and is no longer pronounced as a separate syllable: **pies** 'dog' is pronounced [pyes] not [pee-es]; similarly **niebo** [nyebo] 'sky', **miasto** [myasto] 'town', **Anglia** [Anglya] 'England'.

The softness of some consonants is indicated by an acute accent: **ć ń ś ź dź** (before vowels written as **ci ni si zi dzi**):

ć (ci)	as in <u>cello</u>	pić to drink	ciotka aunt
ń (ni)	as in <u>canyon</u>	koń horse	koniec end
ś (si)	as in <u>sure</u>	środa Wednesday	siostra sister
ź (zi)	as in <u>Gigi</u>	źle bad(ly)	ziemia earth
dź (dzi)	as in <u>jeep</u>	dźwig crane	dzisiaj today

Contrast these soft sounds with the hard pronunciation of the following group of consonants. Remember that the two letters represent one sound:

cz	hard ch as in <u>church</u>	czas time	poczta post office
sz	hard sh as in <u>shekel</u>	Szkot Scotsman	paszport passport
rz	} hard g in <u>gendarme</u>	rzeka river	morze sea
ż		żona wife	żaba frog
dż	as d + ż	dżem jam	dżungla jungle
dz	as ds in <u>odds</u>	dzwon bell	bardzo very

Practice

Read the following words slowly and clearly. Take care to distinguish between the hard and soft sounds:

cena	sobota	znak	droga	deszcz
być	śnieg	zielony	dzień	gość
czek	szok	żart	dżentelmen	drzwi

Now practise the following. Use this opportunity to remind yourself of the pronunciation of nasal vowels, and also of sounds which exist in English but are represented by different letters:

pociąg	język	policja	Warszawa	chłopiec
piątek	często	stacja	szkoła	herbata
dąb	wstęp	tramwaj	słowo	hokej

Voiced and unvoiced consonants

The distinctly voiced pronunciation of certain consonants often becomes dulled, depending on their position in a word. So, for example, at the end of a word:

b in	klub club	sounds like →	p	[klup]
d	ogród garden		t	[ogrót]
g	róg corner		k	[rók]
w	lew lion		f	[lef]
z	teraz now		s	[teras]
ż (rz)	lekarz doctor		sz	[lekasz]
ź	weź take!		ś	[weś]
dż	wódz leader		c	[wóc]
dź	Łódź [a Polish city]		ć	[Łóć]
dż	brydż bridge (cards)		cz	[brycz]

This same change of pronunciation occurs also within words and between words.

Rule: when a voiced consonant precedes or follows an unvoiced consonant, its pronunciation is dulled. In other words, **w** (the most common example) sounds like [f] whenever it precedes or follows **p t k** etc.

Practice

Practise saying the following words:

wtorek	[ftorek]	Tuesday	trzy	[tszy]	three
wczoraj	[fczoraj]	yesterday	łóżko	[łószko]	bed
wschód	[fschót]	west	wódka	[wótka]	vodka
kwiat	[kfiat]	flower	w sobotę	[f sobote]	on Saturday
świat	[śfiat]	world	z Paryża	[s Paryża]	from Paris

The details above are far less important to you than those elsewhere in this section, particularly if your only concern is to make yourself understood. But they will help you to understand the pronunciation you will hear used by Poles.

Stress

One part of every Polish word is stressed more than others. In the vast majority of cases this is the second-last syllable, so the girl's name is pronounced 'Mar-ya':

War-sza-wa sa-mo-lot pasz-port Mar-ia

The few exceptions will be identified for you. For example, in some words of Latin or Greek origin the stress usually falls on the third-last syllable:

mu-zy-ka A-me-ry-ka u-ni-wer-sy-tet

Some notes to remember

- If you pronounce Polish words slowly and clearly using the guidelines in this section you will be understood. When in doubt break the word up into syllables. This will help you to deal with longer words and those with awkward-looking groups of consonants:

Rzecz – pos – po – li – ta Pol – ska The Polish Republic

- Take particular care with vowels; it may help if you follow the Italian pronunciation of *Italia* or *Mama mia*. Watch out also for the difference between Polish and English pronunciation of certain consonants – in Polish *c* [ts] is never pronounced as *k*.
- Although Polish spelling is more predictable than English, three sounds are rendered, unpredictably, in one of two ways:

ó	Bóg	God	ż	może	perhaps	h	herbata	tea
u	Bug	(a Polish river)	rz	morze	sea	ch	chleb	bread

- Certain words are conventionally spelled with small letters. These include the days of the week, the months of the year, adjectives of nationality and those derived from place names. For example: **sobota** 'Saturday', **maj** 'May', **(język) polski** 'Polish (language)'.

Reading

The following short text and accompanying English translation is taken from the first page of a Polish passport. Read it slowly. Whenever necessary refer to the earlier explanations, then listen to the tape:

Rzeczpospolita Polska

PASZPORT

Władze Rzeczypospolitej Polskiej zwracają się z uprzejmą prośbą do wszystkich, których może to dotyczyć o okazanie posiadaczowi tego paszportu wszelkiej pomocy jaka może okazać się niezbędna w czasie pobytu za granicą.

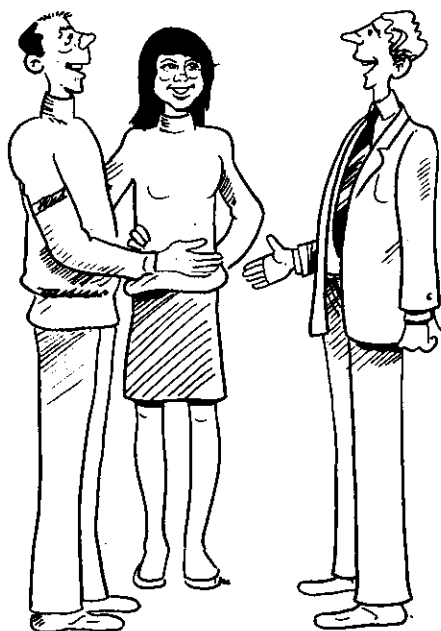
The Authorities of the Republic of Poland kindly request all those whom it may concern to provide the bearer of this Passport all assistance that may be deemed necessary while abroad.

1 Dzień dobry. Nazywam się . . .

Hello. My name's . . .

In this lesson you will learn about:

- Greetings and simple courtesies
- The present tense of the verb 'to be'
- Formal and familiar forms of address
- Simple questions and answers
- Nouns and their gender

Dialogue 1

Bardzo mi miło

Very nice to meet you

Neil Howard, an English businessman, arrives in Wrocław to visit a Polish computer company. He is met at the airport by the company's representatives, Stefan Wolski and Ewa Wilk.

STEFAN: Przepraszam, czy pan Howard?

NEIL: Słucham?

STEFAN: Pan Neil Howard?

NEIL: Tak, jestem Neil Howard.

STEFAN: Dzień dobry. Nazywam się Stefan Wolski, a to jest pani Ewa Wilk.

NEIL: Bardzo mi miło.

STEFAN: Excuse me, (are you) Mr Howard?

NEIL: Pardon?

STEFAN: Mr Neil Howard?

NEIL: Yes, I'm Neil Howard.

STEFAN: Hello. My name's Stefan Wolski, and this is (Miss) Ewa Wilk.

NEIL: Very nice to meet you.

Dialogue 2

Cześć!

Hi!

Two friends meet in the street. They're both in a hurry

AGNIESZKA: Cześć, Jacek!

JACEK: Cześć, Agnieszka!

AGNIESZKA: Co słychać?

JACEK: Nic nowego, a co u ciebie?

AGNIESZKA: Wszystko w porządku, dziękuję.

JACEK: No to do zobaczenia.

AGNIESZKA: No to cześć. Do jutra.

AGNIESZKA: *Hi, Jacek!*

JACEK: *Hi, Agnieszka!*

AGNIESZKA: *How are things?*

JACEK: *Nothing new, and how are things with you?*

AGNIESZKA: *Everything's fine, thanks.*

JACEK: *Be seeing you then.*

AGNIESZKA: *'Bye. See you tomorrow.*

Saying 'hello' and 'goodbye'

Dzień dobry Good morning / afternoon

Dobry wieczór Good evening

Dobranoc Good night

Do widzenia Goodbye

Dzień dobry and **dobry wieczór** can also be used where English uses 'Hello'.

Between friends the exchanges are much more casual, as in the second dialogue:

Cześć!	Hi! / 'Bye!
Co słyhać? / co nowego?	How are things? / what's new?
Nic nowego / po staremu	Nothing new / same as before
A co u ciebie?	And how are things with you?
Wszystko w porządku	Everything's fine
Do zobaczenia / do jutra	See you later / see you tomorrow

Yes / no, please, thank you and excuse me

Tak / nie	Yes / no	Przepraszam	Excuse me / I'm sorry
Proszę	Please	Ślucham?	Pardon?
Dziękuję	Thank you		
(bardzo)	(very much)		

When offering someone something, say **proszę** or **proszę bardzo** 'here you are' (same usage as German *Bitte, Bitte schön*); in answer to **dziękuję** or **dziękuję bardzo** (*Danke, Danke schön*), **proszę (bardzo)** means 'You're (very) welcome / Don't mention it'.

Take care! **dziękuję** in response to an offer can also mean 'No thank you' (like French *merci*). Watch out for other signs, such as the tone of voice and gesture.

Exercise 1

Two conversations got jumbled. Use the boxes at the end to list the scraps of conversation in the right order. In each case the first one has been done for you.

- a Co słyhać?
- b Tak, jestem pani Anna Kowalska.
- c Ślucham?
- d No to do zobaczenia.
- e Bardzo mi miło.
- f Przepraszam, czy pani Anna Kowalska?
- g Nic nowego.
- h Cześć Kuba!
- i Pani Anna Kowalska?
- j Po staremu. A co u ciebie?
- k Dzień dobry. Nazywam się Renata Wrocka, a to jest pan Zbigniew Nagórny.
- l Cześć Kasia!
- m No to cześć.

Conversation 1:

1	2	3	4	5	6
f					

Conversation 2:

1	2	3	4	5	6	7
h						

The verb być 'to be'

Note that Polish verb endings indicate the person much more clearly than is the case in English. The pronouns **ja**, **ty**, and so on, are largely redundant, but see below.

(ja)	jestem	I	am
(ty)	jesteś	you	are
on / ona / ono	jest	he / she / it	is
(my)	jesteśmy	we	are
(wy)	jesteście	you	are
oni / one*	są	they	are

*When 'they' are men or a mixed group of people use **oni**; in all other cases (women, objects, things) use **one**.

- Avoid using pronouns in Polish, except for emphasis or where they are unavoidable, as in:

Cześć, jestem Jacek. A ty? Hi, I'm Jacek. And you (are)?
Gdzie on / ona jest? Where is he / she?
Kto to? – To ja / my. Who's that? – It's me / us.

Addressing people

Polish, like French, German or Spanish, has familiar and formal, polite forms for 'you'. The **ty** (singular) and **wy** (plural) forms are used when addressing family, close friends and children. In all other cases, or if in doubt, address a man as **pan**, a woman as **pani**, men as **panowie**, women as **panie** and a couple or mixed group as **państwo**. Compare the following ways of asking: *Where are you?*

<i>Familiar</i>	<i>Formal</i>
Gdzie (ty) jesteś?	Gdzie pan / pani jest?
(wy) jesteście?	panowie / panie są?
	państwo są?

Note that the polite forms require the *third person* singular / plural of the verb.

- **Pan – pani – państwo + proper name** are equivalent to Mr–Mrs / Miss / Ms–Mr and Mrs:

To jest pan / pani Howard. This is Mr / Mrs Howard.
To są państwo Howard. This is Mr and Mrs Howard.

- It is customary to use these polite forms with professional titles:

Pan / pani doktor Nowak Doctor Nowak (man / woman)
Pan / pani profesor Smith Professor Smith

- Unlike English, Polish also uses a form of address halfway between the familiar and the formal: **pan, pani + first name**. This is common among colleagues at work:

Pan Adam / Pani Maria (literally) Mr Adam / Mrs (Miss) Mary

First contacts

Przepraszam, czy pan / pani ...? Excuse me, are you Mr / Mrs ...?

Jak pan / pani się nazywa? (formal) What is your name?

Jak się nazywasz? (familiar)

Jak masz (pan / pani ma) na imię? What's your first name?

Czy mogę się przedstawić? Can I introduce myself?

Nazywam się Stefan Wolski. My name's Stefan Wolski.

Mam na imię ... My first name's ...

Jestem Jane. Jane Brown. I'm Jane. Jane Brown.

Bardzo mi miło pana / panią poznać. Very nice to meet you.
(man / woman)

Very often this is shortened, as in the first dialogue, to: **Bardzo mi miło** or even **Miło mi**.

Breaking the ice

Once people have got to know each other well they will wish to get on first-name terms (change to the **ty** form). You will hear (or may propose) one of the following:

Czy możemy przejść na ty? Can we be on first-name terms?
Proszę mi mówić Maria. Please call me Maria.

Simple questions and answers

Co to jest? *What is this?*
To jest hotel. *This is a hotel.*

Kto to jest? *Who is this?*
To jest Stefan. *This is Stefan.*

Czy to jest bank? *Is this a bank?*
Tak, to jest bank. *Yes, this is a bank.*

Czy to jest student? *Is this a student?*
Nie, to nie jest student. *No, this is not a student.*

- **Czy**, as used here, does not correspond to a particular word in English. It merely introduces a question requiring a *yes-no* answer. Questions can also be indicated by tone of voice:

Pan Howard? Mr Howard?
To jest hotel? Is this a hotel?

- Note that **nie** means both 'no' and 'not'. In this second usage – to negate a statement – it is placed immediately before the verb.
- When stating or identifying *who/what this is* and in corresponding questions, such as *is this...?* or *who/what is this?*, the word **to** is used as a pointer, equivalent to *this, that, it* in English.
- In simple questions and answers with **to**, the verb 'to be' is often omitted:*

Co to? – To gazeta. What's this / that? – It's a newspaper
Kto to? – To Edward. Who's this? – This is Edward.
Czy to jest Londyn? – Nie, to Warszawa. Is that London? – No, it's Warsaw.
Gdzie to jest? – To tu / tam. Where is it? – It's here / there.

Colloquial examples with **to**:

No to do zobaczenia / do jutra. See you later / tomorrow then.
Co to za budynek? What building's this?

*These very short 'sentences' with no verb are used constantly, but – these apart – Polish does not as a rule omit the present tense of 'to be'.

Absence of articles

Polish has no definite or indefinite article. **Bank** means 'a bank', 'the bank' or just 'bank'. In context you will always be able to establish which of these to use. Thus:

To nie jest bank. Bank jest tam.
 This isn't a bank. The bank is there.

Saying 'and' – 'but'

In some of the earlier examples you will have noticed that the Polish conjunctions **i / a** have both been translated as 'and'.

The first just adds on – *and (also)*; but to make a contrast between one thing and another, Polish uses **a** – meaning *and / but / while (on the other hand)*:

Pan Nowak i pani Nowak. Mr Nowak and Mrs Nowak.
To jest hotel, a to jest bank. This is a hotel and this is a bank.
To Agnieszka, a kto to? That's Agnieszka, but who's that?

The normal word for 'but' is **ale**:

Przepraszam, ale gdzie to jest? Excuse me, but where is that?

Dialogue 3

Here are two short exchanges between a tourist and a passer-by. Work out what they say:

TURYSTA: Przepraszam, co to za budynek?
 PRZECHODZIEŃ: To jest teatr Ateneum.
 TURYSTA: A gdzie jest opera?
 PRZECHODZIEŃ: Opera jest tam.
 TURYSTA: Przepraszam, ale gdzie jest hotel Bristol? Czy to daleko (*far*) stąd (*from here*)?
 PRZECHODZIEŃ: Nie, to bardzo blisko (*near*). Tu jest hotel Holiday Inn, a hotel Bristol jest tam.
 TURYSTA: Dziękuję.
 PRZECHODZIEŃ: Proszę bardzo.

Exercise 2

Complete the following using the correct form of the verb **być**:

- To _____ Warszawa.
- To _____ państwo Green.
- Ja _____ Dorota. A ty? _____
- Gdzie (wy) _____?
- Co to _____? – To _____ bank.
- Pan Jan _____ tutaj.
- Państwo Kowalscy _____ w _____ (*in*) Warszawie.
- To _____ opera, a to _____ teatr.

Exercise 3

Supply the question word – **co? kto? czy? gdzie?**

- 1 _____ to jest? – To pan Howard.
- 2 _____ to jest? – To kawa.
- 3 _____ to jest? – To bardzo blisko.
- 4 _____ to jest Stefan? – Nie, to Jacek.
- 5 _____ jest teatr? – Blisko stąd.
- 6 _____ to jest poczta? – Tak.
- 7 _____ to jest? – To jest Beata.
- 8 _____ to jest muzeum? – Nie, to jest hotel.
- 9 _____ to jest gazeta? – To jest.

Nouns and their gender

Polish nouns divide into three genders: masculine (*m*), feminine (*f*), and neuter (*n*). Males are masculine and females are feminine, but things can have any gender. This is not as difficult as it seems. In most cases you can tell the gender of a Polish noun from its basic (dictionary) form ending. Here are some examples. Use this opportunity also to learn some new words:

Masculine nouns → end in a **consonant**:

ojciec father	hotel hotel
syn son	dom house
brat brother	adres address
mąż husband	pies dog

Feminine nouns → end in **-a**:

matka mother	poczta post office
córka daughter	gazeta newspaper
siostra sister	policja police
żona wife	kawa coffee

Neuter nouns → end in **-o -e** and (less commonly) in **-ę -um**:

miasto town	mieszkanie flat
dziecko child	morze sea
nazwisko surname	imię first name
lotnisko airport	muzeum museum

Exceptions

- 1 Some nouns ending in a consonant are feminine: e.g. **noc** night; **rzecz** thing; **miłość** love; **śmierć** death.

A small number of nouns ending in **-i**, like **pani** Mrs / Miss / Ms are also feminine.

- 2 A few nouns which end in **-a**, but refer to men, are masculine: e.g. **kolega** friend; **mężczyzna** man; **turysta** tourist.

In Polish almost every noun referring to a person has both a masculine and feminine form. Compare:

kolega friend (male)	koleżanka friend (female)
turysta tourist	turystka tourist
student student	studentka student
Polak Pole	Polka Pole
Anglik Englishman	Angielka Englishwoman

Exceptions are some professional titles where the masculine form prevails, preceded by **pan** or **pani**. So, for example: **pan / pani dyrektor, doktor, profesor, inżynier**.

Exercise 4

What is the meaning (take a guess) and gender of the following nouns? Watch out for the exception: **paszport – wideo – centrum – taksówka – hokej – dentysta – Amerykanka – adres – komputer**

Exercise 5

This is a revision exercise. Go over the lesson again and make sure you can remember how to say:

1 good morning	5 Hi, how are things?
2 goodbye	6 everything's fine
3 thank you	7 here – there
4 good night	8 near – far

Exercise 6

Continuing the revision, what do you say?

- 1 if you want to decline what someone is offering you.
- 2 if you didn't quite hear what someone said.
- 3 if you accidentally bump into someone in the street.
- 4 if you want someone to call you by your first name.

2 Czy jest tu gdzieś blisko hotel?

Is there a hotel around here?

In this lesson you will learn about:

- Asking for and giving directions
- How to say 'it'
- Asking 'which one?' – 'what's ... like?'
- Adjectives, singular
- How to say 'my, your ...'
- Saying 'this one' – 'that one'
- The case system in Polish

Dialogue 1

Informacja Turystyczna

Tourist Information

Teresa has taken her friend Jane on a day trip to a town famous for its architecture and history. It's low season, there are few other visitors, so they decide to stay the night. Teresa spots a tourist information office and goes in

TERESA: Przepraszam, czy jest tu gdzieś blisko hotel?

PRACOWNIK: Hotel Merkury i hotel Polonez są niedaleko.

TERESA: Który jest dobry?

PRACOWNIK: Hotel Merkury jest nowy, bardzo wygodny, ale niestety drogi.

TERESA: A jaki jest hotel Polonez?

- PRACOWNIK: Jest stary, ale też wygodny i bardzo miły.
 TERESA: Czy on też jest drogi?
 PRACOWNIK: Nie, nie bardzo drogi.
 TERESA: Gdzie on jest dokładnie? Proszę mi pokazać na planie.
 PRACOWNIK: Tak, oczywiście . . . pani jest tu . . . to jest ulica Długa. Proszę iść prosto. Tu jest nowe centrum handlowe, tu jest park, a tu naprzeciwko jest hotel Polonez.
 TERESA: Dziękuję.
 PRACOWNIK: Proszę bardzo.
 TERESA: *Excuse me, is there a hotel around (lit. somewhere near) here?*
 EMPLOYEE: *The Hotel Merkury and the Hotel Polonez are not far.*
 TERESA: *Which one is good?*
 EMPLOYEE: *The (Hotel) Merkury is new, very comfortable, but unfortunately expensive.*
 TERESA: *And what's the (Hotel) Polonez like?*
 EMPLOYEE: *It's old but also comfortable and very pleasant.*
 TERESA: *Is it also expensive?*
 EMPLOYEE: *No, not very expensive.*
 TERESA: *Where is it exactly? Please show me on the map.*
 EMPLOYEE: *Yes, of course . . . you are here . . . this is Długa Street. Please go straight ahead. Here's a new shopping centre, here's a park and here opposite is the Hotel Polonez.*
 TERESA: *Thank you.*
 EMPLOYEE: *You're welcome.*

Asking 'where?' and 'how far?'

You learned **gdzie** 'where' and some simple directions in Lesson 1. Now compare:

Gdzie jest Adam / hotel Merkury?
 Where's Adam / the Hotel Merkury?

Czy jest tu gdzieś blisko hotel?
 Is there a hotel around here?

How to say 'is there / there is' will be dealt with more fully in a later lesson.

Czy to daleko stąd?	Is it far from here?
Proszę mi pokazać na planie.	Please show me on the (town) map.
To (bardzo) blisko / daleko / niedaleko.	It's (very) near / far / not far.
To tu / tam / naprzeciwko / za rogiem / po lewej, prawej stronie.	It's here / there / opposite / round the corner / on the left, right side.
Proszę iść prosto	Please go straight ahead
Proszę skrócić w lewo / w prawo.	Please turn left / right.

Here are some other places you might be looking for:

Przepraszam, gdzie (tu) jest . . . ?

bank	bank	postój taksówek	taxi rank
poczta	post office	przystanek autobusowy	bus stop
dworzec	station	przystanek tramwajowy	tram stop
lotnisko	airport	parking strzeżony	supervised car park
restauracja	restaurant	automat telefoniczny	pay phone
kawiarnia	café	informacja turystyczna	tourist information
teatr	theatre	centrum handlowe	shopping centre
apteka	chemist	ulica	Street
kościół	church	rynek	market (square)

When 'he' and 'she' are 'it'

Note that the masculine and feminine pronouns **on / ona** will be understood as *he / she* when they refer to persons, but as *it* when they refer to things. In either instance they must agree with the gender of the noun to which they refer. For example:

Hotel (masc.) Polonez – czy on (masc.) też jest drogi?
 The Hotel Polonez – is it also expensive?

Ulica (fem.) Długa – gdzie ona (fem.) jest?
 Długa Street – where is it?

The neuter pronoun **ono** always means 'it'.

Adjectives

Polish adjectives, like nouns, have different endings to show gender, but adjectives are far more predictable. They almost all behave like (1) **dobry** 'good' or (2) **drogi** 'dear, expensive' and **tani** 'cheap':

<i>Masc.</i>	dobry	drogi	tani	hotel 'hotel'
<i>Fem.</i>	dobra	droga	tania	książka 'book'
<i>Neut.</i>	dobrze	drogie	tanie	mieszkanie 'flat'

The endings of **drog-i -a -ie** always follow the letters *k, g*. Notice that **tani** follows the same pattern but like all adjectives ending in a soft consonant (typically **-ni -ci -pi**) retains the *i* in the feminine form.

Now you can begin to describe people and things:

mały -a -e little, small	długi -a -ie long
duży big, large	wysoki high, tall
stary old	niski low, short (height)
młody young	polski Polish
łatwy easy	angielski English
trudny difficult	francuski French
mily or sympatyczny pleasant, nice	amerykański American

The list above contains a number of opposites, but you don't always need to know them. Very often a simple way, if memory lets you down, is to use the word you do know with **nie** in front of it. For example: **nieduży** 'not large, small', **niedrogi** 'inexpensive', **niemiły** 'unpleasant'.

Adding colour to your conversation:

biały white	czarny black	czerwony red	zielony green
żółty yellow	niebieski blue		

Normally, adjectives *precede the noun* when they refer to its size, colour, shape or other quality, but adjectives *follow the noun* when they identify its function or specific nature. Compare the following:

dobry hotel good hotel	język polski Polish language
duży dom big house	automat telefoniczny pay phone
nowa restauracja new restaurant	Dworzec Główny Main Station
małe dziecko small child	Uniwersytet Warszawski Warsaw University

Did you notice?

The adjectives of nationality (**polski, angielski**), like other adjectives, do not have capital letters in Polish. But capital letters are used, as you would expect:

- with names of countries and their peoples: **Polska – Polak / Polka**
- when English would also use them, as in names of places and institutions: **Telewizja Polska – Uniwersytet Warszawski – Stare Miasto**. But, except at the beginning of a sentence or on a sign: **ulica Długa, hotel Merkury**.

Exercise 1

Missing partners. The following eight (a) nouns and (b) adjectives have become separated from each other. Can you reunite them? Remember about the position of adjectives and, in one instance, the need for capital letters:

(a) dziecko	studentka	(b) długa	czerwone
woda	morze	kredytowa	satelitarna
dom	telewizja	duży	małe
karta	rzeka	inteligentna	mineralna

Exercise 2

Complete the following using the correct form of the most appropriate adjective. Note: there is one adjective too many!

trudny	drogi	zielony
niski	słaby	
mily	mały	

- 1 Pan Kowalski jest wysoki, ale pani Kowalska jest _____.
- 2 Ta restauracja jest duża, ale bar jest _____.
- 3 Język polski jest łatwy, a matematyka jest _____.
- 4 Jabłko (*apple*) jest czerwone, a gruszka (*pear*) jest _____.
- 5 Mieszkanie jest tanie, a dom jest _____.
- 6 Herbata jest mocna (*strong*), a kawa jest _____.

More questions

The opening dialogue contains two new question words. Both are (interrogative) adjectives and agree with the gender of the noun to which they refer:

który, która, które? which (one)?
jaki, jaka, jakie? what kind of, what ... like?

Który (masc.) hotel jest dobry?
 Which hotel is (a) good (one)?

Które (neut.) miejsce jest wolne?
 Which seat (lit. place) is free?

Jaki (masc.) jest hotel Polonez?
 What is the Hotel Polonez like?

Jaka (fem.) jest pogoda?
 What's the weather like?

Jaki to (jest) ...? is used to ask the same question as the rather more colloquial (Lesson 1) **co to za ...?**

Jaka to (jest) ulica? What street is this?
Jakie to (jest) miasto? What town is this?

Notice that **jaki -a -ie** is at the beginning, while the noun to which it refers is at the end.

Dialogue 2

Wizyta

A visit

Peter Clark has been invited by his Polish colleague Roman Borowski to meet his family

PETER: Dobry wieczór.
 ROMAN: Cześć, Peter. Proszę (wejść).
 PETER: Dziękuję.
 ROMAN: Anna, to mój angielski kolega Peter.

ANNA: Dobry wieczór ... Anna Borowska.
 PETER: Bardzo mi miło panią poznać.
 ANNA: Proszę mi mówić Anna.
 ROMAN: Peter, to jest nasz syn Wojtek, a to nasza córka Dorota.
 PETER: Jaka miła rodzina! ... I jakie piękne mieszkanie!
 PETER: Good evening.
 ROMAN: Hi, Peter. Please come in.
 PETER: Thank you.
 ROMAN: Anna, this is my English colleague Peter.
 ANNA: Good evening ... Anna Borowska.
 PETER: Nice to meet you (formal).
 ANNA: Please call me Anna.
 ROMAN: Peter, this is our son Wojtek and this is our daughter Dorota.
 PETER: What a charming (nice) family! ... And what a beautiful flat!

Dialogue 3

Jaka jest twoja rodzina?

What's your family like?

Now that they all know each other Peter is asked about his family

ANNA: Jaka jest twoja rodzina?

PETER: Proszę ... (*he takes out a photograph*). To jest moja żona Janet. Obok jest mój brat i moja siostra. Ten mały chłopiec to jej syn, a ta młoda pani to moja córka Anne.

ANNA: A ten pan?

PETER: To mój kuzyn Charles, a to jego żona Clare.

ANNA: A gdzie jest teraz Janet? Czy jesteście tu razem?

PETER: Nie, niestety.

ANNA: Jaka szkoda!

ANNA: *What's your family like?*

PETER: *Here you are ... This is my wife Janet. Next (to her) is my brother and my sister. This small boy is her son and this young lady is my daughter Anne.*

ANNA: *And this gentleman?*

PETER: *That's my cousin Charles and that's his wife Clare.*

ANNA: *And where is Janet now? Are you here together?*

PETER: *No, unfortunately.*

ANNA: *What a pity!*

Did you notice?

In the dialogue above, did you notice that:

- Roman Borowski's wife introduces herself as Anna Borowska? This is typical of Polish surnames ending in **-ski**, **-cki** and **-dzki**; they have both a masculine and feminine form, and are adjectival.
- **jaki -a -ie** is also used in exclamations to mean 'what a ...!':

Jaka miła rodzina! What a charming family!

Jaka szkoda! What a pity!

- **pan / pani** (the formal forms for 'you' and, followed by a proper name, the equivalents of Mr / Mrs, Miss, Ms) appear as polite forms for 'gentleman, lady':

Ta młoda pani to moja córka Anne. **A ten pan?**

That young lady is my daughter Anne. And this gentleman?

Possessives

Mój 'my, mine' – **twój** 'your(s)' (*familiar sing.*) and **nasz** 'our(s)' – **wasz** 'your(s)' (*familiar pl.*) change according to the gender of the noun to which they refer:

<i>Masc.</i>	mój	twój	brat	nasz	wasz	syn
<i>Fem.</i>	moja	twoja	siostra	nasza	wasza	córka
<i>Neut.</i>	moje	twoje	mieszkanie	nasze	wasze	miasto

Jego 'his' – **jej** 'her(s)' and **ich** 'their(s)' do not change with the gender of the noun. So they can be used in all the above examples:

jego jej ich brat, córka, siostra, mieszkanie ...

When there is no risk of ambiguity the possessives 'my', 'your' and so on, may be omitted. This is particularly true of family relationships. For example:

To jest moja żona Anna, a to (nasz) syn Wojtek i (nasza) córka Dorota.

This is my wife Anna and this is our son Wojtek and our daughter Dorota.

- The formal equivalents of 'your(s)' are: **pana** (of a man), **pani** (of a woman) and **państwa** in the plural. These forms do not change:

Pana imię / nazwisko? Your (first) name / surname?

Czy to pani paszport? Is this your passport?

Jakie jest państwa mieszkanie? What is your flat like?

- A possessive answers the question 'whose?' – **czyj, czyja, czyje?** This is another adjective. So:

Czyj (masc.) to jest paszport? Whose passport is this?

Czyje (neut.) to dziecko? Whose child is this?

Exercise 3

Using the correct gender of **jaki? który? czyj?** provide questions to the following answers:

- 1 _____? – Hotel Grand jest stary, ale wygodny.
- 2 _____ to kawa? – Moja.
- 3 _____ to lekcja? – To jest lekcja druga.
- 4 _____ jest Ewa? – Ewa jest bardzo miła.
- 5 _____ miejsce jest wolne? – Tamto (*that one over there*).

Exercise 4

Can you make sense of these jumbled sentences?

- 1 blisko jest restauracja tu gdzie dobra?
- 2 twoje mieszkanie jakie nowe jest?
- 3 hotel przepraszam dobry niedrogi który ale jest?
- 4 jest kolega bardzo angielski nasz sympatyczny.

Pointing out people and things

You already know **to** used as a general (impersonal) pointer in sentences like 'this / that is ... (someone / something)':

To jest dobry hotel. This is a good hotel.
To mój angielski kolega Peter. This is my English colleague Peter.

If you want to say 'this / that hotel is good' you need the appropriate demonstrative adjective:

ten (*masc.*) – **ta** (*fem.*) – **to** (*neut.*)

Ten hotel jest dobry. This / that hotel is good.
Ta lekcja nie jest trudna. This / that lesson isn't difficult.
To miejsce jest wolne. This / that seat is free.

To make a contrast between 'this / that one here', as above, and 'that one over there' use **tamten–tamta–tamto**:

Ten hotel jest nowy, a tamten jest stary.
 This hotel (here) is new and that one (over there) is old.

Exercise 5

Say in Polish:

- 1 This is my town / my street / my house.
- 2 What's her brother / his sister like?
- 3 Is this your (*sing. formal*) daughter?
- 4 Where is that new café?

Exercise 6

You (A) are looking for the Main Post Office – **Poczta Główna** – on Prosta Street but have lost your bearings and ask a passer-by (B) for directions. Compose a dialogue using the prompts given:

A First you want to know (politely) what street you're on, and is it Prosta Street?

B No, this is Grodzka Street.

A And where is Prosta Street? – you ask – and is it far from here?

B As it turns out, no, it's very close. You are told to go straight and turn right. On the left there's a park. The Main Post Office is opposite.

A You're very grateful.

Exercise 7

Can you remember how to say these?

- 1 Please show me on the (town) map.
- 2 Where is there a taxi rank / bus stop around here?
- 3 Where is the Main Station?
- 4 What a pity!

Cases in Polish

Polish words change (principally their endings) according to their function in a sentence. Each ending represents a different case, and each case has a number of different functions. So far you have met a variety of nouns, adjectives and pronouns in their basic (dictionary) form – known as the nominative case. This is the form we use for the subject of the sentence; it is also used in simple constructions with **to (jest)** ... and in introductions: **jestem** + name.

However, you have already used a number of common greetings and set expressions where words have appeared with other case-endings. In **bardzo mi miło pana / panią poznać**, for example, **mi** is the dative – indirect object – form of **ja** while **pana / panią** are the accusative – direct object – forms of **pan / pani**.

Don't worry about this. Concentrate on learning the phrases. You will understand their structure better with each lesson.

3 Jak spędzam wolny czas

How I spend my free time

In this lesson you will learn about:

- Talking about leisure interests
- Verbs with present tense endings **-am, -asz**
- The verb 'to have'
- The accusative case
- Ordering a drink or a snack

Dialogue 1

Ankieta

A survey

A magazine carried out a survey on how people spend their free time. Here's what three of them said

MONIKA: Kiedy mam czas, czytam albo oglądam telewizję. Kocham telewizję satelitarną. Obecnie oglądam bardzo popularny serial amerykański „Czy pamiętasz ten dzień, kiedy ...?”. Jest fascynujący i bardzo zabawny. Zawsze niecierpliwie czekam na następny odcinek.

ROBERT: Odwiedzam mojego przyjaciela Edwarda. Spotykamy się często. Ma bardzo ładne mieszkanie i mieszka niedaleko. Gramy w karty, w szachy. Czasem oglądamy film wideo, albo po prostu rozmawiamy.

BEATA: Mam samochód. Kiedy jest ładna pogoda, wyjeżdżam

na weekend za miasto i odpoczywam. Kocham świeże powietrze. Opalam się, pływam ... i gram w tenisa. To moja ulubiona rozrywka.

MONIKA: *When I've got (free) time I read or watch television. I love satellite television. At the moment I'm watching the very popular American serial 'Do You Remember the Day When ...?'. It's fascinating and very entertaining. I'm always waiting eagerly for the next part.*

ROBERT: *I visit my (close) friend Edward. We often meet. He has got a very nice flat and lives not far away. We play cards, chess. Sometimes we watch a video film or just talk.*

BEATA: *I have a car. When the weather's nice I go out of town for the weekend and rest (or relax). I love the fresh air. I sunbathe, swim ... and I play tennis. That's my favourite pastime.*

Present tense of verbs: -am, -asz

Polish verbs belong to different classes or conjugations. Note the endings here; they will be the same for most verbs whose infinitive form ends in **-ać**. Note also that the present tense in Polish translates both what 'I do' and what 'I am doing':

czytać 'to read'

(ja)	czytam	I read, am reading
(ty)	czytasz	you read, are reading
on / ona	czyta	he / she reads, is reading
(my)	czytamy	we read, are reading
(wy)	czytacie	you read, are reading
oni / one	czytają	they read, are reading

Remember!

- avoid using personal pronouns, except for emphasis or to avoid ambiguity
- **oni** 'they' refers to men or mixed company; **one** to women, objects, things
- to negate a statement, place **nie** immediately before the verb

Other regular **-ać** verbs:

czekać to wait	przepraszać to apologise
kochać to love	rozmawiać to talk, converse
mieszkać to live, reside	nazywać się to be called
odpoczywać to rest	spotykać się to meet one another
odwiedzać to visit (people)	pytać się to ask, inquire
oglądać to watch, look at	znać się to know one another
pamiętać to remember	opalać się to sunbathe
plywać to swim	

- Reflexive verbs are conjugated like ordinary verbs. The reflexive pronoun **się** is the same for all persons; note, however, that it never begins a sentence / question and rarely appears at the end of it:

Jak ona się nazywa? What's her name? (*lit.* How does she call herself?)

Take care! Many verbs (like *opalać się* 'to sunbathe') are reflexive in Polish, but not in English. Others are used both reflexively and non-reflexively. For example:

Znam Edwarda. I know Edward.
Znamy się bardzo dobrze. We know each other very well.

Exercise 1

Say in Polish:

- 1 When are you (*casual pl.*) meeting?
- 2 We're watching a film.
- 3 Do you (*formal, man and woman*) know each other?
- 4 Where do they live?
- 5 I'm sorry. I don't remember.

Mieć 'to have'

Despite its infinitive form, the endings of **mieć**, which expresses English 'have' and 'have got', are the same as for regular **-ać** verbs:

(ja)	mam	nowy paszport.	I've got a new passport.
(ty)	masz	ładne mieszkanie.	You have a nice flat.
on	ma	młodsze brata.	He has a younger brother.

ona	ma	dobrą książkę.	She has a good book.
(my)	mamy	ładną pogodę.	We've got nice weather.
(wy)	macie	duży dom.	You have a big house.
oni	mają	nowego sąsiada.	They have a new neighbour.
one	mają	wolny czas.	They have free time.

As you will have noticed, the examples above, and the dialogue, contain not only new words but also new case-endings.

The accusative case (1)

The accusative is the case of the direct object: in other words, if you 'read a book', 'have a flat', 'watch television', then *book*, *flat*, *television*, and any accompanying adjectives, are in the accusative case. Some nouns and adjectives change their endings in the accusative. Others do not.

Masculine nouns / adjectives denoting things in the accusative do not change from their nominative form. Nor do neuter nouns / adjectives:

mój – twój – nasz – wasz	moje – twoje – nasze – wasze
dom	miasto
ten – nowy – mały – drogi	to – nowe – małe – drogie
hotel	mieszkanie

Masculine animate nouns (people, animals) in the accusative add **-a**; their adjectives change to **-ego**:

Mam dobrego przyjaciela.	I have got a good friend.
Pamiętasz mojego brata?	Do you remember my brother?
Mamy nowego dyrektora.	We've got a new director.

Feminine nouns in the accusative change **-a** to **-ę**; adjectives **-a** to **-ą**:

Czytam dobrą książkę.	I'm reading a good book.
Mamy ładną pogodę.	We've got good weather.
Kocham telewizję satelitarną.	I love satellite television.

The feminine demonstrative adjective **ta** 'this, that', and **pani** are exceptions to the rule:

Czy pamiętasz tę panią?

Note:

- 1 Masculine nouns like **kolega**, **turysta**, **dentysta** behave (in the accusative singular) like feminine nouns, but any accompanying adjective must be masculine:

Mam dobrego dentystę. I've got a good dentist.

- 2 Masculine animate nouns ending in **-ies**, **-iec** or **-ek** are a little quirky. Whenever a case ending, in this instance the accusative, is added to them, the **-e / -ie** vanishes. So: **Marek** → **Marka**, **pies** 'dog' → **psa**, **chłopiec** 'boy' → **chłopca**, **ojciec** 'father' → **ojca**
- 3 The accusative of **mąż** 'husband' is **męża**.

Exercise 2

Compose sentences using the correct form of the words in square brackets:

- 1 Agnieszka [czytać] [polska gazeta].
- 2 Czy (ty) [znać] [ten pan i ta pani]?
- 3 Na weekend (my) [wyjeżdżać] za miasto i [odpoczywać].
- 4 Czy (wy) [pamiętać] [mój brat i moja siostra]?
- 5 Oni [mieć] bardzo [miły sąsiad].

Exercise 3

Answer in Polish these questions on Dialogue 1:

- 1 Why is Monika always waiting expectantly for the next part of the serial? Quote the reason she gives.
- 2 Say what Edward and Robert do when they're not playing cards, chess or watching a video.
- 3 What does Beata say she does to relax when she goes away for the weekend?
- 4 For what two different things do Monika and Beata express particular enthusiasm? Begin with: Monika _____ / Beata _____.

Dialogue 2 **Kawiarnia****In the café**

Bogdan is waiting in a café for his friends Iwona and Robert

- IWONA: Cześć, Bogdan! Jak się masz?
 BOGDAN: Świetnie. Cieszę się, że jesteście.
 ROBERT: Przepraszamy za spóźnienie.
 BOGDAN: Nic nie szkodzi. Proszę, siadajcie. Na co macie ochotę?
 IWONA: Ja (mam ochotę) na herbatę i ciastko.
 BOGDAN: Jakie ciastko? Mają ... (czyta kartę) tort czekoladowy, szarlotkę, kremówkę ...
- IWONA: Proszę szarlotkę.
 BOGDAN: A ty Robert? Masz ochotę na piwo?
 ROBERT: Nie, dziękuję. Proszę kawę.
 BOGDAN: Małą, dużą?
 ROBERT: Dużą czarną i wodę mineralną.
 KELNERKA: Dzień dobry. Co dla państwa?
 BOGDAN: Proszę szarlotkę, herbatę, wodę mineralną i dwa razy kawę.
- KELNERKA: To wszystko?
 BOGDAN: Tak, dziękuję.
- IWONA: *Hi Bogdan! How are you?*
 BOGDAN: *Great. I'm glad (that) you're here.*
 ROBERT: *We're sorry we're late.*
 BOGDAN: *It doesn't matter. Please sit down. What would you like?*
- IWONA: *I'd like some tea and a cake.*
 BOGDAN: *What kind of cake? They've got ... (he reads the menu) chocolate cake, apple tart, cream cake ...*
- IWONA: *The apple tart please.*
 BOGDAN: *And (how about) you, Robert? Would you like a beer?*
 ROBERT: *No thanks. A coffee please.*
 BOGDAN: *Small one, large one?*
 ROBERT: *Large, black and a mineral water.*
 WAITRESS: *Hello. What can I get you? (lit. What for you?)*
 BOGDAN: *An apple tart please, tea, mineral water and two coffees.*

WAITRESS: *Is that everything?*
 BOGDAN: *Yes, thank you.*

Did you notice?

- Even when they stand alone, adjectives must still agree in gender and case with the noun to which they refer:
Proszę kawę: says Robert. Bogdan asks: **Małą, dużą?**
- Another way to greet your friends is: **Cześć! Jak się masz?** 'Hi! How are you (keeping)?' Possible responses include:

dziękuję, dobrze 'fine, thanks', **świetnie / doskonale** 'great', **tak sobie** 'so so', **fatalnie** 'terrible'.

Asking for food and drink

Some useful words and phrases:

Przepraszam, czy ten stolik jest wolny?
 Excuse me, is this table free?

Na co masz / macie ochotę? (*casual sing. / pl.*)

Na co pan / pani ma ochotę? (*formal man / woman*)

What would you like?

Proszę herbatę i dwa / trzy razy kawę.

Tea and two / three coffees please (*lit. two / three times coffee*).

Proszę rachunek.

The bill please.

A polite way of attracting someone's attention, in this case that of the waiter or waitress:

Proszę pana / pani! or Przepraszam!

Things you might order in a café-bar using **proszę + acc.** (as below):

kawę / herbatę tea / coffee	wino czerwone red wine
wodę mineralną mineral water	wino białe white wine
wodę sodową soda water	ciastko cake
sok pomarańczowy orange juice	sernik cheese cake
sok grejpfrutowy grapefruit juice	kremówkę cream cake
sok pomidorowy tomato juice	tort czekoladowy chocolate cake
Pepsi- / Coca-colę Pepsi- / Coca-cola	szarlotkę apple tart
piwo beer	lody (pl.) ice cream

Remember!

An adjective follows the noun when it identifies its function (**centrum handlowe** 'shopping centre') or describes what specific type, what kind of thing it is. There are numerous examples in this lesson. For example: **telewizja satelitarna**, **film wideo**. Look again at the dialogues and the list above.

The accusative case (2)

Words change their case endings depending on their function (e.g. subject – object) in a sentence, but the use of a particular case can be determined also by other factors. In this lesson there have been a number of common (prepositional) verbs, such as 'to wait *for*', which require the accusative case. Such verbs and the preposition / case which follows them should always be learned as a whole. For example:

4 Życzymy miłego pobytu

We wish you a pleasant stay

In this lesson you will learn about:

- Some new polite requests
- The genitive case and its uses
- Expressions of quantity
- Verbs with present tense endings *-ę, -isz / -ysz*
- Saying 'there is/there isn't'

Dialogue 1

Hotel. Recepcja

Hotel reception

Neil Howard, whom we met in Lesson 1, is taken by Stefan Wolski to his hotel

- RECEPCJONISTKA: Dzień dobry. Czym mogę służyć?
- STEFAN: Jestem z firmy Poltech. Mamy tu zarezerwowany pokój dla pana Howarda z Londynu.
- RECEPCJONISTKA: Chwileczkę (*sprawdza listę*). Tak. Pan Neil Howard. Pokój jednoosobowy. Proszę o pański paszport.
- NEIL: Proszę bardzo.
- RECEPCJONISTKA: Proszę to jest pański klucz. Pokój numer dziesięć (10). Pierwsze piętro. ... Życzymy miłego pobytu.

- NEIL: Dziękuję. (*do Stefana*) Wszystko w porządku. Jaki jest nasz program na dzisiaj?
- STEFAN: Dzisiaj pan ma dzień wolny. Proszę odpoczywać. Jest tu dobra restauracja, kawiarnia i cocktail bar. A jeśli pan ma ochotę na spacer, to niedaleko jest stąd do Starego Miasta.
- NEIL: Świetnie. A pan? Ma pan teraz czas na kawę?
- STEFAN: Niestety, nie. Śpieszę się do biura. Mam dużo pracy. Kończymy projekt naszego nowego centrum komputerowego.
- NEIL: Więc kiedy się spotykamy? Jutro?
- STEFAN: Spotykamy się dzisiaj wieczorem. Zapraszam pana na kolację.
- RECEPTIONIST: *Good morning. Can I help you?*
- STEFAN: *I'm from the firm Poltech. We have a room booked (reserved) here for Mr Howard from London.*
- RECEPTIONIST: *One moment (checks her list). Yes. Mr Neil Howard. A single room. May I have your passport, please?*

- NEIL: *Here you are.*
 RECEPTIONIST: *Here is your key. Room number 10, first floor ... We wish you a pleasant stay.*
 NEIL: *Thank you. (to Stefan) Everything's fine. What is our programme for today?*
 STEFAN: *Today you have (a) free (day). Please rest. There's a good restaurant, café and cocktail bar here. And, if you fancy a walk, then it's not far from here to the Old Town.*
 NEIL: *Excellent. And (what about) you? Have you time now for a coffee?*
 STEFAN: *Unfortunately not. I'm hurrying to the office. I have a lot of work. We're finishing the design of our new computer centre.*
 NEIL: *So when are we meeting? Tomorrow?*
 STEFAN: *We're meeting this evening. I'm inviting you to dinner.*

Words and phrases: old and new

czy mogę służyć? can I help you?
chwilczkę just a moment
wszystko w porządku everything's fine
zyczymy milego pobytu we wish you a pleasant stay
świetnie! excellent, great!
niestety unfortunately
dzisiaj today **jutro** tomorrow
rano in the morning **wieczorem** in the evening
kiedy? when? **jaki?** what (like)?
więc so; then
pański -a -ie your (of a man) – formal, official use

More about 'please'

Proszę 'please' has appeared in a variety of exchanges when people have asked for something or offered something, and in response to **dziękuję** 'thank you'. The words in *italics* show some ways English might translate **proszę**:

Proszę kawę / herbatę. Coffee / tea, please.
Proszę to jest pański (pani) klucz. Here is your key.

Dziękuję. – Proszę bardzo.

Thank you. – You're very welcome.

The dialogue provides you with two other ways of making a polite request:

Proszę o pański (pani) paszport. May I have your passport please?
Proszę odpoczywać. Please rest (relax).

- **Proszę o ... + acc.** translates English 'may I have, can I have, could I have ... (the thing requested)?'
- **Proszę + infinitive** is the all-purpose polite way to ask someone to do something.

The genitive case

The genitive case – like the nominative and accusative – is frequently used, and therefore an important case in Polish. Here are the genitive endings of nouns and adjectives together with their nominative and accusative forms – first, masculine and neuter genders:

	Masculine	Neuter
Nom.	mój brat kot ten teatr	stare miasto
Acc.	mojego brata kota ten teatr	stare miasto
Gen.	mojego brata kota tego teatru	starego miasta

- masculine animate nouns (people – **brat** 'brother' / animals – **kot** 'cat') in the genitive have the same **-a** ending as in the accusative; neuter nouns also take this ending.
- masculine inanimate nouns (things – **teatr** 'theatre') take the ending **-u** in the genitive.
- the genitive ending for all masculine and neuter adjectives is **-ego**.

Notes and exceptions

- 1 Neuter nouns in **-um**, like **muzeum**, do not decline (change their ending for each case) in the singular; those ending in **-ę** (very few) are somewhat quirky. For example: **imię** – gen. **imienia**.
- 2 Many masculine nouns that denote things take the ending **-a**. As a general guideline, these include: weights and measures

(kilometr-a), tools and equipment (komputer-a), most Polish towns (Gdańsk-a, Kraków – Krakowa).

There is no simple rule. To help you, the genitive singular (as well as the nominative) of these nouns will usually be included in the vocabulary lists.

Feminine

Nom.	moja siostra	ta matka	nowa lekcja
Acc.	moją siostrę	tę matkę	nową lekcję
Gen.	mojej siostry	tej matki	nowej lekcji

In the genitive of feminine nouns the ending -i occurs after k, g, as in **matka – matki**, or after a soft consonant, as in **lekcja – lekcji**, **kawiarnia – kawiarni**, **miłość – miłości**, **pani – pani**.

All other feminine nouns take the ending -y in the genitive. The genitive ending for feminine adjectives is -ej. (Remember that in the accusative **tę** is an exception.)

Uses of the genitive

The chief meaning of the genitive is possession: **dom mojej siostry** 'my sister's house', **brat Stefana** 'Stefan's brother'. (Notice that in Polish the object possessed comes first.) But you will also need the genitive in several other constructions. Here are four:

- 1 The of-genitive – where in English a noun is preceded by of:

data / miejsce urodzenia	słownik języka polskiego
date / place of birth	dictionary of the Polish language

- 2 Very importantly, after a negated verb the genitive replaces the direct object or accusative case:

Mam brata / siostrę.	Nie mam brata / siostry.
I have a brother / sister.	I have <u>no</u> brother / sister.
Lubisz teatr / kino?	Nie, <u>nie</u> lubię teatru / kina.
Do you like the theatre / cinema?	No, I <u>don't</u> like the theatre / cinema.

But note that when the case of the noun is determined by a preposition that case remains the same even after a negative. So:

Czekamy / nie czekamy na (prep. + acc.) autobus.
We're waiting / not waiting for a bus.

Czy ma pan czas ↯ (acc.) **na (prep. + acc.) kawę?**
Have you time for a coffee?

Niestety, nie mam czasu ↯ (gen.) **na (prep. + acc.) kawę.**
Unfortunately I have no time for a coffee.

- 3 Prepositions in Polish take various cases. Many require the genitive. Of these, the most common ones are:

bez without	blisko near
dla for	obok next to
do to	naprzeciwko opposite
od from	koło by (in vicinity of)
z from (out of a place)	u at (the house of)

Pokój bez łazienki. **Mieszkam blisko / koło parku.**
A room without a bathroom. I live near / by the park.

Pokój dla pana Howarda z Londynu. **Parking jest obok hotelu.**
A room for Mr Howard from London. The car park is next to the hotel.

Spotykamy się od czasu do czasu. **Dzisiaj spotykamy się u Barbary.**
We meet from time to time. Today we're meeting at Barbara's.

Note that **od / do** translates 'from / to a point or person': **od czasu do czasu** 'from time to time', **Stefan śpieszy się do biura** 'Stefan is hurrying to the office'.

- 4 Some verbs require the genitive. Take care to learn them. As you will see from the following examples, this is not the case you could or would have predicted as a learner:

szukać look for **Adam szuka mieszkania / hotelu.**
Adam is looking for a flat / a hotel.

śłuchać listen to **Lubię słuchać radia / muzyki.**
I like listening to the radio / music.

życzyć wish **Życzymy szczęścia / miłego pobytu.**
We wish you luck / a pleasant stay.

uczyć się learn **Uczę się (języka) polskiego / historii.**
I'm learning Polish / history.

You will find other uses of the genitive in this lesson, and in later lessons.

Did you notice?

- the double **-ii** genitive ending of **historii**. This will apply to most feminine nouns which end in **-ia** and are of foreign origin: **biologia** – **biologii**, **Anglia** – **Anglii**, **Maria** – **Marii**.

Compare also: **Francja** – **Francji**, **restauracja** – **restauracji**.

Exercise 1

Complete the following using positive and negative verbs, and the correct accusative and genitive form of the words in brackets:

- Mam / nie mam ... [kuzyn – duże mieszkanie – ochota na spacer]
- Lubisz / nie lubisz ...? [opera – sport – ta kawiarnia]?
- Pamiętam / nie pamiętam ... [twoja siostra – ten pan – jej adres]
- Oglądamy / nie oglądamy ... [telewizja – ten nowy serial]

Talking about quantities: more genitives

Talking about quantities always requires the genitive:

Mam mało / bardzo mało / za mało czasu.

I've got little / very little / too little (of) time.

Masz dużo / bardzo dużo / za dużo pracy?

Have you a lot of / very much / too much work?

Similarly, when you want to specify a quantity of something by weight or volume:

Proszę **kilo cukru** a kilogram of sugar
 pół kilo sera half a kilogram of cheese
 litr mleka a litre of milk
 butelkę wina a bottle of wine
 paczkę herbaty a packet of tea

Present tense of verbs: -ę, -isz / -ysz

This lesson contains a number of verbs which introduce us to a new conjugation (pattern of verb forms). Here is the pattern for verbs of more than one syllable whose infinitives end in **-ić** or **-yć**:

placić 'pay'	robić 'do'	kończyć 'finish, end'
plac-ę	rob-ię	kończ-ę
plac-isz	rob-isz	kończ-ysz
plac-i	rob-i	kończ-y
plac-imy	rob-imy	kończ-ymy
plac-icie	rob-icie	kończ-ycie
plac-ą	rob-ią	kończ-ą

Notice that only **robić** retains the theme vowel (in this case **-i-**) throughout. This is a characteristic of verbs ending in **-bić -fić -mić -nić -pić -wić**. Now here are some more verbs:

lubić like	cieszyć się be glad
mówić speak, say	śpieszyć się (be in a) hurry
prosić* ask, request	uczyć się learn
palić smoke	uczyć teach
dzwonić do ring, call (to) someone	życzyć wish

***prosić** has a change of consonant in its 1st sing. and 3rd pl. forms: **(ja) proszę ... (oni, one) proszą**. A change of consonant occurs in some other **-ić** verbs, and this will be indicated in the word lists.

Take care! Remember **dzwonić + do**:

Dzwonię do domu / do biura / do kolegi.

I'm ringing home / the office / my friend.

Exercise 2

You've been shopping. Your original list of items is on the left, now say what quantity you have bought of each:

1 ser*	kawałek 'piece' _____
2 dżem	słoik 'jar' _____
3 chleb*	bochenek 'loaf' _____
4 woda mineralna	butelkę _____
7 czekolada	tabliczkę 'bar' _____

***Ser** and **chleb** are two more masculine nouns whose genitive forms are exceptions to the rule.

Exercise 3

Compose sentences using the correct form of the words in square brackets:

- 1 Czy pan [palić]?
- 2 (Ja) [szukać] [tani hotel] i [dobra restauracja].
- 3 (My) [żyć] [zdrowie 'health'] i [sukces].
- 4 Bardzo (ja) [cieszyć się], że tu jesteś.

Dialogue 2

Hotel. Kiosk.

Hotel kiosk

- NEIL: Czy jest Times?
 PAN W KIOSKU: Niestety, nie ma. Jest Newsweek i Wall Street Journal.
 NEIL: To proszę Newsweek.
 PAN W KIOSKU: Coś jeszcze?
 NEIL: Proszę tę kolorową widokówkę i znaczek do Anglii... Aha! Czy jest (ma pan) plan Warszawy?
 PAN W KIOSKU: Tak. Proszę.
 NEIL: Dziękuję. To wszystko. Ile płacę?
 NEIL: *Is there (do you have) the Times?*
 MAN IN KIOSKU: *Unfortunately, there isn't (I don't). There's Newsweek and the Wall Street Journal.*
 NEIL: *Then Newsweek please.*
 MAN IN KIOSKU: *Anything else?*
 NEIL: *That colour postcard and a stamp to England...*
 MAN IN KIOSKU: *Aha! Is there (do you have) a map of Warsaw?*
 NEIL: *Yes. Here you are.*
 MAN IN KIOSKU: *Thank you. That's all. How much is that? (lit. How much do I pay?)*

Saying *jest* 'there is' – *nie ma* 'there isn't'

You first met this use of **jest** in Lesson 2. There are other examples in this lesson. **Jest** is the word to use when asking about – or referring to – the presence (existence) or availability of something.

The opposite, **nie ma** 'there isn't', illustrates a quite different use here of **mieć** from its meaning 'to have'. In this meaning **nie ma** is followed by the genitive case:

Gdzie tu jest blisko hotel?

Tu nie ma hotelu.

Where is there a hotel near here? There isn't a hotel here.

Tu jest dobra restauracja.

Tu nie ma dobrej restauracji.

There's a good restaurant here. There isn't a good restaurant here.

Czy jest plan Warszawy?

Is there a map of Warsaw?

Tak, jest (plan Warszawy).

Yes, there is.

Nie, nie ma (planu Warszawy).

No, there isn't.

Jest / nie ma are also used to talk about the presence / absence of people:

Czy jest Adam?

Nie, nie ma Adama.

Is Adam there? (Is he in?) No, Adam isn't here.

For those who like to know: the plural of **jest** 'there is' is **są** 'there are' but the opposite – 'there are none', 'they aren't here' – is (unchanged) **nie ma**. So:

Czy są państwo Smith?

Nie, nie ma państwa Smith.

Are Mr and Mrs Smith
(the Smiths) there?

No, the Smiths aren't here.

Exercise 4

Give negative answers to these questions using **niestety**, **(tu) nie ma** + *gen.*

- 1 Czy jest ... pan dyrektor – Barbara – taksówka – sok grejpfrutowy?
- 2 Czy jest tu ... centrum handlowe – przystanek autobusowy – poczta – telefon?

Exercise 5

Say in Polish (all the vocabulary and grammar is in this lesson):

- 1 Peter has a lot of work and is hurrying to the office.
- 2 *(to your friends)* What are you doing? Are you learning English?
- 3 Monika is listening to music.
- 4 Do you *(man, formal)* often ring Warsaw?
- 5 When do you *(woman, formal)* finish work?
- 6 What is he saying?

Exercise 6

Here is a telephone conversation between Stefan and Magda but, apart from the first line, it's been printed in the wrong order, and there is no indication who is speaking. Can you sort it out?

- 1 Halo!
- 2 Może *(perhaps)* więc jutro?
- 3 Wszystko w porządku. Spotykamy się dzisiaj?
- 4 Świetnie! No to do jutra.
- 5 Dobry wieczór Magda. To ja Stefan.
- 6 Dobrze. Jestem wolna wieczorem.
- 7 Cześć Stefan! Co słychać?
- 8 Niestety, dzisiaj nie mam czasu.

5 Mówienie w obcym języku

Speaking a foreign language

In this lesson you will learn about:

- Learning, speaking and understanding languages
- Adverbs
- Verbs of 'knowing'
- Saying what you can do / have to do
- Saying 'already' and 'not yet'
- Verbs ending in **-(i)eć**

Dialogue 1

Uczę się polskiego

I'm learning Polish

Peter Clark and Wojtek Borowki are talking about learning languages. Peter is teaching himself Polish, and has clearly made some progress, but feels he needs a teacher

PETER: Skąd tak dobrze znasz angielski?

WOJTEK: W szkole musimy uczyć się języków obcych – angielskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego albo rosyjskiego. Ja uczę się angielskiego, ale nie mówię jeszcze zbyt dobrze.

PETER: Ależ skąd! Twój angielski jest świetny!

WOJTEK: Moja dziewczyna – Agnieszka – mówi po angielsku dużo lepiej. Zna też doskonale niemiecki i dużo rozumie po francusku.

- PETER: Ja znam tylko angielski. Teraz, jak wiesz, uczę się polskiego. Mam podręcznik i już zaczynam rozumieć gramatykę, ale znam mało słów. Na przykład, mogę zapytać „Przepraszam, gdzie jest poczta?“, ale czasem nie rozumiem odpowiedzi. Muszę poszukać dobrego nauczyciela.
- WOJTEK: Nie ma sprawy. Mamy tu Szkołę Języka i Kultury Polskiej. Mają kurs języka dla początkujących i kurs polskiego języka biznesu. Możesz też chyba brać lekcje prywatne. Nie wiem na pewno, ale mogę się dowiedzieć.
- PETER: Wspaniale! Dziękuję.
- PETER: *How come you know English so well?*
- WOJTEK: *At school we have to learn foreign languages – English, German, French, Italian or Russian. I'm learning English but I don't speak it too well yet.*
- PETER: *Nothing of the kind! Your English is excellent.*
- WOJTEK: *My girlfriend – Agnieszka – speaks English much better. She also knows German extremely well and understands a lot in French.*
- PETER: *I only know English. Now, as you know, I'm learning Polish. I've got a textbook and am already beginning to understand the grammar but I know few words. For example, I can ask 'Excuse me, where is the post office?' but sometimes I don't understand the answer. I must find a good teacher.*
- WOJTEK: *(There's) no problem. We have a School of Polish Language and Culture here. They have a language course for beginners and a course in business Polish (lit. 'of the Polish language of business'). I suppose you can also have (lit. 'take') private lessons. I don't know for certain, but I can find out.*
- PETER: *Great! Thank you.*

Learning languages

The words for languages in Polish are masculine adjectives – with small first letter. Here are some ways of saying what languages you know or are learning, and how well you know them. First compare:

Znam (+ acc.) polski, angielski, francuski.
I know Polish, English, French.

Uczę się (+ gen.) polskiego, niemieckiego, włoskiego.
I'm learning Polish, German, Italian.

The verb **znać** 'to know' is followed, as you would expect, by the accusative case, but **uczyć się** 'to learn' (unpredictably) requires the genitive (see Lesson 4).

- To say you 'speak, read, understand a language':

Mówię / czytam / rozumiem po polsku, po rosyjsku, po hiszpańsku.

I speak / read / understand Polish, Russian, Spanish.

Note the use of **po polsku, po angielsku** etc., meaning literally 'in / after the Polish, English manner'. You will find this usage in Polish cookery books and restaurant menus. For example: **Karp po polsku** – Carp à la polonaise.

- To say how well you know a language, you can use one of the following:

Mówię tylko trochę po polsku.

I speak only a little Polish.

Mówię biegle / (bardzo) dobrze / słabo.

I speak (it) fluently / (very) well / poorly (lit. weakly).

Nie mówię zbyt dobrze, ale dość dużo rozumiem.

I don't speak (it) too well, but understand quite a lot.

Rozumi I **ęć** 'understand' – an irregular verb – takes the endings **rozumi** I **em, -esz, -e; pl. -emy, -ecie, -eją.**

Adverbs – formation and use

Many Polish adverbs are derived from adjectives (as in English: quick – quickly) by replacing the ending of the adjective with **-o** or **-e**, but note the spelling changes with **-e**:

adjective	adverb
duży large, big	dużo a lot, much
mały small	mało (a) little
miły pleasant	miło pleasant(ly)
trudny difficult	trudno difficult, hard
łatwy easy	łatwo easy, easily

szybki quick	szybko quickly
dobry good	dobrze good, well
zły bad	źle badly
dokładny exact	dokładnie exactly
doskonały or świetny excellent	doskonale or świetnie excellent(ly)

Adverbs can precede or follow the verb. You have met several examples of their use in this lesson. Now compare the use of adjectives and adverbs in the following:

Twój angielski jest świetny.	Wojtek mówi <u>świetnie</u> po angielsku.
Your English is excellent.	Wojtek speaks excellent English.
Doskonały pomysł.	Agnieszka zna <u>doskonale</u> niemiecki.
An excellent idea.	Agnieszka knows German extremely well.
Czy to trudny język?	Czy <u>trudno</u> mówić po polsku?
Is it a difficult language?	Is it difficult to speak Polish?

Making comparisons

As a general rule the simplest way to form the comparative of an adverb is to replace the **-o** ending with **-iej** (this can also lead to spelling changes), or add **-j** to those ending in **-e**:

głośno – **głośniej** more loudly **łatwo** – **łatwiej** more easily

However, four of the most commonly used adverbs are irregular:

dobrze – **lepiej** better **dużo** – **więcej** more
źle – **gorzej** worse **mało** – **mniej** less

Moja dziewczyna mówi po angielsku dużo lepiej.
 My girlfriend speaks English much better.

Czy może pan(i) mówić trochę wolniej / głośniej?
 Can (could) you speak a little slower / louder?

Exercise 1

Complete the following using the correct form of the verb in brackets; translate the *prompts* in italics:

- 1 (My) [mówić] po francusku. [Uczyć się] polskiego. [Rozumieć] już [*a little*] po polsku.
- 2 (Ja) [mówić] [*fluently*] po niemiecku. [Rozumieć] [*a lot*] po polsku. [Znać] też [*very well*] francuski i angielski.
- 3 Beata i jej brat [mówić] [*extremely well*] po włosku. [Znać] [*quite well*] rosyjski i [rozumieć] po hiszpańsku.
- 4 Peter [znać] tylko angielski. Teraz [uczyć się] polskiego. Już [rozumieć] gramatykę, ale jeszcze nie [mówić] po polsku [*too well*].

Exercise 2

Replace the adverbs in the following with their comparative forms:

- 1 Mówię dobrze. Rozumiem dużo.
- 2 Mamy mało pracy.
- 3 Dzisiaj jest zimno.
- 4 Łatwo jest czytać po polsku – mówić jest trudno.

Two verbs 'to know': znać – wiedzieć

- In Lesson 3 you met **znać się** 'to know *one another*'. Here, in its non-reflexive form, **znać** is the verb to use if you want to say you know someone or something:

Znam Wrocław / Polskę. **Czy znasz Monikę / Stefana?**
 I know Wrocław / Poland. Do you know Monika / Stefan?

- For knowing facts, use **wie** i **dzieć** – its conjugation is somewhat irregular:

(ja) **wiem** (my) **wiemy**
 (ty) **wiesz** (wy) **wiecie**
 on, ona **wie** oni, one **wiedzą**

Czy pan(i) wie, gdzie jest ...? **Niestety, nie wiem.**
 Do you know where ... is? Unfortunately I don't know.

Remember that when you use **pan / pani / państwo** 'you', the verb is in the third person singular.

Saying what you can do

To say what you can or may do use **móc** (another irregular verb) followed by the infinitive:

(ja) mogę	(my) możemy
(ty) możesz	(wy) możecie
on, ona może	oni, one moga

For example,

Kiedy możemy porozmawiać?	Czy mogę poczekać?
When can we have a talk?	May I wait?

Similarly:

Kto / co to może być?	Who / what can this be?
------------------------------	--------------------------------

Take care! In English the word 'can' often means 'know how to'. In Polish there is no such confusion; 'know how to' requires a different verb – **umieć** + infinitive:

(ja) umiem	(my) umiemy
(ty) umiesz	(wy) umiecie
on, ona umie	oni, one umieją

Umiem pisać / czytać.	Czy umiesz prowadzić samochód?
I can read / write.	Can you drive?

Is it allowed? Is it prohibited?

When seeking permission to do something or asking whether something is permitted / allowed you can also use **można** or **wolno** + infinitive:

Czy tu można parkować?	Can one park here?
Czy tu wolno palić?	Is smoking permitted here?

The answer is either 'yes' – **można / wolno**, or 'no' – **nie można / nie wolno**. Of these last two, **nie wolno** is the more prohibiting:

Tu nie wolno parkować.	Parking is not permitted here.
-------------------------------	---------------------------------------

Even more prohibiting are terse notices consisting of **nie** + infinitive; when prefaced by **proszę** 'please' they turn into polite requests:

Nie palić.	No smoking.
Proszę tu nie parkować.	No parking here please.

Saying what you must do

To say what you have to do / must do, use **musieć** + infinitive:

(ja) muszę	(my) musimy
(ty) musisz	(wy) musicie
on, ona musi	oni, one muszą

For example:

Muszę poszukać dobrego nauczyciela.	I must find a good teacher.
Musisz mieć bilet.	You must have a ticket.
Musimy to zrobić dzisiaj.	We've got to do this today.

As in the English use of 'must', **musieć** is used to express not only obligation, but also supposition:

Musisz być zmęczony.	You must be tired.
-----------------------------	--------------------

Exercise 3

Complete the following, using the correct form of **znać** or **wiedzieć**, as appropriate:

- 1 Czy (ty) _____ gdzie on mieszka?
Nie, (ja) nie _____, ale może Piotr i Wojtek _____.
- 2 Czy państwo _____ Toruń / Berlin?
Niestety, (my) nie _____ Torunia / Berlina.
- 3 (Ja) nie _____ Petera, ale _____, że uczy się polskiego.

Exercise 4

Say what you / other people have to do or may / can do:

- 1 I must buy (*kupić*) a plan of Warsaw / Kraków.
- 2 We have to learn foreign languages.

- 3 You (*friends*) have to speak Polish.
- 4 Can we wait?
- 5 Can you (*friend*) wait a moment?
- 6 May I introduce myself? (*see Lesson 1*)

How certain are you?

To express certainty, probability or possibility, you can use one of the following:

na pewno definitely, for certain / sure
(być) może maybe, perhaps
chyba probably, most likely

Nie wiem na pewno, ale mogę się dowiedzieć.
 I don't know for certain but I can find out.

Może ona ma rację.

Maybe she is right.

Spotykamy się dzisiaj? – Przepraszam, dzisiaj nie mogę. Może jutro?

Are we meeting today? – I'm sorry, today I can't. Maybe tomorrow?

Take care not to confuse this use of **może** 'maybe, perhaps' with the third person singular of the verb **móc**, which has the same form. In context this should not be a problem.

Chyba is a particularly useful and versatile word when talking about probability or likelihood; it also provides a simple way of saying 'I suppose / I suspect / I should think (so)':

Możesz też chyba brać lekcje prywatne.
 I suppose you can also have private lessons.

My się chyba znamy.
 I think we know each other.

To prawda? – Chyba nie.

Is that true? – I shouldn't think so.

Uses of skąd

Skąd asks 'where from?' For example:

Skąd pan(i) wraca?
 Where are you returning from?

Skąd to jest?

Where does this come from?

It is also used in questions about how something has come about:

Skąd tak dobrze znasz angielski? Skąd o tym wiesz?

How come you know English so well? How (from where / whom) do you know about this?

As an exclamation it can be used to express both surprise and disagreement:

Ależ skąd!

Not at all / nothing of the sort!

Equivalents include: **Nic podobnego! / Ale gdzież tam!**

Już and jeszcze

These are very common words in Polish. As used here, their basic English equivalents are:

już already **jeszcze** still
już nie (not) any more **jeszcze nie** not yet

Już zaczynam rozumieć gramatykę, ale znam mało słów.

I'm already beginning to understand the grammar but I know few words.

Uczę się polskiego, ale nie mówię jeszcze zbyt dobrze.

I'm learning Polish but I don't speak it too well yet.

Czy jest już dyrektor? – Przepraszam, dyrektora jeszcze nie ma.

Is the director here already? – I'm sorry, the director isn't here yet.

Dialogue 2

Jak to się nazywa po polsku?

What's this called in Polish?

Janet Watson, a painter, has come to Poland for an arts festival. She and Andrzej, an old friend, go for a walk

JANET: Andrzej, co to jest?

- ANDRZEJ: Bank.
 JANET: Tak, ale jak to się nazywa po polsku? „Bank” to przecież po angielsku.
 ANDRZEJ: Po polsku też.
 JANET: Niesamowite! A ten duży dom naprzeciwko?
 ANDRZEJ: To jest hotel.
 JANET: „Hotel”? Polski to bardzo łatwy język. Wszystko jest tak samo jak po angielsku.
 ANDRZEJ: Niestety nie zawsze. Widzisz ten znak?
 JANET: Widzę.
 ANDRZEJ: Wiesz jak to się nazywa po polsku?
 JANET: Oczywiście. To musi być „bus stop”.
 ANDRZEJ: Nie, Janet. To jest przystanek autobusowy.
 JANET: Trochę to za bardzo skomplikowane.
 JANET: *Andrzej, what's that?*
 ANDRZEJ: *A bank.*
 JANET: *Yes, but what is it called in Polish? Bank after all is English.*
 ANDRZEJ: *In Polish too.*
 JANET: *Amazing! And (what about) this large building (lit. house) opposite?*
 ANDRZEJ: *That's a hotel.*
 JANET: *Hotel? Polish is an easy language. Everything is the same as in English.*
 ANDRZEJ: *Unfortunately not always. Do you see that sign?*
 JANET: *I see it.*
 ANDRZEJ: *Do you know what it's called in Polish?*
 JANET: *Of course. It must be a bus stop.*
 ANDRZEJ: *No, Janet. That's a 'przystanek autobusowy'.*
 JANET: *It's (all) a little too confusing.*

How do you say it – or write it – in Polish?

A very common use of the reflexive pronoun **się** is to form passive constructions of the type used (above) in the second dialogue:

Jak to się nazywa po polsku? Jak to się mówi / pisze?
 What is this called in Polish? How do you (does one) say / write this?

**Jak się mówi po polsku
 'bus stop'?**

**Tu mówi się po
 angielsku.**

How do you say 'bus stop' in Polish? English spoken here.

Expressing surprise

Niesamowite! Incredible; amazing! **Zartujesz!** You're joking!
Coś podobnego! Well, I never! **Naprawdę?** Really?
Co pan(i) mówi! You don't say! **Niemożliwe!** Impossible!

Verbs ending in -(i)eć

These verbs belong to the same family as those you met in Lesson 4. But note:

Verbs ending in **-(i)eć** – in other words where **-eć** is preceded by a soft consonant (this includes **I**) – behave like **placić** 'to pay'. For example:

widzieć 'to see'	myśleć 'to think'
widzę	myślę
widzisz	myślisz
widzi	myśli
widzimy	myślimy
widzicie	myślicie
widzą	myślą

Where **-eć** is preceded by a hard consonant, verbs follow the pattern for **kończyć** 'to end'. For example:

słyszeć 'to hear'	
<i>sing.</i>	słyszę
<i>pl.</i>	słyszycie
	słyszysz
	słyszycie
	słyszysz
	słyszycie

Take care! A number of common verbs ending in **-ieć** are irregular; these include **wiedzieć**, **umieć** and **rozumieć** (in this lesson) and **mieć** 'to have' (Lesson 3).

Reading

Język polski

Język polski to język słowiański znany już od X [dziesiątego] wieku. Chociaż polski to język indoeuropejski, jego gramatyka nie jest

bardzo podobna do angielskiego, francuskiego, włoskiego lub niemieckiego. Jednak często można spotkać angielskie, francuskie, włoskie albo niemieckie słowo, takie jak „hotel”, „weekend”, „pomidor” albo „handel”. Czasami słowo to wygląda trochę inaczej, ale często można zgadnąć, co ono znaczy.

Vocabulary

słowiński Slav(on)ic

znany known

wiek century

choć although

indoeuropejski Indo-European

podobny do similar to

lub / albo or

jednak however

spotkać meet

takie (pl.) jak such as

handel -lu trade

czasami at times

wyglądać look, appear

inaczej different, differently

zgadnąć guess

Exercise 5

A summer school offers Polish language courses at three progressive levels. You know some of the vocabulary. Can you work out the rest?

Intensywny Kurs Języka Polskiego

- 1 dla początkujących
- 2 dla średnio-zaawansowanych
- 3 dla zaawansowanych

Exercise 6

Express the difference between the following:

- 1 Czy mogę / można tu parkować?
- 2 Nie umiem / nie mogę grać w tenisa.
- 3 Marii nie znam jeszcze / znam już Monikę.

Exercise 7

What do you say?

- 1 if you would like someone (a stranger) to speak more slowly.
- 2 if you want to know how to say something in Polish.

3 when you're not sure your friend's being serious.

4 if something is no problem.

5 if you want to find out how your friend got to know about something.

6 Idziemy do kina

We're going to the cinema

In this lesson you will learn about:

- Verbs of motion – going places
- Saying what you like, dislike, want or prefer
- Making and responding to invitations
- Clauses with **że** 'that'
- The days of the week
- Verbs with present tense endings **-ę, -esz**

Dialogue 1

Idziesz z nami?

Are you coming with us?

Jacek rings his friends Wojtek and Agnieszka to see if they're interested in going to the cinema

JACEK: Cześć Wojtek!
 WOJTEK: Cześć! Co słychać?
 JACEK: Idziemy do kina. Idziesz z nami?
 WOJTEK: Na jaki film?
 JACEK: „Krzyk”, albo *Scream*, jeśli chcesz znać angielski tytuł.
 WOJTEK: Czy to ten nowy horror Wesa Cravena?
 JACEK: Tak.
 WOJTEK: No, nie wiem. Ja nie lubię horrorów. Wolę komedie.

JACEK: Ale Agnieszka lubi.
 WOJTEK: O tak, nawet bardzo. Wiem, że ona chce zobaczyć ten film.
 JACEK: Ale ty nie chcesz.
 WOJTEK: Nie, nie za bardzo. Nie wolisz iść do pubu na piwo?
 JACEK: O nie, ja idę do kina! Na piwo zawsze jest czas później.
 WOJTEK: To niezły pomysł. Dobra, masz tu Agnieszkę ...
 AGNIESZKA: ... Cześć Jacek! Co słychać?
 JACEK: Wszystko po staremu. Oczywiście idziesz na Wesa Cravena?
 AGNIESZKA: No pewnie!
 JACEK: Film jest o ósmej wieczorem. Możemy się spotkać dziesięć (10) minut wcześniej.
 AGNIESZKA: Świetnie. No to do zobaczenia.
 JACEK: Pa, pa.
 JACEK: *Hi, Wojtek!*
 WOJTEK: *Hi! How are things?*
 JACEK: *We're going to the cinema. Are you coming with us?*
 WOJTEK: *To see what (lit. to what film)?*
 JACEK: *'Krzyk', or Scream, if you want to know the English title.*
 WOJTEK: *Is it that new Wes Craven horror film?*
 JACEK: *Yes.*
 WOJTEK: *Well, I don't know. I don't like horror films. I prefer comedies.*
 JACEK: *But Agnieszka likes them.*
 WOJTEK: *Oh yes, very much so. I know that she wants to see this film.*
 JACEK: *But you don't want to.*
 WOJTEK: *No, not very much. Wouldn't you prefer to go to the pub for a beer?*
 JACEK: *Oh no, I'm going to the cinema! There's always time for a beer later.*
 WOJTEK: *That's not a bad idea. OK, here's (lit. you have here) Agnieszka ...*
 AGNIESZKA: *... Hi, Jacek! How are things?*
 JACEK: *Fine. Obviously you're going to the Wes Craven film?*
 AGNIESZKA: *You bet!*
 JACEK: *The film's at eight in the evening. We can meet 10 minutes earlier.*

AGNIESZKA: *Great. See you later then.*

JACEK: *Ta-ta (bye-bye).*

Verbs of motion (1)

Polish distinguishes between going on foot and going by transport, using different verbs (both irregular) for the two kinds of motion:

iść 'go on foot'

idę **idziemy**
idziesz **idziecie**
idzie **idą**

Dokąd* idziesz / idziecie?

Where (to) are you going?
(casual)

Dokąd pan jedzie / państwo jada?

Where (to) are you going?
(formal)

jechać 'go by transport'

jadę **jedziemy**
jedziesz **jedziecie**
jedzie **jadą**

Idę do domu. Idziemy do kina.

I'm going home. We're going to the cinema.

Jadę do Polski. Jedziemy do Paryża.

I'm going to Poland. We're going to Paris.

Note that the present tense of these verbs can be used, as in English, when talking about where you are planning to go in the future:

Dzisiaj idę do kina, jutro do Muzeum Narodowego albo do teatru.

Today I'm going to the cinema, tomorrow to the National Museum or the theatre.

Note also that when talking of social activities – going to the cinema, out to dinner – Poles use **iść** unless it is the actual journey there by transport that they are referring to.

* In colloquial usage the question word **dokąd?** 'where to?' (you met its partner **skąd?** 'where from?' in the previous lesson) is increasingly being replaced by **gdzie?** 'where?'.

Going places: where to? – what for?

- To say where you are going to (the place) it will be safe, in the majority of cases, to use **do** + genitive, as in the examples (such as **do domu**) above.

- There are exceptions, however, when Polish uses **na** + accusative. Here are some common examples:

iść	na pocztę	to the post office
jechać	na lotnisko	to the airport
	na dworzec	to the station
	na rynek	to the market square
	na przystanek autobusowy	to the bus stop
	na plażę	to the beach
	na wyspę	to an island

The use of **na** is often connected with the idea of going to, onto an open space (the market square, the beach), but this is not always predictable.

- To say *what you are going to, for, on* – in other words to what function, event or on what recreational activity you are going – also requires **na** + accusative:

Wojtek chce iść do pubu na piwo.

Wojtek wants to go to the pub for a beer.

Jedziemy na wycieczkę do Krakowa.

We're going on an outing to Kraków.

Here are some other things, activities you might be going 'to', 'for', or 'on':

na obiad / kolację for lunch / dinner	na koncert to a concert
na kawę for coffee	na wystawę to an exhibition
na spacer for a walk	na balet to the ballet
na wakacje (pl.) on holiday, on vacation	na operę to an opera

Saying 'where from'

To say 'where from' or where you are coming back, returning from use **z** + genitive:

Jestem z Polski, z Warszawy, z Londynu.

I'm from Poland, from Warsaw, from London

Wracam z koncertu, z poczty, z miasta.

I'm returning from a concert, from the post office, from town.

Exercise 1

Put the words into their correct form (**do** + *gen.* / **na** + *acc.*) then match up the places you're going to in column one with the events in column two:

[iść / jechać]	do (muzeum)	na (spacer)
	do (park)	na (koncert)
	do (klub)	na (kolacja)
	do (filharmonia)	na (wystawa)
	do (restauracja)	na (dyskoteka)

Exercise 2

Complete the following using the correct form of **iść / jechać**, as appropriate:

- 1 Kiedy (wy) _____ na wakacje?
- 2 Ja _____ do Londynu, a mój kolega _____ do Moskwy.
- 3 Gdzie (my) _____ na kolację?
- 4 Janet i Maria _____ do teatru na *Hamleta*.
- 5 Czy pan _____ na konferencję do Paryża?

Saying what you like, dislike or prefer

(Bardzo) lubię muzykę.	I like music (very much).
Kocham teatr.	I love the theatre.
Uwielbiam lody.	I adore (just love) ice cream.
Nie lubię alkoholu.	I don't like alcohol.
Nie znoszę / cierpię hałasu.	I can't stand noise.
Nienawidzę zimy.	I hate the winter.

To say what you 'prefer' use **wol | eć (-ę, -isz)**:

Lubię kawę, ale wolę herbatę.	I like coffee, but prefer tea.
Nie lubię horrorów. Wolę komedie.	I don't like horror films. I prefer comedy.

To say what you like *doing* / prefer *to do* use **lubić (-ię, -isz) / wołec + infinitive**:

Lubię (wolę) grać w tenisa.	I like (prefer) to play tennis.
-----------------------------	---------------------------------

Take care!

- when you negate a statement, remember that the accusative case is replaced by the genitive: **alkohol** → **nie lubię alkoholu**
- **nienawidzić (-ę -isz)** 'hate', where **nie** is part of the verb, also needs the noun in the genitive

Chcieć 'to want'

This is another common, but irregular verb:

sing. **chcę** *chcesz* **chce** *pl.* **chcemy** *chcecie* **chcą**

Agnieszka chce zobaczyć ten film. Agnieszka wants to see this film.

Nie chcę kawy. Wolę herbatę. I don't want coffee. I prefer tea.

Exercise 3

Express your likes, dislikes and preferences using the prompts given:

- 1 telewizja (don't like) – radio (prefer)
- 2 teatr (like very much) – Szekspir (adore)
- 3 opera (like but) – balet (prefer)
- 4 lato 'summer' (love) – zima (hate)

Dialogue 2

Mam propozycję

I have a suggestion

Neil Howard and Stefan Wolski have been engaged in a lengthy discussion of their business plans. Now it's time to take a break

- NEIL: Może już czas na przerwę?
 STEFAN: Doskonały pomysł. Papierosa?
 NEIL: Nie, dziękuję – nie palę. Ale może ma pan ochotę na kawę?
 STEFAN: Niestety dziś jest czwartek i nasz barek jest zamknięty. Mamy jedynie kawę z automatu.

- NEIL: Nic nie szkodzi.
 STEFAN: Ale ona jest okropna! Jak długą mamy przerwę?
 NEIL: Myślę, że pół godziny.
 STEFAN: To zapraszam pana na kawę do włoskiego baru naprzeciwko. Robią wspaniałe cappuccino. Chodzimy tam dość często.
 NEIL: Z przyjemnością. Bardzo lubię cappuccino. Idziemy?
 STEFAN: Proszę, pan przodem.

At the Bar „Giovanni”

- NEIL: To cappuccino jest naprawdę wspaniałe.
 STEFAN: Cieszę się, że panu smakuje.
 NEIL: Mam propozycję. Jest tu bardzo przyjemnie. Idealne miejsce na naszą konferencję. Zgadza się pan?
 STEFAN: Jak najbardziej.

- NEIL: *Perhaps it's time for a break?*
 STEFAN: *Excellent idea. Cigarette?*
 NEIL: *No, thank you – I don't smoke. But perhaps you fancy a coffee?*
 STEFAN: *Unfortunately today is Thursday and our buffet (coffee bar) is closed. We've only got coffee from the vending machine.*
 NEIL: *That's all right.*
 STEFAN: *But it's terrible! How long a break do we have?*
 NEIL: *I think (that) half an hour.*
 STEFAN: *Then let me take you for a coffee to the Italian cafeteria opposite. They make an excellent cappuccino. We go there quite often.*
 NEIL: *With pleasure. I like cappuccino very much. Are we going?*
 STEFAN: *Please, after you.*

At the Bar “Giovanni”

- NEIL: *This cappuccino is really excellent.*
 STEFAN: *I'm glad you like it (lit. that it's to your taste).*
 NEIL: *I have a suggestion. It's very pleasant here. An ideal place for our meeting (lit. conference). Do you agree?*
 STEFAN: *Most certainly.*

Inviting – proposing

Idziemy do kina. Idziesz też?

We're going to the cinema. Are you going too?

Czy masz (casual) ochotę / czy pan(i) ma (formal) ochotę na kawę?

Do you fancy a coffee?

Jesteś wolny (wolna) dziś wieczorem?

Jest pan wolny (pani wolna) dziś wieczorem?

Are you free this evening?

An invitation beginning with **zapraszam** (lit. I invite) implies you are the host, and are paying. In English **Zapraszam pana (panią) na kolację / na kawę** corresponds to saying 'Let me take you out to dinner', 'Let me buy you dinner / a coffee', or 'Come and have dinner / a coffee'.

If you want to suggest / propose something, say:

Mam propozycję.	Czy mogę coś zaproponować?
I have a suggestion.	Can I make a suggestion? (<i>very formal</i>)
	(<i>lit.</i> Can I propose something?)

To ask 'do you agree?' use:

Zgadzasz się? (*casual*) **Zgadza się pan(i)?** (*formal*)

To accept – decline

To accept or decline, depending on the context, and the person you are speaking to, here are some of the things you can say:

'Yes'	(Bardzo) chętnie	(Very) gladly / I'd love to
	Z przyjemnością	With pleasure
	Oczywiście	Certainly, of course
	Dlaczego nie?	Why not?
	Dobrze! / Dobra! (<i>colloq.</i>)	OK! All right!
	No pewno!	Sure thing! You bet!
'No'	Nie, dziękuję	No thank you
	Niestety, nie mogę	Unfortunately I can't
	Przepraszam, ale nie mam czasu	I'm sorry, but I haven't time
	Nie mam (na to) ochoty	I don't feel like it
	Może innym razem	Perhaps another time
	No, nie wiem	Well, I don't know / I'm not so sure

Verbs of motion (2)

Earlier in this lesson you met the verbs **iść** 'to go on foot' and **jechać** 'to go by transport'; these are used when talking about movement in a specific direction at a specific time (a journey under way or intended). But when talking about habitual movement (going somewhere regularly) or movement in various directions (walking about, travelling around) Polish uses the verbs **chodzić** (*on foot*) and **jeździć** (*by transport*):

chodzić 'on foot'

jeździć 'by transport'

chodzę	chodzimy	jeżdżę	jeździmy
chodzisz	chodzicie	jeździsz	jeździcie
chodzi	chodzą	jeździ	jeżdżą

Chodzimy tam dość często.

We go there quite often.

Jak często chodzisz do teatru?

How often do you go to the theatre?

Jak często jeździsz do Polski?

How often do you go to Poland?

Saying how often

Here are some common ways of saying 'how often':

(dość / bardzo) często (quite / very) often

zawsze always

czasem or czasami sometimes

od czasu do czasu from time to time

rzadko rarely

nigdy* never

raz / dwa razy / trzy razy

once / twice / three times

na tydzień, miesiąc, rok

a week, a month, a year

* Statements with **nigdy** involve a double negative:

Nigdy nie mam czasu.

I never (*do not*) have the time.

Nigdy nie chodzę do teatru.

I never go to the theatre.

Clauses with że 'that'

Wiem, że ona chce zobaczyć ten film.

I know (that) she wants to see this film.

Cieszę się, że jesteście.

I'm glad (that) you're here.

Słyszę, że pan uczy się polskiego.

I hear (that) you're learning Polish.

Myślisz, że to dobry pomysł?

Do you think (that) it's a good idea?

Czy to prawda, że. ...?

Is it true that. ...?

In English 'that' is often omitted; in Polish **że** is obligatory (so take care), and always preceded by a comma.

Exercise 4

Choose the correct verb:

- 1 Marek mieszka we Francji, ale często (jeździ / jedzie) do Polski.
- 2 Czy często (idziecie / chodzicie) na dyskotekę?
- 3 Dzisiaj wieczorem (chodzimy / jeździmy / idziemy) do restauracji.
- 4 Na weekend (idę / jadę / chodzę) do Gdańska.

Exercise 5

Match the phrases:

1 Chcesz iść do pubu?	A Oczywiście.
2 Zapraszam panią na obiad.	B Nie, nie lubię alkoholu i nie cierpię hałasu.
3 Czy często chodzisz do teatru?	C Jutro wieczorem.
4 Myślisz, że to dobry pomysł?	D Niestety dziś nie mogę, może innym razem.
5 Kiedy jest nasze spotkanie?	E Od czasu do czasu.

Days of the week (dni tygodnia)

Days are masculine or feminine – with small initial letter. To say *on ... a day*, use **w** + *accusative*:

Monday	poniedziałek -ku	w poniedziałek
Tuesday	wtorek -ku	we* wtorek
Wednesday	środa -y	w środę
Thursday	czwartek -ku	w czwartek
Friday	piątek -ku	w piątek
Saturday	sobota -y	w sobotę
Sunday	niedziela -i	w niedzielę

* **w** sometimes appears as **we** when it is followed by a word beginning with **w**-, **f**- or certain groups of consonants, simply to make it easier to say.

The words for 'day' and 'week' are a little quirky:

dzień, dnia	day	tydzień, tygodnia	week
(<i>pl. dni or dnie</i>)		(<i>pl. tygodnie</i>)	

More expressions for days / time of day

dziś or dzisiaj today	jutro -a tomorrow
wczoraj yesterday	pojutrze day after tomorrow
<i>time of day</i>	<i>when</i>
rano -a morning	rano in the morning
wiecz ór -oru evening	wieczorem in the evening
noc -y night	w nocy at night
południe -a noon	w południe at noon
popołudnie -a afternoon	po południu in the afternoon
północ -y midnight	o północy at midnight

Can you solve these?

- In the very first lesson you met **No to do jutra!** 'See you tomorrow then!' You know now that **do** (+ *gen.*) **jutra** means, literally, 'to, until tomorrow'. So how would you say 'See you on Monday then'?
- If **pojutrze** is the 'day after tomorrow' – where **po** means 'after' – what day is **przedwczoraj** – where **przed** means 'before'?

Reading

Tydzień Neila Howarda

Neil Howard's week

PONIEDZIAŁEK: Przyjazd do Wrocławia. Stefan Wolski i Ewa Wilk organizują zwiedzanie miasta.

WTOREK: Rano Neil idzie do firmy komputerowej 'Net'. Po południu kupuje butelkę wina i kwiaty. Wieczorem idzie na kolację do Stefana.

ŚRODA: Rano Neil planuje ważne spotkanie. Do hotelu przyjeżdża dyrektor dużego koncernu komputerowego. Po południu idą do restauracji na obiad.

CZWARTEK:	Rano Neil idzie do firmy komputerowej na konferencję. Po południu Ewa organizuje spotkanie.
PIĄTEK:	Ewa i Neil jadą na wycieczkę do Krakowa. Ewa rezerwuje hotel i organizuje zwiedzanie miasta.
SOBOTA:	Neil i Ewa jadą do Zakopanego. Po południu idą na spacer w góry. Wieczorem idą do parku na koncert.
NIEDZIELA:	Neil i Ewa wracają do Wrocławia. Neil idzie do hotelu na obiad. Wieczorem idzie na rynek na kawę.

Vocabulary

przyjazd arrival	przyjeżdżać arrive
zwiedzanie sightseeing	koncern company, firm
butelka bottle	wycieczka trip, outing
kwiaty flowers	w góry in(to) the mountains
ważny -a -e important	wracać return, come back
spotkanie* meeting	

*This is the general word for a meeting; **konferencja** 'conference' is the word to use, as in the second dialogue, for a business meeting.

Did you notice? Foreign names decline like Polish nouns: **horror Wesa Cravena** 'Wes Craven's horror film', **tydzień Neila Howarda** 'Neil Howard's week'.

Present tense of verbs: -ę, -esz

A very large number of Polish verbs follow this pattern. Many of them are irregular, like **iść (idę, idziesz ...)** / **jechać (jadę, jedziesz ...)**, that you met earlier. Others include **móc** 'can, be able to' (**mogę, możesz ...**), **chcieć** 'want' (**chcę, chcesz ...**) and **pisać** 'write' (**piszę, piszesz ...**).

A characteristic group of verbs with these endings are those with infinitives in **-ować**:

kupować buy	kupuję	kupujemy
	kupujesz	kupujecie
	kupuje	kupują

Note the change of **-owa-** to **-uj-**. Here are some more examples:

organizować organize	studiować study
----------------------	-----------------

planować plan	pracować work
rezerwować reserve, book	kosztować cost
dziękować (za + acc.) thank (for)	podróżować travel

Exercise 6

Say in Polish:

- 1 yesterday in the morning
- 2 on Friday evening
- 3 on Tuesday in the afternoon
- 4 today at noon
- 5 tomorrow Monday at midnight

Exercise 7

Match up the verbs on the left with the nouns on the right:

zwiedzać	bilet
jechać	spotkanie
kupować	do kościoła (<i>church</i>)
studiować	miasto
organizować	na wycieczkę
chodzić	polski

7 Muszę kupić parę rzeczy

I must buy one or two things

In this lesson you will learn about:

- The plural forms of nouns and adjectives
- Numbers 1-100
- Shopping at kiosks
- Money and prices
- Countries, nationalities and jobs people do

Dialogue 1

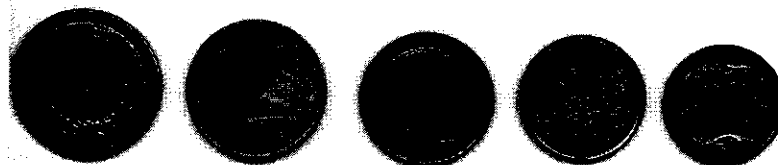
Masz pieniądze?

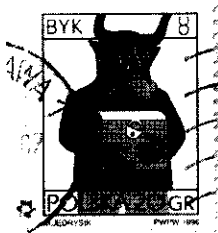
Have you any money?

Wojtek is walking along the street with his sister Dorota

- WOJTEK: Masz pieniądze?
 DOROTA: Niewiele. Kilka złotych. Cemu pytasz?
 WOJTEK: Muszę kupić parę rzeczy ... bilety autobusowe, chusteczki higieniczne, kartę telefoniczną, papierosy, znaczki i koperty.
 DOROTA: To dużo. Chyba nie mam aż tyle.
 WOJTEK: Ale to wszystko jest tanie. Najwyżej kilka złotych. Poczekaj, tu jest kiosk ...
 WOJTEK: Dzień dobry. Poproszę dwa bilety autobusowe, chusteczki higieniczne i kartę telefoniczną ... Ile kosztuje jedna?

- PANI W KIOSKU: 17 (siedemnaście) złotych. Dać panu?
 WOJTEK: Nie, dziękuję. Ale poproszę papierosy.
 PANI W KIOSKU: Jakie? Z filtrem?
 WOJTEK: Z filtrem proszę. I zapalki.
 PANI W KIOSKU: Są tylko zapalniczki. 2 (dwa) złote sztuka.
 WOJTEK: To poproszę. I jeszcze koperty i znaczki.
 PANI W KIOSKU: Ile?
 WOJTEK: 4 (cztery). Ile płacę?
 PANI W KIOSKU: Chwileczkę. Bilety - 3 (trzy) złote, chusteczki - 80 (osiemdziesiąt) groszy, papierosy 3.40 (trzy czterdzieści), zapalniczka 2 (dwa) złote, znaczki 2.40 (dwa czterdzieści) i koperty 80 (osiemdziesiąt) groszy. Razem 12 (dwanaście) złotych i 40 (czterdzieści) groszy.
 DOROTA: Wojtek, poczekaj! Mam tylko 12.50 (dwanaście pięćdziesiąt).
 WOJTEK: Akurat wystarczy.
 WOJTEK: *Have you got any money?*
 DOROTA: *Not much. A few zlotys. Why do you ask?*
 WOJTEK: *I must buy one or two things ... bus tickets, tissues, a phone card, cigarettes, stamps and envelopes.*

DOROTA:
WOJTEK:

*That's a lot. I don't think I've got that much.
But it's all cheap. A few zlotys at most. Wait,
here's a kiosk.*

WOJTEK: *Hello. I'd like two bus tickets, tissues and a phone card ... How much does one cost?*
WOMAN IN KIOSK: *17 zlotys. Would you like one?*
WOJTEK: *No thank you. But I'd like some cigarettes.*
WOMAN IN KIOSK: *What kind? Filter-tipped?*
WOJTEK: *Filter-tipped, please. And some matches.*
WOMAN IN KIOSK: *There are only lighters. 2 zlotys each.*
WOJTEK: *I'll take one. And some envelopes and stamps.*
WOMAN IN KIOSK: *How many?*
WOJTEK: *4. How much is that? (lit. How much do I pay?)*
WOMAN IN KIOSK: *One moment. Tickets - 3 zlotys, tissues - 80 groszes, cigarettes - 3.40, lighter 2 zlotys, stamps 2.40 and envelopes 80 groszy. Altogether 12 zlotys and 40 groszes.*
DOROTA: *Wojtek, wait a minute! I've only got 12.50.*
WOJTEK: *Just enough.*

Plural of nouns (1)

The nominative and accusative plural of most masculine and feminine nouns (except nouns referring to men, which you'll meet later in the lesson) end in:

-i after *k, g* -y after hard consonant -e after soft consonant

Masc.

bank, bank-i	bilet, bilet-y	hotel, hotel-e
znaczk, znaczk-i	dom, dom-y	kraj, kraj-e

Fem.

matka, matk-i	gazeta, gazet-y	komedia, komedi-e
Polka, Polk-i	koperta, kopert-y	pani, pani-e

Neuter nouns, with very few exceptions, take the ending -a:

Neut.

miasto, miast-a nazwisko, nazwisk-a muzeum, muzea

Remember! A soft consonant is one followed by [i] or indicated by an accent: (*koń* 'horse' - *koni-e* 'horses'); the letter [j] is also soft - *kraj* 'country' - *kraj-e* 'countries', *pokój* 'room' - *pokoj-e* 'rooms', *lekcja* 'lesson' - *lekcj-e* 'lessons'.

Furthermore, for (historical) reasons that need not concern you here, Polish grammar treats *c, cz, dz, dź, rz (ż), sz* and *l* as soft

consonants: **ulica** – **ulic-e** 'streets', **klucz** – **klucz-e** 'keys', **talerz** – **talerz-e** 'plates'. Note, however, that [f] is a hard consonant: **stół** – **stoły** 'tables'.

There are always nouns which refuse to behave exactly as you would expect them to. In the previous lesson, for example, you met **dzień** 'day' / **tydzień** 'week' and their plural forms **dni(e)** / **tygodnie**.

Other common irregulars include: **rok** → **lata** 'years', **ręka** → **ręce** 'hands', **oko** → **oczy** 'eyes', **dziecko** → **dzieci** 'children', **człowiek** 'person' → **ludzie** 'people'.

Numbers 1–100

Polish numbers can be a little tricky, as you will see, but it is time to start counting:

1 jeden	11 jedenaście	
2 dwa	12 dwanaście	
3 trzy	13 trzynaście	30 trzydzieści
4 cztery	14 czternaście	40 czterdzieści
5 pięć	15 piętnaście	50 pięćdziesiąt
6 sześć	16 szesnaście	60 sześćdziesiąt
7 siedem	17 siedemnaście	70 siedemdziesiąt
8 osiem	18 osiemnaście	80 osiemdziesiąt
9 dziewięć	19 dziewiętnaście	90 dziewięćdziesiąt
10 dziesięć	20 dwadzieścia	100 sto

Note that the 'teens' in Polish start at 11 and are characterized by the ending **-naście**; for 20, 30 ... the endings are related to **dziesięć** so **dwadzieścia** is 'two tens'. The word for 0 'zero, nil' is **zero**.

To form compounds, simply combine the words for individual numbers:

21 → **dwadzieścia jeden** 112 → **sto dwanaście** 121 → **sto dwadzieścia jeden**

Using numbers

This is where you need to take care, but at this stage just remember:

- The number 'one' is adjectival and agrees with its noun:

jeden (*masc.*) **bilet** **jedna** (*fem.*) **gazeta** **jedno** (*neut.*) **miasto**

- To say 'two' use **dwa** with *masc. / neut.* nouns – **dwie** with *fem.* nouns; the numbers **trzy** and **cztery** are unchanged:

dwa / trzy / cztery bilety, **dwie / trzy / cztery gazety**, **Polki miasta**

- Numbers 1–4 are followed by the nominative singular / plural. But numbers from 5 upwards are followed by the genitive plural,* which you will find in Lesson 9. For the time being just note its use when talking about prices, as in the dialogue. For example:

dwa złote (*nom. pl.*) **dwanaście złotych** (*gen. pl.*)
'two zlotys' 'twelve zlotys'

*There is an important exception to this rule: if a compound number ends with 2, 3 or 4 (e.g. 22, 53 ...) then use the nominative plural as above.

- Apart from 'one' – **jeden student / Polak / Anglik** – the numbers as they appear here cannot be used when referring to men or mixed groups of people. If you are curious, see Lesson 9.

Shopping: at the kiosk

You already know how to ask for things using **proszę / proszę o** ... + *acc.* and how to ask about their availability – **czy jest / są** ...? + *nom.* Remember that to say '(Yes) there is / are' you use **jest / są** but the negative answer is **nie ma** (+ *gen.*, if you add a noun) – '(No) there isn't / aren't any ...'

Proszę o ... and **poproszę ...**, politer versions of 'please', express English 'Could I have / I'd like ...' as, for example:

Poproszę 2 (dwa) bilety autobusowe.

Could I have / I'd like 2 bus tickets please.

Poproszę – in answer to an offer, or when you are told that something is available – means 'Yes please', 'I'll take it'.

Other expressions you will hear or use when shopping are:

Gdzie mogę (można) kupić ...? Where can I (one) buy ...?

Ile kosztuje / kosztują ...? How much does / do ... cost?

Dać panu / pani? Would you like it (one, some)?

Coś jeszcze? Anything else?

Ile płacę? How much is that (*lit.* do I pay)?

Things you can buy at a kiosk – some you already know:

gazeta newspaper	długopis biro
czasopismo magazine	papierosy cigarettes
widokówka picture postcard	zapałki matches
plan miasta town map	zapalniczka cigarette lighter
bilet autobusowy bus ticket	
bilet tramwajowy tram ticket	szampon shampoo
karta telefoniczna phonecard	mydło soap
znaczek -ka postage stamp	pasta do zębów toothpaste
koperta envelope	chusteczki higieniczne tissues

To ask the price of an individual item – a phone card, for example – you can say, depending on its gender:

Ile kosztuje jeden [bilet] / **jedna** [karta telefoniczna] / **jedno** [mydło]?

How much does one cost?

In reply, as in the dialogue, you will hear people use the word **sztuka** meaning 'each – apiece':

2 (dwa) / 3 (trzy) złote / 6 (sześć) złotych sztuka

Exercise 1

You're at a kiosk. How would you ask for the [following]? – Take care to use the correct form of the numbers indicated, and put the names of the items into the plural:

- 1 Dzień dobry. Poproszę [2 bilet tramwajowy], [3 pocztówka 'post-card'] i [4 zaczek].
- 2 Poproszę [3 długopis] ... [2] czerwone 'red' i [1] czarny 'black'.
- 3 Czy to wszystko? – Nie, poproszę jeszcze [2 szampon do włosów] i [2 pasta do zębów].

Exercise 2

Write in words your answers to the following:

- 1 dwa + dwa =
- 2 osiemnaście + dziewiętnaście =
- 3 dwadzieścia pięć + czterdzieści =
- 4 osiemdziesiąt – cztery =
- 5 trzydzieści trzy – dwanaście =

Money

The two units of Polish currency are the **złoty** (*lit.* 'golden' – compare Dutch *guilder*), which behaves like an adjective, and **grosz** (100 = 1 złoty). The full range of coins and banknotes is:

monety 'coins'	1	grosz	1 złoty
	2	grosz-e	2 złot-e
	5/10/20/50	grosz-y	5 złoty-ch

banknoty 'notes' 10/20/50/100/200 (**dwieście**) **złoty-ch**

Note that **groszy** and **złoty** (after numbers from 5 upwards) are genitive plural forms. The word for 'money' in Polish is most often used in its plural form – **pieniądze** / *gen.* **pieniędzy**.

To change money, other than in a bank or hotel, for instance, look for a **kantor wymiany** or simply **kantor** 'bureau de change'. These words and phrases might help:

karta kredytowa credit card **konto bankowe** bank account
karta płatnicza charge card **kurs wymiany** exchange rate
czek podróżny traveller's cheque
bankomat cashpoint / dispenser

Gdzie tu mogę (można) wymienić pieniądze?

Where can I (one) change money round here?

Mam pieniądze. Nie mam pieniędzy. Nie mam ani grosza.

I've got money. I haven't any money. I haven't a penny (a cent).

Exercise 3

Express the following prices in words. Add the correct form of **złoty** / **grosz**, where indicated:

2 zł 50 gr; 19 zł 99 gr; 73.40; 126.-; 280 zł bez; VAT

Exercise 4

Match the phrases:

1 Gdzie można kupić znaczki?	A Niestety, nie ma.
2 Poczekaj!	B Nie mam ani grosza.
3 Poproszę kartę telefoniczną.	C Tak, dziękuję.

- 4 Masz pieniądze?
5 Czy to wszystko?

D Nie mogę, śpieszę się.
E W kiosku, w recepcji.

Dialogue 2

Targi pracy

A Jobs Fair

Maciek bumps into his friend Sławek who is on his way to help out at a Jobs Fair at his university

MACIEK: Cześć! Gdzie idziesz?

SŁAWEK: Na targi pracy.

MACIEK: Targi pracy? A co to jest?

SŁAWEK: Nasz uniwersytet organizuje takie spotkania. Można się wiele dowiedzieć. Przychodzą różni profesjonalści. Są tam naukowcy, biznesmeni, lekarze, artyści, nauczyciele, ekonomiści, politycy, inżynierowie, policjanci, żołnierze, nawet księża. Studenci mogą w ten sposób poznać różne zawody i podjąć decyzję, co chcą robić w przyszłości.

MACIEK: Zaraz, zaraz. Po co te wszystkie zawody? Przecież studenci już wiedzą, co chcą robić. Na przykład ja studiuję architekturę. Architekci i policjanci to nie to samo!

SŁAWEK: No wiesz, zawsze możesz jeszcze zmienić zawód ... Ale tak na poważnie ... te targi są bardzo pożyteczne. Widzisz, są tam też cudzoziemcy – Francuzi i Niemcy – biznesmeni. Ja pomagam tłumaczyć. Możesz też iść. Przecież znasz niemiecki. I jeszcze jedno ... dają darmowy obiad.

MACIEK: No to idę.

MACIEK: *Hi! Where are you going?*

SŁAWEK: *To a Jobs Fair.*

MACIEK: *A Jobs Fair? And what's that?*

SŁAWEK: *Our university organizes such meetings. You can find out a lot. Various professional people come. There are scientists, businessmen, doctors, artists, teachers, economists, politicians, engineers, policemen, soldiers, even priests. In this way students can get to know a variety of*

professions and decide (take a decision) what they want to do in the future.

MACIEK: *Wait a minute! What do you need all those professions for? After all, students already know what they want to do. For example I'm studying architecture. Architects and policemen are not the same thing.*

SŁAWEK: *You know, you can still always change your profession. But to be serious ... these (Job) Fairs are very useful. You see there are also foreign – French and German – businessmen there. I help to translate. You can come too. You know German, don't you? And another (one more) thing ... they give a free lunch.*

MACIEK: *Well, I'm coming then.*

Plural of nouns (2)

A feature of Polish is that it has special forms in the nominative plural for nouns referring to men, or groups of men and women. These are known as masculine personal nouns (as opposed to masculine non-personal nouns, which refer to animals and things), and follow different rules.

- After a hard consonant (except *k, g, r*) the ending is [i]; after *k, g, r* the ending is [y] – this ending is also taken by nouns with the suffix **-iec**.
- Nouns ending in a soft consonant – or one of the letters which Polish grammar treats as soft (**l rz cz**, for example) – simply add the ending [e]:

student, studen-ci	Polak, Pola-cy	nauczyciel -e
turyista, tury-ści	kolega, kole-dzy	lekarz -e
Francuz, Francuz-i	aktor, akto-rzy	żołnierz -e
mężczyzna, mężczy-źni	chłopiec, chłopc-y	gość, gości-e

Note the spelling changes: **t** → **ci**st → **ści**lż → **ź**lk → **c**lg → **d**zlr → **rz**lc → **ci**.

To complicate matters slightly there is an additional nominative plural ending **-owie**. This occurs with masculine personal nouns denoting relations and some titles. For example:

syn – synowie sons	profesor – profesorowie professors
ojciec – ojcowie fathers	minister – ministrowie ministers

pan – panowie (gentle)men inżynier – inżynierowie engineers

But note: brat – bracia 'brothers'; ksiądz – księża 'priests'; biznesmen – biznesmeni.

Plural of adjectives

Adjectives, like nouns, have special nominative plural forms for men / mixed groups of men and women; note again the spelling changes:

dobry, dobrzy studenci	mój, moi
stary, starzy panowie	twój, twoi
drogi, drodzy goście	nasz, nasi
młody, młodzi ludzie	ten, ci
miły, miłi Polacy	który? którzy?
polski, polscy artyści	jaki? jacy?

The nominative and accusative plural of all other adjectives ends in [-e], the same as the neuter singular. So:

dobrę studentki **stare** panie **drogie** bilety **miłe** Polki
moje wakacje

Remember: that **jego** 'his', **jej** 'hers' and **ich** 'theirs' do not change with the gender of the noun, or in the plural.

Countries and nationalities

country	male – female	people
Ameryka	Amerykanin – Amerykanka	Amerykanie
Anglia	Anglik – Angielka	Anglicy
Francja	Francuz – Francuzka	Francuzi
Hiszpania	Hiszpan – Hiszpanka	Hiszpanie
Niemcy	Niemiec – Niemka	Niemcy
Polska	Polak – Polka	Polacy
Rosja	Rosjanin – Rosjanka	Rosjanie
Włochy 'Italy'	Włoch – Włoszka	Włosi

When all is said and done – przecież

In English we sometimes attach 'isn't it?', 'didn't I? / don't you?' or something similar at the end of a sentence, just as the French use *n'est-ce pas?* and the Germans *nicht wahr?* You will hear their equivalents in Polish – **prawda?** / **czy nie?** – but very often Polish uses a statement with **przecież** (which also renders English 'but / after all') rather than a question:

Przecież znasz niemiecki. (After all) you know German, don't you?

Przecież to nie moja wina. But it's not my fault, is it?

Exercise 5

Rewrite the following in the plural:

- 1 Mój brat studiuje. Moja siostra pracuje.
- 2 Czy pani czeka?
- 3 To jest Polak, a to Niemiec.
- 4 Kolega mówi, że ona jest bardzo miła.
- 5 Ten pan nie mówi po polsku.

Exercise 6

- 1 Give the plural of the following. Take care!
człowiek – długi dzień – trudny rok – stare muzeum – ostatni ('last') tydzień
- 2 Here are some plurals. Make them singular:
języki obce – cudzoziemcy – ekonomiści – policjanci – miłe panie

Reading

Polska i Polacy

Janet Watson writes to her friend Susan about her first impressions of Poland and the Poles

Droga Susan,

Jestem tu już tydzień i wszystko idzie bardzo dobrze.

Polacy są mili – kobiety bardzo ładne, a mężczyźni uprzejmi. Zawsze całują mnie w rękę. Niestety nie wszyscy mówią po angielsku. Studenci znają języki obce, ale starsi ludzie mówią tylko po polsku. Szkoda. Chyba muszę zacząć uczyć się polskiego.

Polscy artyści są bardzo interesujący. Zwłaszcza rzeźbiarze. I uwielbiam polskie plakaty!

Pogoda jest wspaniała i mogę zwiedzać Polskę. Jutro jadę do Krakowa. Wszyscy mówią, że to piękne miasto.

Całuję –
Janet

Vocabulary

uprzejmy polite

zawsze always

niestety unfortunately

całować (w rękę) kiss (the hand)

szkoda pity

zacząć begin

zwłaszcza especially

rzeźbiarz sculptor

pogoda weather

plakat poster

wspaniały -a -e splendid

piękny -a -e beautiful

zwiedzać to visit (a place), tour, go sightseeing

All – everything – everyone

The word for 'all, everything' is **wszystko**:

Wszystko jest tanie / drogie. Everything's cheap / expensive.

Wszystko idzie bardzo dobrze. Everything is going very well.

To say 'all, everyone' + plural noun use **wszyscy** when referring to men / groups of men and women; otherwise use **wszystkie**:

Nie wszyscy mówią po angielsku. Not everyone speaks English.

Czy są wszyscy? Is everyone here?

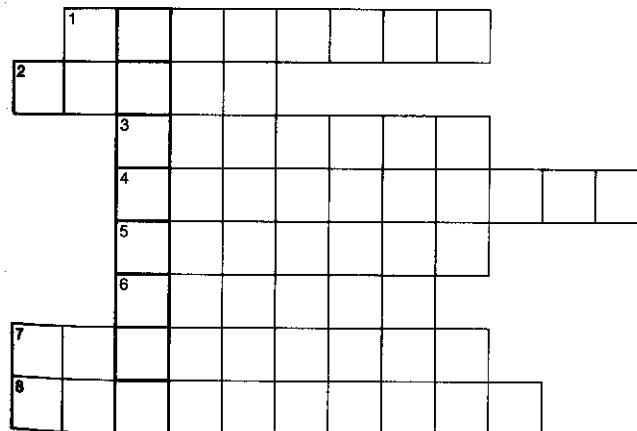
Czy znasz wszystkie kraje Europy? Do you know all the countries of Europe?

Exercise 7

Stereotypes and nationalities. First put the nouns denoting nationality into the plural – you will need to take three intelligent, but not very difficult guesses – then match them with the phrases. When you have written your (conventionally correct) answers in the diagram below you will reveal one more nationality:

Anglik, Amerykanin, Chińczyk, Francuz, Japończyk, Niemiec, Szwed, Włoch

- 1 są romantyczni
- 2 dużo mówią i jedzą (*eat*) spaghetti
- 3 są wysocy i mają blond włosy (*hair*)
- 4 są niewysocy i lubią komputery
- 5 zawsze piją (*drink*) herbatę po południu
- 6 są punktualni i pracowici (*hard-working*)
- 7 jedzą ryż (*rice*)
- 8 jedzą tylko hamburgery

8 W mieście

In town

In this lesson you will learn about:

- How to say where – the locative case
- Ordinal numbers
- Telling the time
- Months and seasons

Dialogue 1

Zwiedzamy centrum

We're visiting the town centre

Maciek is taking his cousin Bartek on a tour of the town centre

- BARTEK: Gdzie dzisiaj idziemy?
 MACIEK: Dzisiaj zwiedzamy miasto: centrum i stary rynek.
 BARTEK: A co ciekawego jest na rynku?
 MACIEK: Przede wszystkim wspaniały stary ratusz, kościół i bardzo ładne kamienice. Są tam też kawiarnie i restauracje – możemy coś zjeść, albo czegoś się napić.
 BARTEK: A czy idziemy później do tego nowego centrum handlowego?
 MACIEK: Do którego?
 BARTEK: Nie pamiętam nazwy, ale pamiętam, że na parterze są sklepy, na pierwszym piętrze są restauracje i kawiarnie, a na drugim (piętrze) biura. A w piwnicy jest parking.

- MACIEK: Ach, już wiem. Ale to jest na przedmieściu! To bardzo daleko stąd! A co chcesz kupić?
 BARTEK: Muszę kupić jakiś prezent dla mamy – ładną bluzkę, albo perfumy. Nie wiem.
 MACIEK: Nie musimy jechać tak daleko! Wszystko możesz kupić w centrum.
 BARTEK: *Where are we going today?*
 MACIEK: *Today we're visiting the town: the centre and the old market square.*
 BARTEK: *And what is there of interest on the market square?*
 MACIEK: *Above all a magnificent old town hall, a church and very nice [old tenement] houses. There are also cafés and restaurants – we can have something to eat or something to drink.*
 BARTEK: *And are we going later to that new shopping centre?*
 MACIEK: *Which one?*
 BARTEK: *I don't remember the name, but I remember that on the ground floor there are shops, on the first floor there are restaurants and cafés and on the second (floor) offices. And there's a car park in the basement.*
 MACIEK: *Ah, now I know. But that's out in the suburbs. It's very far from here! What do you want to buy?*
 BARTEK: *I must buy some sort of a present for my mother – a nice blouse or perfume. I don't know.*
 MACIEK: *We don't have to go that far! You can buy everything in the town centre.*

Saying where – the locative case

One important use of the locative, as its name suggests, is to express location – most typically with the prepositions → **w** 'in' and **na** 'on, at'.

Co jest ciekawego na rynku?

What is there of interest on the market square?

Wszystko możesz kupić w centrum.

You can buy everything in the town centre.

Na parterze są sklepy. W piwnicy jest parking.

On the ground floor there are shops. In the basement there's a car park.

As a general rule use **w** with countries, towns, institutions, buildings or to say 'in' meaning 'inside, within' as, for example, 'in the newspaper / book / pocket / hand'; **na** is used when referring to open spaces ('on / in the street or market place'), recreational activities and events ('at a concert / conference') and to say 'on top of' as in 'on the table / roof'.

After a hard consonant (except *k, g, ch*), masculine and neuter nouns in the locative singular take the ending **-e**:

Kraków, w Krakowie	koncert, na koncercie
teatr, w teatrze	stół 'table', na stole
kino, w kinie	świat 'world', na świecie
miasto, w mieście	zachód 'west', na zachodzie

Notice the changes in **miasto** and **świat**. Remember: neuter nouns ending in **-um** do not decline in the singular.

After a soft consonant and after *k, g, ch* masculine and neuter nouns take the ending **-u**:

Gdańsk, w Gdańsku	rynnek, na rynku
kiosk, w kiosku	dworzec 'station', na dworcu
pociąg 'train', w pociągu	lotnisko, na lotnisku
hotel, w hotelu	przedmieście, na przedmieściu
pokój 'room', w pokoju	morze 'sea', na morzu

Note also: dom → **w domu** 'in the house; at home' and Paryż → **w Paryżu**.

Feminine nouns after a hard consonant take the ending **-e**; after a soft consonant **-i**:

Polska, w Polsce	Anglia, w Anglii
ręka, w ręce	Francja, we Francji
gazeta, w gazecie	restauracja, w restauracji
poczta, na poczcie	konferencja, na konferencji
Kanada, w Kanadzie	wieś,* na wsi

But: ulica → **na ulicy**, północ 'north' → **na północy**, twarz 'face' → **na twarzy**, noc 'night' → **w nocy**.

*wieś is the word for 'village' and we wsi is 'in the village'; na wsi is 'in the country(side)'.

The ending **-e** always turns a hard consonant into a soft consonant. Often this is done by adding to it the letter [i]: kino – **w kini-e**, Kraków – **w Krakowi-e**, klub – **w klubi-e**. At other times there is a consonant swap, as in Polska – **w Polsce**. You met these spelling changes in the previous lesson. Here is a reminder:

d → **dziłk** → **ciłg** → **dziłr** → **rzłt** → **ciłst** → **ściłt** → **ł**

If all this is a little confusing, don't worry. These endings, and changes, are common, so you will pick them up as you go along.

Locative plurals

The locative plural for nouns of all genders is **-ach**:

**w kinach / teatrach / hotelach / kioskach / restauracjach / miastach
na ulicach / pocztach / lotniskach / konferencjach / twarzach**

Locative of adjectives

In the singular, masculine and neuter adjectives end in **-ym / -im**, feminine adjectives in **-ej**:

Na pierwszym piętrze są restauracje ... na drugim piętrze biura.

On the first floor there are restaurants ... on the second floor, offices.

Note that the first floor is 'one floor up' [US second floor].

W którym hotelu mieszkasz?

Which hotel are you staying (*lit.* living) at?

Na jakiej ulicy pan mieszka?

On which street do you live?

W moim / tym kraju. – Na mojej / tej ulicy.

In my / this country. – On my / this street.

The plural for adjectives of all genders is **-ych / -ich**:

w dzisiejszych czasach **w dalekich krajach**
in today's times (nowadays) in distant countries

Being in a country

The locative endings above allow you to say **w** 'in' with the names of most countries – **w Polsce**, **w Anglii**, **we Francji** and so on. But take care with the following:

Niemcy 'Germany' **do Niemiec** → **w Niemczech**
Włochy 'Italy' **do Włoch** → **we Włoszech**

Węgry 'Hungary' **na** Węgry → **na** Węgrzech

The names of these three countries are plural in Polish – with irregular locative plural endings. 'China' **Chiny** is also plural (but regular) in Polish so → **w Chinach**; also plural, as you would expect is 'the United States' → **Stany Zjednoczone / w Stanach Zjednoczonych** – or quite simply **USA / w USA** (pronounced: 00-ess-ah).

Exercise 1

Say where you live, using the prompts given:

- 1 small flat – town centre
- 2 countryside – France
- 3 large block of flats (use **blok**) – on the 2nd floor
- 4 small hotel – Berlin – not far from (+ *gen.*) the railway station
- 5 student hostel / dormitory (**dom akademicki**) – in Warsaw

Exercise 2

Say where you work – use **pracuję**, and the correct form of the words given:

1 biuro podróży 'travel agency'	5 duża firma 'large firm'
2 sklep 'shop'	6 fabryka 'factory'
3 księgarnia 'bookshop'	7 reklama 'advertising'
4 recepcja 'reception (desk)'	8 pensjonat 'guest-house'

Going there + acc. – being there + loc.

To say where located, as in the examples above, use **na / w** + *locative* case. But when **na / w** are used with verbs of motion (**iść** or **jechać**, for example) to say where you are going to, or to what function, event, they are followed by the *accusative*. Compare:

[iść / jechać]	na lotnisko	[być]	na lotnisku
	na rynek		na rynku
	na konferencję		na konferencji
	na wakacje (<i>pl.</i>)		na wakacjach
	w góry (<i>pl.</i>)		w górach

Idziemy na rynek.

We're going to the market square.

Jesteśmy na rynku?

We are on the market square?

Jadę w góry.

I'm going into the mountains.

W górach jest pięknie.

It's beautiful in the mountains.

Exercise 3

Say where people are going to (use **iść**, **jechać** as appropriate) and where they are:

- 1 We're going to the bus stop – we're at the bus stop.
- 2 Maria's going to Madrid [**Madryt**] – she's in Madrid.
- 3 I'm going to the post office – I'm at the post office.
- 4 Peter's going to Italy – he's already in Italy.

Someone – something – somewhere or other

To say this, all you have to do is add **-ś** to words you already know. For example:

co 'what' → **coś** something **gdzie** 'where' → **gdzieś**
somewhere
kto 'who' → **ktoś** someone **jaki?** 'what (like)?' → **jakiś**
some sort / kind of

Możemy coś zjeść, albo czegoś się napić.*

We can have something to eat or something to drink.

Ktoś tam czeka na pana.

There's someone waiting there for you.

Ona mieszka gdzieś na przedmieściu.

She lives somewhere in the suburbs.

*Use **napić się (czegoś)** for 'have a drink (+ *gen.* of something)', e.g. **herbaty / wody / wina**.

Dialogue 2

Pani na długo w Polsce?

Are you in Poland for long?

Wojtek is on his way to an exhibition of his friend's paintings. He stops to ask Janet Watson the time

WOJTEK: Przepraszam panią, nie mam zegarka. Czy może mi pani powiedzieć, która godzina?

JANET: Niestety, nie mówię za dobrze po polsku. Ale mam zegarek. Proszę – może pan mi powie, która godzina?

WOJTEK: Oczywiście – dziesięć po dwunastej. Pani na długo w Polsce?

JANET: Jeszcze nie wiem. Może na tydzień, na dwa tygodnie, a może na miesiąc. Nie muszę wracać do pracy.

WOJTEK: A co pani robi?

JANET: Maluję.

WOJTEK: Naprawdę? Mój kolega też maluje. ... Jest chyba dobry, bo właśnie ma wystawę.

JANET: To bardzo ciekawe. Gdzie jest ta wystawa?

WOJTEK: W galerii na rynku. To niedaleko stąd. Może ma pani ochotę ją zobaczyć? Właśnie tam idę.

JANET: Bardzo chętnie. Czy pan też maluje?

WOJTEK: Nie, studiuję informatykę. Przy okazji, pozwoli pani, że się przedstawię. Jestem Wojtek Borowski.

JANET: Bardzo mi miło – Janet Watson.

WOJTEK: *Excuse me, I haven't a watch. Could you tell me what time it is?*

JANET: *Unfortunately I don't speak Polish too well. But I have a watch. Here it is – perhaps you could tell me what time it is?*

WOJTEK: *Certainly – ten past twelve. Are you in Poland for long?*

JANET: *I don't know yet. Perhaps for a week, two weeks – maybe for a month. I don't have to return to work.*

WOJTEK: *And what do you do?*

JANET: *I paint.*

WOJTEK: *Really? My friend paints too. ... I suppose he's good because right now he has an exhibition.*

JANET: *That's very interesting. Where is this exhibition?*

WOJTEK: *In the gallery on the market square. It's not far from here. Perhaps you'd like to see it? I'm just going there now.*

JANET: *I'd love to. Do you paint too?*

WOJTEK: *No, I'm studying computer science. By the way, let me introduce myself. I'm Wojtek Borowski.*

JANET: *Nice to meet you – Janet Watson.*

Use of właśnie

Właśnie is a useful word to get your point across. As used in the second dialogue it expresses English 'just about to ... (do something)', right now, at this very moment':

Mój kolega właśnie ma wystawę. Właśnie tam idę.

My friend has an exhibition right now. I'm just going there now.

In other contexts **właśnie** is how you say 'exactly, precisely (so)':

To jest właśnie to, czego potrzebuję.

That's exactly what I need.

Ale to nonsens! – Właśnie!

But that's nonsense! – Precisely (quite so)!

Ordinal numbers

Ordinal numbers ('first', 'second' and so on) are adjectives and agree with the noun to which they refer. You will need them to tell the time, as in this lesson, and at a later stage to give the day, month, year:

pierwszy-a -e

jedenasty

drugi-a -ie

dwunasty

trzeci

trzynasty

trzydziesty

czwarty

czternasty

czterdziesty

piąty

piętnasty

pięćdziesiąty

szósty

szesnasty

sześćdziesiąty

siódmy

siedemnasty

siedemdziesiąty

ósmym

osiemnasty

osiemdziesiąty

dziwiasty

dziewiętnasty

dziewięćdziesiąty

dziesiąty

dwudziasty

The numbers 1–4 decline in the plural. In practice you will rarely meet these forms or need to use them.

To form compounds up to 99 use the numbers above:

21st **dwudziesty pierwszy** 45th **czterdziesty piąty**

In compounds over 100 only the last two numbers are ordinals. So:

145th **sto** (cardinal) + **czterdziesty piąty** (ordinal)

Telling the time

Która (jest) godzina?

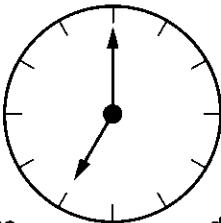
What time is it?

siódma (godzina)

za pięć ósma
za dziesięć ósma

za piętnaście ósma
(za kwadrans ósma)

za dwadzieścia ósma
za dwadzieścia pięć ósma

pięć (minut) po siódmej
dziesięć po siódmej

piętnaście po siódmej
(kwadrans po siódmej)

dwadzieścia po siódmej
dwadzieścia pięć po siódmej

wpół do ósmej
(half to eight)

To say 'at what time', use **o** + *locative* of the hour: **o siódmej** 'at seven'

For minutes past, say (no. of minutes) **po** + *locative* of the hour

For minutes to, say **za** (no. of minutes) + *nominative* of the next hour

To say 'half past', use **wpół do** *lit.* 'half to' + *genitive* of the next hour

Note also that hours are ordinal numbers, minutes are cardinals; the words for hour and minute(s) are usually omitted. You can also use a digital way of telling the time, as in English; typically this is used when giving the times of trains, flights and so on. For example:

O której (godzinie) odjeżdża pociąg / odlatuje samolot do ...?

At what time does the train / plane leave for (to) ...?

2.15	druga piętnaście	o drugiej piętnaście
7.30	siódma trzydzieści	o siódmej trzydzieści
11.40	jedenasta czterdzieści	o jedenastej czterdzieści

However, to specify the time as a.m. / p.m. you will need to add: **rano** 'in the morning', **po południu** 'in the afternoon', **wieczorem** 'in the evening'. To avoid the possibility of misunderstanding timetables and schedules, as elsewhere, use the 24-hour clock:

Pociąg przyjeżdża / samolot przylatuje o piętnastej dziesięć.

The train / plane arrives at 15.10.

Other things you might want to say:

za godzinę, pół (+ *gen.*) godziny, dziesięć minut
in an hour's, half an hour's, ten minutes' time

godzinę, pół godziny, dziesięć minut temu
an hour, half an hour, ten minutes ago

co godzinę, co dziesięć minut
every hour, every ten minutes

w południe, o północy
at noon, at midnight

Exercise 4

Can you match the times with the words?:

1 czwarta dziesięć	A 7.45
2 dwunasta trzydzieści	B 4.10
3 trzynasta	C 2.20
4 za piętnaście ósma	D 12.30
5 dwadzieścia po drugiej	E 13.00

Exercise 5

Say at what times (use the digital way) you do the following:

1 get up [wstawać]	at 7.45
2 leave [wychodzić z + <i>gen.</i>] home	at 8.30
3 begin [zaczynać] work	at 9.00
4 go for lunch [lunch in Polish]	at 13.00
5 finish [kończyć] work	at 17.00
6 return [wracać do + <i>gen.</i>] home	at 18.15

Reading

Kalendarz polskich świąt

A calendar of Polish feast days and holidays

Polacy lubią świętować. Wiele polskich świąt to święta kościelne, choć Polacy często świętują też ważne rocznice historyczne. Prawie w każdym miesiącu można znaleźć okazję do świętowania.

W styczniu mamy Nowy Rok [*New Year*], w lutym dzieci mają ferie zimowe, a zakochani Walentynki [*St Valentine's Day*], w marcu (8 III) obchodzimy Dzień Kobiet [*Women's Day*], w kwietniu często Wielkanoc [*Easter*].

W maju mamy trzy święta: Święto Pracy (1 V) [*Labour Day*], Dzień Konstytucji (3 V) [*Constitution Day*] i Dzień Matki (26 V) [*Mother's Day*]. W czerwcu obchodzimy Dzień Dziecka (1 VI) [*Children's Day*] i (pierwszy czwartek czerwca) Boże Ciało [*Corpus Christi*].

We wrześniu zaczyna się rok szkolny, a w październiku rok akademicki. W listopadzie (1 XI) mamy Wszystkich Świętych [*All Souls*] i (11 XI) Dzień Niepodległości [*Independence Day*]. W grudniu świętujemy Wigilię [*Christmas Eve*], Boże Narodzenie [*Christmas*] i Sylwestra [*New Year's Eve*].

W lecie Polacy mają mniej okazji do świętowania, ale ... zawsze przecież są wakacje.

Vocabulary

wiele many

święto, *pl.* święta, świąt feast day, holiday

święto kościelne / państwowe church / public holiday

świętować celebrate

choć *or* chociaż although

ważne rocznice important anniversaries

prawie almost, nearly

w każdym miesiącu (*in*) every month

znaleźć okazję find an opportunity, occasion

ferie (*pl.*) (school, university) holidays or vacation(s)

zimowy *adj.* winter

zakochani people in love

obchodzić celebrate, commemorate

zaczynać się begin

rok szkolny / akademicki school / academic year

Months and seasons

All the months are masculine in Polish. Like the days of the week, they are written with a small initial letter:

JAN	styczeń -nia	w styczniu	JUL	lipiec -ca	w lipcu
FEB	lutyl -ego*	w lutym	AUG	sierpień -nia	w sierpniu
MAR	marzec -rca	w marcu	SEP	wrzesień -śnia	we wrześniu
APR	kwiecień -tnia	w kwietniu	OCT	październik -a	w październiku
MAY	maj -a	w maju	NOV	listopad -a	w listopadzie
JUN	czerwiec -ca	w czerwcu	DEC	grudzień -dnia	w grudniu

**luty* is an adjective (now archaic) meaning 'severe, bleak'.

Seasons are **pory roku**:

wiosna	spring	na wiosnę	wiosną*
lato	summer	w lecie	latem*
jesień	autumn	na jesieni	jesienią*
zima	winter	w zimie	zimą*

* Use these forms to say 'in' meaning 'in the course of / during':

Zimą pada śnieg i jest zimno.

In the winter it snows and it's cold.

The seasons also have adjectival forms – **wiosenny, letni, jesienny, zimowy**. For example: **wiosenna pogoda** 'spring weather', **kurs letni** 'summer course', **zimowe miesiące** 'winter months'.

Here are some other associated expressions:

w tym tygodniu, miesiącu, roku	this week, month, year
w przyszłym / zeszłym roku	next / last year
za miesiąc, tydzień	in a month's, week's time
dwa miesiące / lata temu	two months / years ago

To say how long you're going for, or are here for:

na dzień / tydzień / miesiąc / rok	for a day / week / month / year
na dwa dni / tygodnie / miesiące / lata	for two days ... etc.

Exercise 6

Complete the following letter using the correct form of the words in brackets:

Droga Suzi,

Bardzo dziękuję za zaproszenie ('invitation') do Berlina. Niestety nie mam teraz wolnego czasu. Uczę angielskiego na [uniwersytet], pracuję też w [mała, prywatna firma] jako tłumacz ('as a translator') angielskiego i niemieckiego to bardzo dużo pracy.

W [luty] mamy ferie zimowe, ale niestety w [ten rok] muszę być na [egzamin] z gramatyki. Szkoła kończy się w [czerwiec], ale wtedy znowu są egzaminy. W [lipiec] to samo ('the same (thing)'). Dopiero ('only / not until') w [sierpień] mam trochę czasu na odpoczynek ('rest').

A Ty? Czy masz już plany na wakacje?

Całuję,
Anna

Exercise 7

How would you say?

- 1 We're going to a restaurant for dinner at eight in the evening.
- 2 I'm going for three days on a conference to Hungary.
- 3 We're on holiday in Germany.
- 4 At what time is the train to ...?
- 5 The first day of spring.

9 Kolacja w domu

Dinner at home

In this lesson you will learn about:

- Shopping for food
- **O co chodzi?** – What's the problem? / What is it?
- Saying 'supposed / expected to ...' and 'here you have ...' – two other uses of **mieć**
- Some imperatives
- The genitive plural of nouns and adjectives
- More about numbers and quantities
- Talking about what you were doing or used to do

Dialogue 1

Lista zakupów

A shopping list

Stefan Wolski and his wife Teresa are having guests to dinner. First they make a shopping list

TERESA: Stefan?

STEFAN: Tak, kochanie? O co chodzi?

TERESA: Ile osób ma być dzisiaj na kolacji?

STEFAN: Zaraz ... Ewa i jej przyjaciel Andrzej, Neil i my – to razem pięć (5) osób. Aha, i jeszcze znajoma Andrzeja i Ewy. Angielka. Nie pamiętam jak się nazywa.

TERESA: Czyli w sumie dwóch (2) ... nie, trzech (3) panów i trzy (3) panie. To znaczy, że musisz iść do sklepu.

- STEFAN: Do sklepu? A po co?
 TERESA: Jak to po co? Nie mamy ziemniaków, mięsa ani owoców. Musisz też kupić warzywa na sałatkę.
 STEFAN: Jakie warzywa?
 TERESA: Kilka pomidorów i ogórków, parę marchewek, dwie (2) puszki groszku i jedną zieloną sałatę.
 STEFAN: A mięso? ... Albo może rybę?
 TERESA: To dobry pomysł – ryby są bardzo zdrowe. Nie zapomnij kupić owoców. Kilka jabłek, kilo pomarańczy, może jeszcze parę bananów.
 STEFAN: A lody? Nie chcesz lodów na deser?
 TERESA: Tylko nie kawowe! Nie znoszę lodów kawowych. Ale możesz kupić czekoladowe albo waniliowe.
 STEFAN: Poczekaj, muszę zrobić listę zakupów. Wiesz, że mam krótką pamięć.
 TERESA: Proszę, tu masz papier i ołówek.

Polish meals

śniadanie	breakfast
drugie śniadanie	<i>lit.</i> second breakfast – a mid-morning break for light refreshment
lunch	a light meal or snack about midday, typically in a buffet bar; as work patterns change, lunch is beginning to replace the 'second breakfast'
obiad	dinner – traditionally the main meal of the day, approximately 2 p.m. – 4 p.m.
kolacja	supper – traditionally a light, uncooked meal in the evening. Here again, as work patterns change, it is becoming closer to the idea of dinner as an evening meal. Poles are now more likely to go out to dinner in the evening than in the past, particularly in the cities.

Vocabulary

zakupy (*pl.*) shopping
tak, kochanie yes, darling
zaraz (*here:*) let me see
osoba, pl. osoby, osóbb person

znajomy / a acquaintance *m. / f.*
czyli in other words
w sumie in total, in all
jak to po co? what do you mean, what for?
ani (*n*) or
owoce (*pl.*) fruit
kupić buy
warzywa na sałatkę vegetables for a salad
puszka tin
kilka, parę a few, one or two, some
mięso meat
ryba fish
zdrowy healthy
lody (*pl.*) ice cream
na deser for dessert
tylko nie kawowe! anything but coffee (flavoured)
zrobić listę make a list
krótka pamięć short memory
papier i ołówek paper and pencil

Fruit and vegetables

burak beetroot	banan banana
cebula onion	cytryna lemon
fasola beans	czarna porzeczka blackcurrant
groszek -ku peas	czereśnia cherry
grzyb mushroom	gruszka pear
kapusta cabbage	jabłko apple
marchewka carrot	malina raspberry
ogórek -ka cucumber	pomarańcza orange
pomidor tomato	śliwka plum
sałata lettuce	truskawka strawberry
ziemniak / kartofel -la potato	winogrona grapes

O co chodzi? What's the problem? / What is it?

Here is a quite different use of **chodzić**, used in Lesson 6 to mean going places (on foot) on a regular / habitual basis. You can use **chodzić** to make sure you understand what someone is saying, the point they're trying to make, what's at issue. For example:

O co ci (*casual sing.*) / **panu, pani** (*formal man, woman*) **chodzi?**
What are you trying to say? What's on your mind?

Nie rozumiem, o co ci chodzi.

I don't understand what you're getting at.

Nie chodzi o to.

That's not the point.

O to właśnie chodzi!

That's precisely the point!

Uses of mieć 'to have'

The verb **mieć** figures in a number of constructions. Examples from previous lessons include:

Jak się masz?

How are you?

Na co masz (pan(i) ma)

What do you feel like

. ochotę?

having / doing?

Nie ma czasu, kawy ...

There's no time, coffee ...

Here are two more uses of **mieć**:

- when combined with another infinitive it provides you with one way of saying 'supposed / expected to be, do':

Ile osób ma być dzisiaj na kolacji?

How many people are we expecting (are supposed to be coming) to dinner today?

Co mam robić?

Co to ma być?

What am I (supposed) to do? What's this supposed to be?

- when giving or pointing out something **mieć** expresses English 'here's ... / here you have ...':

Proszę, tu masz papier i ołówek. Here's paper and a pencil.

Going to get things

To say what you're going for – in order to buy / get – use **iść po** + *accusative*:

Stefan musi iść po zakupy.

Stefan has to get (go for)
the shopping.

Idę do kiosku po gazetę.

I'm going to the kiosk to get a
newspaper.

'To go shopping' is **iść na zakupy**.

Saying: Wait! – Remember! – Take care!

You have already met a number of imperative forms of the type friends use to each other, and which are common in advertising. Here is a reminder and some other examples:

poczekaj wait

pamiętaj remember

nie zapomnij don't forget

uważaj take care; look out

napisz write

zadzwoń ring

pośpiesz się hurry

siadaj sit down

To form the plural when talking to friends simply add **-cie** to the above. So: **poczekajcie, pamiętajcie** and so on.

We will come back to the imperative in more detail later.

The genitive plural

- Most **masculine** nouns end in **-ów** in the genitive plural:

nom. sing.

student

Polak

turysta

pan

bilet

język

nom. pl.

studenci

Polacy

turyści

panowie

bilety

języki

gen. pl.

studentów

Polaków

turystów

panów

biletów

języków

For most nouns denoting nationalities, the genitive plural is formed regularly by adding **-ów** to the male singular form, as in **Polak – Polaków, Anglik – Anglików**. But note the following:

Amerykanin – Amerykanów, Niemiec – Niemców, Rosjanin – Rosjan.

Remember that masculine nouns ending in **-a** (**kolega, turysta**) decline like feminine nouns in the singular but like masculine nouns in the plural.

- After a soft consonant, masculine and feminine nouns take the ending **-i** in the genitive plural; after other consonants that Polish grammar treats as soft, for example **c** and **rz (ż)**, they add **-y**:

<i>nom. sing.</i>	<i>nom. pl.</i>	<i>gen. pl.</i>
gość guest	goście	gości
hotel	hotele	hotelu
lekcja	lekcje	lekcji
kawiarnia	kawiarnie	kawiarni
podróż journey	podróże	podróży
lekarz doctor	lekarze	lekarzy
noc night	noce	nocy

Exceptions and deviations include:

dzień day	dni or dnie	dni
tydzień week	tygodnie	tygodni
miesiąc month	miesiące	miesięcy
rok year	lata	lat
kraj country	kraje	krajów
brat brother	bracia	braci

- Feminine nouns ending in **-a** (after a preceding hard consonant), and neuter nouns ending in **-o**, **-e**, drop the final vowel in the genitive plural – but this can lead to spelling changes:

<i>nom. sing.</i>	<i>nom. pl.</i>	<i>gen. pl.</i>
kobieta	kobiety	kobiet
mapa	mapy	map
Polka	Polki	Polek*
matka	matki	matek*
pani	panie	pań
miasto	miasta	miast
słowo	słowa	słów
jabłko	jabłka	jabłek*
mieszkanie	mieszkania	mieszkań

For neuter nouns ending in **-um** the pattern is as follows: **muzeum** – **muzea** – **muzeów**.

*The **-e-** in **Polek** and **matek** is added simply for ease of pronunciation. Compare **wtorek** → **wę wtorek** 'on Tuesday', which illustrates the reverse process, where nouns whose *nom. sing.* ends in **-ek** or **-iec / -ies** lose the **-e-**, **-ie-** whenever a case ending is added to them: **od wtorku** 'from Tuesday', **Niemiec** – **Niemców**.

Genitive plural of adjectives

The genitive plural of all adjectives is **-ych**, or (after *k*, *g* and soft consonant) **-ich**:

ten, nowy, duży
drogi, mój, twój

tych, nowych, dużych
drogich, moich, twoich

Exercise 1

Look at the shopping list below. Say which products Agnieszka did not buy:

marchewki	carrots	ziemniaki	potatoes
✓ cukier	sugar	banany	bananas
✓ kiełbasa	sausage	ryby	fish
lody	ice-cream	jajka	eggs
bułki	rolls	✓ chleb	bread
✓ Ser	cheese	pomidory	tomatoes
ogórki	cucumbers	✓ makaron	pasta

For example: *Agnieszka nie kupiła marchewek.*

Exercise 2

Complete the following, using the correct genitive plural of the words in brackets:

- Nie mam już _____ (czyste skarpetki 'clean socks').
- Nie lubię _____ (słodkie ciastko 'sweet cake').
- Nie znam _____ (ten pan).
- Nie znoszę zimna 'the cold' i _____ (długa noc).

The accusative plural of masculine personal nouns

The accusative plural of nouns denoting men / mixed groups of people is the same as their genitive plural:

Znam / nie znam tych
panów.

I know / don't know these
(gentle)men.

Lubię / nie lubię turystów. I like / don't like tourists.

Remember, the accusative plural of all other nouns – masculine, feminine and neuter – is the same as their nominative plural.

More about numbers

With plural nouns that represent men – or groups of men and women – Polish uses the genitive form of the cardinal numbers you met in Lesson 7 + genitive plural of the noun:

1 jeden -na -no	_____	5 pięć	pięciu
2 dwa (m. / n.) dwie (f.)	dwóch	6 sześć	sześciu
3 trzy	trzech	7 siedem	siedmiu
4 cztery	czterech	8 osiem	ośmiu
		9 dziewięć	dziewięciu
		10 dziesięć	dziesięciu

For numbers from 11 to 19 replace the 'teen' ending **-naście** with **-nastu**: jedennaście → **jeden**nastu, dwanaście → **dwun**nastu, trzynaście → **trzyn**nastu and so on. Similarly: 20 dwadzieścia → **dwud**ziestu, 30 trzydzieści → **trzydzi**estu, 40 czterdzieści → **czterdzi**estu.

For 50 to 90 replace the **-iąt** endings with **-ięciu**: pięćdziesiąt → **pięćdziesięciu**, sześćdziesiąt → **sześćdziesięciu**, and so on. **Sto** 'hundred' becomes **stu**.

Now for some reminders, and other things you need to know about using numbers.

Numbers and nouns

- After **jeden -na -no / dwa, dwie / trzy, cztery** use the *nominative sing. / pl.*:

jeden student, bilet; **jedna** Polka, kobieta; **jedno** miasto
dwa, trzy, cztery bilety, tygodnie, pomidory, miasta
dwie, trzy, cztery studentki, Polki, kobiety, panie

- After all numbers relating to men – and numbers from 5 upwards relating to other nouns – use the *genitive plural*:

dwóch, trzech, czterech, pięciu ... studentów, Polaków, panów
pięć, sześć ... studentek, Polek, biletów, tygodni

- Remember that if a compound number ends with **dwa, dwie, trzy** or **cztery** the noun is *nominative plural*:

dwadzieścia dwie studentki; dwadzieścia cztery miesiące

- Only the masculine form of 'one' – **jeden** – is used in compounds; it does not change and the case of the noun is determined by the number preceding it. So:

dwadzieścia jeden studentek / dwudziestu jeden studentów

Numbers and verbs

When numbers (apart from 'one') relating to men, and other numbers from 5 upwards, are the subject of the sentence, Polish uses the 3rd person singular of the verb (present tense) or the 3rd person singular neuter form of the past tense, which you will meet later in this lesson:

dwóch, trzech, czterech studentów **czeka / czekało** na autobus
pięć studentek, **pięciu** turystów **jedzie / jechało** do Warszawy

Exercise 3

Use the correct form of the numbers and words given to complete Wojtek's short account of his train journey:

Siedzę sam w przedziale i czytam książkę. Nagle otwierają się drzwi i do przedziału wchodzi (2 młoda dziewczyna) _____, a za nimi (3 żołnierz) _____. Wchodzi też (2 mały chłopiec) _____, ale szybko zaczynają się nudzić i idą szukać kolegów. Potem (3 żołnierz) _____ wychodzi na papierosa. Nagle pojawia się (3 Japończyk) _____ i siadają na ich miejscach. Kiedy żołnierze wracają zaczyna się kłótnia, ale nikt nie zna japońskiego, więc w końcu żołnierze wychodzą. Następnym razem jadę autobusem!

Wojtek's story introduces some new words:

siedzieć be sitting
siadać sit down
sam alone
przedział compartment
nagle suddenly
otwierać się open
wchodzić come in

wychodzić go out
żołnierz soldier
nudzić się be bored
pojawiać się appear
kłótnia quarrel
w końcu finally
następnym razem next time

How many? – some, a few

Here are some common words (and their genitive forms) to use when talking about quantity:

ile? – ilu? how many, much (of)?

(nie)wiele – (nie)wielu (not) many, much, (not) a lot (of)

parę – paru a couple, one or two

kilka – kilku a few

For higher indefinite numbers you can use (*nom.*) **kilkanaście** – (*gen.*) **kilkunastu** 'a dozen or so', **kilkadziesiąt – kilkudziesięciu** 'twenty and more; dozens; scores', **kilkaset – kilkuset** 'several hundred'.

Remember that expressions of quantity require the genitive – and when referring to men, mixed groups of people, you need to use the genitive forms of the words above:

Ile to kosztuje? – Parę złotych. How much does this cost?
– A couple of zlotys.

Ilu jest studentów? – Kilkuset. How many students are there? – Several hundred.

But:

Ile osób ma być dzisiaj na kolacji?

How many people (persons) are we expecting to dinner today?

After an indefinite number the verb is 3rd person singular (neuter in the past tense):

Wielu studentów musi dzisiaj płacić za studia.

Many students today have to pay for their studies.

Exercise 4

Count aloud the following:

two days – five months – three years – twenty-one years – two brothers and three sisters – several hundred tourists – a dozen or so guests – thirty students.

Exercise 5

Complete the sentence using the correct form of one of these verbs: **uczyć się, kupować, mieszkać, mówić, zpominać, chodzić, lubić, mieć**. There is one verb too many!

- 1 Dziś na kolacji _____ być sześć osób.
- 2 Do tej szkoły _____ 600 uczniów 'pupils'.
- 3 Wiele kobiet _____ czekoladę i lody.
- 4 W Warszawie _____ dwa miliony ludzi.
- 5 Wielu turystów _____ mapy.
- 6 Kilku studentów _____ się języka polskiego.
- 7 Wiele osób _____ po angielsku.

Dialogue 2

Przy stole

At the table

One of the guests Stefan has invited, Neil Howard, has had a busy day and is a little late

NEIL: Przepraszam za spóźnienie, ale miałem dzisiaj dużo pracy.

STEFAN: Nic nie szkodzi. Ja też byłem dzisiaj bardzo zajęty. Przez cały dzień pisałem raport dla dyrektora.

NEIL: Mam nadzieję, że państwo nie czekali na mnie.

STEFAN: Nie, jest pan w samą porę. Proszę ... (*They join the other guests*). Ewę pan już zna, a to jest Andrzej i Janet.

NEIL: Bardzo mi miło – Neil Howard.

EWA: Teresa, na pewno gotowałaś przez cały dzień!

TERESA: Ależ skąd!

EWA: Ja nie potrafię gotować. Kiedy byłam mała zawsze chodziliśmy do restauracji, na studiach mieliśmy stołówkę, a teraz mam męża – on gotuje.

TERESA: A ja zawsze lubiałam gotować. Kiedyś dla relaksu szłam do kina, czytałam, albo oglądałam telewizję. Teraz jednak wolę gotować.

JANET: Ja zawsze malowałam. A pan? Co pan robi dla relaksu?

NEIL: Kiedyś grałem w tenisa, albo szedłem na basen. Teraz wolę słuchać muzyki.

Vocabulary

stół, stołu, *loc.* stole table
 zajęty busy, occupied
 przez cały dzień all day (long)
 mam nadzieję, że I hope that
 mnie (*acc.* of ja) me
 jest pan w samą porę you're right on time
 na pewno for sure, no doubt
 gotłować -uję, -ujesz to cook
 na studiach at college / university
 stolówka canteen, refectory
 kiedyś in the past, at one time
 dla relaksu to relax (*lit.* for relaxation)
 malować to paint
 na basen to a swimming pool

Nie szkodzi

Nie szkodzi (or **nic nie szkodzi**) means 'never mind', 'it doesn't matter', 'it's all right'. The verb **szkodzić** means literally 'to harm' so, in context, 'no harm done'.

Do you remember? **przepraszam za** (+ *acc.*) **spóźnienie** 'I'm sorry I'm late (*lit.* for the delay, late arrival)'; **ależ skąd** 'not at all, nothing of the sort'.

Talking about what you were doing or used to do

The Polish verb has three tenses: the present, past and future. So far we have used only the present tense, to say what people are doing / what is happening or what they do / what happens on a regular, habitual basis.

In the second dialogue people are talking about what they were or had been doing during the day, and what they used to do or were in the habit of doing in the past. To say this in Polish you use the past tense imperfective. (The name 'imperfective' does not

mean there is something wrong with it; it comes from Latin and means 'unfinished'.)

Note the exchanges between Neil and Stefan in the first part of the dialogue:

... miałem dzisiaj dużo pracy. / Ja też byłem ... bardzo zajęty.
 Przez cały dzień pisałem raport dla dyrektora. / Mam nadzieję, że państwo nie czekali na mnie.
 ... I had a lot of work today. / I too was (have been) very busy.
 I was (I've been) writing a report for the director all day. / I hope you weren't (haven't been) waiting for me.

Later the conversation turns to what people used to do in the past. For example:

Kiedy byłem mała zawsze chodziliśmy do restauracji.

When I was little we always used to go (out to eat) to a restaurant.

Kiedyś grałem w tenisa, albo szedłem na basen.

In the past I played tennis or I'd go to a swimming pool.

Forming the past tense imperfective

The past tense imperfective is easy to form; simply remove the final **-ć** of the infinitive and add the endings below. The verb **być** 'to be' can serve as a model. Notice that a distinction is made between the three genders in the singular, and between masculine personal nouns (men and mixed groups) and all other nouns in the plural:

Sing.	Masc.		Fem.		Neut.
(ja)	by- łem		by- ła		—
(ty)	by- łeś		by- łaś		—
on	by- ł	ona	by- ła	ono	by- ło
Pl.	Masc. pers.		Other nouns		
(my)	by- liśmy		by- łyśmy		
(wy)	by- liście		by- łyście		
oni	by- li	one	by- ły		

In the first and second person plural the stress falls, exceptionally, on the third syllable from the end: **byliśmy, byliście / byłyśmy, byłyście**.

- Verbs ending in **-(i)eć** show a slight deviation from the general rule; in the past imperfective the **[e]** is replaced by **[a]**, except in the masculine personal forms. For example:

mieć have

Sing. **mia-łem** (**mia-łam**), **mia-łeś** (**mia-łaś**), **mia-ł** (**mia-ła**)

Pl. **mia-łyśmy**, **mia-łyście**, **mia-ły** *but* **mieliśmy**, **mieliście**, **mieli**

Similarly: **chcieć** 'want', **musieć** 'have to', **wiedzieć** 'know (a fact)', **umieć** 'know (how to)', **myśleć** 'think', **woleć** 'prefer'.

- Two common verbs – **móc** 'be able to' and **iść** 'go (on foot)' – are irregular in the past imperfective:

Sing.

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>
mogłem	mogłam	—	szedłem	szłam	—
mogłeś	mogłaś	—	szedłeś	szłaś	—
mógł	mogła	mogło	szedł	szła	szło

Pl.

<i>Masc. pers.</i>	<i>Other nouns</i>	<i>Masc. pers.</i>	<i>Other nouns</i>
mogliśmy	mogłyśmy	szliśmy	szłyśmy
mogliście	mogłyście	szliście	szłyście
mogli	mogły	szli	szły

Take care! In colloquial usage, the past-tense endings **-ś**, **-śmy** and **-ście** are often separated from the verb and attached to a preceding word; in this process the masculine singular form **-eś** loses the **-e**. Some examples:

Wiem, że tam byleś / byłaś. **Wiem, żeś tam był / była.**
I know that you were there.

Gdzie mieszkaliście? **Gdzieście mieszkali?**
Where did you live?

Długo czekaliśmy na autobus. **Długośmy czekali na autobus.**
We waited a long time for the bus.

Exercise 6

Say in Polish:

- 1 We used to meet when I worked in London.
- 2 When Maria was little she didn't like going to school.
- 3 What do you (*casual plural*) do to relax?
- 4 We (*women*) had a lot of work today.
- 5 Do you (*formal sing.*) often go to Poland?

Exercise 7

Can you remember how to say the following?

- 1 What are you (*casual sing.*) trying to say?
- 2 You're (*formal sing.*) right / just on time.
- 3 I hate / can't stand coffee ice-cream.
- 4 I'm sorry for being late.
- 5 That's a good idea.

A reminder about the verbs 'to go'

The verbs **iść** 'go on foot' and **jechać** 'go by transport' are used when talking about movement in a specific direction at a specific time. To talk about going somewhere regularly or habitually, Polish uses **chodzić** (on foot) and **jeździć** (by transport).

For example, one of the things Teresa found relaxing in the past was to go to the cinema: **szłam do kina** 'I'd go to the cinema'; and Neil says: **grałem w tenisa, albo szedłem na basen** 'I played tennis or I'd go to a swimming pool'. Janet on the other hand says: **Kiedy byłam mała zawsze chodziliśmy do restauracji** 'When I was little we always used to go (out to eat) to a restaurant'.

In the first two, Teresa and Neil use the past tense of **iść** because they're looking back and telling us what *they'd be doing* at a specific time; in the third example Janet uses **chodzić** because she's talking about something her family did regularly in her childhood.

10 Czy mogę panu zadać kilka pytań?

Can I ask you a few questions?

In this lesson you will learn about:

- The instrumental case
- The future tense of **być** 'to be'
- Saying what you are and what you do
- Saying how old someone is
- Travelling – by car, bus, train
- Talking about what you will be doing

Dialogue 1

Czym się pan zajmuje?

What do you do?

A journalist (dziennikarz) from a local radio station is interviewing people in the street for a programme he's making. He approaches Neil Howard

DZIENNIKARZ: Dzień dobry panu. Jestem dziennikarzem „Radia W”. Czy mogę panu zadać kilka pytań?

NEIL: Proszę bardzo.

DZIENNIKARZ: Czy mogę pana prosić o nazwisko?

NEIL: Neil Howard. Jestem Anglikiem.

DZIENNIKARZ: A czy mogę pana zapytać czym się pan zajmuje?

NEIL: Pracuję w firmie komputerowej w Bristolu.

DZIENNIKARZ: Czyli jest pan informatykiem?

NEIL: Niezupełnie. Jestem dyrektorem tej firmy.

DZIENNIKARZ: Rozumiem. Jak długo jest pan już w Polsce?

NEIL: Dwa tygodnie. Będę tutaj jeszcze miesiąc – może nawet dłużej.

DZIENNIKARZ: A pańska rodzina?

NEIL: Rodzina jest w Anglii. Żona jest nauczycielką, córka – ma teraz 25 (dwadzieścia pięć) lat – jest projektantką mody, a syn jeszcze studiuje.

DZIENNIKARZ: Bardzo dziękuję za rozmowę.

NEIL: Proszę bardzo.

Vocabulary

zadać pytanie ask (*lit.* put) a question (to someone)

panu / pani to you *m. / f.*

zapytać ask

firma komputerowa computer company (a 'computer' is **komputer**)

informatyk computer (systems) specialist

niezupełnie not exactly

będę I will be
 może nawet dłużej maybe even longer
 rodzina family
 nauczyciel / ka teacher *m. / f.*
 projektant / ka mody fashion designer *m. / f.*
 rozmowa conversation, talk
 dziękuję za rozmowę thank you for talking to me

Saying what you are, what you do

In the very first lesson you learned how to introduce yourself, to say who you are, using **być** + *proper name*: **Jestem Janet. Janet Watson.** To say what you are – when talking about your nationality, status, relationship to others – or what you do for a living requires a new case of the noun – the instrumental. This is not a difficult case. For example:

Neil jest Anglikiem. Jest dyrektorem firmy komputerowej.
Jego żona jest nauczycielką, (jego) córka jest projektantką mody, a (jego) syn jest studentem.

Neil is English (an Englishman). He's a director of a computer company. His wife is a teacher, his daughter is a fashion designer and his son is a student.

Anna jest siostrą / koleżanką Romana. Stefan jest mężem Teresy.
 Anna is Roman's sister / friend. Stefan is Teresa's husband.

Instrumental of nouns

When you form the instrumental case:

- masculine and neuter nouns end in **-em** (**-iem** after *k, g*)
- feminine nouns end in **-ą**
- in the plural, nouns (all genders) end in **-ami**: **jesteśmy studentami, Polakami, siostrami**

Czym się pan / pani zajmuje? Jaki jest pański / pani zawód?
 What do you do (for a living)? What's your profession?

Here is a selection of job titles and professions:

aktor / ka actor / actress	architekt architect
dziennikarz / -arka journalist	dyrektor director
lek-arz / -arka doctor (physician)	inżynier engineer

mal-arz / -arka painter	minister politician in government
nauczyciel / ka teacher	prawnik lawyer
pielęgni-arz / -arka nurse	profesor professor
policjant / ka policeman / woman	redaktor editor
sprzedaw-ca / -czyni salesperson	szef boss

Some of these words have a masculine and feminine form as indicated. However, as you can see from the list on the right, the names of some professions are grammatically masculine but embrace both men and women.

You can use **być** + *instrumental* to say what you want to be:

Chcę studiować medycynę i być lekarzem.
 I want to study medicine and be a doctor.

You can also use this construction to say what something is:

Europa jest kontynentem. Warszawa jest stolicą Polski.
 Europe is a continent. Warsaw is the capital of Poland.

Instrumental of adjectives

To put an adjective in the instrumental case, just remember that:

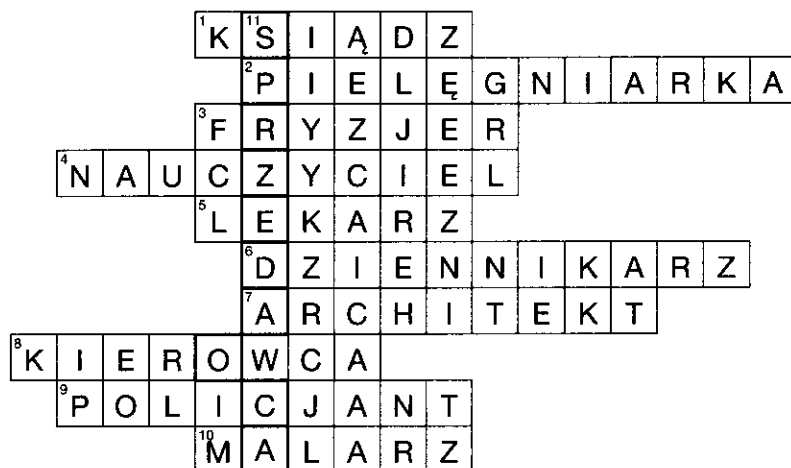
- in the singular, masculine + neuter adjectives take the ending **-ym** (**-im** after *k, g* and soft consonant)
- feminine adjectives end in **-ą**
- in the plural the ending for adjectives of all genders is **-ymi / -imi**:

Moim ulubionym miastem / krajem jest ...
 My favourite town / country is ...

Piotr i Anna są moimi nowymi sąsiadami.
 Piotr and Anna are my new neighbours.

Exercise 1

Below you will find a puzzle containing the names of various professions. However, the clues have not been numbered, and appear in the incorrect order. Can you match the numbers in the puzzle with the clues below?

CLUES:

teaches at school

designs houses

works in a shop

treats ill people

preaches in a church

catches criminals

writes for a newspaper

takes care of ill people

paints pictures or walls

drives a car

Talking about your age

In Polish you have an age:

Ile masz (pan, pani ma) lat?

Mam osiemnaście, czterdzieści lat.

Mam trzydzieści dwa (trzy) lata

Ona ma dopiero szesnaście lat.

On ma prawie dwadzieścia lat.

How old are you?

I'm 18, 40 (years old).

I'm 32 (33).

She is only just 16.

He's almost 20.

You also finish an age:

Skończyłem(-am) piętnaście / pięćdziesiąt lat.

I've turned 15 / 50.

Note also, colloquially:

On (ona) jest po trzydziestce, czterdziestce, pięćdziesiątce.

(S)he's over 30, 40, 50.

Exercise 2

How would you say these things about yourself or other people?:

- 1 You are an Englishman, you are 24 years old, a journalist and you work in London.
- 2 He is German, he is 50, he speaks English, knows Polish, he is a doctor and works in a hospital in Berlin.
- 3 Teresa is Spanish, she is 19 years old, she is short, has black hair, she is a student in Madrid.
- 4 You are a Frenchwoman, you are 31, your husband is a lawyer, your son is 5 years old, your daughter is just 3, you live in Lille.
- 5 They are Swedish, they are architects, they have no children, they live in Stockholm.

Vocabulary

szpital hospital

włosy hair

Madryt Madrid

Sztokholm Stockholm

Lille Lille (*indeclinable*)Szwed / ka Swede *m. / f.*

Exercise 3

Jaka jest twoja rodzina? What's your family like?

This is an open-ended exercise. Use the vocabulary below to talk about yourself and your family, or an imaginary family, if you prefer – the main point is to consolidate and revise some basic vocabulary and structures:

rodzice -ów parents

ojciec – matka father – mother

syn – córka son – daughter

mąż – żona husband – wife

brat – siostra brother – sister

wujek – ciotka uncle – aunt

dziaddek – babcia grandfather – grandmother

kuzyn – kuzynka cousin

Remember that the *acc. / gen.* of **mąż** is **męża**. Include information about what you / they do, how old they are, where they live. For example:

Nazywam się _____ Mam rodziców, brata / dwóch (2) braci i siostrę / dwie (2) siostry. Mam _____ lat(a) i jestem _____
Mieszkam w (+ *loc.*) _____ Uczę się (+ *gen.*) _____ Chcę być _____.

The future tense of być 'to be'

Like its present tense, the future of **być** is irregular:

(ja) będę	(my) będziemy
(ty) będziesz	(wy) będziecie
on, ona, ono będzie	oni, one będą

Look out for these forms, and how people talk about what they will be doing, in the second dialogue.

Dialogue 2

Co robisz jutro?

What are you doing tomorrow?

Jacek's father will not be at home during the weekend. He has left behind his car and the car keys. Jacek suggests to his friend Tomek that they take a trip to the seaside but Tomek is worried by the idea

JACEK: Cześć! Co robisz jutro?
TOMEK: Jeszcze nie wiem. A czemu pytasz?
JACEK: Mojego ojca nie będzie w domu przez cały weekend, a ja mam jego kluczyki do samochodu. Co powiesz na wycieczkę nad morze?
TOMEK: Samochodem twojego ojca? A co, jeśli będziemy mieli wypadek?
JACEK: Ty zawsze jesteś pesymistą. W gazecie piszą, że pogoda będzie fantastyczna. Zamiast siedzieć w domu będziemy pływać w morzu i opalać się.
TOMEK: A jeśli coś się stanie? Twój ojciec będzie wściekły, a my

będziemy musieli pracować całe lato, żeby naprawić samochód.

JACEK: Nie wierzysz, że jestem dobrym kierowcą?
TOMEK: Nie o to chodzi.
JACEK: Chcesz siedzieć w domu przez cały weekend?
TOMEK: Nie, ale czy nie możemy po prostu pojechać autobusem?
JACEK: I gdzie tu przygoda?

Vocabulary

czemu? (colloq.) / dlaczego? why?

samochód -odu car

kluczyki do samochodu car keys

co powiesz na (+ acc.) wycieczkę nad morze? what would you say to a trip to the seaside?

mieć wypadek have an accident

pogoda the weather

zamiast instead of

siedzieć -ę, -isz sit, be sitting

a jeśli coś się stanie? and if something happens?

wściekły furious

żeby naprawić in order to repair

wierzyć -ę, -ysz believe

kierowca driver

nie o to chodzi that's not the point

po prostu simply

pojechać autobusem go by bus

i gdzie tu przygoda? and where's the fun (*lit. adventure*) in that?

Talking about what you will be doing

To say what you will be doing or to talk about things happening in the future, you use the future imperfective. This tense is formed in two ways:

- 1 the future tense of **być** 'to be' + the imperfective infinitive *or*
- 2 the future tense of **być** + third person sing. / pl. past imperfective forms of the verb (see previous lesson).

czekać 'to wait'

	1	2
będę będziesz będzie }	czekać }	czekał, czekała, czekało (<i>masc., fem., neuter</i>)
będziemy będziecie będą }	czekać }	czekali, czekały (<i>masc. pers., other nouns</i>)

Both tense-forms convey the same meaning: the first (with the infinitive) is easy, particularly for the learner, but you need to be able to use and recognize both. Remember also that the past-tense forms identify much more clearly who is doing something / speaking.

Pogoda będzie fantastyczna ... Będziemy pływać w morzu i opalać się.

The weather will be fantastic ... We'll be swimming in the sea and sunbathing.

Wieczorem będę oglądać / oglądał(a) telewizję. A co ty będziesz robić / robił(a)?

In the evening I'll be watching television. And what will you be doing?

Gdzie będziecie mieszkać / mieszkali(ły)?

Where will you (are you going to) be living?

Żeby – so as to, in order to

Będziemy musieli pracować całe lato, żeby naprawić samochód.

We'll have to work all summer (in order) to repair the car.

Jedziemy do Paryża, żeby zwiedzić Luwr / grób Napoleona.

We're going to Paris (in order) to visit the Louvre / Napoleon's tomb.

Żeby mieć dobrą pracę, musisz studiować.

To have a good job, you have to study.

Means of transport – the instrumental again

This is another opportunity to remind yourself of the verbs – **jechać** 'go, travel' and its partner **jeździć** (when talking about going or travelling on a regular, habitual basis) – used with the instrumental case:

jechać	autobusem by bus	samochodem by car, auto
	tramwajem by tram, streetcar	taksówką by taxi, cab
jeździć	pociągami by train	metrem by metro, underground, subway
lecieć 'fly'	samolotem by plane	

To form the instrumental plural, remove **-em / -ą** and add **-ami**.

Perhaps you were puzzled when, at the end of the second dialogue, Tomek asked: **Czy nie możemy po prostu pojechać autobusem?** 'Can (could) we not simply go by bus?' The verb **jechać** appears here in a different form. This will be explained in the next lesson.

Other uses of the instrumental case

The instrumental is used after the following prepositions; these appear in a number of constructions but one of their functions is to denote location:

między between **nad** above, over **pod** below, under **(po)za** behind, beyond **przed** in front of, before

Postój taksówek jest przed hotelem. Za hotelem jest park.

The taxi rank is in front of the hotel. Behind the hotel there's a park.

Polska położona jest między Bałtykiem a Karpatami, między Niemcami a Rosją.

Poland is situated between the Baltic and the Carpathians, between Germany and Russia.

Warszawa leży nad (rzeką) Wisłą, Londyn nad Tamizą.

Warsaw lies on the (River)Vistula, London on the Thames.

Clearly Warsaw and London do not lie literally on the surface of a river (in Polish this would be **na rzece**) but above its banks, alongside it.

If you use these prepositions to say where you're going to, then the instrumental is replaced by the accusative. For example, 'at the seaside' is **nad morzem**, like **nad rzeką** 'on, at the river (side)'. So:

Jedziemy nad rzekę / nad morze.

We're going to the river /
seaside.

Mieszkamy nad rzeką / nad morzem.

We live on the river / at the
seaside.

Exercise 4

Complete the following using the prompts given:

- 1 Czekamy na przystanku ... (*in front of the station: dworzec*).
- 2 Wakacje spędzamy ... (*out of town*).
- 3 Piotr często ... (*goes on bicycle to the riverside*).
- 4 Agata mieszka ... (*between Warsaw and Lublin*).
- 5 Z Warszawy do Gdańska ... (*one can fly or go by train*).

Exercise 5

Translate into Polish. For the purpose of this exercise, use the future of **być** + the past tense forms of the verb:

- 1 When are you (*casual, sing.*) going to be in Poland?
- 2 We'll be waiting for you (*formal, sing.*) at the airport.
- 3 Teresa will be studying in Germany.
- 4 Where are you (*casual, pl.*) going to be living?
- 5 Tomorrow we'll be visiting the Old Town and the market place.

Reading

Wrocław

Wrocław, situated on the River Odra (Oder), and the fourth largest town in Poland, has a long and rich history. There are many places to visit and things to see, and each year it hosts many international festivals of theatre and music. With this information (and the translations of some key words in the body of the text), see how much you can understand of the passage before consulting the vocabulary and notes at the end

Położony nad rzeką Odrą, Wrocław jest starym i pięknym miastem o bogatej historii.

Najstarszą (*oldest*) częścią miasta jest Ostrów Tumski ze średniowieczną (*medieval*) katedrą. We Wrocławiu trzeba też zobaczyć wspaniały gotycki ratusz (*gothic town hall*) oraz barokową Aulę (*baroque Assembly Hall*), która jest częścią siedemnastowiecznego (*seventeenth-century*) uniwersytetu. Doskonałym miejscem na spacer jest Ogród Botaniczny, a także największy (*largest*) w Polsce Ogród Zoologiczny. W ciągu dnia można spędzić czas w muzeach i galeriach, wieczorem można wybrać się do teatru, opery, filharmonii albo klubu. Wielką atrakcją kulturalną Wrocławia jest też Panorama Raclawicka – gigantyczna rotunda z panoramicznym obrazem, który przedstawia Bitwę pod Raclawicami.

Wrocław jest czwartym co do wielkości miastem w Polsce i jednym z najciekawszych (*most interesting*) polskich miast. Co roku odbywa się tu wiele międzynarodowych festiwali muzycznych i teatralnych.

Vocabulary

piękny beautiful

o bogatej historii with a rich history

część part (of)

trzeba zobaczyć one should see

wspaniały magnificent

też / także also

doskonały excellent

w ciągu dnia during the day

spędzić czas spend time

galeria gallery

filharmonia concert hall

przedstawiać represent, depict

co do wielkości *lit.* as regards size

odbywać się take place

międzynarodowy festiwal international festival

muzyczny / teatralny *adj.* musical / theatrical

Notes

Wrocław – its other case forms are a little irregular; note in particular **Wrocławia** (*gen.*) and **we** (*loc.*) **Wrocławiu**.

Ostrów Tumski – once an island in the river, this is where Wrocław was originally founded and where its first church was built – hence its name (in old Polish) ‘Cathedral Island’.

Panorama Raclawicka ‘The Raclawice Panorama’ – a gigantic panoramic painting, housed in a specially designed rotunda, this is one of Wrocław’s most visited sights. The painting depicts the Battle of Raclawice (1794) where, armed with little more than scythes and pitchforks, a Polish peasant army led by Tadeusz Kościuszko, also one of the heroes of the American War of Independence, won a famous victory over the Russians.

Saying ‘with’: *z + instrumental*

Idę z kolegą do kina.	I’m going with my friend to the cinema.
Mieszkam z rodzicami.	I live with my parents.
Mam spotkanie z dyrektorem.	I have got a meeting with the director.

Remember that *z + genitive* means ‘from (a place)’: **jestem z Londynu** ‘I’m from London’, **wracamy z teatru / z koncertu** ‘We’re returning from the theatre / from a concert’.

Asking, saying ‘which (one), who’

In an earlier lesson you used **który, która, które** as question words to ask ‘which one?’. They are also used in clauses when talking about ‘the person who’ or ‘the thing which’:

Mam brata, który jest lekarzem i siostrę, która jest pielęgniarką.
I have a brother who is a doctor and a sister who’s a nurse.

Mieszkam w hotelu, który jest w centrum miasta.
I’m living (staying) in a hotel that is in the centre of town.

To jest kolega, z którym byłem na wakacjach.
This is the friend with whom I was on holiday.

It is a convention in Polish that clauses beginning with **który -a -e, że** ‘that’ and **żeby** ‘in order that’ are preceded by a comma.

Trzeba ‘one should; it is necessary’

Impersonal constructions – for example, with **trzeba** or **można / wolno** ‘one can’, which you met in Lesson 5 – are quite common in Polish; they translate any person, the impersonal ‘you’ or ‘one’ – depending on context – and are followed by the infinitive:

We Wrocławiu trzeba zobaczyć Panoramę Raclawicką.
In Wrocław you should see the Raclawice Panorama.

Żeby kupić dom, trzeba mieć dużo pieniędzy.
To buy a house one needs to have a lot of money.

Nie trzeba się martwić.
There’s no need to worry.

Exercise 6

Complete the following using the correct form of **który, która, które**:

- 1 Do _____ restauracji idziemy na obiad?
- 2 To jest muzeum w _____ jeszcze nie byłem.
- 3 To są koleżanki z _____ studiuję.
- 4 Na _____ pan mieszka ulicy?
- 5 O _____ godzinie jest pociąg?

Exercise 7

Do you remember how to say these?

- 1 What do you (*casual, sing.*) do?
- 2 How long have you (*formal, sing.*) been in Poland?
- 3 I will be here for another month.
- 4 That is not the point.
- 5 The weather is going to be fantastic!
- 6 Wrocław is the fourth largest town in Poland.

11 Co się stało?

What happened?

In this lesson you will learn about:

- Verb aspects
- Saying what happened, what you did – the perfective past
- Verb families
- Saying how long something has been going on
- Prefixed verbs of motion
- Nouns derived from numbers

Dialogue 1

Czekam już pół godziny

I've already been waiting for half an hour

Maciek has been waiting for Wojtek outside the cinema. The film started twenty minutes ago. Wojtek explains what made him late

MACIEK: Co się stało? Czekam już pół godziny! Dlaczego się spóźniłeś?

WOJTEK: To długa historia.

MACIEK: Nie szkodzi. Film się zaczął 20 minut temu. Mamy dużo czasu do następnego seansu!

WOJTEK: Przepraszam, ale najpierw zadzwoniła Agnieszka, a wiesz jak ona zawsze długo rozmawia przez telefon. Potem przyszła sąsiadka pożyczyć trochę cukru i też plotkowała przez 10 minut. Na ulicy spotkałem profe-

sora i musiałem z nim porozmawiać. Potem uciekł mi autobus.

MACIEK: Mogłeś zrobić to co ja. Ja wyszedłem z domu dużo wcześniej, nie spóźniłem się na autobus i dlatego byłem tu na czas.

WOJTEK: No tak, ale ty zawsze jesteś dobrze zorganizowany.

Vocabulary

pół + *gen. sing.* half (of)

dłaczego się spóźniłeś? why are you late?

to długa historia that's a long story

do następnego seansu to the next screening / showing (of a film)

najpierw / potem first (of all) / then

zadzwoniła / przyszła (she) rang / came

sąsiad / ka neighbour *m. / f.*

pożyczyć borrow

plotkować to gossip

spotkałem I met

z nim (*instr. of on 'he'*) with him

porozmawiać have a talk

uciekł mi autobus I missed the bus

mogłeś zrobić to co ja you could have done what I did

wyszedłem z domu I left home

dużo wcześniej much earlier

dlatego that's why

na czas on time

Verb aspects

With few exceptions a Polish verb has two closely related forms, called the imperfective and perfective aspects, to translate one English verb. For example:

	<i>Imperfective</i>	<i>Perfective</i>
ring, call	dzwonić	zadzwonić
meet, come across	spotykać	spotkać
go on foot	iść	pójść
go by transport	jechać	pojechać

The majority of verbs you have met so far have been imperfective. The following is a simplified guide to some of their main uses, and those of their perfective partners:

- The imperfective (unfinished) aspect of a Polish verb describes actions and events happening in the present, past and future. In other words it is used to say what you are doing / what is happening, what you were doing / what was happening or what you will be doing / what will be going on.
- It is also used to talk about repeated, habitual actions and events – 'I go / used to go / will be going to the cinema every week'.
- To say what happened / what you did, as in this lesson, or what will happen / what you will do (see Lesson 12) Polish uses the perfective (finished) form of the verb. Perfective verbs emphasize completion and result and, by definition, do not have a present tense.

Further explanations will be provided as we go along.

What happened? – the perfective past

The perfective past tense is formed in exactly the same way as the imperfective past in Lesson 9. Remember that the past-tense endings indicate gender in the singular and distinguish between masculine personal nouns and all other nouns in the plural:

Co się stało? ... Najpierw zadzwoniła Agnieszka ... potem przyszła sąsiadka ... spotkałem profesora.

What (is it that) happened? ... First Agnieszka rang ... then a neighbour came ... I met my professor.

Note that, apart from its use to say what happened and what people did, the perfective is also used when talking about what has / had to be done or to say, for example, what you came to do or want to do. So:

Chcę kupić samochód / pojechać do Rzymu.	I want <u>to buy</u> a car / <u>to go</u> to Rome.
Sąsiadka przyszła pożyczyć trochę cukru.	A neighbour <u>came</u> to borrow some sugar.
Musiałem z nim porozmawiać .	I had <u>to have</u> a talk with him.
Mogłeś zrobić to co ja.	You could <u>have done</u> what I did.

Recognizing imperfectives and perfectives

There is no simple rule what form a perfective verb (or, conversely, an imperfective verb) will take, but there are some ways of recognizing the aspect of a verb and remembering it.

Some perfective verbs are formed by adding a prefix to the corresponding imperfective verb:

dzwonić	za-dzwonić	ring, call
pytać	za-pytać	ask, enquire
czytać	prze-czytać	read
pisać	na-pisać	write
uczyć się	na-uczyć się	learn
rozmawiać	po-rozmawiać	talk, converse
dziękować	po-dziękować	thank
czekać	po-czekać	wait
robić	z-robić	do, make
rozumieć	z-rozumieć	understand
słyszeć	u-słyszeć	hear

Others are formed by changing the suffix or stem of the imperfective, which may result in a change of conjugation:

dawać	dać	give
spotykać (się)	spotkać (się)	meet (one another)
kupować	kupić	buy
wracać	wrócić	return, come back
spędzać	spędzić	spend (time)
zwiedzać	zwiedzić	visit (a place)*
przepraszać	przeprosić	apologize
pomagać	pomóc	help
spóźniać się	spóźnić się	be late

*Remember: to visit people is **odwiedzać / odwiedzić**.

Some verbs have quite different imperfective / perfective partners. For example (but see also the sections on verb families and prefixed verbs of motion later in the lesson):

mówić	powiedzieć	speak, say, tell
widzieć	zobaczyć	see
oglądać	obejrzeć	watch, look at
brać	wziąć	take

A few verbs have no perfective partner. The most common examples include: **być** 'be' – **mieć** 'have' – **chcieć** 'want' – **móc** 'be able to' – **musieć** 'have to (do something)' – **wiedzieć** 'know (a fact)' – **mieszkać** 'live, stay (reside)'.

From now on the aspect of verbs (*impf.* / *pf.*) will be identified for you.

Aspects in use

Note the contrast between the *imperfective* and *perfective* in the following examples. Note also that verbs denoting states and processes rather than single actions are normally imperfective (and a number of such verbs – **być** and **mieć**, for example – do not have perfective forms):

Sąsiadka przysłała i plotkowała przez dziesięć minut.

A neighbour came and gossiped (kept gossiping) for ten minutes.

Wojtek wyszedł z domu wcześniej i był tu na czas.

Wojtek left home earlier and was here on time.

Skończyła pracę, poszła do domu i oglądała telewizję.

She finished work, went home and watched television.

Chciałem zadzwonić, ale nie miałem czasu.

I wanted to ring (call) but I didn't have time.

Exercise 1

Translate the following pairs of sentences. What is the aspect of each verb and why?

- (a) Widziałem Piotra dzisiaj rano.
(b) Proszę zobaczyć, co się stało.
- (a) Długo rozmawialiśmy przez telefon.
(b) Spotkałem kolegę i musiałem z nim porozmawiać.
- (a) Co robiłaś wczoraj?
(b) Kiedy to zrobiłaś?

Exercise 2

Rewrite the following, using the perfective past:

- Nie rozumiem, co on mówi.

- Wczorajem spotykamy się w klubie.
- Kiedy wracasz do domu?
- Spędzamy wakacje nad morzem.
- Marek nie idzie dziś do pracy.

Verb families

A Polish verb can have a smaller or larger extended family. Prefixes, as you have seen, are used to form the perfective aspect but – and here you need to take care – they are also used to create new or related verbs. For example:

Imperfective	Perfective	
pisać	na-pisać	write
	↓	
od-pisywać	od-pisać	write back, reply
pod-pisywać	pod-pisać	sign (<i>lit.</i> underwrite)
o-pisywać	o-pisać	describe
prze-pisywać	prze-pisać	rewrite
za-pisywać	za-pisać	write down, record

Note that each new perfective verb has its own, new imperfective partner.

Similarly:

mówić	powiedzieć	say, tell
odpowiadać	odpowiedzieć	reply, answer
opowiadać	opowiedzieć	relate, recount
prosić	poprosić	ask, request
przepraszać	przeprosić	apologize
zapraszać	zaprosić	invite
dawać	dać	give
oddawać	oddać	give back, return
podawać	podać	pass, hand, serve
zadawać	zadać	put a question, set a task

Note that:

- the present tense of **pisać** is irregular → **piszę, piszesz** ...
- in the case of verbs ending in **-ować** / **-ywać** or **-awać** the present tense is quirky. For example, **planować** → **plan-uję, plan-ujesz**;

odpisywać → odpis-uję, odpis-ujesz ... ; dawać → da-ję, da-jesz ...

- **prosić** has a change of consonant in the 1st person sing. and 3rd person pl.: (ja) **proszę**, (ty) **prosisz** ... (oni, one) **proszą**.

Beginning, finishing

Two more verbs you need to know:

zaczynać (się)	zacząć (się)	begin, start
kończyć (się)	skończyć (się)	finish, end

In these examples, people start and finish things:

Zaczynam mówić / rozumieć po polsku.

I'm beginning to speak / understand Polish.

O której godzinie zaczynasz / kończysz pracę?

What time do you start / finish work?

But when talking about the time that things start / finish, Polish uses reflexive forms of these verbs:

Film zaczął się / skończył się pół godziny temu.

The film started / finished half an hour ago.

Kiedy zaczynają się / kończą się wakacje?

When do the vacations start / end?

The words for 'beginning / end(ing)' are **początek / koniec**.

How long has this been going on?

Note that, to ask and reply to this type of question, English uses a form of the past tense while Polish uses the present tense – because whatever you are referring to is still going on:

Czekam już godzinę / pół godziny.

I've already been waiting an hour / for half (of) an hour.

Znamy się miesiąc / rok / dwa lata.

We've known each other a month / year / two years.

Jak długo tu mieszkasz?

How long have you been living here?

However, if you are referring to a specific day, month, year or clock time since when you've been doing something, then you will need to use **od + gen**. For example:

Pracuję tu od poniedziałku / od maja / od siódmej rano.

I've been working here since Monday / May / seven o'clock in the morning.

Note also:

Znamy się od dawna.

We've known each other a long time (from way back).

Dialogue 2

Przepraszam, chyba się zgubiłam

Excuse me, I think I'm lost

Janet Watson is looking for the Gallery of Contemporary Art. The gallery is near the market place and she has the address. But she

has lost her way. She asks a passer-by, a man, for directions. He suggests she takes a tram: number 13 (*trzynastka*) will do but numbers two (*dwójka*) and seven (*siódemka*) are better

- JANET: Przepraszam pana, ale chyba się zgubiłam. Jak nazywa się ta ulica?
- MĘŻCZYNA: To jest ulica Matejki. Dokąd pani idzie?
- JANET: Do Galerii Sztuki Współczesnej. To gdzieś koło rynku. O proszę, tu mam adres: ul. Krótka 12 a.
- MĘŻCZYNA: Tak, to rzeczywiście koło rynku. Ale rynek jest daleko stąd.
- JANET: Wiem. Byłam tam pół godziny temu. Potem poszłam prosto, skręciłam w lewo, przeszłam przez park, minęłam kościół i się zgubiłam.
- MĘŻCZYNA: Najpierw musi pani wrócić na rynek, a potem proszę kogoś zapytać o drogę do galerii. Na rynek może pani dojechać stąd tramwajem. Trzynastka ma przystanek niedaleko rynku, ale lepiej pojechać dwójką albo siódemką. One jadą prosto na rynek.
- JANET: Dziękuję panu bardzo.
- MĘŻCZYNA: Nie ma za co.

Vocabulary

gubić się / zgubić się lose one's way, get lost
 sztuka współczesna contemporary art (*lit.* art contemporary)
 rzeczywiście indeed
 skręcać / skręcić w lewo turn left
 przechodzić / przejść go through, across
 mijać / minąć pass (by); go past
 pytać / zapytać o drogę ask the way
 kogoś (*acc.* of ktoś) someone
 dojeżdżać / dojechać get to (a place)
 lepiej *adv.* better
 albo or
 prosto directly, straight
 nie ma za co don't mention it

Prefixed verbs of motion

Prefixes are added to the basic verbs 'to go', which you know already, to specify more precisely the different types of motion –

'arriving', 'departing' and so on. Verbs formed from *iść* and *jechać* are perfective, those formed from *chodzić*, *jeździć* are imperfective:

to go (on foot)

to go (by transport)

<i>Impf.</i>	<i>Pf.</i>		<i>Impf.</i>	<i>Pf.</i>
przychodzić	przyjść	arrive, come	przyjeżdżać	przyjechać
odchodzić	odejść	depart, go away	odjeżdżać	odjechać
wchodzić	wejść	enter, come in	wjeżdżać	wjechać
wychodzić	wyjść	leave, go out of	wyjeżdżać	wyjechać
przechodzić	przejsć	cross	przejeżdżać	przejechać
dochodzić	dojść	get to, reach	dojeżdżać	dojechać

Notes and reminders

The conjugation of the imperfective verbs above is the same as for all other regular verbs ending in *-ić* or *-ać*; to remind yourself see the relevant lessons.

Iść, its perfective partner *pójść* and their 'family of verbs' are irregular. To form the perfective past add the imperfective past endings of *iść* after the prefixes; in the case of *pójść* there is a spelling change of *ó* → *o*. So:

sing. po-szedłem (-szłam), po-szedłeś (-szłaś), po-szedł (-szła)
pl. po-szliśmy (-szłyśmy), po-szliście (-szłyście), po-szli (-szły)

Note also that *wejść* and *odejść* (but not *przejsć*) drop the *-e-* in the masc. sing. forms of the past tense:

w-szedłem, w-szedłeś, w-szedł *but* we-szłam, we-szłaś, we-szła etc.

The present tense of *jeździć* is also irregular; here is a reminder which will also explain the source of *-jeżdżać* in the regular verbs above:

sing. jeżdżę, jeździsz, jeździ *pl.* jeździmy, jeździcie, jeżdżą

Verbs ending in *-(n)ąć*

This suffix is characteristic of some perfective verbs. There have been two in this lesson: *zaczynać (się) / zacząć (się)* 'start, begin' and *mijać / minąć* 'pass (by)'. Note that in the past tense the *-ą-* is replaced by *-ę-*, except in the masc. sing. forms. So:

sing. **minąłem, minąłeś, minął** *but* **minęłam, minęłaś, minęła**
 pl. **minęliśmy (-łyśmy), minęliście (-łyście), minęli (-ęły)**

Nouns from numbers

In English there are many ways of making 'number words': a banknote is 'a tenner', a bus is a 'no. 63', musicians are 'a trio', and so on. In Polish there is one set of 'number words':

1 **jedynka** 2 **dwójka** 3 **trójka** 4 **czwórka** 5 **piątka** 6 **szóstka**
 7 **siódemka** 8 **ósemka** 9 **dziwiątka** 10 **dziesiątka** 11 **jedenastka**
 12 **dwunastka** ... then in multiples of ten: 20 **dwudziestka** 30 **trzydziestka** ... 100 **setka**.

They are commonly used in colloquial Polish, some in set phrases, to refer to almost anything identifiable by a number – this includes room numbers, banknotes, sizes of clothing, groups of people and bus / tram numbers. All these are feminine nouns and they decline like **matka**.

Trzynastka ma przystanek niedaleko rynku.

The number 13 stops (has a stop) not far from the market square.

Czy może pani rozmienić setkę na dwie pięćdziesiątki?

Can you change a 100 (banknote) for two fifties?

Jedziemy we trójkę na wycieczkę do Gdańska.

The three of us (as a group, threesome) are going on a trip to Gdańsk.

Exercise 3

You want to get to the Teatr Powszechny. You (A) stop someone (B) to ask how you can get there. Here are B's answers. Can you work out the questions you need to ask?

A₁ _____?

B Teatr Powszechny? Niestety to bardzo daleko stąd.

A₂ _____?

B Autobusem nie, ale może pan tam dojechać tramwajem.

A₃ _____?

B Przystanek tramwajowy jest po drugiej stronie ulicy.

A₄ _____?

B Tramwajem numer trzynaście.

A₅ _____

B Proszę bardzo.

Reading

Z pamiętnika Doroty

From Dorota's diary

Dzień zaczął się bardzo zwyczajnie. Wstałam o siódmej rano, ubrałam się, umyłam* i zrobiłam kawę. Wyszłam z domu o ósmej, żeby zdążyć na autobus. Na przystanku spotkałam Agatę. Niestety nasz autobus nie przyjechał. Zaczęłyśmy się martwić, że spóźnimy się do pracy. Postój taksówek był niedaleko, ale niestety nie miałyśmy dużo pieniędzy. Nagle przy przystanku zatrzymał się samochód i młody kierowca zapytał się, czy wiemy, jak dojechać do dworca. Zanim zdążyłam odpowiedzieć usłyszałam jak Agata mówi: 'Oczywiście, że wiemy. Dworzec jest zaraz obok naszego biura. Czy może nas pan podwieźć?' Popatrzyłam na nią zdziwiona, bo dworzec jest na przeciwnym końcu miasta, ale nic nie powiedziałam. ... Po paru minutach byliśmy już przed biurem. 'A gdzie jest dworzec?' zapytał kierowca. 'Proszę jechać za tym autobusem' odpowiedziała Agata i poszła do biura. No i co miałam zrobić?

*When two or more reflexive verbs follow one another the **się** is normally not repeated.

Vocabulary

zwyczajnie *adv.* as usual

wstawać / wstać get up

ubierać (się) / ubrać (się) dress (oneself)

myć (się) / umyć (się) wash (oneself)

zdążyć (pf.) na autobus be on time for the bus

zdążyć coś zrobić manage to do something (on time)

martwić (się) / zmartwić (się) worry (oneself)

zanim *conj.* before

zaraz obok + *gen.* right next to

Exercise 4

Look at the text above and find the following phrases:

- 1 At the other (opposite) end of town.
- 2 Follow that bus.
- 3 What was I supposed to do?
- 4 A car stopped at (by) the bus stop.
- 5 Can you give us a lift?
- 6 I looked at her in surprise.

Exercise 5

Do you remember how to say these in Polish?

- 1 I've already been waiting for 20 minutes.
- 2 I missed the bus / tram.
- 3 What time does the film start?
- 4 We've lived here for five years.
- 5 We must ask someone the way.

12 Dobrze, że pana widzę!

Just the person I want to see!

In this lesson you will learn about:

- Saying what you will do
- Saying 'whether ... or' and 'either ... or'
- How to say 'no one', 'nothing' and 'not anyone/anything'
- The accusative and genitive of personal pronouns
- How to say 'by/on my own' and 'together'

Dialogue 1

Mam problemy z tym tłumaczeniem

I've got problems with this translation

Neil Howard is having difficulties understanding the English translation of a report originally drafted in Polish. His colleague Stefan Wolski offers to help him

NEIL: Dzień dobry. Dobrze, że pana widzę!

STEFAN: Tak? A co się stało.

NEIL: Mam problemy z tym tłumaczeniem, które dostałem wczoraj. Nie rozumiem o co chodzi. Tłumacz chyba nie przetłumaczył całego raportu.

STEFAN: Jeszcze nie widziałem tłumaczenia raportu. Ale mam w domu polską wersję.

NEIL: A czy mogę ją zobaczyć?

STEFAN: Mogę ją panu przynieść jutro do pracy.

- NEIL: Niestety, nie wiem, czy mój polski jest tak dobry, żeby przeczytać cały raport i wszystko zrozumieć.
- STEFAN: Mam pomysł. Czy ma pan wolny wieczór?
- NEIL: Tak, nie zaplanowałem jeszcze niczego.
- STEFAN: To zapraszam do nas na kolację. Potem razem przeczytamy ten raport. Teresa nam pomoże – ona dobrze tłumaczy.
- NEIL: To wspaniale! Przyjadę do pana o siódmej? Czy ta godzina panu odpowiada?
- STEFAN: Jak najbardziej.

Vocabulary

z tym (*instr. of to*) with this

tłumaczenie translation

dostawać / dostać get, receive

tłumaczyć / przetłumaczyć translate

czy mogę ją zobaczyć? can I see it?

przynosić / przynieść bring

mam pomysł I've got an idea

planować / zaplanować plan

niczego (*gen. of nic*) nothing

do nas to our house (*lit. to us*)

razem together

przeczytamy we will read

Teresa nam pomoże Teresa will help us

to wspaniale! that's fantastic!

przyjadę I'll come

czy ta godzina panu odpowiada? Is that time convenient for you?

jak najbardziej most certainly, very much so

Saying what you will do – the perfective future

The perfective future expresses what you will do, what will happen or will be done. To form the future tense of perfective verbs use the present tense forms of imperfective verbs. Remember that the *impf. / pf.* partners may belong to quite different conjugations, as for example, **kupować (-uję, -ujesz) / kupić (-ę, -isz)** 'to buy':

czekać	kupować	iść
poczekać	kupić	pójść
poczekam I'll wait	kupię I'll buy	pójdę I'll go
poczekasz	kupisz	pójdiesz
poczeka	kupi	pójdzie
poczekamy	kupimy	pójdziemy
poczekacie	kupicie	pójdziecie
poczekają	kupią	pójdą

Examples:

Przeczytamy to wieczorem. We'll read it in the evening.

Teresa nam pomoże. Teresa will help us.

Przyjdę / przyjadę o siódmej. I'll come at seven.

Zadzwoń, kiedy wrócę. I'll ring when I (will) get back.

To remind yourself of the present-tense endings (which you now need to form the perfective future) go back to the relevant lesson for that verb. The easiest way to find this is to refer to the grammar index at the end of the book.

Exercise 1

Rewrite the following, using the perfective future:

1 Co on mówi?	5 Czy piszesz do Moniki?
2 Kupił bilet i wraca do domu.	6 Spotykamy się o siódmej.
3 Idziemy wieczorem do kina.	7 Zrobiliśmy to razem.
4 Kiedy on przyjechał?	8 Będę rozmawiał z nim jutro.

Exercise 2

Complete the following, using the future tense of the verbs in brackets (but note the aspect of the verbs given):

- 1 Teresa (wiedzieć) gdzie to jest.
- 2 Kolega (czekać) na pana na lotnisku.
- 3 One na pewno (zrobić) to jutro.
- 4 Jeszcze nie skończyliśmy pracy, (skończyć) jutro.
- 5 Przepraszam, ale nie (móc) przyjść.

Aspects and tenses reviewed

Learning, recognizing and understanding the different forms of a Polish verb is an important part of learning the language. To help you revise, here are some verbs you know in all their tenses – the present, the imperfective past and imperfective future; the perfective past and perfective future:

	<i>Present</i>	<i>Past</i>	<i>Future</i>
czekać <i>impf.</i>	czekam	czekałem (am)	będę czekać/czekał (a)
poczekać <i>pf.</i>	———	poczekalem (am)	poczekam
pisać <i>impf.</i>	piszę	pisałem (am)	będę pisać / pisał (a)
napisać <i>pf.</i>	———	napisałem (am)	napiszę
kupować <i>impf.</i>	kupuję	kupowałem (am)	będę kupować / kupował (a)
kupić <i>pf.</i>	———	kupiłem (am)	kupię
mówić <i>impf.</i>	mówię	mówiłem (am)	będę mówić/mówił (a)
powiedzieć <i>pf.</i>	———	powiedziałem (am)	powiem

To continue with the revision, look at these examples of how the different tenses above are used to say different things:

piszę do Marka	I'm writing to Mark
piszę do Marka często	I often write to Mark
pisałem do brata, kiedy ...	I was writing to my brother, when ...
pisałem co dzień	I used to write every day
będę pisał do Marka jutro	I'll be writing to Mark tomorrow
będę pisał co tydzień	I'll write (be writing) every week
napisałem to wczoraj	I wrote this yesterday
napiszę za tydzień	I'll write in a week's time

If you choose the wrong aspect or tense, then in most everyday situations a Pole will generally understand what you are trying to say. However, if you are involved in more complicated discussions, or if you want to interpret a text accurately, you have to take care and be alert to the differences.

Exercise 3

Translate the following

- 1 We meet, go to a café and talk a long time over coffee 'przy kawie'.
- 2 I'll ring (call) you (*formal, sing.*) tomorrow.
- 3 He came in, said good morning and left.
- 4 I've invited Anna and Marek to dinner.
- 5 When do you (*formal, sing.*) normally 'zwykle' finish work?
- 6 We were waiting. Why didn't you (*casual, sing.*) ring and (not) say that you wouldn't come?

Czy and albo

You know **czy** as a word to introduce a question. It is also used as a conjunction to ask / say 'whether (if)' and 'whether ... or ...':

Czy pan jest Anglikiem, czy Polakiem?

Are you English or Polish?

Marek pytał, czy kupiłeś bilety do teatru.

Marek was asking whether (if) you'd bought tickets to the theatre.

Nie wiem, czy mój polski jest tak dobry, żeby zrozumieć wszystko.

I don't know whether (if) my Polish is good enough (in order) to understand everything.

Nie wiem, czy pojechać na konferencję czy nie.

I don't know whether to go to the conference or not.

In 'either / or' statements, which involve two mutually exclusive possibilities, use **albo**:

Albo to jest prawda, albo nie.

Either it's true or it's not.

Wieczorami czytam książki albo oglądam telewizję.

In the evenings I read books or watch television.

Co będziesz robić dzisiaj? – Nie wiem jeszcze. (Albo) będę w domu, albo pójdę do kina.

What are you going to be doing today? – I don't know yet.

(Either) I'll be at home or I'll go to the cinema.

Nikt no one – nic nothing

If you use 'no one' **nikt** (*gen. nikogo*) or 'nothing' **nic** (*gen. niczego*) in a sentence, or want to say 'not ... anyone / anything', then you must also put **nie** before the verb:

Nikt nie przyszedł.	No one came.
Nic o tym nie wiem.	I don't know anything about it.
Nie zaplanowałem jeszcze niczego .	I haven't planned anything yet.
Nie znam tu nikogo .	I don't know anyone here.

Remember also:

Nigdy nie mam czasu.	I never have time.
Nic nie szkodzi.	It doesn't matter; that's all right.

The accusative and genitive of personal pronouns

It's time to go back to personal pronouns:

<i>Nom.</i>	ja 'I'	ty 'you'	on 'he'	ona 'she'	ono 'it'
<i>Acc.</i>	mnie	ciebie, cię	jego, go (niego)	ją (nią)	je (nie)
<i>Gen.</i>	mnie	ciebie, cię	jego, go (niego)	jej (niej)	jego, go (niego)

<i>Nom.</i>	my 'we'	wy 'you'	oni 'they'	one 'they'
<i>Acc.</i>	nas	was	ich (nich)	je (nie)
<i>Gen.</i>	nas	was	ich (nich)	ich (nich)

Where a personal pronoun has more than one form, use the short form, except after a preposition:

Widziałem ją / go wczoraj. I saw her / him yesterday.

After a preposition use, where available, the forms in brackets; in the case of 'you' (singular) use the longer form **ciebie**:

Zadzwoń do ciebie jutro.	I'll ring you tomorrow.
Czy napisałaś do niego / do niej?	Have you written to him / to her?
Czekam na nią / na nich.	I'm waiting for her / for them.

When emphasis is required choose (if there is a choice) the longer form:

Ja znam, ale jego nie (znam). I know *her*, but I don't know *him*.

Kocham ciebie, a nie jego. I love *you* (and) not *him*.

Remember that **on / ona** mean 'he / she' when referring to people, but 'it' when referring to things.

Exercise 4

Complete the following, using the correct form of the personal pronouns in brackets, first one and then the other:

- Spotkałem _____ w autobusie. [on / ona]
- Czy już napisałeś e-mail do _____? [on / ona]
- Zadzwonię do _____ jutro [ty / wy]
- Czekaliśmy na _____ przed teatrem. [oni / one]
- Jan zaprosił _____ na kolację. [ja / my]

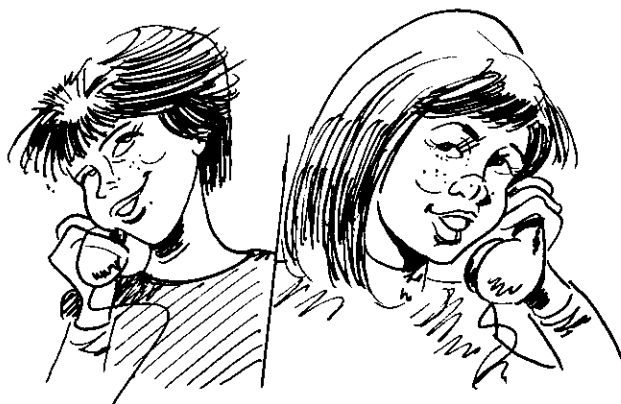
Dialogue 2

Idziemy na imieniny

We're going to a name-day party

Monika rings Agnieszka to ask her what she's doing that evening. The telephone is answered by Agnieszka's mother

- MAMA AGNIESZKI:** Słucham?
- MONIKA:** Dzień dobry. Mówi Monika Jankowska. Czy mogę rozmawiać z Agnieszka?
- MAMA AGNIESZKI:** Dzień dobry. Już proszę Agnieszkę.
- AGNIESZKA:** ... Słucham. Tu Agnieszka.
- MONIKA:** Cześć Agnieszka! Tu Monika. Co robisz dziś wieczorem?
- AGNIESZKA:** Nie mam jeszcze planów, a czemu pytasz?
- MONIKA:** Idziemy do Piotra na imieniny. Chcesz też pójść?
- AGNIESZKA:** Bardzo chętnie. O której?
- MONIKA:** O ósmej, ale przyjedziemy po ciebie o wpół do ósmej.

- AGNIESZKA: Dobrze. Będę gotowa ... Och nie! Monika, poczekaj!
- MONIKA: Co się stało?
- AGNIESZKA: O wpół do ósmej nie mogę! Czekam na bardzo ważny telefon z Anglii o ósmej.
- MONIKA: To może przyjedziesz sama? Podam ci adres. Masz coś do pisania?
- AGNIESZKA: Tak. Możesz mówić.
- MONIKA: Ul. Andromedy 12 / 5. To na osiedlu Kopernika. Mieszkanie na trzecim piętrze, na prawo od windy. Blok ma zielone drzwi. Trafisz?
- AGNIESZKA: Na pewno.
- MONIKA: To do zobaczenia.

Vocabulary

przyjedziemy po + acc. **ciebie** we'll come for you
będę gotowa I'll be ready
ważny telefon important telephone call
sam(a) by yourself *m. (f.)*
podam ci adres I'll give you the address
masz coś do pisania? have you something to write with?
osiedle (housing) estate
na prawo od windy to the right of the lift / elevator
blok block of flats / apartment block
drzwi (*pl.*) door
trafiać / trafić find one's way (to somewhere)
na pewno certainly, (for) sure

Imieniny

Poles traditionally celebrate their name day (**imieniny**) – the feast day of the saint after whom they were named – rather than their birthday (**urodziny**). Polish calendars, diaries and newspapers indicate whose name day is celebrated on any given day of the year.

Alone, oneself – together

sam -a -o alone, oneself	razem together
Monika przyjedzie sama.	Monika will come on her own.
Sam to zrobiłem.	I did it myself.
Mieszkasz sam, czy razem z rodziną?	Do you live alone or with your family?
Idziemy wszyscy razem.	We're all going together.

Sam is also used to say 'the same':

Mieszkamy na tej samej ulicy.	We live on the same street.
Myślę to samo, co ty.	I think the same as you.
To wszystko jedno i to samo.	It's all one and the same thing.

Addresses

Here is a typical example:

<i>imię i nazwisko</i>	Piotr Kawecki
<i>ulica, numer domu, numer mieszkania</i>	ul. Andromedy 12 / 5 [or ul. Andromedy 12, m. 5]
<i>kod pocztowy, miasto</i>	04 – 320 Wrocław

When addressing the envelope, unless to family or friends, add **Szanowny Pan, Szanowna Pani, Szanowni Państwo** before the name. It is common practice to use the abbreviated forms – **Sz. Pan, Sz. Pani, Sz. Państwo**.

If you want to tell someone the second line of the address above, say the following:

ulica Andromedy dwanaście przez (= ' / ') pięć or
ulica Andromedy dwanaście, mieszkania (numer) pięć

Although you don't live literally (out) on a street (**na ulicy**), but in a house alongside it (**przy ulicy**), colloquial Polish uses both, but increasingly prefers **na**:

Na / przy której mieszkasz Which street do you live on?
ulicy?

However, when it comes to large companies or institutions, it is normal to use **przy**:

Ministerstwo ... jest przy The Ministry (of) ... is on ...
ulicy ... Street

Street names

Names of streets, squares and so on are either:

- adjectives – often derived from the institution or occupation originally associated with them. For example, **ulica Szpitalna**, **ulica Szewska** = Hospital Street, Shoemakers' Street, or
- genitives of names of people and of historical events. For example, **ulica św.** (= świętego) **Jana**, 'St John's Street', **Aleja Solidarności**, 'Solidarity Avenue', **Plac Niepodległości**, 'Independence Square' (= Avenue of Solidarity, Square of Independence).

Reading

Wakacje

Holidays

Kiedy kończy się zima wielu Polaków zaczyna myśleć o wakacjach. Kiedyś Polacy jeździli na wakacje nad Bałtyk, w Tatry, albo na Mazury, teraz coraz częściej wyjeżdżają na ciepłe zagraniczne plaże. Biura turystyczne organizują wiele ciekawych wyjazdów dla każdego i – co jest bardzo ważne – na każdą kieszeń. Dlatego wiele dzieci zamiast w Bieszczady pojedzie na obozy do Grecji, albo Bułgarii, a może też na wycieczkę szkolną do Londynu albo Paryża. Wiele rodzin będzie wypoczywać na włoskich albo hiszpańskich plażach. Wiele polskich turystów zwiedzi Francję, Niemcy, Włochy, Turcję. W poszukiwaniu przygód niektórzy trafią nawet do Meksyku, Indii lub Australii. Wszyscy zrobią setki zdjęć, a potem

wrócą do pracy czy do szkoły. I przez następny rok będą wspominać i planować następne wakacje.

Vocabulary

kiedyś [*or dawniej*] once, in the past
wyjeżdżać za granicę go abroad
każdy *adj.* each; every one
na każdą kieszeń to suit everyone's pocket
obóz, *gen. obozu* camp
wycieczka szkolna school trip (*noun + adj.*)
wypoczywać / wypocząć take a rest
zwiedzać / zwiedzić visit (a place)
w poszukiwaniu przygód in search of adventures
niektórzy some people
lub / albo or
setki zdjęć hundreds of photographs
następny *adj.* next, following
wspominać / wspomnieć remember, recall

Notes

Bałtyk / Morze Bałtyckie – Baltic / The Baltic Sea.

Tatry – the Tatra Mountains, the highest range in the Carpathians, run along Poland's southern border with Slovakia. The main tourist, holiday and health resort is Zakopane.

Mazury – the Mazurian Lakes cover an extensive area in the north-east of Poland; scattered among forests and connected by a network of rivers and canals, they are particularly popular for their sailing and their rich and unique habitat.

Bieszczady – stretching along the south-east corner of Poland, the Bieszczady Mountains are one of the most attractive areas in the country.

Exercise 5

Say how the people below spend, or plan to spend their holiday(s)?

- 1 Adam loves the sea. In the past he used to go on his holidays to the Baltic. Now he often goes to Spain or Italy.
- 2 Every year (*co roku*) Dorota goes abroad in search of adventures. She takes hundreds of photographs.

- 3 Barbara and Zygmunt adore the Mazurian Lakes. There they can sail (*żeglować*), sunbathe and rest.
- 4 Zuzanna is going on a school trip to Berlin. She'll be there two weeks.
- 5 This year Mr Kowalski is not going on holiday. He'll be at home and he'll be watching television.

Exercise 6

Can you remember how to say the following in Polish?

- 1 That's great.
- 2 I've got an idea.
- 4 I'll come to get you (*sing. formal*) at eight.
- 5 Is this true or not?
- 6 We have the same dentist.
- 7 Have you something to write with?

13 Czy może mi pani pomóc?

Can you help me?

In this lesson you will learn about:

- The dative case
- Asking and saying 'why'
- Parts of the body
- Saying you are not well
- Writing letters and the vocative case
- Numbers from 100
- Dates

Dialogue 1

Okradli mnie!

I've been robbed

Janet Watson has just been robbed – a street thief has snatched her handbag. She asks a woman passer-by to help her

- JANET: Przepraszam, czy może mi pani pomóc?!
- KOBIETA: Co się stało?
- JANET: Okradli mnie! Przed chwilą złodziej wyrwał mi z ręki torebkę! Nie wiem, co robić!
- KOBIETA: Bardzo mi przykro. Czy zginęło pani coś ważnego?
- JANET: Wszystko.
- KOBIETA: To straszne! Musi pani pójść na policję. Pokażę pani gdzie jest komisariat.

JANET: Bardzo pani dziękuję.

Na policji

POLICJANT: Dzień dobry. Co się stało?

KOBIETA: Tę panią ktoś okradł na ulicy.

POLICJANT: Rozumiem. Pani nazwisko?

JANET: Janet Watson.

POLICJANT: Proszę opowiedzieć dokładnie, co się stało.

JANET: Szłam do sklepu i nagle podbiegł do mnie młody mężczyzna. Wyrwał mi z ręki torebkę i uciekł.

POLICJANT: Co miała pani w torebce?

JANET: Paszport, karty kredytowe, komórkę i notes z adresami znajomych. Teraz nawet nie wiem, jak się z nimi skontaktować.

POLICJANT: Na pewno możemy pani pomóc znaleźć numer telefonu do znajomych, ale złodzieja może być trudno złapać. Dlatego proszę skontaktować się z bankiem i unieważnić karty, a potem poinformować ambasadę o kradzieży paszportu.

JANET: Czy to znaczy, że policja nie będzie szukać złodzieja?

POLICJANT: Oczywiście, że będzie, ale często takie sprawy trwają bardzo długo.

JANET: Rozumiem.

Vocabulary

złodziej wyrwał mi z ręki torebkę a thief has snatched my bag from my hand

bardzo mi przykro I'm so sorry

czy zginęło pani coś ważnego? have you lost anything important?

to straszne! that's terrible!

pokazywać / pokazać -zę, -żesz to show

komisariat police station

tę panią ktoś okradł someone's robbed this lady

dokładnie exactly, precisely

podbiegł do mnie ... i uciekł he ran up to me ... and ran off (*lit. escaped*)

komórka *colloq.*, **telefon komórkowy** mobile, cellular telephone

notes notebook

nawet *adv.* even

z nimi (*instr. of oni / one* 'they') with them

znajdywać / znaleźć -jdę, -jdiesz find

łapać -pię, -piesz / złapać catch

dlatego so, for that reason

informować / poinformować o + loc inform about

kradzież theft

unieważniać / unieważnić cancel, invalidate

często takie sprawy trwają bardzo długo such matters often take (*lit. last*) a very long time

The dative case

Although not as frequently used as some other cases, the dative appears in some very common constructions, particularly with personal pronouns.

Dative of nouns

Most masculine nouns in the dative end in **-owi**; a few end in **-u**:

student, student-owi

syn, syn-owi

Polak, Polak-owi

Marek, Mark-owi

brat, brat-u

ojciec, ojc-u

pan, pan-u

For feminine nouns, the dative sing. is the same as the locative sing., which you met in Lesson 8, in other words: **-e** after a hard consonant, with accompanying spelling changes; **-i** after a soft consonant:

kobieta, kobie-cie

matka, mat-ce

Monika, Moni-ce

siostra, siost-rze

babcia, babc-i

pani, pan-i

Remember that masculine nouns like **kolega, turysta** behave, in the dative singular, like feminine nouns. So: **koledze, turyście**.

In the dative, neuter nouns end in **-u**:

dziecko, dzieck-u

państwo, państw-u

The dative plural of all nouns ends in **-om**:

studentom, Polakom, panom, kobietom, paniom *but take care:*
braciom, dzieciom.

Dative of adjectives

In the dative singular, masculine and neuter adjectives have the ending **-emu**; feminine adjectives have the ending **-ej**.

In the dative plural, the ending for all genders is **-ym** (**-im** after soft consonant or *k, g*)

Nom.	Dative		
Sing.	Masc. / Neut.	Fem.	Plural
nowy	nowemu	nowej	nowym
drogi	drogiemu	drogiej	drogim
mój	mojemu	mojej	moim
twój	twojemu	twojej	twoim
ten	temu	tej	tym

Exercise 1

Give the dative singular and plural of the following:

mój brat – twój kolega – nasz sąsiad – ten pan – młodsza córka

Dative of personal pronouns

ja	ty	on / ono	ona	my	wy	oni / one
mi	tobie, ci	jemu, mu	jej (niej)	nam	wam	im (nim)
		(niemu)				

The use of the different forms of personal pronouns was explained in the previous lesson.

Uses of the dative

As the case of the indirect object, the dative is used for the recipient of an action – the person to whom something is given, said, shown or for whom something is bought. For example:

Agata dała Monice twój adres.

Agata gave Monika your address.

Powiedział mi / nam, że przyjdzie jutro.

He told me / us that he'd come tomorrow.

Co pan kupił żonie na urodziny?

What did you buy your wife for her birthday?

Pokażę ci (wam, panu, pani), gdzie jest. ...

I'll show you where the ... is.

Other common verbs requiring the dative include **dziękować / podziękować** 'thank' (give thanks to someone), **pomagać / pomóc** 'help' (give help to someone), **pożyczać / pożyczyć** 'lend' (something to someone), **radzić / poradzić** 'advise', **życzyć** 'wish' (e.g. success to someone):

Czy możesz mi / może mi pani pomóc?

Can you help me?

Bardzo ci (panu, pani) dziękuję za list.

Thank you very much for your letter.

Życzymy ci (wam, państwu) zdrowia, szczęścia i powodzenia.

We wish you health, happiness and success.

Here are more examples, some from previous lessons:

Proszę mi mówić Maria.

Please call me Maria.

Uciekł mi autobus.

I missed the bus.

Czy mogę panu zadać kilka pytań?

Can I ask you a few questions?

Jestem ci (panu) bardzo you.

I'm (*m. / f.*)'m very grateful to

wdzięczny / -a.

In impersonal constructions denoting states of being, the dative is used:

Zimno / gorąco mi (jest).

I'm cold / hot. (*lit.* to me it is cold / hot)

Bardzo mi / nam (jest) przykro.

I'm / we're so sorry.

Miło mi (jest) pana / panią poznać.

I'm pleased to meet you.

Trudno mi w to uwierzyć.

I find this difficult to believe.

Alternatively, you can say: **Jest mi zimno** – **Jest mi bardzo przykro** and so on. Incidentally, **przykro mi** expresses pity, sympathy or pained regret; **przepraszam**, as you know, is used to apologize or excuse oneself.

Similarly:

Chce mi się pić / spać.

I'm thirsty / sleepy. (to me it is wanting to ...)

Brak mi (jest) czasu i pieniędzy.

I'm short of time and money.

To refer to the past / future in the above constructions with **być** use **było / będzie**. So: **zimno mi było / będzie – było / będzie mi zimno**.

The dative is also used after the following prepositions – **dzięki** 'thanks to', **przeciw(ko)** 'against', **wbrew** 'contrary to', **ku** 'towards':

To wszystko dzięki tobie / niemu.

It's all thanks to you / him.

Nie mam nic przeciwko temu.

I've got nothing against that.

To jest wbrew przepisom.

This is contrary to the rules.

Ku końcowi miesiąca.

Towards the end of the month.

Exercise 2

This is what happened to Janet Watson. Unfortunately all the sentences got jumbled. Can you put them in the correct order?

- Janet Watson podeszła do kobiety na ulicy.
- Złodziej podbiegł do niej.
- Janet Watson dokładnie opowiedziała przykrą historię.
- Janet poprosiła ją o pomoc.
- Janet Watson szła ulicą.
- Policjant zadał Janet Watson kilka pytań.
- Złodziej uciekł.
- Kobieta poszła z Janet na komisariat.
- Policjant poradził Janet, co ma zrobić.
- Złodziej wyrwał jej torebkę z ręki.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e									

Exercise 3

Say what happened and what you / other people did:

- In the morning you helped your sister to write a letter to her aunt in Poland.
- Piotr showed a group (**grupa**) of English tourists where the

National Museum is. They thanked him and gave him a map of London.

- We wanted to go to the cinema but missed the bus and were late.
- My brother has a new girlfriend. He wanted to buy her flowers for her nameday but he didn't have any money so (**więc**) I lent him 20 zł.
- In the evening the director rang you. He told you that he was very sorry but that such matters often take a very long time.

Asking and saying 'why'

Dlaczego nie przyszedłeś / nie kupiłeś biletów na koncert?

Why didn't you come / buy tickets for the concert?

Nie przyszedłem, bo miałem dużo pracy.

I didn't come because I had a lot of work

Nie kupiłem biletów, dlatego że biletów już nie było.

I didn't buy the tickets because there weren't any tickets left.

Ponieważ było późno, pojechaliśmy do domu taksówką.

Since it was late we went home by taxi.

Nie miałem twojego adresu i dlatego nie napisałem.

I didn't have your address and that's why I didn't write.

The difference between **bo** and **dlatego że / ponieważ** is the difference between the colloquial 'because, 'cos' and the more formal / emphatic 'because, for the reason that, on account of the fact that'.

Dialogue 2

Nie czuję się zbyt dobrze

I don't feel too well

Wojtek is not looking or feeling too well. After asking him a few questions Agnieszka has diagnosed the problem

AGNIESZKA: Co ci jest? Żle wyglądasz.

WOJTEK: Nie wiem, nie czuję się zbyt dobrze. Raz mi zimno, raz mi gorąco. Mam dreszcze.

Brak mi (jest) czasu i pieniędzy.

I'm short of time and money.

To refer to the past / future in the above constructions with **być** use **było / będzie**. So: **zimno mi było / będzie – było / będzie mi zimno**.

The dative is also used after the following prepositions – **dzięki** 'thanks to', **przeciw(ko)** 'against', **wbrew** 'contrary to', **ku** 'towards':

To wszystko dzięki tobie / niemu.

It's all thanks to you / him.

Nie mam nic przeciwko temu.

I've got nothing against that.

To jest wbrew przepisom.

This is contrary to the rules.

Ku końcowi miesiąca.

Towards the end of the month.

Exercise 2

This is what happened to Janet Watson. Unfortunately all the sentences got jumbled. Can you put them in the correct order?

- Janet Watson podeszła do kobiety na ulicy.
- Złodziej podbiegł do niej.
- Janet Watson dokładnie opowiedziała przykrą historię.
- Janet poprosiła ją o pomoc.
- Janet Watson szła ulicą.
- Policjant zadał Janet Watson kilka pytań.
- Złodziej uciekł.
- Kobieta poszła z Janet na komisariat.
- Policjant poradził Janet, co ma zrobić.
- Złodziej wyrwał jej torebkę z ręki.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e									

Exercise 3

Say what happened and what you / other people did:

- In the morning you helped your sister to write a letter to her aunt in Poland.
- Piotr showed a group (**grupa**) of English tourists where the

National Museum is. They thanked him and gave him a map of London.

- We wanted to go to the cinema but missed the bus and were late.
- My brother has a new girlfriend. He wanted to buy her flowers for her nameday but he didn't have any money so (**więc**) I lent him 20 zł.
- In the evening the director rang you. He told you that he was very sorry but that such matters often take a very long time.

Asking and saying 'why'

Dlaczego nie przyszedłeś / nie kupiłeś biletów na koncert?

Why didn't you come / buy tickets for the concert?

Nie przyszedłem, bo miałem dużo pracy.

I didn't come because I had a lot of work

Nie kupiłem biletów, dlatego że biletów już nie było.

I didn't buy the tickets because there weren't any tickets left.

Ponieważ było późno, pojechaliśmy do domu taksówką.

Since it was late we went home by taxi.

Nie miałem twojego adresu i dlatego nie napisałem.

I didn't have your address and that's why I didn't write.

The difference between **bo** and **dlatego że / ponieważ** is the difference between the colloquial 'because, 'cos' and the more formal / emphatic 'because, for the reason that, on account of the fact that'.

Dialogue 2

Nie czuję się zbyt dobrze

I don't feel too well

Wojtek is not looking or feeling too well. After asking him a few questions Agnieszka has diagnosed the problem

AGNIESZKA: Co ci jest? Żle wyglądasz.

WOJTEK: Nie wiem, nie czuję się zbyt dobrze. Raz mi zimno, raz mi gorąco. Mam dreszcze.

- AGNIESZKA: Masz temperaturę?
 WOJTEK: Chyba jeszcze nie, ale nie jestem pewien. Myślisz, że się przeziębilem?
 AGNIESZKA: Może, chociaż za oknem taka piękna pogoda, że trudno mi w to uwierzyć. A boli cię żołądek?
 WOJTEK: Teraz już nie tak bardzo, ale rano mnie bolał. I wczoraj też.
 AGNIESZKA: A może coś zjadłeś?
 WOJTEK: Wczoraj nic nie jadłem oprócz tej twojej sałatki z lodówki.
 AGNIESZKA: Sałatki?! O nie! Ona stała tam chyba od dwóch (2) tygodni! Musisz pójść do lekarza.
 WOJTEK: Ale po co? Już mi lepiej... O, nie! Znowu mi niedobrze...

U lekarza

- LEKARZ: Co panu dolega?
 WOJTEK: Panie doktorze, zjadłem nieświeżą sałatkę z majonezem.
 LEKARZ: Rozumiem. To nic poważnego, ale proszę przez kilka dni przestrzegać diety: jeść dużo owoców i warzyw. Przepiszę panu krople na żołądek i tabletki, które proszę brać raz dziennie przez pięć dni.
 WOJTEK: Dziękuję.

Vocabulary

- źle wyglądasz you don't look well
 nie jestem pewien / pewna I'm not sure *m. / f.*
 chociaż (al)though
 za oknem taka piękna pogoda it's such beautiful weather outside (the window)
 wierzyć / uwierzyć believe
 nie tak bardzo not so much
 a może coś zjadłeś? maybe it's something you ate?
 oprócz apart from
 lodówka fridge, refrigerator
 stać -oje, -oi stand, be standing
 znowu again
 nieświeży *lit.* not fresh
 to nic poważnego it's nothing serious
 przestrzegać (+ *gen.*) *diety* keep to a diet

przepiszę I'll prescribe

krople drops

proszę brać raz dziennie przez pięć dni take one daily for five days

Ciało człowieka 'the human body'

głowa head

twarz face

nos nose

oko, *pl.* oczy eye(s)

ucho, *pl.* uszy ear(s)

usta (*pl.*) mouth

ręka, *pl.* ręce hand(s)

palec, *pl.* palce finger(s)

łokieć, *pl.* łokcie elbow(s)

ramię, *pl.* ramiona arm(s)

noga leg

kolano knee

Talking about how you feel

To make a general enquiry:

Jak się czujesz (pan / pani
 czuje)?

How do you feel?

Co ci jest?

What's the matter with you?

Co panu / pani dolega?

What seems to be the trouble?

Gdzie pana / panią boli?

Where does it hurt?

To say how you feel:

Nie czuję się zbyt dobrze.

I don't feel too well.

Czuję się dobrze / źle.

I feel well / unwell.

Przeziębilem się.

I've got (caught) a cold.

Raz mi zimno, raz gorąco.

First I'm cold, then I'm hot.

Mam temperaturę /

I've got a temperature / a fever.

gorączkę.

Mam dreszcze.

I've got the shivers.

Mam grypę.

I've got the flu.

Boli mnie głowa, żołądek.

I've got a headache,
 stomach-ache.

Boli mnie noga, gardło.

My leg, throat hurts.

Bolą mnie oczy, uszy.

My eyes, ears hurt.

Już mi lepiej.

I'm better now.

Boli, bolą are the third-person singular, plural forms of **boleć** 'to hurt, ache'. Their past tense forms are **bolał -a -o** (sing.) and **bolały** (pl.). You are unlikely to meet forms other than these.

Normally, when a Polish verb is negated the direct object (the accusative) is replaced, as you know, by the genitive; **boleć** is an exception to this rule. So:

Boli mnie głowa.

Nie boli mnie głowa.

Exercise 4

What do you say?

- 1 if you're sleepy.
- 2 if you're very grateful (*to your friends*).
- 3 to express sympathy for someone's bad luck.
- 4 if you've got a temperature and are not feeling too well.
- 5 to ask a friend why she didn't write to you.
- 6 if your friend's got flu and it's nothing serious.

Writing to people

Ania and Wojtek, who are touring England, send a postcard to their friend Kasia

York, 14 maj 2000 r. Cześć Kasia!! Spędziliśmy dwa cudowne dni w przepięknym Yorku. Wszystko jest fantastyczne: ludzie serdeczni i gościnni, czarujące domki z wąskimi uliczkami pomiędzy nimi ... i pyszne jedzenie! Pogoda była wspaniała, zrobiliśmy więc mnóstwo zdjęć. Resztę opowiemy Ci po naszym powrocie! Pozdrawiamy serdecznie, Ania i Wojtek	Kasia Kowalska ul. Główna 12/3 45-789 Suwałki Poland/Polska
--	---

Vocabulary

cudowny wonderful

przepiękny most beautiful

ludzie serdeczni i gościnni the people (are) warm and hospitable

czarujące domki charming little houses

z wąskimi uliczkami with narrow little streets

pyszne jedzenie delicious food

mnóstwo lots of

resztę the rest

powrót return

Tomasz, a third-year student of marketing and management at the Institute of Macroeconomics, University of Silesia, is in hospital following a car accident. He writes to the Pro-Rector with a request to defer his examinations from June until September. The style is formal and stylized, as you will see from the literal English translation which follows

Katowice, dnia 1 czerwca 1999 r. Tomasz Malczarek Student 3 roku Marketingu i zarządzania Instytut Makroekonomii	Pan prorektor Uniwersytetu Śląskiego prof. dr hab. A. Niewiadomski
Szanowny Panie Profesorze, Zwracam się do Pana z uprzejmą prośbą o przesunięcie terminu mojego egzaminu z dnia 20 czerwca 1999 na wrzesień 1999. Ze względu na niedawny wypadek samochodowy w chwili obecnej przebywam w szpitalu i opuścić go dopiero w miesiącu lipcu. Dlatego też nie będę mógł stawić się na czerwcowy egzamin. Proszę o pozytywne rozpatrzenie mojej prośby. Z poważaniem, Tomasz Malczarek	

Literal translation

Esteemed Professor,

I am turning to you with a polite request about moving the date of my examination from the day of the 20th of June 1999 to September 1999. On account of a recent car accident I am at present staying

in hospital and will leave it only in the month of July. Therefore I will not be able to present myself for the June examination. I ask for a positive consideration of my request.

*With respect,
Tomasz Malczarek*

Jan Zborowski confirms by e-mail the arrangements for the next day's meeting

Do:	☐ a.stasiuk@komputer_swiat.com.pl
Cc:	☐
Bcc:	☐
Temat:	☐ przyjazd do Wrocławia
Dzień dobry, Piszę, by potwierdzić, że zgodnie z wcześniejszą rozmową telefoniczną, przyjadę, jutro rano do Wrocławia i wezmę udział w spotkaniu dotyczącym sprzedaży naszych komputerów przez Komputer Świat. Do zobaczenia, Jan Zborowski	

Vocabulary

by or aby in order to
potwierdzić confirm
zgodnie z + instr. in accordance with
wcześniejszy earlier
wezmę udział w I'll take part in
dotyczącym sprzedaży regarding the sale
przez by

Writing a letter, postcard, note

You can begin a letter in a number of ways, depending on the intimacy of the relationship:

formal **Szanowny Panie!** (to a man) – **Szanowna Pani!** (to a woman)

formal + title As a further courtesy it is customary to add a person's title:
Szanowny Panie Profesorze / Dyrektorze! – **Szanowna Pani Profesor / Dyrektor!**
to colleagues **Drogi Panie Adamie!** – **Droga Pani Ewo!**
to close friends / family **Drogi Marku!** – **Droga Agnieszko!** or **Cześć Peter!** **Cześć Kasia!**
affectionate **Kochany Stefanie!** – **Kochana Mamo!**

A note you leave someone may just start and end with names, or it might start with a simple **Dzień dobry!** / **Dobry wieczór!**. Even when writing to friends it is the convention to write the word for 'you' (**Pan, Pani, Ty** and so on) with a capital letter.

A letter may end formally or informally, as appropriate:

formal	{	Z poważaniem	Yours faithfully (<i>lit.</i> With respect)
		Z wyrazami szacunku	With expressions of respect
friendly		Proszę pozdrowić Monikę	Say hello to Monika
more friendly		Pozdrawiam serdecznie	Best wishes (<i>lit.</i> I greet you warmly)
affectionate		Całuję	With love (<i>lit.</i> I kiss you)

The vocative case

The vocative case is only used when addressing someone, as in the second dialogue – **Panie doktorze, zjadłem nieświeżą sałatkę...**, or in letters.

Masculine singular nouns take the same endings in the vocative as in the locative (see Lesson 8):

Drogi Janie, Piotrze, Marku! *but* **Drogi Panie!, Kochany Tato!**
'Dear Dad!'

Feminine singular nouns take the ending -o:

Droga Agnieszko, Ewo! Kochana Mamo! *but* **Kochana Pani!**

Shortened or pet forms of Polish Christian names, such as Basia (Barbara), Kasia (Katarzyna), Ania (Anna), Adaś (Adam), take the ending -u:

Droga Basiu, Kasiu, Aniu, Adasiu!

Note that friends, even when writing, very often prefer the nominative: **Cześć Kasia! Dzień dobry Marek!**

With job titles that apply to both men and women (**profesor, dyrektor, minister**, for example) you use their vocative form when addressing a man (**Szanowny Panie Profesorze**) but the nominative when addressing a woman (**Szanowna Pani Profesor**).

Some common forms of address you will meet in the plural include: **Szanowni / Drodzy Państwo** (to a man and woman) – this is also one way of saying ‘Ladies and Gentlemen’, and to close friends – **Moi Drodzy! Kochani!**

Exercise 5

Write a letter to a Polish friend telling him / her what you did last weekend or on holiday. You should try to use some of the expressions in this lesson, and earlier lessons, but of course you are free to say whatever you like.

Numbers from 100

For cardinal numbers 1–100 see Lesson 7; take this opportunity to remind yourself about the use of numbers in Polish, in particular about what case of the noun to use after a number (nom. and gen. given here) and the different form of the number when referring to men or mixed groups of people (Lesson 9):

100	sto	stu	1 000	tysiąc -a
200	dwieście	dwustu		pl. tysiące, tysięcy
300	trzysta	trzystu	2 000	dwa tysiące
400	czterysta	czterystu	5 000	pięć tysięcy
500	pięćset	pięciuset		
600	sześćset	sześciuset	1 000 000	milion -a
700	siedemset	siedmiuset		pl. miliony, milionów
800	osiemset	ośmiuset		
900	dziewięćset	dziewięciuset		

The genitive endings above are for counting men or mixed groups of men and women.

Dates

Dates are expressed using the ordinal numbers (see Lesson 8), as in English, but note that the number and month are in the genitive:

Którego jest (or mamy) dzisiaj? What's the date today?

Dwudziestego drugiego maja. The 22nd of May.

Czwartego lipca. The 4th of July.

Dzisiaj jest środa (mamy środę) czternastego kwietnia.

Today is (we have) Wednesday (of) the 14th of April.

But in colloquial, informal language you will also hear: **czternasty kwiecień, czwarty lipiec**.

The same rules apply to dates that include the year – **rok** (abbreviated as **r.**). Remember, however, that in compounds over 100 only the last two numbers are ordinals and, therefore, affected by case:

Katowice, dnia **1 czerwca 1999 r.** = Katowice, dnia **pierwszego czerwca tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego dziewiątego roku.**

You can see why **pierwszy czerwiec tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiąt dziewięć**, still a mouthful, is preferred in colloquial usage. The inclusion of **dnia** ‘of the day of’ is typical of official letters, which tend to use the month.day.year form (as in North America). The more usual style is (day.month.year): **Katowice, 1 czerwca (czerwiec) 1999 r.** or simply 1.06.99. Note the two digits for month and year.

Here are some examples with the year 2000 – **rok dwa tysiące** or **rok dwutysięczny** lit. ‘the two thousandth year’:

14 May 2000 czternastego maja dwutysięcznego roku (or roku dwa tysiące); czternasty maj dwa tysiące
4 August 2001 czwartego sierpnia dwa tysiące pierwszego roku; czwarty sierpień dwa tysiące pierwszy (or dwa tysiące jeden)

The form **dwa tysiące jeden** for ‘2001’ was used in „**Odyseja kosmiczna dwa tysiące jeden**” – in English, *2001 – A Space Odyssey*.

To say when something happened, use the forms with the genitive:

Urodziłem się trzeciego maja. I was born on the 3rd of May.

If you want to give the day of the week use **w + acc.**: **w poniedziałek, we wtorek, w środę** 'on Monday, Tuesday, Wednesday'.

To add the month (see Lesson 8) or year use **w + loc.**, for example:

Urodziłem się w styczniu (January) / **w tysiąc dziewięćset osiemdziesiątym piątym roku** (1985) or, simply, **w osiemdziesiątym piątym roku**.

Wybory (the elections) **będą w dwutysięcznym** (pierwszym, drugim ...) roku.

Exercise 6

In the following, write out the numbers and dates in full:

- 1 450 kilometrów – 200 studentów – 312 dolarów.
- 2 Mieszkamy tu od (+ *gen.*) 1981 roku.
- 3 Pracowałem w Polsce od 1997 do 2000 roku.
- 4 Kolumb odkrył '*discovered*' Amerykę w 1492 r.
- 5 Będziemy w Londynie między (+ *instr.*) 15 a 25 grudnia.

Exercise 7

This is a quick revision exercise based on examples taken from the dialogues:

- 1 What would you / they say if the person robbed / going to the shop had been a man?
 - (a) tę panią ktoś okradł na ulicy (the woman tells the policeman)
 - (b) szłam do sklepu (explains Janet)
- 2 „Panie doktorze” – says Wojtek in addressing the doctor. What would he have said if the doctor had been a woman?

14 Nie przeszkadzaj mi!

Don't bother me!

In this lesson you will learn about:

- Telling people to do things – the imperative
- Saying 'one's own'
- The uses of **żeby**
- Saying 'when', 'as soon as'
- Expressing polite wishes, requests

Dialogue 1

Pożycz mi swojego walkmana

Lend me your Walkman

Wojtek finds his sister listening to music in his room

WOJTEK: Dorota! Co ty tu robisz?!

DOROTA: Słucham muzyki.

WOJTEK: Coś podobnego! To jest mój pokój. Idź stąd!

DOROTA: Ale chciałam posłuchać tej nowej płyty.

WOJTEK: A co się stało z twoim odtwarzaczem?

DOROTA: Nie wiem, nie działa.

WOJTEK: To zanieś go do naprawy. Ja mam dzisiaj dużo pracy, więc bądź tak miła i idź do swojego pokoju ... i nie przeszkadzaj mi!

DOROTA: Skoro masz tak dużo pracy, to pożycz mi swojego walkmana. I tak nie będziesz teraz niczego słuchał.

WOJTEK: No, dobrze. Ale przynieś mi go z powrotem, jak skończysz! Nie zapomnij!

Po 10 minutach

DOROTA: Wojtku ...

WOJTEK: Mówiłem, żebyś mi nie przeszkadzała! Naprawdę jestem bardzo zajęty.

DOROTA: Ale ...

WOJTEK: Co się stało?

DOROTA: Twój walkman ...

WOJTEK: Tak?

DOROTA: On nie działa.

WOJTEK: Ale działał przed chwilą.

DOROTA: Właśnie. Nie wiem ...

WOJTEK: Nie chcę tego słuchać! Odtwarzacz nie działa, teraz mój walkman nie działa. Weź i zanieś je do naprawy!

DOROTA: No, dobrze, ale daj mi pieniądze!

WOJTEK: Żartujesz! Chyba się przesłyszałem. Zepsułaś mojego walkmana, a ja mam za to płacić?

DOROTA: No, to pożycz mi pieniądze. Oddam ci w przyszłym tygodniu.

WOJTEK: Tak lepiej. Tylko nie zapomnij!

Vocabulary

coś podobnego! really! I don't believe it!

pokój -oju room

idź stąd! get out of here!

płyta record, disc

płyta kompaktowa, colloq. kompakt compact disc (CD)

odtwarzacz CD CD player

nie działa it's not working

to zanieś go do naprawy then take (lit. carry) it to be repaired

bądź tak miła be so kind

idź do swojego pokoju go to your (own) room

skoro since, seeing that

walkman personal stereo

i tak (here:) in any case, anyway

no, dobrze well, all right (OK)

przynieś mi go z powrotem, bring it back to me

jak skończysz when you finish

mówiłem, żebyś mi nie przeszkadzała I said you were not to bother me

naprawdę really, truly

przed chwilą a moment ago

daj / pożycz mi pieniądze give / lend me some money

żartować -uję, -ujesz to joke

chyba się przesłyszałem I think I misheard (you)

psuć -ję, -jesz / zepsuć (here:) damage, break

płacić -ę, -isz / zapłacić za pay for

w przyszłym tygodniu next week

tak lepiej that's better

Telling people to do things – the imperative

You have met a number of examples of the imperative in earlier lessons. This is the form of the verb used among friends to ask them to do something or to give instructions.

Formation of the imperative

Regular verbs ending in **-ać** drop the final letter of the 3rd person plural of the present tense (*impf. verbs*) / future tense (*perfective verbs*):

czytać / przeczytać*:	(prze)czytają	→ (prze)czytaj! read!
czeaka / poczeaka*:	(po)czekają	→ (po)czekaj! wait!
słuchać / posłuchać*:	(po)słuchają	→ (po)słuchaj! listen!
pytać / zapytać*:	(za)pytają	→ (za)pytaj! ask!
pamiętać:	pamiętają	→ pamiętaj! remember!
uważać:	uwają	→ uwaj! take care!

The imperative of most other verbs is formed by dropping the final letter of the 3rd person singular present tense / future perfective*:

iść:	idzie	→ idź! go!
mówić:	mówi	→ mów! speak!
patrzeć / popatrzeć*:	(po)patrzy	→ (po)patrz! look!
uczyć się / nauczyć się*:	(na)uczy się	→ (na)ucz się! learn!
dzwonić / zadzwonić*:	(za)dzwoni	→ (za)dzwoń! ring!
myśleć / pomyśleć*:	(po)myśli	→ (po)myśl! think!
dziękować /	(po)dziękuje	→ (po)dziękuj! thank!
podziękować*:		

kupować / kupić*:	kupuje / kupi	→ kupuj! / kup!	buy!
pisać / napisać*:	(na)pisze	→ (na)pisz!	write!
pomóc*:	pomoże	→ pomóż (mi)!	help (me)!

Notice the spelling changes: **dzi(e)** and **ni** become **dź,ń**; similarly **si, zi, ci** would become **ś,ź,ć**. Note also **o** → **ó** in **pomóż**.

The imperative of some verbs is formed irregularly, or deviates from the above rules. The most common examples are:

być	→ bądź!	be!	zapomnieć*	→ zapomnij!	forget!
mieć	→ miej!	have!	powiedzieć*	→ powiedz (mi)	tell (me)!
brać /	 bierz!	take!	dawać / dać*	→ dawaj! / daj!	give!
wziąć*	 weź!				

The imperfective verbs **pomagać** 'help' and **zapominać** 'forget' form their imperatives like all other regular **-ać** verbs. So: **pomagaj!** – **zapominaj!**

If you are addressing a command or request to more than one person, add **-cie** to the forms above: **poczekajcie!** – **posłuchajcie!** – **zapomnijcie!** To say 'Let's ... (do something)' add **-my**, for example: **Posłuchajmy, co on mówi** 'Let's listen to what he's saying', **Pomyślmy o tym** 'Let's think about this'.

Did you notice? Another way you can form the imperative of regular **-ać** (**-am, -asz**) verbs is by removing **-ć** from the infinitive and adding **-j**; in the case of verbs whose infinitives end in **-ić, -yć** or **-(i)ęć** simply by removing this suffix. But take care – there are always exceptions!

Choice of aspect in the imperative

Most positive commands, requests and instructions to do something use perfective verbs:

Zadzwoń do mnie jutro.	Ring me tomorrow.
Pożycz mi pieniądze.	Lend me some money.
Powiedz nam gdzie byłeś.	Tell us where you've been.
Zróbcie to dzisiaj.	Do this today.

The perfective is not uncommon in advertising, as you might expect: **Odkryj smak swobody** 'Discover the taste of freedom' – or **Poczuj różnicę po 7 dniach** 'Feel the difference after 7 days'.

However, to tell someone to keep doing something now, in principle or on a regular basis, then the imperfective is used:

Uczmy się polskiego.	Let's learn Polish.
Pamiętaj o tym.	Remember about this (keep it in mind).
Pij dużo wody.	Drink a lot of water.

In a few examples the use of the imperfective imperative makes for a 'please do ...' invitation, as in: **Proszę, siadajcie** 'Do please sit down' or **Proszę, częstujcie się** 'Do please help yourselves' (to whatever you as a host are offering your guests).

Negative commands (advising people against doing something) are imperfective:

Nie przeszkadzaj mi.	Don't bother me.
Nie mów / nie myśl o tym.	Don't talk / think about it (this).
Nie róbcie tego.	Don't do that.

Nie zapomnij (*perf.*), a warning (against something that might happen) rather than a command, is an exception to the rule. Compare English 'Mind you don't forget'.

Remember that some verbs – **być** and **mieć** are two obvious examples – can only ever be imperfective: **bądź tak miły / miła i ...** 'be so kind (*m./f.*) and ...'; **miejmy nadzieję, że on przyjdzie** 'let's hope (that) he'll come'.

If you don't know the imperative form you can always use **proszę** + the infinitive: **proszę zadzwonić / poczekać, proszę mi nie przeszkadzać, proszę nie mówić o tym.**

Saying 'go!' / 'let's go' and 'come (on)!'

To say 'Go!' Polish uses the imperfective imperative forms of **iść** and **jechać**:

Idź (idźcie) do domu.	Go home.
Idź prosto, a potem skręć w lewo.	Go straight ahead and then turn left.
Nie jedź tak szybko.	Don't drive so fast.

Note also: **Idź stąd!** 'Get out of here!'

To say 'Let's go!' (on foot) requires, oddly enough, the imperative form of **chodzić**:

Chodźmy na spacer / do kina.	Let's go for a walk / to the cinema.
-------------------------------------	--------------------------------------

But if transport is involved then use **jechać**: **Jedźmy na weekend za miasto** 'Let's go out of town for the weekend'.

To say 'Come (on)!' also requires **chodź**:

Chodźcie tu! – Chodź ze mną! Come here! – Come with me!

Note that other (prefixed) verbs of motion – for example, **przychodzić / przyjść** 'come, arrive' – follow the general rules explained previously. So:

Przyjdź jutro o ósmej. Come tomorrow at 8.
Nie przychodź tak późno. Don't come (keep coming) so late.

Exercise 1

Complete the following, using the correct imperative form of the verb in brackets:

- 1 Nie lubię tego programu. – To 'then' nie [oglądać 'watch'] go.
- 2 Mamy dzień wolny. [Jechać (my)] na wycieczkę nad morze.
- 3 Kiedy będziecie w Krakowie, [zadzwoń] do nas.
- 4 Jest już późno. [Chodzić (my)] do domu.
- 5 To bardzo daleko stąd. – [Wziąć (ty)] taksówkę.

Exercise 2

Address the following requests to a friend, using the imperative:

- 1 Proszę pomyśleć o tym.
- 2 Proszę mu o tym powiedzieć.
- 3 Proszę kupić bilety.
- 4 Proszę zapytać Dorotę.

Exercise 3

Now tell your friend not to do the things you asked him / her to do in the exercise above. Remember that in a negated statement or command the noun (unless its case is already determined by a verb or preposition) appears in the genitive.

Saying 'one's own'

swój, своя, swoje pl. **swoi, swoje**

The possessive adjective **swój** (declined like **mój** and **twój**) always refers to the subject of the sentence:

Idź do swojego pokoju. Go to your (own) room.
Pożycz mi swoją książkę. Lend me your book.
Mam swoje mieszkanie. I've got my own flat.

When working from English into Polish, take particular care not to confuse **swój** with **jego**. It could be embarrassing:

Kocha swoją żonę. He loves his (own) wife.
Kocha jego żonę. He loves his (someone else's) wife.

The uses of *żeby*

You met *żeby* + *infinitive* in clauses of purpose (Lesson 10) to say 'in order to, so as to':

Jedziemy do USA, żeby zobaczyć Wielki Kanion.
 We're going to the USA to see the Grand Canyon.

Jane pojechała do Polski, żeby nauczyć się polskiego.
 Jane's gone to Poland to learn Polish.

Note that when you use *żeby* + *infinitive* the subject of both clauses must be the same. However, to express a wish that someone else do something or that something should be done (in other words when the subject of the subordinate clause is not the same as that of the main clause) then you need to use the following:

żeby (ja)	żebyśmy (my)	} + 3rd person sing. / pl. past tense of the verb
żebyś (ty)	żebyście (wy)	
żeby (on, ona, ono)	żeby (oni, one)	

Mówiłem, żebyś mi nie przeszkadzał (przeszkadzała).
 I said (that) you were not to bother me.

Dyrektor proponuje, żebym nauczył(a) się rosyjskiego.
 The director suggests that I learn Russian.

Monika prosiła, żebyśmy zadzwonili (zadzwończyli) do niej.
 Monika asked that we ring her.

In colloquial Polish **żeby** (occasionally you will also meet it as **ażeby**) is often replaced by **aby** or **by**; similarly **(a)żebym**, **(a)żebyś** and so on, become **(a)bym**, **(a)byś** ...

Future time clauses – 'when', 'as soon as'

kiedy or **gdy** (*colloq. jak*) 'when' **jak tylko** 'as soon as'

Przyjdę, gdy skończę pracę.

I'll come when I've finished work.

Powiem ci, kiedy się spotkamy.

I'll tell you when we meet.

Przynies mi go z powrotem, jak skończysz.

Bring it back to me when you finish.

Zadzwoń, jak tylko wrócę do domu.

I'll ring as soon as I get home.

Note that in 'when, as soon as' clauses, Polish, unlike English, uses the future tense (perfective): 'I'll come when I will have finished work'. These clauses can also precede the main clause – often with **to** 'then' at the head of the second clause: **Jak tylko wrócę do domu, to zadzwonię.**

Exercise 4

Complete the following, using **żebym**, **żebyś** and so on, and the prompts given:

- 1 Monika prosiła nas _____ (to come at seven).
- 2 Wojtek prosi Dorotę _____ (to lend him some money).
- 3 Powiedziałem koledze _____ (to go to the kiosk and buy *Newsweek*).
- 4 Dyrektor chce _____ (that we finish this today).
- 5 Mówiłem mu _____ (to ring me as soon as he gets home).

More about *no – to – dobrze*

These three useful words have appeared on quite a number of occasions. Here is a quick review of their uses, with examples old and new:

No to do zobaczenia.	(Well) see you later then.
No to co?	(Well) so what?
No, to pożycz mi pieniądze.	Well, lend me some money then.
To (jest) mój pokój / moja siostra.	This is my room / my sister.
To (są) nasi sąsiedzi.	These are our neighbours.
No, dobrze, ale ...	Well, all right but ...
Mówisz dobrze po polsku.	You speak Polish well.
Nie wiem, czy dobrze rozumiałem.	I don't know if I've understood correctly.

Note also:

Zadzwoń jutro, dobrze? Ring tomorrow, OK?

Dialogue 2

Niech się pan nie przejmuj!

Don't worry!

Stefan Wolski has spent the weekend writing a report for the director but, without a missing page of facts and figures, was unable to complete it. His secretary comes to his aid

STEFAN:	Dzień dobry pani Zosiu.
SEKRETARKA:	Dzień dobry. Jak minął panu weekend?
STEFAN:	Fatalnie. Przez cały czas pisałem sprawozdanie dla dyrektora, ale nie udało mi się go skończyć. Myślę, że zgubiłem ostatnią kartkę z danymi. Dyrektor mnie zabije!
SEKRETARKA:	Niech się pan nie przejmuj!
STEFAN:	Jak ja się mogę nie przejmować! Co ja mam teraz zrobić?
SEKRETARKA:	Niech pan chwilkę poczeka. Proszę usiąść, a ja poszukam. Może mam gdzieś fotokopię tych danych.
STEFAN:	Pani Zosiu, pani jest aniołem!
SEKRETARKA:	Niech pan przestanie, bo powiem pańskiej żonie, że pan ze mną flirtuje! Czy to ta kartka?

- STEFAN: Tak, właśnie tej kartki mi brakuje.
 SEKRETARKA: Zrobię panu kopię. Proszę.
 STEFAN: Cudownie! Teraz muszę tylko jeszcze raz sprawdzić dane. Pani Zosiu, niech pani będzie tak miła i powie dyrektorowi, że się trochę spóźnię.
 SEKRETARKA: Oczywiście. Na drodze są dziś straszne korki...
 STEFAN: Jeszcze raz pani dziękuję. Bez pani nie wiem, co bym zrobił.
 SEKRETARKA: Niech pan nie przesadza! Zawsze jest jakieś wyjście.

Vocabulary

- jak minął panu weekend? how was your weekend? (*lit.* how did the weekend pass for you?)
 fatalnie *adv.* dreadful(ly), awful(ly)
 sprawozdanie report
 nie udało mi się go skończyć I didn't manage to finish it
 gubić -ię, -isz / zgubić lose
 ostatni last
 kartka piece, sheet of paper; (*here*) page
 dane *pl.* data
 zabijać / zabić -ję, -jesz kill
 siadać / usiąść -ąde, -ądziesz sit down
 szukać / poszukać look for
 anioł angel
 przestławać -aję, -ajesz / przestać -nę, -niesz stop (doing something)
 flirtować -uję, -ujesz (to) flirt
 właśnie tej kartki mi brakuje that's just the page I'm missing
 cudownie! wonderful! splendid!
 jeszcze raz once more
 sprawdzać / sprawdzić -ę, -isz check
 spóźniać się / spóźnić się -nię, -niesz be late
 droga, *loc.* drodze road
 straszny terrible
 korlek -ka traffic jam (*lit.* cork)
 nie wiem, co bym zrobił I don't know what I would do
 przesadzać / przesadzić -ę, -isz exaggerate
 wyjście (*here:*) solution (*lit.* way out, exit – as opposed to wejście 'way in, entrance')

Expressing polite wishes, requests

The normal polite way of expressing polite wishes and requests is to use **proszę** 'please' + *infinitive*:

Proszę poczekać.	Please wait.
Proszę się nie przejmować.	Please don't worry (upset yourself).

If you are on formal terms with a person, another polite way is to use **niech** + **pan, pani** and so on, and the 3rd person present tense / future perfective:

Niech pan(i) chwilę poczeka.	Wait a moment.
Niech się pan(i) nie przejmuj.	Don't worry.
Niech pan(i) przestanie.	Do stop (<i>doing something</i>).
Niech państwo siadają.	Do sit down (ladies and gentlemen).

Niech can also translate 'let me, him, her...':

Chwileczkę, niech pomyśl.	Just a moment, let me think.
Niech ona sama to zrobi.	Let her do it herself.

Note also: **Niech żyje Polska!** 'Long live Poland!'

Exercise 5

Using **niech**, as above, what would you say?

- 1 To ask your client (a woman) to ring you tomorrow in the afternoon.
- 2 If you wanted Mr and Mrs X not to worry.
- 3 To advise someone with toothache to go to the dentist.
- 4 To suggest to your colleague that he should ask the director.

Reading

Przepis na placki ziemniaczane

Recipe for potato pancakes

This simple, popular dish is served as a light snack at any time of day or as part of a larger meal. Here is a typical version of the recipe, accompanied by an English translation

Czas wykonania: 45 minut Preparation and cooking time: 45 min.

Składniki:

1 kg ziemniaków

1-2 cebule

2 jajka

2 łyżki mąki

sól, pieprz

tłuszcz do smażenia

Ingredients:

1 kg potatoes

1-2 onions

2 eggs

2 tablespoons flour

salt, pepper

lard or oil for frying

Ziemniaki obierz i umyj, a następnie zetrzyj na drobnej tarce i lekko odciśnij. Cebulę obierz i utrzyj na tarce. Do ziemniaków dosyp mąkę, dodaj cebulę i wbij jajka. Dopraw do smaku. Na patelni rozgrzej tłuszcz i kładź łyżką porcje ciasta. Rumień z obu stron.

Placki możesz podawać ze śmietaną lub z cukrem. Jeśli podajesz je na słodko, nie dodawaj soli i pieprzu.

Peel and wash the potatoes, then (next) grate them finely and squeeze out the excess moisture. Peel and grate the onion. Add the flour and onion to the potatoes and mix in the eggs. Season to taste [with salt and pepper]. Heat the oil or lard in a pan and spoon the batter into it. Fry on both sides until golden brown.

You can serve the pancakes with sour cream or with sugar. If you're serving them sweet, don't add salt and pepper.

15 Nie mam w czym chodzić

I've got nothing to wear

In this lesson you will learn about:

- Shopping for clothes and shoes
- The comparison of adjectives and adverbs – 'good, better, best'
- Saying you need something
- Saying 'should, ought to (have)'

Dialogue 1

Muszę kupić sobie buty

I must buy myself some shoes

Monika is shopping for some new shoes. She meets Maciek who, as it turns out, also needs to buy one or two things for his wardrobe

MONIKA: Cześć, świetnie, że cię widzę! Pomożesz mi w zakupach.

MACIEK: Znowu idziesz na zakupy? Dlaczego dziewczyny spędzają tyle czasu w sklepach?

MONIKA: Nie przesadzaj. Wcale nie chodzę często do miasta, bo nie mam na to pieniędzy. Ale muszę kupić sobie buty, a nie wiem które.

MACIEK: Dobrze, pomogę ci kupić buty, jeśli ty też pójdziesz ze mną do sklepu.

MONIKA: No proszę! I kto tu chodzi na zakupy?

W sklepie obuwniczym (in the shoe shop)

- MONIKA: Przepraszam, czy mogę przymierzyć te buty?
 SPRZEDAWCA: Jaki rozmiar?
 MONIKA: 37.
 SPRZEDAWCA: Przykro mi, ale mamy tylko większe numery: 39 i 40.
 MONIKA: To już trzeci sklep i nic. Zawsze są tylko mniejsze albo większe rozmiary.
 MACIEK: Nie przejmuj się, na pewno coś znajdziesz.
 MONIKA: Łatwo powiedzieć, ale ja naprawdę muszę kupić nowe buty, bo nie mam w czym chodzić. Ale zawsze coś jest nie tak ... Chodźmy lepiej zrobić twoje zakupy. Gdzie idziemy?
 MACIEK: Do domu towarowego. Muszę kupić białą koszulę, garnitur i krawat.
 MONIKA: To poważne zakupy.
 MACIEK: Dostałem propozycję dobrej pracy. W piątek mam rozmowę kwalifikacyjną i muszę wyglądać najlepiej ze wszystkich.
 MONIKA: Z moją pomocą będziesz najprzystojniejszym i najbardziej eleganckim kandydatem. Wtedy już będziesz tylko musiał być najinteligentniejszy, najbardziej elokwentny i po prostu najlepszy, no ale to już najłatwiejsze zadanie.
 MACIEK: Czy ty przypadkiem nie chcesz być ironiczna?

Vocabulary

- pomagać / pomóc** -mogę, -możesz komuś (*dat.*) w (*loc.*) ... help someone with (*lit. in*) ... *doing something*
wcale nie not at all
jeśli if
no proszę! well, I ask you!
przymierzać / przymierzyć -ę, -ysz try on for size
rozmiar size
mniejszy / większy smaller / larger
zawsze coś jest nie tak there's always something not quite right
dom towarowy department store
propozycja offer, proposal
rozmowa kwalifikacyjna (job) interview
wyglądać look, appear
(naj)lepiej *adj.* / **(naj)lepiej** *adv.* better (best)

- najprzystojniejszy** most handsome, good-looking
najbardziej elegancki the most smartly dressed (*lit. elegant*)
wtedy then, after that
elokwentny eloquent
zadanie task
przypadkiem by chance

Odzież męska Menswear

- garnitur** suit (for him)
marynarka jacket (for him)
spodnie trousers
koszula shirt
krawat -a tie
skarpetki socks
swetler -ra sweater
plaszcz -a coat
buty shoes
bielizna underwear

Odzież damska Women's wear

- garsonka** suit (for her)
żakiet jacket (for her)
spódnica skirt
bluzka blouse
sukienka dress
rajstopy tights
pończochy stockings
szalik -a scarf
kapelusz -a hat
rękawiczki gloves

Comparison of adjectives

Forming the comparative of adjectives (better, younger, more beautiful) is usually straightforward. Adjectives ending in a single consonant add **-szy**, **-sza**, **-sze**:

młód-y	young	młód-szy	tani	cheap	tań-szy
star-y	old	star-szy	miły	pleasant	mił-szy
now-y	new	now-szy			

Adjectives ending in **-(o)ki**, **-(o)gi**, **-eki** drop this suffix before adding **-szy**, **-sza**, **-sze** (but note the spelling changes):

bliski	near	bliższy	drogi	dear	droższy
daleki	far	dalszy	długi	long	dłuższy
wysoki	tall, high	wyższy	krótki	short, brief	krótszy
niski	low, short	niższy	ciężki	heavy	cięższy

Adjectives ending in more than one consonant add the suffix **-ejszy**, **-ejsza**, **-ejsze** (which softens the preceding consonant):

trudny	difficult	trudniejszy	zimny	cold	zimniejszy
--------	-----------	-------------	-------	------	------------

łatwy	<i>easy</i>	łatwiejszy	ciepły	<i>warm</i>	cieplejszy
ładny	<i>nice</i>	ładniejszy	piękny	<i>beautiful</i>	piękniejszy

The comparative of some of the most common adjectives is irregular:

dobry	<i>good</i>	lepsz	duży	<i>big</i>	większy
zły	<i>bad</i>	gorszy	wielki	<i>great</i>	większy
mały	<i>little</i>	mniejszy	lekki	<i>light</i>	lżejszy

The superlative

To form the superlative (best, youngest, most beautiful) simply add the prefix **naj-** to the comparative:

To jest najwyższy budynek w mieście.

This is the tallest building in town.

To jest dobre, to jest lepsze, ale to jest najlepsze.

This is good, this is better, but this is the best.

Remember! In the nominative plural (see Lesson 7) adjectives, like nouns, have different endings which distinguish between men / mixed groups of people, and all other things. For comparative adjectives the endings are, respectively, **-si** and **-sze**:

Mój starszy brat / moja starsza siostra.	<u>Moi starsi bracia / moje starsze siostry.</u>
My older brother / my older sister.	My older brothers / my older sisters.

Don't forget! To say what someone or something is, you use **być + instrumental** of both the noun and any accompanying adjective (see Lesson 10):

Będiesz najprzystojniejszym kandydatem

But if the adjective stands alone then it is in the *nominative* case:

Będiesz tylko musiał być najinteligentniejszy i po prostu najlepszy.

In constructions with **to (jest)** ... you also use the *nominative*: **to najłatwiejsze zadanie.**

Adjectives and adverbs compared

Here is a brief reminder. Adjectives describe people and things. Adverbs modify or qualify other words – they are used to say how someone looks, how something is done, how well, how often, how far it is, and so on:

adj. **Julia jest młoda, lepsza, najładniejsza.** **To jest tanie radio.**

Julia is young, better, the prettiest. That's a cheap radio.

adv. **Wygląda młodo, lepiej, najładniej.** **Kupiła to radio tanio.**

She looks young, better, the prettiest. She bought that radio cheaply.

Comparison of adverbs

Comparative adverbs are formed in much the same way as comparative adjectives. In the majority of cases just replace the ending with **-ej** (which softens the preceding hard consonant); adverbs ending in **-(o)ko**, **-(o)go**, **-eko** drop this suffix before adding **-ej** but, as with adjectives, there are spelling changes:

trudno	trudniej	blisko	bliżej
tanio	taniej	daleko	dalej
zimno	zimniej	wysoko	wyżej
ciepło	cieplej	nisko	niżej
młodo	młodziej	drogo	drożej
staro	starzej	długo	dłużej
ładnie	ładniej	krótko	krócej
pięknie	piękniej	ciężko	ciężej
wolno <i>słow</i>	wolniej	szybko <i>fast</i>	szybciej
bardzo <i>very</i>	bardziej <i>more</i>		

The familiar irregulars are:

dobrze	lepiej	dużo	więcej
źle	gorzej	lekko	lżej
mało	mniej		

For the superlative of an adverb, you once again simply add the prefix **naj-**:

łatwo *eas(il)y* **łatwiej** *easier* **najłatwiej** *easiest*

Exercise 1

Complete the following, using the correct form of the adjective in brackets; in the second sentence of each pair use the adjective in its comparative form:

- 1 Warszawa jest [duży]. Paryż jest _____
- 2 Wisła jest [długi]. Dunaj ('Danube') jest _____
- 3 Telewizor ('TV') jest [drogi]. Komputer jest _____
- 4 Tatry są [wysoki]. Pireneje są _____
- 5 Moi [młody] bracia. Moje _____ siostry.

Exercise 2

Complete the following, using the prompts given:

- 1 Edward mówi po polsku ... [*very well*], ale Agata mówi ... [*better*] i rozumie ... [*more*].
- 2 Tutaj jest teraz ... [*cold*]. W Hiszpanii jest ... [*warmer*].
- 3 Monika wygląda ... [*the best*].
- 4 Afryka jest [*far*] ... stąd. Azja jest ... [*farther*], a Australia ... [*farthest*].

Other forms of the comparative and superlative

An alternative way of forming the comparative / superlative of adjectives is by placing **bardziej** 'more' – **najbardziej** 'most' before the adjective. There was one example in the dialogue (with **elegancki**, *comp. elegantszy*):

Z moją pomocą będziesz ... najbardziej eleganckim kandydatem.

With my help you'll be ... the most smartly dressed candidate.

In practice this is rare. However, as in English, some adjectives can form their comparative / superlative only in this way, for example:

zmęczony 'tired', **zadowolony** 'pleased / satisfied', **interesujący** 'interesting', **zajęty** 'busy, occupied', **towarzyski** 'sociable', **eloquentny** 'eloquent'

Monika zrobiła się ostatnio bardziej towarzyska.

Monika has become more sociable recently.

To jeden z najbardziej interesujących pisarzy polskich.

This is one of the most interesting Polish writers.

Conversely, to say 'less / least' use **mniej / najmniej** before the adjective:

W tym tygodniu byłem mniej zmęczony.

This week I've been less tired.

To jest najmniej interesująca z jego książek.

This is the least interesting of his books.

Note that **(naj)bardziej** – **(naj)mniej** are most commonly used as adverbs in their own right:

Jest mniej pracy, więc mamy więcej czasu.

There's less work so we have more time.

Najbardziej lubię wiosnę, zimę najmniej.

I like spring the best, winter the least.

Making comparisons

- ... -er than → **niż + nom.** or **od + gen.**

Londyn jest większy, niż Warszawa / od Warszawy.

London is bigger than Warsaw.

Mówią, że margaryna jest zdrowsza, niż masło / od masła.

They say that margarine is healthier than butter.

Mieszkam tutaj dłużej, niż ty / od ciebie.

I've been living here longer than you.

But only **niż** can be used when the next word is a verb or adverb:

On jest starszy, niż myślałem.

He's older than I thought.

Lepiej późno, niż wcale.

Better late than never.

- much / a lot / far ... -er (than) → **o wiele**

Życie dzisiaj jest o wiele łatwiejsze, niż dawniej.
Life today is much easier than in the past.

Ona pisze dobrze, ale ty piszesz o wiele lepiej.
She writes well, but you write a lot better.

- the ... -er, the ... -er → **im ... tym ...**

Im lepsza dzielnica, tym droższe domy.
The better the area (district), the more expensive the houses.

Im wcześniej przyjdiesz, tym lepiej.
The earlier you come, the better.

- more and more / less and less → **coraz**

Pogoda jest coraz bardziej wiosenna.
The weather is more and more spring-like.

Mówisz po polsku coraz lepiej.
You speak better and better Polish.

Mam coraz więcej pracy, a coraz mniej czasu.
I have more and more work and less and less time.

Notice that **bardziej** = degree, intensity; **więcej** = quantity.

- the ... -est, the most ... of (them) all → **ze wszystkich**

Ona jest najładniejsza ze wszystkich.
She is the prettiest of them all.

Ten hotel jest najdroższy ze wszystkich.
This hotel is the most expensive of all.

- as ... as possible; the ... -est possible → **jak**

Proszę to zrobić jak najszybciej.
Please do this as soon as possible.

Kupiłem jak najtańszy bilet.
I bought the cheapest ticket possible.

- one of the ... -er / ... -est → **jeden, -na, -no z**

To jedna z lepszych młodych aktorek.
This is one of the better young actresses.

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie jest jednym z najstarszych uniwersytetów w Europie.
The Jagiellonian University in Kraków is one of the oldest universities in Europe.

Exercise 3

Can you make sense of these jumbled sentences?

- 1 więcej tym w im czasu domu pracuje mniej spędza.
- 2 są coraz w dni dłuższe lecie.
- 3 Kasi wiele o Ania od młodsza jest.
- 4 jest ten ze telewizor wszystkich najdroższy.
- 5 polskich to z najlepszych filmów jest jeden.
- 6 wiele od Adam Filipa jest gorszym o graczem 'player'.

Another use of *chodzić*

You have met **chodzić** – to go (regularly) *on foot*; to walk about (**chodzić po + locative**) – in a number of different constructions. It is also used to say what people wear:

Monika nie ma w (+ loc.) czym chodzić.
Monika has nothing to wear (*lit. in which to go about in*).

Wszyscy teraz chodzą w takich spodniach.
Everyone now is wearing trousers like these.

Exercise 4

Use this exercise to revise the different uses of **chodzić**, as well as a few other constructions you've met earlier:

- 1 I don't like going to the dentist.
- 2 We prefer going to the theatre than to the cinema.
- 3 When I was little we always used to go shopping on a Saturday.
- 4 Come on (*plural, casual*), we're going for a coffee.
- 5 What are you (*man, formal*) trying to say?
- 6 Do you (*sing., casual*) always wear a suit?

Exercise 5

Refer back to Dialogue 1 and find how to say the following:

- 1 I can't afford it.
- 2 Great to see you!
- 3 I've really got to buy some new shoes.
- 4 Simply the best.
- 5 I've got an offer of a good job.

Dialogue 2

Rano zawsze pracuję lepiej

I always work better in the morning

Neil Howard arrives at the office one morning and finds Stefan Wolski already working at his desk

- NEIL: Dzień dobry.
 STEFAN: Witam pana.
 NEIL: Tak wcześnie w pracy?
 STEFAN: Rano zawsze pracuję lepiej. Później przychodzi coraz więcej ludzi i robi się coraz głośniejsze. A poza tym, kiedy przychodzę wcześniej do pracy mogę zrobić sobie dłuższą przerwę, a dzisiaj właśnie takiej potrzebuję.
 NEIL: Czy coś się stało?
 STEFAN: Ależ skąd. Tylko muszę zanieść marynarkę do pralni chemicznej. Nie mogę tego zrobić po pracy, bo pralnia jest czynna tylko do 15-tej, a żona wyjechała na konferencję.
 NEIL: Rozumiem. Też mam parę rzeczy do czyszczenia. Może pójde z panem i pokaże mi pan gdzie jest ta pralnia?
 STEFAN: Ależ oczywiście. Po drodze możemy wstąpić na lunch. Znam miejsce gdzie zawsze mają najlepsze sałatki i najświeższe pieczywo w mieście.
 NEIL: Doskonale. Kiedy będzie pan wolny?
 STEFAN: Muszę jeszcze napisać parę listów i wysłać fax do Brukseli. Nie powinno mi to zająć więcej niż dwie godziny. Co pan powie na 12-tą?
 NEIL: Świetnie. Ja też powinienem skończyć moją pracę do

12-tej. Proszę do mnie zadzwonić, kiedy będzie pan wychodził, dobrze?

STEFAN: Oczywiście.

NEIL: To czekam na telefon i życzę miłej pracy.

STEFAN: Dziękuję.

Vocabulary

witać / przywitać greet, welcome

robić się / zrobić się become, get

głośno (here:) noisy

poza tym apart from that; besides

zrobić (sobie) przerwę take a break (for myself)

akurat (here:) as it happens

potrzebować -uję, -ujesz need

pralnia chemiczna dry-cleaner's

czynny (here:) open

do czyszczenia to (be) clean(ed)

po drodze on the way

wstąpić na lunch stop by / drop in (somewhere) for lunch

świeże pieczywo* fresh bread

wysłać / wysłać -śle, -ślesz send

zajmować / zająć -mę, -miesz occupy, take up (time)

powinno, powinienem it should, I should

* **pieczywo** is a collective name for bread, bread rolls, baguettes and so on; a 'loaf of bread' is **bochenek chleba**.

Saying you need something

To say what you need (are in need of) use **potrzebować**; lack or shortage of something is expressed by **brakować**, which is used impersonally: **brakuje** (pres.) – **brakowało** (past) – **brakowało będzie** (future). Both verbs require the genitive case of the noun to which they refer. Additionally, with **brakuje**, the person or thing affected (the indirect object) appears in the dative:

Czego potrzebujesz (pan, pani potrzebuje)?

What do you need?

Dzisiaj Stefan potrzebuje (potrzebował) dłuższej przerwy.

Today Stefan needs (needed) a longer break.

Czego ci (panu, pani) brakuje?

What are you short of?

Brakuje mi (nam) czasu / pieniędzy / wszystkiego.

I'm (we're) short of time / money / everything.

The need or lack of something can be expressed also (impersonally) using **potrzeba** or **brak**:

Tego właśnie mi potrzeba.

That's just what I need.

Brak mi było (będzie) pieniędzy.

I was (will be) short of money.

Note also the useful phrase **brak mi słów** 'I'm at a loss for words; I don't know what to say' and **brak mi go / ciebie** 'I miss him / you'.

Saying 'should, ought to (have)'

To say 'I, you, he, she ... should, ought to do (have done) something' Polish uses the following forms (when reference is to the past you add **był, była, było – byli, były**):

Singular

Masc.		Fem.		Neut.
powinienem	(był)	powinnam	(była)	
powinienesz	(był)	powinnaś	(była)	
powinien	(był)	powinna	(była)	powinno (było)

Plural

Men / mixed groups		Other nouns	
powinniśmy	(byli)	powinnyśmy	(były)
powinniście	(byli)	powinnyście	(były)
powinni	(byli)	powinny	(były)

The main uses of this construction are to express (a) duty, obligation (b) advisability, and (c) strong probability. For example:

Powinienem (był) napisać do niego.

I ought to write (have written) to him.

Powinniśmy byli to zrobić wczoraj.

We should have done this yesterday.

Nie powinnaś mówić takie rzeczy.

You shouldn't say (go around saying) such things.

Nie powinno mi to zająć więcej niż dwie godziny.

It shouldn't take me more than two hours.

Note that after **powinienem (był)** ... the verb is in the infinitive, and usually perfective.

Another way of expressing necessity is to use the following impersonal construction:

trzeba (pres.) trzeba było (past) trzeba będzie (future)

Trzeba has less idea of duty, obligation than **powinienem**; it is used to say what 'someone (one) has, should, needs to do', and is very common in colloquial speech:

Jest późno. Trzeba iść do domu.

It's late. I've got to go (it's time to be going) home.

Trzeba było to zrobić wcześniej.

You should have done this earlier.

Trzeba będzie kogoś się zapytać.

We'll have to ask someone.

Nie trzeba się przejmować.

Don't worry. (There's no need to worry).

Useful words

Witam (pana, panią)! (*lit.* I greet you) is another way of saying 'hello'; it is also used as a welcome – **Witam / witamy w Warszawie / Londynie / Rzymie!** 'Welcome to Warsaw / London / Rome!' (I / we welcome you in ...).

Czynny (-a, -e), an adjective meaning 'active', is commonly used to denote opening times of shops, museums, art galleries, restaurants. Its negative form – **nieczynny (-a, -e)** – means 'closed' or, in the case of equipment, such as a telephone or a vending machine, 'out of order':

Restauracja – Winiarnia

Ariel

Restauracja czynna

od 12.00 do 24.00

w poniedziałki nieczynna

Exercise 6

Using **powinienem** and so on say what you / others should do (or have done):

- 1 I should have rung her yesterday.
- 2 She should go to the doctor's [*here use: lekarz*].
- 3 He should have told us earlier.
- 4 What should we (*mixed group*) have done?

Exercise 7

What is a **winiarnia** (as in the short advert above)? Similarly, what is a **piwiarnia** or what might it be?

16 Co byś zrobił, gdybyś . . . ?

What would you do if you . . . ?

In this lesson you will learn about:

- Saying what you would do if . . . – the conditional
- Different kinds of conditions
- The reflexive pronoun **siebie, sobie, sobą**
- How to say 'none, no, not any one'
- Another way of saying you like something
- Points of the compass

Dialogue 1

Chciałbym robić coś interesującego

I'd like to do something interesting

Tomek and Jacek are daydreaming about what they would do if they had a lot of money

TOMEK: Co byś zrobił, gdybyś miał dużo pieniędzy?

JACEK: Nie wiem, może pojechałbym do ciepłych krajów. Mam już dosyć tej okropnej pogody.

TOMEK: Ja bym chciał kupić sobie samochód.

JACEK: Po co ci samochód, skoro nie masz prawa jazdy? A w ogóle czemu zadajesz takie głupie pytania? Przecież żaden z nas nie ma pieniędzy.

TOMEK: No właśnie, i to mnie martwi. Próbowaleś kiedyś grać na loterii?

- JACEK: Chyba żartujesz! Przecież to strata czasu. Już lepiej grać na giełdzie.
 Tomek: Na giełdzie? A skąd ja na to wezmę pieniądze?
 JACEK: A myślałeś kiedyś o pracy?
 Tomek: Oczywiście. Chciałbym robić coś interesującego. W mojej wymarzonej pracy często bym podróżował, zarabiałbym dużo pieniędzy, poznawałbym sławnych ludzi i miałbym długie wakacje ...
 JACEK: Czy ty nie przesadzasz? Ciągłe słyszę „chciałbym to, chciałbym tamto ...”
 Tomek: Przecież mogę sobie trochę pomarzyć.
 JACEK: Jeśli tylko będziesz pamiętał, jak wygląda rzeczywistość. Nie chciałbym, żebyś się rozczarował.
 Tomek: Ale pomyśl sobie tylko: wakacje na Karaibach, piękna pogoda, wspaniały hotel ...
 JACEK: No nie! Mógłbym do ciebie mówić cały dzień, a ty dalej swoje!

Vocabulary

okropny terrible, dreadful
 po co ci ...? what do you need ... for?
 skoro since, considering that
 w ogóle czemu ...? why ... at all?
 żaden -na -ne not any one
 próbować / spróbować try
 grać na loterii play the lottery
 to strata czasu it's a waste of time
 giełda stock exchange
 wymarzona praca ideal job, job of one's dreams
 zarabiać / zarobić earn (money)
 poznawać / poznać get to know
 sławny famous
 ciągle constantly
 marzyć / pomarzyć daydream
 rzeczywistość, -ci reality
 rozczarować się become disillusioned
 Karaiby Caribbean
 wspaniały magnificent, splendid
 no nie! oh no! good grief!
 a ty dalej swoje! and you just go on

Saying what you would do if ... - the conditional

The conditional is formed very simply – take the 3rd person singular / plural past-tense forms of the verb (let's take **kupić** 'buy' as an example) and add the endings below:

Singular		
masc.	fem.	neut.
kupił -bym	kupiła -bym	
kupił -byś	kupiła -byś	
kupił -by	kupiła -by	kupiło -by
Plural		
men / mixed groups	other nouns	
kupili -byśmy	kupiły -byśmy	
kupili -byście	kupiły -byście	
kupili -by	kupiły -by	

The stress remains on the same syllable as before the endings were added: **kupiłbym**, **kupiłabym**. The conditional endings can be attached to the verb or, as you have seen, they can precede it. Where **gdyby** 'if' is used, the conditional ending is always attached to it.

Uses of the conditional

Use the conditional to say, or speculate about, what you would do or would happen if ... (when the likelihood of you doing it, or of something happening, is improbable):

Co byś zrobił, gdybyś miał dużo pieniędzy?
 What would you do if you had a lot of money?

Jacek pojechałby do ciepłych krajów.
 Jacek would travel to warm countries.

Tomek by wolał kupić sobie samochód.
 Tomek would prefer to buy himself a car.

These sentences refer to the future, but, in a different context, they could be used to say what you would have done or what would have happened if ... :

Gdybyśmy mieli wtedy pieniądze, kupilibyśmy dom.
 If we'd had the money then, we'd have bought a house.

You can also use the conditional to say what you would like to do, to ask politely, and to make requests and suggestions in a way that is polite, even charming:

Chciałbym z panem porozmawiać.

I'd like to (have a) talk with you.

Czy moglibyśmy się spotkać jutro?

Could we meet tomorrow?

Czy mógłbyś / mogłabyś mi pomóc dzisiaj?

Could you help me today?

Radziłbym ci (panu, pani) tego nie robić.

I'd advise you not to do that.

Miło by było, gdybyście mogli przyjść.

It would be nice if you could come.

Note also:

Nie chciałbym, żebyś się rozczarował.

I wouldn't want you to become disillusioned.

For constructions with **żeby**, **żebyś** ... (to express a wish that someone else do something / that something should happen, or not) see Lesson 14.

Take care!

Do not automatically use the conditional in Polish whenever English uses 'would'; there are contexts in which English uses this verb form to refer to the future, or to say what used to happen in the past. For example:

Powiedziała, że zadzwoni jutro wieczorem.

She said (that) she'd ring tomorrow evening.

Dawniej często chodziliśmy do teatru.

In the past we would often go to the theatre.

Exercise 1

Rewrite the following sentences, as in the example – note the person speaking:

Mam pieniądze. Kupię samochód. (*he*)

Gdybym miał pieniądze, kupiłbym samochód.

Kupiłbym samochód, ale nie mam pieniędzy.

1 Mam czas. Pójdę z tobą na kawę. (*he*)

2 One mają bilety. Nie muszą czekać.

3 Znamy francuski. Pojedziemy do Paryża. (*mixed group*)

4 Napisz do mnie. Spotkam cię na lotnisku. (*he*)

5 Wiem o tym. Przyjdę. (*she*)

Exercise 2

Translate into Polish – note again the person speaking:

1 We'd (*he + she*) like to know what he said.

2 I (*he*) don't know what I'd do without you. (*friend*)

3 Could you (*woman, formal*) help me?

4 What would you do, Kasia, if you won [*wygrać na*] the lottery?

5 It would be very nice if we (*mixed group*) could meet in London.

Real conditions – jeśli

To say 'if' when talking about something that you know to be the case (or is going, or is likely to be the case), Polish uses **jeśli** – often with **to** at the head of the second clause, equivalent to English 'if ... , then ... '. The important thing to remember with **jeśli** is that when the *if*-clause refers to the future, the future tense must be used in Polish (where English often uses the present):

Jeśli chcesz, (to) możemy pójść na kawę.

If you want, (then) we can go for a coffee.

Jeśli będę miał czas, (to) przyjdę jutro.

If I have time, (then) I'll come tomorrow.

Jeśli pan będzie w Warszawie, (to) proszę zadzwonić.

If you're in Warsaw, (then) please ring.

If-clauses can precede or follow the main clause:

Zadzwoń, jeśli będę miał czas.

In colloquial Polish **jeśli** – it also appears as **jeżeli** – is often replaced by **jak**:

Jak będę miał czas, to zadzwonię.

Exercise 3

The possible versus the improbable. Translate the following:

- 1 If we'd known, then we'd have told you (*man, formal*).
- 2 If he said he'd come, then he'll come.
- 3 If you (*friend, male*) meet her, tell her I'm waiting.
- 4 I'd (*female*) have rung, but the phone was out of order.
- 5 If the weather's nice, we'll (*mixed group*) go to the park for a walk.

Using siebie, sobie, sobą

In English, reflexive pronouns differ in person, gender and number (myself, yourself, herself, ourselves ...). In Polish, they differ only in case, and, since they always refer back to the subject, they do not have a nominative form:

<i>acc. siebie, się</i>	<i>dat. / loc. sobie</i>
<i>gen. siebie</i>	<i>instr. sobą</i>

Until Lesson 15, you had used only **się**, mainly as part of a reflexive verb. Now compare the following:

Monika musi kupić sobie (*dat.*) buty.
Monika has to buy herself some shoes.

Nie myśl tylko o sobie (*loc.*).
Don't think (keep thinking) only about yourself.

Nigdy nie mam czasu dla siebie (*gen.*).
I never have time for myself.

Często rozmawiamy ze sobą (*instr.*).
We often talk with each other.

Ona kocha tylko siebie (*acc.*).
She loves only herself.

Note also, from the first dialogue: **Przecież mogę sobie trochę pomarzyć** 'I can (allow myself to) daydream a little, can't I?'; **Pomyśl tylko sobie: wakacje na Karaibach ...** 'Just think (to yourself): holidays in the Caribbean ...'.

Look out for more examples in the next dialogue.

Saying 'none, no, not any one'

żaden masc. żadna fem. żadne neut.

These forms can refer to people or things; note that the verb following them is negative:

Żaden z nas nie ma pieniędzy.	None (neither) of us has any money.
Żadna z nich nie przyszła.	None of them came.
To nie ma żadnego znaczenia.	That's of no importance at all.
To żadna pociecha.	That's no consolation.

Remember: to say 'everyone, all' use **wszyscy** for men / mixed groups, **wszystkie** for other nouns; to say 'everything' use **wszystko**.

More useful words

The following are not restricted to, but are most typical of, colloquial speech:

Po co to (jest)?	What's this for?
Po co ci samochód?	Why do you need a car?
Po co to robić?	What's the point of doing this?

W ogóle means 'in general, on the whole' – for example, **W ogóle wszystko idzie dobrze** 'On the whole everything's fine' – but you'll find it most often used to say such things as '(Why) ... at all?':

W ogóle czemu zadajesz takie pytania?	W ogóle o tym nie pomyślałem.
Why do you ask such questions at all?	I didn't think about that at all.

Dialogue 2

Och, gdybym wiedziała

Oh, if (only) I'd known

Janet Watson is at the British Embassy to get an Emergency Travel Document as a temporary replacement for the passport she lost when, as you remember, a street thief snatched her handbag

- JANET: Dzień dobry. Nazywam się Janet Watson. Byłam umówiona na jedenastą.
- URZĘDNIK: Dzień dobry, pani. Pani w sprawie skradzionego paszportu, prawda?
- JANET: Tak. Chciałabym wyrobić paszport zastępczy.
- URZĘDNIK: Czy przyniosła pani ze sobą zdjęcia?
- JANET: Tak, proszę.
- URZĘDNIK: Tu jest tylko jedno zdjęcie, a potrzeba trzy.
- JANET: Och, gdybym wiedziała przyniosłabym więcej.
- URZĘDNIK: Proszę się nie przejmować. Jeśli pani chce, może pani zrobić sobie zdjęcie w pokoju obok.
- JANET: Już idę. Czy mogłabym zostawić tu u pana torbę? Jest strasznie ciężka.
- URZĘDNIK: Proszę bardzo.

Po 15 minutach

- JANET: Proszę, tu są zdjęcia. Są straszne! Gdybym miała więcej czasu zrobiłabym lepsze.
- URZĘDNIK: Może mi pani wierzyć, widziałem wiele gorszych zdjęć. Proszę wypełnić ten formularz.
- JANET: Proszę bardzo.
- URZĘDNIK: To wszystko. Paszport proszę odebrać o 13.00. A na razie proszę wziąć to zaświadczenie.
- JANET: Dziękuję. Do widzenia.
- URZĘDNIK: Do widzenia.

Vocabulary

byłam umówiona na jedenastą I was given an appointment for 11 o'clock
 w sprawie + *gen.* regarding, concerning
 skradziony stolen
 wyrabiać / wyrobić (*here:*) to get, obtain
 paszport zastępczy replacement, substitute passport
 potrzeba you need, one needs (to have)
 (z)robić zdjęcie take a photograph
 zostawiać / zostawić leave, leave behind
 torba bag
 straszny *adj.*, strasznie *adv.* terrible, terribly
 wypełniać / wypełnić formularz fill in a form
 odbierać / odebrać (*here:*) collect, pick up
 na razie for now
 zaświadczenie (*here:*) receipt

Taking things somewhere – bringing them with you

In the last few lessons you have met verbs derived from **nieść** 'to carry by hand / on foot' and its partner **nosić** 'to carry regularly, habitually by hand / on foot'. For example: **zanosić / zanieść** 'carry, take something somewhere', **przynosić / przynieść** 'bring something with you':

Muszę zanieść marynarkę do pralni chemicznej.
 I've got to take my jacket to the dry-cleaner's.

Czy przyniosła pani ze sobą zdjęcia?
 Did you bring the photographs with you?

Note that the present tense of both **nieść** and **nosić** is irregular:

nieść	<i>sing.</i>	niosę	nosić	<i>sing.</i>	noszę
		niesiesz			nosisz
		niesie			nosi
	<i>pl.</i>	niesiemy		<i>pl.</i>	nosimy
		niesiecie			nosicie
		niosą			noszą

The past tense of **nieść** is also irregular:

<i>sing. masc.</i>	niosłem	<i>sing. fem.</i>	niosłam
	niosłeś		niosłaś
	niósł		niosła
<i>pl. men / mixed groups</i>	nieśliśmy	<i>pl. other nouns</i>	niosłyśmy
	nieśliście		niosłyście
	nieśli		niosły

As you progress with the language you will meet other members of this family of verbs, often with unpredictable meanings.

Note: that to say 'take' in the sense of 'take into one's hands' or 'take one's medicine x times a day' (see the second dialogue in Lesson 13), you need **brać / wziąć**.

Word-formation

In the course of the book you have come across a number of verb families, as above, but there have also been examples of nouns related to each other (or to other words). For example: **dzień** 'day' and **dziennikarz** 'journalist', a person who writes for a daily newspaper – for which Polish has a separate word: **dziennik**, which is also the word for 'diary'. Now look at the following:

Gdyby ...

Gdyby nie było ręki – nie byłoby ręcznika,
 Gdyby nie było świecy – nie byłoby świecznika,
 Gdyby nie było kury – nie byłoby kurczaka,
 Gdyby nie było ryby – nie byłoby rybaka,
 Gdyby nie było wiosła – nie byłoby wioślarza,
 Gdyby nie było piłki – nie byłoby piłkarza,
 Gdyby nie było stali – nie byłoby stalówki,
 Gdyby nie było klasy – nie byłoby klasówki.

Roman Pisarski, (In: Witold Gawdzik, *Gramatyka na wesoło*, PAX, Warszawa, 1970)

Compare:

ręka hand – **ręcznik** (hand) towel
świeca candle – **świecznik** candlestick
kura hen – **kurczak** chicken (to eat)
ryba fish – **rybak** fisherman
wiosło oar – **wioślarz** oarsman
piłka ball – **piłkarz** footballer
stal steel – **stalówka** (steel) nib
klasa class, form – **klasówka** written class test

It is not always easy for a learner to spot these family relationships and deduce the meaning of individual words, but, with practice, it does become easier.

Notes and reminders:

- When you use **gdyby** the verb in both clauses must be conditional
- In a negated statement the direct object (accusative) is replaced by the genitive
- As a general rule, the genitive sing. of masculine nouns is **-a** (people, animals) and **-u** (objects), though names of tools, equipment – **ręcznik**, **świecznik**, for example – are exceptions to this rule

- To remind yourself of how the genitive plural of feminine / neuter nouns is formed, see Lesson 9

Exercise 4

Can you provide a common word – a noun or verb (as indicated) – that appears in this book and is related to the following:

- 1 **pracownik** 'employee' (verb)
- 2 **widz** 'spectator' (verb)
- 3 **pocztówka** 'postcard' (noun, place)
- 4 **malować** 'paint' (noun, person)
- 5 **wejście** 'entrance' (verb)
- 6 **przestać** 'stop' (noun, place)
- 7 **ojczyzna** 'fatherland' (noun, person)
- 8 **koniec** 'the end' (verb)

Exercise 5

Continuing with the exercise above, here are three common compound words – the **-o-** in the middle (in one case already part of a word) provides the linkage. Can you work out their component parts? The clues are in brackets.

- 1 **listonosz** 'postman' (noun + verb)
- 2 **samochód** 'car' (pronoun + verb)
- 3 **radiosłuchacz** 'radio listener' (noun + verb)

Reading

Moim zdaniem

In my opinion

*A popular Polish magazine asked its readers to say in which period of history they would like to live (the verb is **żyć**), or have lived, and why. Here are some of their answers*

Daniel, 20 lat: Chciałbym być kowbojem, takim prawdziwym, na Dzikim Zachodzie, jak to się widzi w filmach. Najbardziej podobały mi się „saloony”, do których mężczyzna chodził się zabawić. Ludzie kiedyś byli chyba bardziej tolerancyjni. Teraz, mimo że żyjemy w czasach, gdy w każdym większym mieście jest kilka „sex-shopów” i jest tzw. swoboda seksualna, to i tak kasety wideo z nieprzyzwoitymi filmami wypożycza się po cichu i ogląda w wielkiej tajemnicy.

Wojtek, 18: Zdecydowanie chciałbym żyć w przyszłości, kiedy wszystko będzie skomputeryzowane. Nie trzeba by chodzić do pracy, bo wszystko robiłyby maszyny. Człowiek oddawałby się tylko przyjemnościom. Można by latać na wycieczki na Księżyc czy Marsa i zwiedzać te nieznane lądy. Wierzę, że kiedyś tak będzie,

przecież kilkaset lat temu ludzie nawet nie przypuszczali, że będzie można przedostać się z jednego kontynentu na drugi w kilka godzin. Teraz nam wydaje się niemożliwe podróżowanie między planetami, ale nauka i technika ciągle idą naprzód. Żałuję, że tego nie doczekam.

Weronika, 20: Cieszę się, że żyję właśnie teraz. Gdybym miała urodzić się jeszcze raz, to tylko w Polsce i w obecnych czasach. Myślę, że są one bardzo ciekawe. W Polsce i w Europie Wschodniej byliśmy świadkami historycznych przemian społecznych i politycznych i mogliśmy w nich uczestniczyć. Uważam, że nie ma co zazdrościć tym, którzy żyli przed nami i tym, którzy będą po nas. Może to oni będą nam zazdrościć, więc cieszymy się naszym życiem.

Filipinka, nr 1 (1013), 15–18 I 1997 r. (adapted).

Vocabulary

Some words and phrases have been deliberately omitted from this vocabulary. See if you can figure out what they mean from the context.

prawdziwy real, genuine

dziki wild

jak to się widzi as one sees

podobały mi się I liked

zabawiać / zabawić się enjoy oneself

mimo że despite the fact that

tzw. = tak zwany (-a, -e) so called

swoboda freedom

nieprzyzwoity obscene

wypożyczać / wypożyczyć take out on loan

po cichu on the sly

tajemnica secret

przyszłość / przeszłość the future / past

oddawać się przyjemnościom devote oneself to pleasures

ląd land

przypuszczać / przypuścić suppose, guess

przedostawać / przedostać się get somewhere

wydaje się it seems

nauka (here:) science (but also the word for 'learning')

ić naprzód go forward

doczekać live to see

urodzić się be born

obecne czasy the present time(s)

świadek witness

przemiana społeczna social change

uczestniczyć take part in

zazdrościć + dat. to envy someone

Podoba mi się . . .

An everyday way of saying you 'like' someone or something is to use the verb **podobać się** *lit.* to please, be pleasing (to). Most commonly it will appear in the third person singular / plural. Note that what pleases you is the subject of the sentence, and 'you' (or the person who likes – to whom someone, something is pleasing) appear in the dative case:

Czy podoba / podobała się wam Polska?

Do you / did you like Poland?

Najbardziej podobają / podobały się nam Mazury.

We like / liked the Mazurian Lakes most of all.

Monika bardzo mi się podoba.

I like Monika very much.

Exercise 6

Say / ask the following:

- 1 Did you (*to friends*) like this film?
- 2 Do you (*to a friend*) like my new dress?
- 3 We don't like life [*życie*] in a big town.
- 4 Did you (*to friends*) like Greece [*Grecja*]? Did you like Athens [*Ateny* – which in Polish is treated as a plural noun]?

Points of the compass

wschód -odu east	na wschodzie in the east
zachód -odu west	na zachodzie in the west
północ -y north	na północy in the north
południe -a south	na południu in the south

The corresponding adjectives are: **wschodni** – **zachodni** – **północny** – **południowy**. So for example:

Europa Wschodnia / Zachodnia.	Eastern / Western Europe.
Europa Środkowa.	Central Europe.
Ameryka Północna / Południowa.	North(ern) / South(ern) America.

Remember **Bliski / Daleki Wschód** for 'Middle / Far East'.

More ways of expressing an opinion

You have used **myślę, że** 'I think that ...' quite frequently; here are some alternative ways of introducing your views:

uważam, że I think (consider) that	żałuję, że I regret that
sądzę, że I think (judge) that	cieszę się, że I'm happy that
wierzę, że I believe that	przypuszczam, że I assume that
wydaje (mi) się, że It seems (to me) that	moim zdaniem In my opinion

17 Wyszła za mąż za Francuza

She married a Frenchman

In this lesson you will learn about:

- Saying 'as / while you were doing something'
- How to say who's marrying whom
- Ways of saying you have problems

Dialogue 1

Zgadnij, kogo spotkałem idąc na uczelnię

Guess who I met as I was going to college

Wojtek and Agnieszka are talking about a friend from their student days

- WOJTEK:** Zgadnij, kogo spotkałem dzisiaj idąc na uczelnię.
AGNIESZKA: Nie mam pojęcia.
WOJTEK: Pamiętasz Agatę, która była z nami na studiach?
AGNIESZKA: Tę blondynkę trzy lata starszą od nas? Tak, co u niej?
WOJTEK: Pisząc pracę magisterską wyjechała na stypendium do Francji. Zbierając materiały załatwiła sobie pracę na uczelni i od dwóch lat tam mieszka. Wyszła za mąż za Francuza, którego poznała studiując.
AGNIESZKA: A co robi we Wrocławiu? Odwiedza rodzinę?

- WOJTEK: To też. Ale przede wszystkim szuka pracy. Powiedziała mi, że byłaby szczęśliwsza mieszkając blisko rodziny i przyjaciół i wychowując dzieci w kraju.
- AGNIESZKA: To dzieci też już ma?
- WOJTEK: Jeszcze nie. Ja tylko powtarzam to, co mi powiedziała.
- AGNIESZKA: A jakiej pracy szuka?
- WOJTEK: Chciałaby znaleźć pracę w jakiejś firmie polsko-francuskiej. Biorąc pod uwagę jej kwalifikacje, chyba nie będzie to zbyt trudne.
- AGNIESZKA: A co na to jej mąż?
- WOJTEK: Wiesz, jaka jest Agata. Nigdy nie spotkałem jej męża, ale nie znam nikogo, kto potrafiłby zmusić ją do zmiany decyzji.

Vocabulary

- zgadywać / zgadnąć guess
- nie mam pojęcia I've no idea
- uczelnia college (*uczelnia* is a place of learning or any institute of, normally, higher education)
- na studiach at university (*studia* are undergraduate studies; *ukończyć studia* is 'to finish one's studies, to graduate')
- blondynka blonde
- praca magisterska MA dissertation (*this is a normal part of first degree studies in Poland; students graduate with the title magister, shortened to mgr*)
- stypendium scholarship
- zbierać / zebrać collect, gather together
- załatwiła sobie pracę she got herself a job
- poznać / poznać meet, get to know
- przede wszystkim above all, first and foremost
- wychowywać / wychować bring up, raise (children)
- w kraju in the country (*meaning here: in Poland*)
- powtarzać / powtórzyć repeat
- znajdować / znaleźć find
- firma firm, business concern
- biorąc pod uwagę considering, in view of
- potrafić + inf. manage, be able to do something
- zmuszać / zmusić force
- zmiana a change (*in the last lesson you met przemiana, also meaning 'change', but in the sense of 'transformation, transition'*)
- decyzja decision

Adverbial participles – 'doing, going'

Adverbial participles are forms of verbs that don't change. The present or -ing form is used to describe actions taking place at the same time as something else, and corresponds to clauses introduced in English by 'as, when, while ... ing something'. There were a number of examples in the dialogue:

Zgadnij, kogo spotkałem idąc na uczelnię.

Guess who I met as I was going to college.

Pisząc pracę magisterską wyjechała ... do Francji.

When writing her MA dissertation she went (away) ... to France.

Byłaby szczęśliwsza mieszkając blisko rodziny i przyjaciół.

She'd be happier living near her family and friends.

The present -ing participle is formed simply, from the 3rd person plural, present tense:

isć	id-ą	id-ąc
pisać	pisz-ą	pisz-ąc
mieszkac	mieszkaj-ą	mieszkaj-ąc
mówić	mówi-ą	mówi-ąc
widzieć	widz-ą	widz-ąc
studiować	studiuj-ą	studiuj-ąc
but być	będ-ą (future)	będ-ąc

An adverbial participle – whether past or present – can only be used when the subject of both halves of the sentence is the same, as in the examples above. In Polish, a participle cannot be used when the subjects are different – and you would avoid doing this in English. So a sentence such as 'Returning (as I was ... ing) home, it was raining' must be rendered by a time clause introduced by *kiedy*, *colloq. jak*, or by two sentences:

Kiedy (jak) wracałem do domu, padał deszcz.

or **Wracałem do domu. Padał deszcz.**

The version: **Wracając do domu, padał deszcz** means in effect that it was the rain which was doing the walking and falling.

To say what you like doing or like to do requires not an adverbial participle but *lubić* + inf.:

Lubię chodzić do kina.

I like going to the cinema.

The adverbial present participle is more a feature of the written than the spoken language. Note however its use in these common expressions:

krótko mówiąc	briefly, in short
prawdę mówiąc	to tell the truth, in all honesty
mówiąc między nami	between ourselves / you and me
biorąc pod uwagę	considering, in view of, taking into consideration

Adverbial participles – 'having done, having gone'

Adverbial past participles are formed from perfective verbs by removing the past tense (masculine) endings and adding **-wszy** (after a vowel) or **-wszy** (after a consonant):

napisać	napisa-łem	napisa-wszy
powiedzieć	powiedzia-łem	powiedzia-wszy
pójść	poszed-łem	poszed-łszy
przyjść	przysz-łem	przysz-łszy

For example:

Napisawszy list, poszedłem na pocztę.
Having written the letter, I went to the post office.

Wróciwszy do domu, oglądał telewizję.
Having returned home, he watched television.

While it is important to be able to recognize it, the adverbial past participle is now only really used in literary Polish; colloquial Polish prefers the simple past tense. So:

Napisałem list i poszedłem na pocztę.
or **Kiedy napisałem list, poszedłem na pocztę.**

Exercise 1

Complete the following using the present or past adverbial participle, as appropriate:

- [Mieć] dziesięć lat, pojechałem do Włoch po raz pierwszy.
- [Kupić] bilety, wróciłem do domu.

- [Stać] na przystanku, czytałam gazetę.
- Siedziała, [pisać] list i [słuchać] radia.
- [Jechać] do biura, widziałem na ulicy wypadek.
- [Przeczytać] gazetę, zadzwonił do kolegi.

Exercise 2

Translate the following – use the present adverbial participle, where appropriate, but avoid using the past form:

- As I was saying this, the phone rang.
- Having finished work, she went to the cinema.
- Visiting the Old Town, we met our neighbours from London.
- To tell the truth, I don't feel too well.
- Having returned home, she made coffee and watched television.
- We waited, not knowing what to do.

Saying who's marrying whom

How you say this depends on whether you are referring to a man, a woman or a couple:

man	żeńić / ożenić się + z (<i>instr.</i>)
woman	wychodzić / wyjść za mąż + za (<i>acc.</i>)
couple	pobierać / pobrać się

Piotr żeni się z Anną.
Piotr is getting married to Anna.

Agata wyszła za mąż za Francuza.
Agata married a Frenchman.

Pobraliśmy się dwa miesiące temu.
We got married two months ago.

Vocabulary about marriage

narzeczony / -a	fiancé / fiancée
ślub	wedding ceremony
wesele	wedding reception
małżeństwo	marriage
pan młody / panna młoda	bridegroom / bride
małżeństwo or para małżeńska	married couple

żonaty / zamężna married man / woman
rozwidziony / -a divorced man / woman
teść / teściowa father-in-law / mother-in-law
teściowie parents-in-law
szwagier / szwagierka brother-in-law / sister-in-law
zięć / synowa son-in-law / daughter-in-law

Remember also: **rodzina** 'family', **rodzice** 'parents', **dziecko** 'child', **dzieci** 'children' and **krewny / -a**, *pl.* **krewni** 'relative(s)'.

Friends and acquaintances

Znajomy / -a, a word which behaves like an adjective, is a person you know, are acquainted with, and can be translated as both 'acquaintance' and 'friend': **mój znajomy** 'an acquaintance of mine', **znajomi i krewni** 'friends and relations (kith and kin)'.

A close friend is a **przyjaciół / przyjaciółka**. The plural forms of **przyjaciół** are a little quirky: *nom.* **przyjaciele**, *acc. / gen.* **przyjaciół**, *dat.* **przyjaciółom**, *instr.* **przyjaciółmi**, *loc.* **przyjaciółach**.

Kolega (*pl.* **koledzy**) is a friend, mate, pal; **koleżanka** is the female equivalent. You can say **kolega ze szkoły** 'school friend' and also **koleżanka z pracy** 'colleague at work'.

Exercise 3

Say in Polish:

- 1 Guess (*speaking to friends*) who we (*girls*) met today.
- 2 My brother's getting married in May.
- 3 We've (*married couple*) been living here for five years / since October [*use od + gen.*].
- 4 I've no idea.
- 5 I'm only repeating what I heard on [*w + loc.*] television.
- 6 I'd like you (*to your girlfriend*) to meet [*use poznać*] my family.

Exercise 4

- 1 Translate the following short extract from Dialogue 1:

A: A jakiej pracy szuka?

W: Chciałaby znaleźć pracę w jakiejś firmie polsko-francuskiej. Biorąc pod uwagę jej kwalifikacje, chyba nie będzie to zbyt trudne.

A: A co na to jej mąż?

- 2 What is the case of the words underlined, and why?

Pamiętasz tę blondynkę?

To remind you: in the accusative singular, feminine adjectives take the ending **-ą**; though **tę** (the accusative form of **ta** 'this, that') is an exception to this rule. In spoken Polish you will often hear it pronounced as **tą**; in the written language this is a mistake – you must write **tę**. However, **tamtą** 'that one (there)' is regular. So: **Pamiętasz tamtą blondynkę?**

But remember that the form **tą** does exist – it is the instrumental singular of **ta**: so, **Czy rozmawiałeś z tą blondynką?**

Dialogue 2

Mieliśmy w domu mały wypadek

We had a small accident at home

Neil Howard is waiting for Stefan whose day has begun with a series of accidents (but remember: no one was really hurt, and the cat survived)

STEFAN: Dzień dobry. Długo pan czeka?

NEIL: Dzień dobry. Nie dłużej niż 15 minut.

STEFAN: Przepraszam pana za spóźnienie, ale mieliśmy w domu mały wypadek.

NEIL: Mam nadzieję, że nic groźnego?

STEFAN: Żona poślizgnęła się biegnąc po schodach i zwichnęła sobie nogę. Musiałem zawieźć ją na pogotowie.

NEIL: Ale to nic poważnego?

STEFAN: Nie. Będzie tylko musiała być ostrożna ... Ale to nie koniec porannych kłopotów. Jadąc na pogotowie niechcący przejechałem kota sąsiadki. Spiesząc się nie zdążyłem jej o tym powiedzieć, ale widział mnie jej syn, więc na pewno teraz już o tym wie. Kiedy wrócę do domu czeka mnie awantura.

NEIL: To naprawdę pechowy początek dnia.

- STEFAN: To jeszcze nie wszystko. Parkując, ponieważ bardzo się spieszyłem, przypadkowo zarysowałem samochód szefa. Nie mam pojęcia, jak mu o tym powiedzieć. I co by pan zrobił na moim miejscu?
- NEIL: Nie wiem, nie znam tak dobrze pańskiego szefa. Ale pamiętam, że kiedyś zdarzył mi się podobny wypadek.
- STEFAN: I co pan zrobił?
- NEIL: Zacząłem szukać nowej pracy zaraz po tym, jak szef mnie zwolnił.

Vocabulary

- nic groźnego / nic poważnego** nothing serious
poślizgnąć się slip
biegnąć po schodach running (up or down) the stairs
schody stairs
zwichnąć nogę sprain one's ankle
zawozić / zawieźć take (by transport)
pogotowie accident and emergency / casualty department (*an ambulance is karetka pogotowia*)
ostrożny careful
poranny *adj.* morning (*from the noun poranek*)
kłopot trouble, bother
niechcący *adj.* unintentionally
przypadkowo *adv.* accidentally, by chance
przejechałem kota I ran over a cat
nie zdążyłem + inf. I didn't have time (to do something)
awantura row, scene
pechowy *colloq.* unlucky
zarysować (here:) to scratch
szef boss
zdarzać / zdarzyć się happen, occur
podobny similar
zaraz po tym, jak ... straight after that, when ...
zwalniać / zwolnić (z pracy) dismiss, sack

Talking about problems

Here are some words you can use, and which are sometimes interchangeable:

Polish **problem** corresponds to English 'problem, difficulty': **Problemy społeczne, polityczne, gospodarcze** 'Social, political, economic problems', **Mam problemy z tym tekstem** 'I've got problems with this text'.

Kłopot is also used to talk about problems and difficulties, but in the sense of 'troubles, worries': **On ma duże kłopoty rodzinne** 'He's got great family problems / worries', **Nie rób sobie kłopotów** 'Don't make trouble for yourself', in other words, 'Don't make a rod for your own back'.

Sprawa can be translated as 'matter, question, issue, case (also in the legal sense)': **To bardzo skomplikowana sprawa** 'This is a very complicated issue', **Sprawa życia i śmierci** 'A question of life and death', **Wygrać / przegrać sprawę** 'To win / lose one's case'. **Sprawa** appears also in a number of common expressions. For example: **Nie ma sprawy!** *colloq.* 'No problem!', **Zdaję sobie sprawę, że ...** 'I realize (am aware) that ...'.

To się zdarza – These things happen

Zdarzać / zdarzyć się is 'to happen, take place, occur', often in the sense of English 'to meet with, experience', for example, an accident, problem, misfortune:

Kiedyś zdarzył mi się podobny wypadek.
 I once had (met with) a similar accident.

Zdarzyło się wczoraj wielkie nieszczęście.
 A great misfortune occurred yesterday.

Note also: **Tak się zdarzyło, że ...** 'It so happened that ...', **Zdarzają się dni, kiedy ...** 'There are days when ...'.

Perfective verbs in -(n)ąć revisited

You met some of these verbs earlier. Three more appeared in this lesson: **zgadnąć** 'guess', **poślizgnąć się** 'slip', **zwichnąć (nogę)** 'sprain (one's ankle)'.

One characteristic of this family is that in their past tense the **-ą-** is replaced by **-ę-**, except in the masculine singular forms: **zwichnąłem**, **-nąłeś**, **-nął** but **zwichnąłem**, **-nęłaś**, **-nęła** and so on. In the future the pattern is: **-nę**, **-niesz**, **-nie ...**

Perfective verbs in **-(n)ąć** are also often unpredictable or irregular. For example, the future of **zacząć** 'begin' behaves as if its infinitive ended in **-nąć** (**zacznę** 'I'll begin'); the future of **wziąć** 'take' is **wezmę, weźmiesz, weźmie / weźmiemy, weźmiecie, wezmą**, but its past tense follows the rules (**wziąłem ... wzięłam**); the future of **zgadnąć** follows the rules, but its past tense is irregular: **zgađłem (-am), zgađłeś (-aś), zgađł (-a), zgađliśmy (-łyśmy)** and so on.

The imperative of **wziąć** is **weź** 'take!'. Other verbs in the family, including **zacząć**, take the ending **-nij**: **zacznij** 'begin!', **zgađnij** 'guess!', but take care to check.

Exercise 5

Say in Polish:

- 1 I'm sorry but I (*male*) won't be able to go with you (*friends*) on the trip to Munich [*Monachium*]. I've twisted my ankle.
- 2 I (*female*) realize this is a complicated matter but I'd be very grateful for a quick reply [*odpowieđź*].
- 3 I (*man*) don't know him that well but in your (*man, formal*) place I'd start looking for a new job.
- 4 We (*man + woman*) didn't wait more than 10 minutes.
- 5 Because she was in a hurry she didn't have time to tell you (*woman, formal*) about it.

Reading

Ludność Polski – prognoza demograficzna

The population of Poland – a demographic forecast

First read the following passage, then listen carefully to the tape. This is an opportunity to revise dates and numbers – use the grammar / topic index at the end of the book to find the appropriate lessons

Jeszcze pod koniec 1998 r. Główny Urząd Statystyczny (GUS) twierdził, że w 2010 r. ludność Polski wyniesie 40 mln osób, a w 2020 r. – 40,7 mln.* Jednak w ostatnich dniach grudnia 1999 r. GUS przyznał, że dotychczasowa prognoza demograficzna była zbyt

optymistyczna. Polaków będzie coraz mniej. Według nowych przewidywań w najbliższych pięciu latach ludność Polski zmniejszy się o 30 tysięcy osób. Potem nieco wzrośnie, przekraczając w 2015 r. – 39 mln osób, ale od 2019 r. znów zacznie spadać i w połowie XXI w. prawdopodobnie będzie nas tylko 35 mln. Koniec marzeń o 40 milionowym narodzie?

Według demografów, w zeszłym roku liczba mieszkańców Polski zmniejszyła się o 13 tys. – do 38,7 mln osób. Po raz pierwszy od zakończenia drugiej wojny światowej liczba zgonów przewyższyła – o około tysiąc – liczbę urodzeń.

Marek Henzler, *Polityka* nr 3 (2228), 15 stycznia 2000 (adapted)

*40,7 mln = czterdzieści przecinek 'comma' siedem milionów; this is the continental European equivalent of the British and American 40.7 million.

Vocabulary

pod koniec towards the end

Główny Urząd Statystyczny Central Office of Statistics

twierdzić / stwierdzić claim, say

wyniesie (here:) will amount to, be

w ostatnich dniach in the last days

przyznawać / przyznać admit, concede

dotychczasowy *adj.* so far, until now

według nowych przewidywań according to new predictions

w najbliższych pięciu latach in the next five years

ludność ... zmniejszy się o the population will decrease by

potem ... wzrośnie then it will increase

nieco slightly, somewhat

przekraczając exceeding, going over

znów = znowu once again

zacznie spadać (it) will begin to fall

w połowie XXI w. in the middle of the 21st century (*w połowie*

dwudziestego pierwszego wieku)

prawdopodobnie probably, supposedly

koniec marzeń o end of the (day-) dreams about

naród nation, country

w zeszłym roku in the past year

liczba mieszkańców the number of inhabitants (= people living in ...)

The last sentence (translated literally) reads as below. See if you can follow the vocabulary and structure:

'For the first time since the ending of the Second World War the number of deaths has surpassed – by about a thousand – the number of births.'

18 Jak dobrze, że już wróciłaś!

How good to see you back!

In this lesson you will learn about:

- Adjectival participles – 'a working woman', 'a cooked dinner'
- Nouns formed from verbs
- The passive voice
- Going places by train

Dialogue 1

Nie potrafiłem sobie bez ciebie poradzić

I haven't been able to cope without you

For the last week Roman's wife Anna has been away, visiting her parents in Gdańsk. Doing the housework and looking after the children on his own has not been easy, so, when he returns from work and finds she is home, he is delighted. But, after the news she has received, not everything is going to be the same as before

ROMAN: Witaj kochanie, jak dobrze, że już wróciłaś!

ANNA: Przecież nie było mnie tylko przez tydzień.

ROMAN: Tak, ale nie potrafiłem sobie bez ciebie poradzić. Kiedy jesteś w domu wszystko jest inaczej: posprzątane mieszkanie, ugotowany obiad, wyprane i wyprasowane ubrania. Dorota ma zawsze odrobione lekcje, a Wojtek wcześniej wraca do domu. Ja sobie nie potrafię z tym wszystkim poradzić.

- ANNA: To tylko wymówki. Zresztą nie martw się, od dzisiaj wszystko się zmieni.
- ROMAN: Co masz na myśli?
- ANNA: (*Pokazuje mu list*) Przyjęto mnie do pracy w tej nowej, rozwijającej się firmie farmaceutycznej. Będę więc kobietą pracującą i zarabiającą ... tak jak ty ... i będę miała o wiele mniej wolnego czasu. Dlatego musisz mi pomóc w domu.
- ROMAN: To znaczy?
- ANNA: Podzielimy się obowiązkami. Ja mogę nadal robić pranie i prasować, a ty zajmiesz się sprzątaniami. Dzieci mogą ci pomóc. A gotować możemy wspólnie. Następnym razem nawet nie zauważysz, że wyjechałam.
- ROMAN: Dlaczego musiałem ożenić się z kobietą sukcesu?
- ANNA: Trzeba było słuchać mamy. A teraz, przestań narzekać i wyciągnij odkurzacz.

Vocabulary

- inaczej** *adv.* different (*in the sense of things being different from normal, or of doing or saying something in another way*)
- posprzątane mieszkanie** tidy flat
- ugotowany obiad** cooked dinner
- wyprane / wyprasowane ubrania** washed / ironed clothes (*Roman uses the plural of **ubranie** because he's talking about all the family's sets of clothes*)
- odrobione lekcje** homework done
- wymówka** excuse
- zresztą wszystko się zmieni** in any case everything will change
- przyjęto mnie do pracy** I've got a job (*lit. I've been accepted to work*)
- pracujący** working
- zarabiający** earning money
- dzielić / podzielić się + instr.** share something
- obowiązek** duty, responsibility
- nadal robić pranie** continue to do / go on doing the washing
- prasować / wyprasować** iron
- zajmować / zająć się + instr.** occupy oneself, deal with something
- sprzątaniami** cleaning, tidying up
- wspólnie** jointly
- następnym razem** next time
- zauważać / zauważyć** notice
- narzekać** complain

wyciągać / wyciągnąć get (*lit. pull*) out
odkurzacz vacuum cleaner

Adjectival present participles – 'a working woman'

The adjectival present participle is formed in exactly the same way as the present adverbial, but with the addition of adjectival endings:

czekać	czekaj-ąc	czekaj-ący -ąca -ące
mieszkać	mieszkaj-ąc	mieszkaj-ący -ąca -ące
dawać	daj-ąc	daj-ący -ąca -ące
jechać	jad-ąc	jad-ący -ąca -ące
mówić	mówi-ąc	mówi-ący -ąca -ące
myśleć	myśl-ąc	myśl-ący -ąca -ące
pracować	pracuj-ąc	pracuj-ący -ąca -ące

In the plural use **-ący** (men, mixed groups of people), **-ące** (other nouns).

Adjectival participles, like all adjectives, agree in number, gender and case with the nouns to which they refer:

Będę kobietą pracującą i zarabiającą ... tak jak ty.

I'll be a working woman and earning money ... just like you.

Przyjęto mnie do pracy w rozwijającej się firmie farmaceutycznej.

I've got a job in a growing pharmaceutical company.

Ten pan rozmawiający z Moniką jest naszym dyrektorem.

That man talking with Monika is our director.

The present participle is frequently met in written texts and complex sentences where it serves to replace clauses introduced by **który -a -e** 'which, who'. Below are two typical examples extracted from longer texts on the 'situations vacant' pages – in the first advert we have a company enjoying dynamic growth in the field of beauty care, in the second the offer of interesting and satisfying work in a young, ambitious team of people, a company car and an attractive salary:

Laboratorium Kosmetyczne ABC jest dynamicznie rozwijającą się polską firmą specjalizującą się [*jest polską firmą, która rozwija się dynamicznie i specjalizuje się*] w produkcji kosmetyków pielęgnacyjnych.

Oferujemy:

- interesującą, dającą satysfakcję pracę [*pracę, która jest interesująca i daje satysfakcję*] w młodym i ambitnym zespole
- samochód służbowy
- atrakcyjne wynagrodzenie

A few present participles used adjectivally (*interesujący* is one) can occur alone. For example: **to jest interesujące / denerwujące / męczące** 'this is interesting / irritating / tiring', **kurs języka dla początkujących** 'a language course for beginners (those beginning)'.

In expressions such as 'I saw / heard someone doing something' it is better, in colloquial Polish, to avoid a participle, and use the following construction with **jak**:

Widziałem, jak on to robił. I saw him doing it.
Słyszałem, jak ona to mówiła. I heard her say(ing) this.

Exercise 1

Produce an English version of the ads above. You already know the gist of what they say. Be inventive, but accurate.

Exercise 2

In the following sentences use present adjectival participles to replace the clauses introduced by **który -a -e**:

- 1 Kobiety, które pracują nie mają dużo czasu na zakupy.
- 2 Czy widzisz tego pana, który stoi tam przy wejściu?
- 3 Ta pani, która rozmawia z bratem jest naszą sąsiadką.
- 4 Co wy wiecie o ludziach, którzy mieszkają na prowincji?

Exercise 3

Express the difference in meaning in each of the following pairs of sentences:

- 1 (a) Idąc ulicą spotkałem Piotra.
(b) Spotkałem Piotra idącego ulicą.
- 2 (a) Widziałem kobietę czekającą na tramwaj.
(b) Widziałem ją, czekając na tramwaj.

Adjectival past participles – 'a cooked dinner'

Adjectival past (or, to be exact, past passive) participles correspond to the English past-tense forms such as 'done', 'forgotten' and those ending, more typically, in -ed: 'finished', 'cooked', 'washed'. They are formed from perfective verbs, as follows:

Verbs ending in	Past participles end in
-ać / -eć	-any -ana -ane, pl. -ani -ane
napis-ać	napis-any 'written'
podpis-ać	podpis-any 'signed'
ugotow-ać	ugotow-any 'cooked'
wyprasow-ać	wyprasow-any 'ironed, pressed'
zapomni-eć	zapomni-any 'forgotten'
Verbs ending in	Past participles end in
-ić / -yć and -ść / -źć	-ony -ona -one pl. -eni -one
kupi-ć	kupi-ony 'bought'
zaprosi-ć	zaprosz-ony 'invited'
zapłać-ić	zapłać-ony 'paid'
zgubi-ć	zgubi-ony 'lost'
skończ-yć	skończ-ony 'finished'
znaleźć	znalezi-ony 'found'
skraść	skradzi-ony 'stolen'

Some verbs – those ending in **-(n)ąć**, for example – behave differently or deviate from the above rules. For now, note the following common examples:

zaj-ać	zaj-ęty -a -e	'busy, occupied'
zamkn-ać	zamkn-ięty	'closed'
otworzyć	otwarty	'open(ed)'
umyć	umyty	'washed'
zabić	zabity	'killed'

Their plural endings are **-(ę)ci** **-(ę)te**.

Adjectival past (passive) participles describe completed actions, decisions taken and results achieved. Like their adjectival present (active) partners, they can be used attributively – as in the first dialogue where Roman talks about having a 'cooked dinner', the 'clothes washed and ironed' – or they can occur alone, as in: **naprawdę jestem zajęty** 'I'm really busy'. Some are used as ordinary adjectives:

otwarte drzwi 'an open door'; **list otwarty** 'an open letter'; **zakazany owoc** 'forbidden fruit'; **osoba wykształcona** 'an educated person'; **kurs dla zaawansowanych** 'a course for advanced students (the advanced)'.

Adjectival participles – the present passive

Adjectival participles can also be formed from imperfective verbs to produce the present passive. These are less common but you will meet them, particularly when the talk is about processes – things 'being done / being -ed' – rather than completed actions, results. We shall return to this later in the lesson.

These participles in the present passive, too, look and behave like ordinary adjectives, so their endings must agree in number and gender. For example: **język mówiony / pisany** 'the spoken / written language' (the language now being spoken and written); similarly **film animowany** is a film which involves the process of animation and **parking strzeżony** is a car park which is being supervised, on which someone is keeping watch (the verb is **strzec**).

A passive participle you already know is **kochany** *lit.* 'being loved (beloved)', which is how you address family and close friends in writing: **Kochana Moniko** 'Dear Monika'.

Exercise 4

Complete the following, using the adjectival past (passive) participle of the most appropriate verb given here: **zamknąć** – **zająć** – **skończyć** – **kupić** – **zaprosić** – **napisać** – **zrobić**

- 1 Czy znasz tę powieść 'novel' _____ przez Konwickiego?
- 2 Jesteśmy _____ na kolację.
- 3 Wszystkie miejsca w restauracji były już _____.
- 4 Poszła szybko do sklepu, ale sklep był _____.
- 5 Ona nigdy nie ma czasu. Zawsze jest bardzo _____.

Nouns from verbs

In the course of this book you have met a number of neuter nouns ending in **-anie**, **-enie**, **-cie**. These are nouns derived from verbs; they are very common in Polish and can be formed from almost any verb. Typically, they denote activities (the doing of something) directly associated with the verb, as in 'reading is a great pleasure':

czytać	czytanie 'reading'	mówić	mówienie 'speaking'
pisać	pisanie 'writing'	uczyć	uczenie 'teaching'
prać	pranie '(the) washing'	myśleć	myślenie 'thinking'
prasować	prasowanie '(the) ironing'		

Many such nouns (for example, **pranie**, **prasowanie**) have, to a lesser or greater extent, acquired their own status in the vocabulary. For example:

mieszkać 'to live, reside'	mieszkanie 'a flat'
podróżować 'to travel'	podróżowanie 'travel(ling)'
ubrać 'to clothe'	ubranie 'clothes, clothing'
kochać 'to love'	kochanie 'darling, dearest'
zaprosić 'to invite'	zaproszenie 'invitation'
powiedzieć 'to say'	powiedzenie 'a saying, adage'
żyć 'to live'	życie 'life'
wejść 'to enter'	wejście 'entrance, way in'
wyjść 'to go out'	wyjście 'exit, way out'

As a simple guide, the endings **-anie** **-enie** **-cie** are typical of nouns derived from verbs ending, respectively, in **-ać** / in **-ić**, **-yć**, **-eć** / in **-ść** + most monosyllabic verbs.

Dialogue 2

Od razu przystąpię do rzeczy

I'll get straight to the point

Stefan and his colleagues are being briefed by the director about a new contract signed with a Dutch computer company

- DYREKTOR: Dzień dobry państwu. Nie mamy zbyt dużo czasu, więc od razu przystąpię do rzeczy. Komputer, który państwo widziecie został wyprodukowany w Holandii. Podobny typ komputera od kilku lat, jak wiadomo, produkowany jest w Niemczech, oczywiście pod inną nazwą. Jak już państwo wiecie, w zeszłym tygodniu został podpisany kontrakt z holenderską firmą komputerową.
- STEFAN: Czy to znaczy, że we Wrocławiu będą montowane właśnie te komputery?

otwarte drzwi 'an open door'; **list otwarty** 'an open letter'; **zakazany owoc** 'forbidden fruit'; **osoba wykształcona** 'an educated person'; **kurs dla zaawansowanych** 'a course for advanced students (the advanced)'.

Adjectival participles – the present passive

Adjectival participles can also be formed from imperfective verbs to produce the present passive. These are less common but you will meet them, particularly when the talk is about processes – things 'being done / being -ed' – rather than completed actions, results. We shall return to this later in the lesson.

These participles in the present passive, too, look and behave like ordinary adjectives, so their endings must agree in number and gender. For example: **język mówiony / pisany** 'the spoken / written language' (the language now being spoken and written); similarly **film animowany** is a film which involves the process of animation and **parking strzeżony** is a car park which is being supervised, on which someone is keeping watch (the verb is **strzec**).

A passive participle you already know is **kochany** *lit.* 'being loved (beloved)', which is how you address family and close friends in writing: **Kochana Moniko** 'Dear Monika'.

Exercise 4

Complete the following, using the adjectival past (passive) participle of the most appropriate verb given here: **zamknąć** – **zająć** – **skończyć** – **kupić** – **zaprosić** – **napisać** – **zrobić**

- 1 Czy znasz tę powieść 'novel' _____ przez Konwickiego?
- 2 Jesteśmy _____ na kolację.
- 3 Wszystkie miejsca w restauracji były już _____.
- 4 Poszła szybko do sklepu, ale sklep był _____.
- 5 Ona nigdy nie ma czasu. Zawsze jest bardzo _____.

Nouns from verbs

In the course of this book you have met a number of neuter nouns ending in **-anie**, **-enie**, **-cie**. These are nouns derived from verbs; they are very common in Polish and can be formed from almost any verb. Typically, they denote activities (the doing of something) directly associated with the verb, as in 'reading is a great pleasure':

czytać	czytanie 'reading'	mówić	mówienie 'speaking'
pisać	pisanie 'writing'	uczyć	uczenie 'teaching'
prać	pranie '(the) washing'	myśleć	myślenie 'thinking'
prasować	prasowanie '(the) ironing'		

Many such nouns (for example, **pranie**, **prasowanie**) have, to a lesser or greater extent, acquired their own status in the vocabulary. For example:

mieszkać 'to live, reside'	mieszkanie 'a flat'
podróżować 'to travel'	podróżowanie 'travel(ling)'
ubrać 'to clothe'	ubranie 'clothes, clothing'
kochać 'to love'	kochanie 'darling, dearest'
zaprosić 'to invite'	zaproszenie 'invitation'
powiedzieć 'to say'	powiedzenie 'a saying, adage'
żyć 'to live'	życie 'life'
wejść 'to enter'	wejście 'entrance, way in'
wyjść 'to go out'	wyjście 'exit, way out'

As a simple guide, the endings **-anie** **-enie** **-cie** are typical of nouns derived from verbs ending, respectively, in **-ać** / in **-ić**, **-yć**, **-eć** / in **-ść** + most monosyllabic verbs.

Dialogue 2

Od razu przystąpię do rzeczy

I'll get straight to the point

Stefan and his colleagues are being briefed by the director about a new contract signed with a Dutch computer company

- DYREKTOR:** Dzień dobry państwu. Nie mamy zbyt dużo czasu, więc od razu przystąpię do rzeczy. Komputer, który państwo widziacie został wyprodukowany w Holandii. Podobny typ komputera od kilku lat, jak wiadomo, produkowany jest w Niemczech, oczywiście pod inną nazwą. Jak już państwo wiecie, w zeszłym tygodniu został podpisany kontrakt z holenderską firmą komputerową.
- STEFAN:** Czy to znaczy, że we Wrocławiu będą montowane właśnie te komputery?

DYREKTOR: Niezupełnie. W naszej fabryce będzie wykonywana tylko część pracy. Nasze mikroprocesory będą wysyłane do Holandii, gdzie komputery będą składane i sprzedawane.

STEFAN: Kiedy zostanie rozpoczęta produkcja?

DYREKTOR: Myślę, że pierwsze mikroprocesory będą gotowe za miesiąc. Materiały zostały zakupione dwa tygodnie temu, a pracownicy zostali przeszkoleni jak radzić sobie z nową technologią. Myślę, że za trzy, cztery tygodnie możemy śmiało zaczynać. To chyba tyle w wielkim skrócie. Czy są jeszcze jakieś pytania?

STEFAN: Kto zostanie kierownikiem produkcji?

DYREKTOR: Pan.

STEFAN: Ja!?

DYREKTOR: Niech się pan tak nie dziwi. Przecież musi pan mieć z czego zapłacić za remont mojego samochodu.

Vocabulary

produkować / wyprodukować produce, manufacture

podobny typ a similar type

jak wiadomo as everyone knows

pod inną nazwą under a different (trade) name

w zeszłym tygodniu last week

został podpisany kontrakt a contract was signed

holenderski Dutch adj. (and the language)

montować (also składać) assemble, put together

niezupełnie not quite, not altogether

wykonywać / wykonać carry out (a task)

wysłać / wysłać send

sprzedawać / sprzedać sell

produkcja zostanie rozpoczęta production, manufacture will begin

materiały zostały zakupione the materials were bought

pracownicy zostali przeszkoleni the workers (workforce) have been trained

możemy śmiało zaczynać we can safely begin (*śmiało lit.* means 'boldly')

to chyba tyle w wielkim skrócie very briefly that's it / that's all, I think

kierownik produkcji production manager

dziwić / zdziwić się be surprised

mieć z czego zapłacić za have something with (*lit.* out of) which to pay for

remont repair(s)

The passive voice

Passive constructions are formed with **być** + adjectival passive participles:

Praca będzie skończona jutro. The work will be finished tomorrow.

To musi być zrobione dzisiaj. This must be done today.

Wszystko jest zamknięte. Everything's closed.

To talk about what 'is, was or will be being done', as in the second dialogue, Polish uses the present passive participle (formed, remember, from imperfective verbs):

Podobny typ komputera [od kilku lat] produkowany jest w Niemczech.

A similar type of computer is being produced [has been produced* for several years] in Germany.

*Remember: when talking about how long something's been going on (see Lesson 11) English uses a form of the past tense while Polish uses the present.

Mikroprocesory będą wysyłane do Holandii, gdzie komputery będą składane i sprzedawane.

The microprocessors will be (being) sent to Holland where the computers will be (being) assembled and (being) sold.

As you can see, it is not always easy to convey the use of the present passive in good English; but take care to recognize it in Polish, particularly if, for example, you're a business(wo)man and details matter.

Using zostać

Passive constructions can also be formed with the perfective verb **zostać**, but only in combination with participles formed from other perfective verbs:

Komputer został wyprodukowany w Holandii.

W zeszłym tygodniu został podpisany kontrakt.

Materiały zostały zakupione ... pracownicy zostali przeszkoleni.

Kiedy zostanie rozpoczęta produkcja?

When will production begin (be begun)?

In colloquial Polish, **zostać** (note its future: **zostanę**, **-niesz**, **-nie**) is often replaced by **być**, but this is not always an option. Note, for example, how you can distinguish clearly between a state or condition, and the action leading to it:

Kiedy wracałem do domu, sklep był jeszcze otwarty.

When I was returning home the shop was still open.

Wczoraj został otwarty nowy sklep sportowy.

Yesterday a new sports shop was opened.

Similarly, compare the following where **zostać**, followed by a noun, appears with a different but not unrelated meaning:

Adam jest / był nauczycielem. Adam został nauczycielem.

Adam is / was a teacher. Adam became a teacher.

Kto zostanie kierownikiem produkcji?

Who's going to become the production manager?

Zostać has an imperfective equivalent, **zostawiać**, and both can also translate the English 'to remain, stay (behind), be left'.

Agata została w Paryżu.

Agata stayed behind in Paris.

Zostało jeszcze trochę czasu.

There's still a little time left.

Niewiele zostaje do zrobienia.

There's not much left to do.

Other forms of the passive

As early as Lesson 5 you used a passive (impersonal) construction – formed with **się** + 3rd person singular of the verb – when talking about how something 'is said / written' in Polish. Here are some examples old and new:

Jak to się mówi / (się) pisze po polsku?

How do you (does one) say / write this in Polish?

Jak to się nazywa po angielsku / po niemiecku?

What is this called (do you call this) in English / in German?

Dużo się pisze o tym, ale nic się nie robi.

A lot is (being) written about this, but nothing is (being) done.

Często się słyszy, że ...

You often hear (it said) that ...

Note that in the past you use the 3rd person singular neuter form of the verb:

Często się słyszało, że ...

W domu mówiło się tylko po polsku.

To talk about the future use **będzie** with the past forms above:

Jeśli nie pójdziemy, to będzie się mówiło, że ...

If we don't go (then) they (people) will be saying that ...

Remember that in this construction **się** does not have a reflexive meaning (and you will not find, for example, 'mówić się' in the dictionary).

An alternative to the 'się passive', but only with reference to past events, is formed by removing the adjectival endings of passive participles and replacing them with **-o**. There was one example in the first dialogue: **Przyjęto mnie do pracy** 'I've got a job' (I've been accepted / they've accepted me to work); here are two more:

Dużo wtedy o tym mówiono i pisano.

A lot was said and written about it at the time.

Powiedziano mi, że wszystkie bilety już zostały sprzedane.

I was told all the tickets had already been sold.

Constructions of the **pisze się, mówi się** type occur in any style; the **-o** forms are more typical of formal language and written texts.

Jak już państwo wiecie – jak wiadomo

You learned at the very beginning that with **pan, pani, państwo** and so on, you use the 3rd person sing. / pl. form of the verb. However, the use of the 2nd person plural, as in the second dialogue, is also permitted: **komputer, który państwo widzicie** 'the computer which you see', **jak już państwo wiecie** 'as you already know' – this construction is common in less formal situations, such as among colleagues at work.

Jak wiadomo expresses a wide range of largely synonymous English phrases, such as: 'obviously', 'clearly', 'as you / we (all) know', 'as everyone knows', 'as is well-known'. Another way of expressing the same sense is to use **wiadomo, że ...** 'it's obvious / clear that ...', 'we all know that ...' and *suchlike*.

The negative **nie wiadomo (kiedy)** means 'no one knows, it's not known / clear (when)', **nigdy nie wiadomo** 'you / one never know(s)'.

Exercise 5

Answer in Polish these questions referring to Dialogue 2:

- 1 What happened last week?
- 2 Will all the production work be done in Wrocław?
- 3 What has the company's workforce been trained to do?
- 4 What does the director refer to as happening (a) 2 weeks ago (b) in a month's time (c) in 3–4 weeks' time?

Dialogue 3

O której jest najbliższy pociąg do ...?

When is the next train to ...?

W informacji: Warszawa Centralna

PASAŻER: O której jest najbliższy pociąg do Krakowa?
URZĘDNIK: Bezpośredni InterCity „Krakus” odchodzi za 40 minut, o 12.20. Przyjazd do Krakowa o 15.54.
PASAŻER: Dziękuję bardzo.

W kasie:

KASJERKA: Proszę?
PASAŻER: Proszę bilet normalny na pociąg InterCity do Krakowa na dzisiaj; na 12.20.
KASJERKA: Która klasa?
PASAŻER: Druga.
KASJERKA: Dla palących czy niepalących?
PASAŻER: Dla niepalących poproszę.
KASJERKA: 75zł 50gr.
PASAŻER: Proszę.
KASJERKA: Dziękuję. To pański bilet, a to miejscówka: wagon 3, miejsce 76.
PASAŻER: Dziękuję.

Komunikat:

Pociąg InterCity „Krakus” relacji [*rail speak for: from ... – to ...*] Warszawa Centralna–Kraków Główny, planowy odjazd [*scheduled departure / to depart*] o godzinie 12.20, odjedzie wyjątkowo [*exceptionally*] z toru [*track*] 1 przy peronie [*platform*] 3. Za zmianę peronu serdecznie [*sincerely*] przepraszamy.

Kontrola biletów:

KONDUKTOR: Dzień dobry. Proszę bilety do kontroli.
PASAŻER: Proszę.
KONDUKTOR: Dziękuję.
PASAŻER: Proszę.
KONDUKTOR: Bilet ulgowy, proszę legitymację.
PASAŻERKA: Proszę.

KONDUKTOR: Dziękuję. Pani jedzie do Przemyśla. Ma pani prze-
siadkę na stacji Kraków Główny. Pociąg osobowy
do Przemyśla odjedzie o 16.17.

PASAŻERKA: Dziękuję.

KONDUKTOR: Do widzenia.

Vocabulary

PKP (Polskie Koleje Państwowe)	Polish State Railways
Dworzec Główny Main Station	pociąg osobowy slow train
Dworzec Centralny Central Station	pociąg pośpieszny fast train
peron platform	pociąg podmiejski suburban train
tor track	pociąg bezpośredni direct train
bilet normalny full fare	pociąg InterCity
bilet ulgowy reduced fare	ekspres express
miejscówka seat reservation	wagon carriage
przeładka connection	przedział compartment
odjazd departure	dla palących smoking
przyjazd arrival	dla niepalących non-smoking
	legitimacja identity document

Having worked through the book you are now ready to move ahead. Sometimes – as often happens – you will want to go back and see things again. But in every case, and in conclusion: **Szczęśliwej podróży! Bon voyage!**, or as they say in Ireland 'May the road rise up to meet you'.

Key to exercises

Lesson 1

Exercise 1

Conversation 1:

1	2	3	4	5	6
f	c	i	b	k	e

Conversation 2:

1	2	3	4	5	6	7
h	l	a	j	g	d	m

Exercise 2

1 jest 2 są 3 jestem 4 jesteście 5 jest; jest 6 jest 7 są 8 jest; jest

Exercise 3

1 Kto 2 Co 3 Gdzie 4 Czy 5 Gdzie 6 Czy 7 Kto
8 Czy 9 Co

Exercise 4

passport – *m.* ; video – *n.* ; (town) centre – *n.* ; taxi – *f.* ; hockey – *m.* ; dentist – *m.* [exception] ; American (woman) – *f.* ; address – *m.* ; computer – *m.*

Exercise 5

1 Dzień dobry 2 Do widzenia 3 Dziękuję 4 Dobranoc
5 Cześć, co słychać? 6 Wszystko w porządku. / Po staremu. / Nic nowego. 7 tu – tam 8 blisko – daleko

Exercise 6

1 Dziękuję *or* Nie, dziękuję. / Dziękuję, nie. 2 Słucham?
3 Przepraszam (bardzo). 4 Czy możemy przejść na ty? / Proszę mi mówić ... (*first name*).

Lesson 2

Exercise 1

małe dziecko	inteligentna studentka
woda mineralna	Morze Czerwone
duży dom	telewizja satelitarna
karta kredytowa	długa rzeka

Exercise 2

1 niska 2 mały 3 trudna 4 zielona 5 drogi 6 słaba

Exercise 3

1 Jaki 2 Czyja 3 Która 4 Jaka 5 Które

Exercise 4

1 Gdzie jest tu blisko dobra restauracja? 2 Jakie jest twoje nowe mieszkanie? 3 Przepraszam, który hotel jest dobry, ale niedrogi? 4 Nasz angielski kolega jest bardzo sympatyczny.

Exercise 5

1 To jest moje miasto / moja ulica / mój dom. 2 Jaki jest jej brat ? / Jaka jest jego siostra? 3 Czy to Pani / Pana córka? 4 Gdzie jest ta nowa kawiarnia?

Exercise 6 (suggestions only)

A Przepraszam, jak to (jest) ulica? Czy to (jest) ulica Prosta?
B Nie, to (jest) ulica Grodzka.
A A gdzie jest ulica Prosta? Czy to daleko stąd? / Czy ona jest daleko stąd?
B Nie to bardzo blisko. Proszę iść prosto i skręcić w prawo. Po lewej stronie jest park. Naprzeciwko jest Poczta Główna.
A Dziękuję bardzo.

Exercise 7

1 Proszę mi pokazać na planie.
2 Gdzie tu jest (jest tu) postój taksówek / przystanek autobusowy?
3 Gdzie jest Dworzec Główny?
4 Jaka szkoda!

Lesson 3

Exercise 1

1 Kiedy się spotykacie? 2 Oglądamy film. 3 Czy państwo się znają?
4 Gdzie oni / one mieszkają? 5 Przepraszam. Nie pamiętam.

Exercise 2

1 Agnieszka czyta polską gazetę. 2 Czy znasz tego pana i tę panią?
3 Na weekend wyjeżdżamy za miasto i odpoczywamy. 4 Czy pamiętacie mojego brata i moją siostrę? 5 Oni mają bardzo miłego sąsiada.

Exercise 3

1 Jest fascynujący i bardzo zabawny. 2 (Oni) po prostu rozmawiają.
3 Opalam się, pływam i gram w tenisa. 4 Monika kocha telewizję satelitarną. / Beata kocha świeże powietrze.

Exercise 4

1 C, 2 D, 3 E, 4 A, 5 B.

Exercise 5

1 Przepraszam, czy ten stolik jest wolny? 2 Proszę kartę. [You could also say: Proszę menu.] 3 Na co pan / pani ma ochotę? 4 Przepraszam za spóźnienie. 5 Czy twoja siostra gra w koszykówkę?

Lesson 4**Exercise 1**

1 Mam kuzyna – duże mieszkanie – ochotę na spacer. / Nie mam kuzyna – dużego mieszkania – ochoty na spacer. 2 Lubisz operę – sport – tę kawiarnię? / Nie lubisz opery – sportu – tej kawiarni? 3 Pamiętam twoją siostrę – tego pana – jej adres. / Nie pamiętam twojej siostry – tego pana – jej adresu. 4 Oglądamy telewizję – ten nowy serial. / Nie oglądamy telewizji – tego nowego serialu.

Exercise 2

1 kawałek sera 2 słoik dżemu 3 bochenek chleba 4 butelkę wody mineralnej 5 tabliczkę czekolady

Exercise 3

1 Czy pan pali? 2 Szukam taniego hotelu i dobrej restauracji. 3 Życzymy zdrowia i sukcesu. 4 Bardzo się cieszę (cieszę się), że tu jesteś.

Exercise 4

1 Niestety, nie ma pana dyrektora – Barbary – taksówki – soku grejpfrutowego. 2 Niestety, tu nie ma centrum handlowego – przystanku autobusowego – poczty – telefonu.

Exercise 5

1 Peter ma dużo pracy i śpieszy się do biura. 2 Co robicie? (Czy) uczycie się angielskiego? 3 Monika słucha muzyki. 4 Czy pan często dzwoni do Warszawy? 5 Kiedy pani kończy pracę? 6 Co on mówi?

Exercise 6

1 – 5 – 7 – 3 – 8 – 2 – 6 – 4

Lesson 5**Exercise 1**

1 (My) mówimy po francusku. Uczymy się polskiego. Rozumiemy już trochę po polsku. 2 (Ja) mówię po niemiecku. Rozumiem dużo po polsku. Znam też bardzo dobrze francuski i angielski. 3 Beata i jej brat mówią doskonale / świetnie po włosku. Znają dość dobrze rosyjski i rozumieją po hiszpańsku. 4 Peter zna tylko angielski. Teraz uczy się polskiego. Już rozumie gramatykę, ale jeszcze nie mówi po polsku zbyt dobrze.

Exercise 2

1 Mówię lepiej. Rozumiem więcej. 2 Mamy mniej pracy. 3 Dzisiaj jest zimniej. 4 Łatwiej jest czytać po polsku – mówić jest trudniej.

Exercise 3

1 wiesz; wiem, wiedzą. 2 znają; znamy 3 znam, wiem.

Exercise 4

1 Muszę kupić plan Warszawy / Krakowa. 2 Musimy uczyć się języków obcych. 3 Musicie mówić po polsku. 4 Czy możemy poczekać? 5 Czy możesz poczekać chwileczkę? 6 Czy mogę się przedstawić?

Exercise 5

Intensive Polish Language Course 1 for beginners 2 for intermediate (students) 3 for advanced (students).

Exercise 6

1 Can I / can one park here? 2 I can't (don't know how to) / I can't (am not allowed to) play tennis. 3 I don't know Maria yet / I already know Monika.

Exercise 7

1 Czy może pan / pani mówić trochę wolniej? 2 Jak to się mówi po polsku? 3 Żartujesz! (or indeed any one of the other expressions in the lesson). 4 Nie ma sprawy. 5 Skąd o tym wiesz?

Lesson 6**Exercise 1**

do muzeum na wystawę; do parku na spacer; do klubu na dyskotekę; do filharmonii na koncert; do restauracji na kolację.

Exercise 2

1 jedziecie 2 jadę, jedzie 3 idziecie 4 idą 5 jedzie.

Exercise 3

1 Nie lubię telewizji – wolę radio. 2 Bardzo lubię teatr – uwielbiam Szekspira. 3 Lubię operę, ale wolę balet. 4 Kocham lato – nienawidzę zimy.

Exercise 4

1 jeździ 2 chodziecie 3 idziemy 4 jadę

Exercise 5

1 B, 2 D, 3 E, 4 A, 5 C

Exercise 6

1 wczoraj rano 2 w piątek wieczorem 3 we wtorek po południu 4 dziś / dzisiaj w południe 5 jutro w poniedziałek o północy.

Exercise 7

zwiedzać miasto; jechać na wycieczkę; kupować bilet; studiować polski; organizować spotkanie; chodzić do kościoła.

Lesson 7**Exercise 1**

1 dwa bilety tramwajowe, trzy pocztówki, cztery znaczki. 2 trzy długopisy ... dwa czerwone, jeden czarny. 3 dwa szampony do włosów, dwie pasty do zębów.

Exercise 2

1 cztery 2 trzydzieści siedem 3 sześćdziesiąt pięć 4 siedemdziesiąt sześć 5 dwadzieścia jeden.

Exercise 3

dwa złote pięćdziesiąt groszy; dziewiętnaście złotych dziewięćdziesiąt dziewięć groszy; siedemdziesiąt trzy czterdzieści; sto dwadzieścia sześć; dwieście osiemdziesiąt złotych bez VAT.

Exercise 4

1 E, 2 D, 3 A, 4 B, 5 C

Lesson 9

Exercise 1

Agnieszka nie kupiła: marchewek, lodów, bułek, ogórków, ziemniaków, bananów, ryb, jajek i pomidorów.

Exercise 2

1 czystych skarpetek 2 słodkich ciastek 3 tego pana 4 długich nocy

Exercise 3

dwie młode dziewczyny; trzech żołnierzy; dwóch małych chłopców; trzech żołnierzy; trzech Japończyków

Exercise 4

dwa dni(e) – pięć miesięcy – trzy lata – dwadzieścia jeden lat – dwóch braci i trzy siostry – kilkuset turystów – kilkunastu gości – trzydziestu studentów

Exercise 5

1 ma 2 chodzi 3 lubi 4 mieszka 5 kupuje 6 uczy się 7 mówi

Exercise 6

1 Spotykaliśmy (-łyśmy) się, kiedy pracowałem (-am) w Londynie. 2 Kiedy Maria była mała, nie lubiła chodzić do szkoły. 3 Co robicie dla relaksu? 4 Miałymy dzisiaj dużo pracy. 5 Czy pan / pani często jeździ do Polski?

Exercise 7

1 O co ci chodzi? 2 Jest pan / pani w samą porę. 3 Nie znoszę lodów kawowych. 4 Przepraszam za spóźnienie. 5 To dobry pomysł.

Lesson 10

Exercise 1

4 teaches at school	9 catches criminals
7 designs houses	6 writes for a newspaper
11 works in a shop	2 takes care of ill people
5 treats ill people	10 paints pictures or walls
1 preaches in a church	8 drives a car
3 does your hair	

Exercise 2

1 Jestem Anglikiem – mam dwadzieścia cztery lata – jestem dziennikarzem i pracuję w Londynie. 2 On jest Niemcem – ma pięćdziesiąt lat – mówi po angielsku – zna polski – jest doktorem i pracuje w szpitalu w Berlinie. 3 Teresa jest Hiszpanką – ma dziewiętnaście lat – jest niska – ma czarne włosy – jest studentką w Madrycie. 4 Jestem Francuzką – mam trzydzieści jeden lat – (mój) mąż jest prawnikiem – (mój) syn ma pięć lat – (moja) córka ma dopiero trzy lata – mieszkam / mieszkamy w Lille. 5 Oni są Szwedami – są architektami – nie mają dzieci – mieszkają w Sztokholmie.

Exercise 3

[open]

Exercise 4

1 przed dworcem 2 za miastem 3 jeździ rowerem nad rzekę 4 między Warszawą a Lublinem 5 można lecieć samolotem albo jechać pociągiem.

Exercise 5

1 Kiedy będziesz w Polsce? 2 Będziemy czekali (czekały) na pana / panią na lotnisku. 3 Teresa będzie studiowała w Niemczech. 4 Gdzie będziecie mieszkali (mieszkały)? 5 Jutro będziemy zwiedzali (zwiedzały) Stare Miasto i rynek.

Exercise 6

1 której 2 którym 3 którymi 4 której 5 której

Exercise 7

1 Czym się zajmujesz? 2 Jak długo jest pan już w Polsce? 3 Będę tutaj jeszcze miesiąc. 4 Nie o to chodzi. 5 Pogoda będzie fantastyczna! 6 Wrocław jest czwartym co do wielkości miastem w Polsce.

Lesson 11

Exercise 1

- 1 (a) I saw Peter this morning [**widziałem** – impf.: process, no action].
(b) (Please) look / take a look at what's happened [**zobaczyć, stało się** – both pf: emphasis on single action, end result]
- 2 (a) We talked a long time on the telephone [**rozmawialiśmy** – impf.: process, duration]. (b) I met my friend and had to have a talk with him [**spotkałem, porozmawiać** – pf.: saying what happened and what you had to do].
- 3 (a) What did you do / were you doing yesterday? [**robiłaś** – impf.: no single action]. (b) When did you do this? [**zrobiłaś** – pf.: completed action with result].

Exercise 2

1 Nie zrozumiałem (-am), co on powiedział. 2 Wczorajem spotkaliśmy (-łyśmy) się w klubie. 3 Kiedy wróciłeś (-aś) do domu? 4 Spędziliśmy (-łyśmy) wakacje nad morzem. 5 Marek nie poszedł dziś do pracy.

Exercise 3

Here are examples of the questions you might ask:

A1 Przepraszam pana, ale gdzie jest Teatr Powszechny? [you could add: Czy on jest tu gdzie blisko?] A2 Czy mogę / można dojechać stąd autobusem? A3 A gdzie jest (tu) przystanek tramwajowy? A4 Którym tramwajem mogę / można tam dojechać? A5 Dziękuję panu / pani bardzo.

Exercise 4

1 Na przeciwnym końcu miasta. 2 Proszę jechać za tym autobusem. 3 (No i) co miałam zrobić? 4 Przy przystanku zatrzymał się samochód. 5 Czy może nas pan podwieźć? 6 Popatrzyłam na nią zdziwiona.

Exercise 5

1 Czekam już dwadzieścia minut. 2 Uciekł mi autobus / tramwaj. 3 O której (godzinie) zaczyna się film? 4 Mieszkamy tu od pięciu lat. 5 Musimy kogoś zapytać o drogę.

Lesson 12

Exercise 1

1 Co on powie? 2 (Ona) kupi bilet i wróci do domu. 3 Pójdziemy wieczorem do kina. 4 Kiedy on przyjedzie? 5 Czy napiszesz do Moniki? 6 Spotkamy się o siódmej. 7 Zrobimy to razem. 8 Porozmawiam z nim jutro.

Exercise 2

1 będzie wiedziała 2 będzie czekał 3 zrobią 4 skończymy 5 będę mógł / mogła

Exercise 3

1 Spotykamy się, idziemy do kawiarni i długo rozmawiamy przy kawie. 2 Zadzwoń do pana / pani jutro. 3 Wszedł, powiedział dzień dobry i wyszedł. 4 Zaprosiłem (-am) Annę i Marka na kolację. 5 Kiedy / o której (godzinie) pan / pani zwykle kończy pracę? 6 Czekaliśmy (-łyśmy). Dlaczego nie zadzwoniłeś (-aś) i nie powiedziałeś (-aś), że nie przyjdiesz?

Exercise 4

1 go / ją 2 niego / niej 3 ciebie / was 4 nich / nie 5 mnie / nas

Exercise 5

1 Adam kocha morze. Kiedyś jeździł na wakacje nad Bałtyk. Teraz często jeździ / wyjeżdża do Hiszpanii albo do Włoch. 2 Co roku Dorota wyjeżdża za granicę w poszukiwaniu przygód. Robi setki zdjęć. 3 Barbara i Zygmunt uwielbiają Mazury. Mogą tam żeglować, opalać się i odpoczywać / wypoczywać. 4 Zuzanna jedzie na wycieczkę szkolną do Berlina. Bedzie tam dwa tygodnie. 5 W tym roku Pan Kowalski nie jedzie na wakacje. Będzie w domu i będzie oglądał telewizję.

Exercise 6

1 To wspaniale! 2 Mam pomysł. 3 Przyjdę / przyjadę po pana / panią o ósmej. 4 Czy to prawda, czy nie? 5 Mamy tego samego dentystę. 6 (Czy) masz coś do pisanja?

Lesson 13

Exercise 1

mojemu bratu / moim braciom – twojemu koledze / twoim kolegom
– naszemu sąsiadowi / naszym sąsiadom – temu panu / tym panom
– młodszej córce / młodszyom córkom

Exercise 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e	b	j	g	a	d	h	f	c	i

Exercise 3

1 Rano pomogłem (-am) siostrze napisać list do ciotki w Polsce. 2 Piotr pokazał grupie angielskich turystów, gdzie jest Muzeum Narodowe. Podziękowali mu i dali mu plan Londynu. 3 Chcieliśmy (chciałyśmy) pójść do kina, ale uciekł nam autobus i spóźniliśmy (-łyśmy) się. 4 Mój brat ma nową dziewczynę. Chciał kupić jej *or*

jej kupić kwiaty na (jej) imieniny, ale nie miał pieniędzy więc pożyczyłem (-am) mu dwadzieścia złotych. 5 Wieczorem zadzwonił do mnie dyrektor. Powiedział mi, że bardzo mu (jest) przykro, ale często takie sprawy trwają bardzo długo.

Exercise 4

1 Chce mi się spać. 2 Jestem wam bardzo wdzięczny / -a. 3 Bardzo mi przykro. 4 Mam temperaturę. Nie czuję się zbyt dobrze. 5 Dlaczego nie napisałaś do mnie? 6 Masz grypę. To nic poważnego.

Exercise 5

[open]

Exercise 6

1 czterysta pięćdziesiąt kilometrów – dwustu studentów – trzysta dwanaście dolarów 2 od tysiąc dziewięćset osiemdziesiątego roku 3 od tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego siódmego do dwuty-sięcznego roku / roku dwa tysiące 4 w tysiąc czterysta dziewięć-dziesiątym drugim roku 5 między piętnastym a dwudziestym piątym grudnia

Exercise 7

1 (a) tego pana ktoś okradł na ulicy (b) szedłem do sklepu 2 Pani doktorze

Lesson 14

Exercise 1

1 To nie oglądaj go. 2 Jedźmy na wycieczkę nad morze. 3 za-dzwoncie do nas 4 Chodźmy do domu. 5 Weź taksówkę.

Exercise 2

1 Pomyśl o tym. 2 Powiedz mu o tym. 3 Kup bilety. 4 Zapytaj Dorotę.

Exercise 3

1 Nie myśl o tym. 2 Nie mów mu o tym. 3 Nie kupuj biletów. 4 Nie pytaj Doroty.

Exercise 4

1 żebyśmy przyszedli (-ły) o siódmej 2 żeby pożyczyla mu pieniądze 3 żeby poszedł do kiosku i kupił *Newsweek* 4 żebyśmy skończyli (-ły) to dzisiaj 5 żeby zadzwonił do mnie, jak tylko wróci do domu

Exercise 5

1 Niech pani zadzwoni do mnie jutro po południu. 2 Niech się państwo nie przejmują. 3 Niech pan / pani pójdzie do dentysty. 4 Niech pan / pani zapyta się dyrektora.

Lesson 15

Exercise 1

1 Warszawa jest duża. Paryż jest większy. 2 Wisła jest długa. Dunaj jest dłuższy. 3 Telewizor jest drogi. Komputer jest droższy. 4 Tatry są wysokie. Pireneje są wyższe. 5 Moi młodzi bracia. Moje młodsze siostry.

Exercise 2

1 bardzo dobrze; lepiej; więcej 2 zimno; cieplej 3 najlepiej / najładniej 4 daleko; dalej; najdalej

Exercise 3

1 Im więcej pracuje tym mniej czasu spędza w domu. 2 W lecie dni są coraz dłuższe. 3 Ania jest o wiele młodsza od Kasi. 4 Ten telewizor jest najdroższy ze wszystkich. 5 To jest jeden z najlepszych filmów polskich. 6 Adam jest o wiele gorszym graczem od Filipa.

Exercise 4

1 Nie lubię chodzić do dentysty. 2 Wolimy chodzić do teatru, niż do kina. 3 Kiedy byłem (-am) mały (mała), zawsze chodziliśmy na zakupy w sobotę. 4 Chodźcie, idziemy na kawę. 5 O co panu chodzi? 6 Czy (ty) zawsze chodzisz w garniturze?

Exercise 5

1 Nie mam na to pieniędzy. 2 świetnie, że cię widzę! 3 Naprawdę muszę kupić nowe buty. 4 Po prostu najlepszy / najlepsza. 5 Dostałem (-am) propozycję dobrej pracy.

Exercise 6

1 Powinienem był / powinienam była zadzwonić do niej wczoraj. 2 Powinna pójść do lekarza. 3 Powinien był powiedzieć nam wcześniej. 4 Co powinniśmy byli zrobić?

Exercise 7

In the context of the advert **winiarnia** is a 'wine bar'; **piwiarnia** could be 'a beer cellar, a beer hall, a beerhouse'.

Lesson 16

Exercise 1

1 Gdybym miał czas, poszedłbym z Tobą na kawę. / Poszedłbym z Tobą na kawę, ale nie mam czasu. 2 Gdyby one miały bilety, nie musiałyby czekać. / Nie musiałyby czekać, ale nie mają biletów. 3 Gdybyśmy znali francuski, pojechalibyśmy do Paryża. / Pojechalibyśmy do Paryża, ale nie znamy francuskiego. 4 Gdybyś napisał do mnie, spotkałbym Cię na lotnisku. / Spotkałbym Cię na lotnisku, ale nie napisałeś do mnie. 5 Gdybym wiedziała o tym, to bym przyszła. / Przyszedłabym, ale nie wiedziałam o tym.

Exercise 2

1 Chcielibyśmy wiedzieć, co on powiedział. 2 Nie wiem, co bym zrobił bez Ciebie. 3 Czy pani mogłaby mi pomóc? 4 Co byś zrobiła Kasia, gdybyś wygrała na loterii? 5 Byłoby bardzo miło, gdybyśmy mogli się spotkać w Londynie.

Exercise 3

1 Gdybyśmy wiedzieli, to byśmy panu powiedzieli. 2 Jeśli powiedział, że przyjdzie to przyjdzie. 3 Jeśli ją spotkasz, to powiedz jej, że czekam. 4 Zadzwońabym, ale telefon / automat (telefoniczny) był nieczynny. 5 Jeśli będzie ładna pogoda, to pójdziemy na spacer do parku.

Exercise 4

1 Pracownik – pracować ‘to work’ 2 widz – widzieć ‘to see’ 3 pocztówka – poczta ‘post office’ 4 malować – malarz ‘painter’ 5 wejście – wejść *pf.* ‘enter’ 6 przestać – przestaniek autobusowy / tramwajowy ‘bus / tram stop’ 7 ojczyzna – ojciec ‘father’ 8 koniec – kończyć *impf.* ‘to end, finish’

Exercise 5

1 list ‘letter’ + nosić ‘to carry’ – in other words, **listonosz**, like his German colleague (**Briefträger**) is a ‘letter carrier’ 2 sam ‘self, alone’ + chodzić ‘go (about)’ 3 radio + słuchać ‘listen’

Exercise 6

1 Czy podobał się wam ten film? 2 Czy podoba się ci moja nowa sukienka? 3 Nie podoba się nam życie w dużym mieście. 4 Czy podobała się wam Grecja? Czy podobały się wam Ateny?

Lesson 17

Exercise 1

1 mając 2 kupiwszy 3 stojąc 4 pisząc; słuchając 5 jadąc 6 przeczytawszy

Exercise 2

1 Kiedy to mówiłem, telefon zadzwonił. 2 Skończyła pracę i poszła do kina / Kiedy skończyła pracę, poszła do kina. 3 Zwiedzając Stare Miasto, spotkaliśmy (-łyśmy) naszych sąsiadów z Londynu. 4 Prawdę mówiąc, nie czuję się zbyt dobrze. 5 Kiedy wróciła do domu, zrobiła kawę i oglądała telewizję. 6 Czekaliśmy (-łyśmy) nie wiedząc co zrobić.

Exercise 3

1 Zgadnijcie, kogo spotkałyśmy dzisiaj. 2 Mój brat żeni się w maju. 3 Mieszkamy tutaj od pięciu lat / od października. 4 Nie mam pojęcia. 5 Tylko powtarzam, co słyszałem (-am) w telewizji. 6 Chciałbym, żebyś [see Lesson 14] poznała moją rodzinę.

Exercise 4

A: What kind of work / job is she looking for?

W: She'd like to find a job in some Polish-French firm / company. Considering her qualifications I shouldn't think that's going to be too difficult.

A: And what does her husband say to that?

Here: **jakiej** and **pracy** are genitive – this is the case required by the verb **szukać**; **jakaś** ‘some kind of’ appears in the locative because of the preposition **w**

Exercise 5

1 Przepraszam, ale nie będę mógł pojechać z wami na wycieczkę do Monachium. Zwichnęłem (sobie) nogę. 2 Zdaję sobie sprawę, że to (jest) bardzo skomplikowana sprawa, ale byłabym bardzo wdzięczna za szybką odpowiedź. 3 Nie znam go tak dobrze, ale na pana miejscu zacząłbym szukać nowej pracy. 4 Nie musieliśmy

czekać dłużej niż [*lit.* longer than] dziesięć minut. 5 Ponieważ spieszyła się, nie miała czasu powiedzieć pani o tym.

Lesson 18

Exercise 1

[open]

Exercise 2

1 Kobiety pracujące nie mają dużo czasu na zakupy. 2 Czy widzisz tego pana stojącego tam przy wejściu? 3 Ta pani rozmawiająca z bratem jest naszą sąsiadką. 4 Co wy wiecie o ludziach mieszkających na prowincji?

Exercise 3

1 (a) As I was walking along the street I met Peter. (b) I met Peter as he was walking along the street. 2 (a) I saw a woman (who was) waiting for a tram. (b) I saw her as I was waiting for the tram.

Exercise 4

1 **napisaną** 'written' 2 **zaproszeni** (*men, mixed group*), **zaproszone** (*women*) 'invited' 3 **zajęte** 'occupied, taken' 4 **zamknięty** 'closed' 5 **zajęta** 'busy'

Exercise 5

1 W zeszłym tygodniu został podpisany kontrakt z holenderską firmą komputerową. 2 Niezupełnie. (W fabryce) we Wrocławiu będzie wykonywana tylko część pracy. 3 Pracownicy zostali przeszkoleni jak radzić sobie z nową technologią. 4 (a) materiały zostały zakupione (b) pierwsze mikroprocesory będą gotowe (c) możemy śmiało zaczynać produkcję.

Grammar reference

This is a summary of some of the main points of grammar. It should be regarded as a quick reference guide only and used in conjunction with the detailed explanations of grammatical material in the lessons.

Nouns

Gender

There are three genders: masculine, feminine, neuter. Gender is in most cases not related to meaning, and is determined by the ending of the noun in its basic, dictionary (nominative singular) form.

Case

Nouns change their ending (in the singular and plural) according to the role (e.g. subject, object) they play in the sentence.

Case may also be determined by other factors, for example, by a preposition, a verb or a combination of a verb and preposition.

Cases and their main uses:

Nominative (N.)	The subject (the person, thing doing the action) After to (this is ...) and in introductions (I'm Joe Bloggs.)
Accusative (A.)	The object (he's reading <i>a book</i>) With verbs of motion indicating movement to a place and when going to functions (to a concert) With verbs and prepositions (look <i>at</i> , wait <i>for</i> , ask <i>for</i>)

Genitive (G.)	To show possessive (my <i>sister's</i> hat) After a negative verb replaces the Accusative After numbers over 4 After adverbs of quantity (a lot of, a few of) After most prepositions
Dative (D.)	The indirect object (always the person to whom something happens or is given: she gave <i>me</i> her address)
Instrumental (I.)	After four prepositions: dzięki, wbrew, ku, przeciwko Denotes the instrument with which, or means by which something is done (write in pencil, go by bus, by train, on foot) Denotes nationality, profession (He's a Pole / a teacher) After prepositions denoting location (między, nad, pod, przed, za) and z 'with'
Locative (L.)	Only used after the prepositions na 'on, at', w 'in', po 'about, along', przy 'near, by', o 'concerning'

Declensions of nouns

These are model, regular nouns. Exceptions and deviations are identified in the lessons.

Masculine

Singular

N. student	Polak	pies	hotel	pociąg
A. studenta	Polaka	psa	hotel	pociąg
G. studenta	Polaka	psa	hotelu	pociągu
D. studentowi	Polakowi	psu	hotelowi	pociągu
I. studentem	Polakiem	psem	hotelem	pociągiem
L. studencie	Polaku	psie	hotelu	pociągu

Plural

N. studenci	Polacy	psy	hotele	pociągi
A. studentów	Polaków	psy	hotele	pociągi
G. studentów	Polaków	psów	hotelów	pociągów
D. studentom	Polakom	psom	hotelom	pociągom
I. studentami	Polakami	psami	hotelami	pociągami
L. studentach	Polakach	psach	hotelach	pociągach

Notes:

1. In the singular A.=G. for people, animals; N.=A. for objects, things.
In the plural A.=G. for men (mixed group); N.=A. for animals, things.

2. Nouns like **pies, ojciec, chłopiec, cudzoziemiec, zegarek, wtorek, palec, styczeń** drop the (final) **-(i)e-** in all cases other than the Nominative singular.

Remember also: **ó-o: Bóg-Boga, stół-stołu, pokój-pokoju**.

3. Remember the Nom. pl. ending in **-owie** for titles, professions, kinship (**profesorowie, panowie, synowie**).

4. Masculine nouns ending in **-a (kolega, artysta, turysta)** decline like feminine nouns in the singular, like masculine nouns in the plural.

5. Take care with masc. nouns ending in soft consonants: **gość, gościa pl. goście, gości** and with the irregular **dzień, dnia, pl. dni, dni; tydzień, tygodnia pl. tygodnie, tygodni**.

Feminine

	Stem k, g	Hard cons.	Soft cons.	Stem c	Ending c
<i>Singular</i>					
N. matka	kobieta	pani	praca	noc	
A. matkę	kobietę	panią	pracę	noc	
G. matki	kobiety	pani	pracy	nocy	
D. matce	kobiecie	pani	pracy	nocy	
I. matką	kobietą	panią	pracą	nocą	
L. matce	kobiecie	pani	pracy	nocy	

Plural

N. matki	kobiety	panie	prace	noce
A. matki	kobiety	panie	prace	noce
G. matek	kobiet	pań	prac	nocy
D. matkom	kobietom	paniom	pracom	nocom
I. matkami	kobietami	paniami	pracami	nocami
L. matkach	kobietach	paniach	pracach	nocach

Notes:

1. Notice the spelling changes before **e** in the D. / L.: **k-c, t-ci**. Similarly **ręka-ręce, noga-nodze (g-dz)**.
2. The Acc. sing. **panią** is an exception.
3. Take care with the Gen. pl. endings of feminine nouns. See Lesson 9.
4. Feminine nouns ending in **-ś, -ść** deviate from the rules: N. / A. **wieś**; G. / D. / L. **wsī**; I. **wsią**; pl. N. / A. **wsī(e)**; G. **wsī**; D. **wsiom**; I. **wsiami**; L. **wsiach**. Their Nom. pl. endings (here either **wsī** or **wsie**) are not always predictable.

Neuter

	Stem k, g	Hard cons.	Soft cons. or c, rz	Ending ę
<i>Singular</i>				
N. nazwisko	słowo	morze	imię	
A. nazwisko	słowo	morze	imię	
G. nazwiska	słowa	morza	imienia	
D. nazwisku	słowu	morzu	imieniu	

I.	nazwiskiem	słowem	morzem	imieniem
L.	nazwisku	słowie	morzu	imieniu
<i>Plural</i>				
N.	nazwiska	słowa	morza	imiona
A.	nazwiska	słowa	morza	imiona
G.	nazwisk	słów	mórz	imion
D.	nazwiskom	słowom	morzom	imionom
I.	nazwiskami	słowami	morzami	imionami
L.	nazwiskach	słowach	morzach	imionach

Notes:

1. Neuter nouns in **-um** do not decline in the singular (e.g. **muzeum, centrum**). Their plural endings are: N. / A. **muzea**; G. **muzeów**; D. **muzeom**; I. **muzeami**; L. **muzeach**.

2. As with feminine nouns take care with the Genitive pl. endings. See Lesson 9.

Adjectives

*Singular**Masculine*

N.	mój	ten	nowy	polski
A.	=N. (<i>inanimate</i>); =G. (<i>animate</i>)			
G.	mojego	tego	nowego	polskiego
D.	mojemu	temu	nowemu	polskiemu
I.	moim	tym	nowym	polskim
L.	moim	tym	nowym	polskim

*Singular**Feminine*

N.	moja	ta	nowa	polska
A.	moją	tę	nową	polską
G.	mojej	tej	nowej	polskiej
D.	mojej	tej	nowej	polskiej
I.	moją	tą	nową	polską
L.	mojej	tej	nowej	polskiej

*Singular**Neuter*

N.	moje	to	nowe	polskie
A.	moje	to	nowe	polskie

(All other cases as for masculine)

*Plural**Men only (or mixed group)*

N.	moi	ci	nowi	polscy
A.	moich	tych	nowych	polskich

Women, objects, animals

N.	moje	te	nowe	polskie
A.	moje	te	nowe	polski

*Plural**All genders*

G.	moich	tych	nowych	polskich
D.	moim	tym	nowym	polskim
I.	moimi	tymi	nowymi	polskimi
L.	moich	tych	nowych	polskich

Notes:

1. Adjectives distinguish between people / animals (*animates*) and objects / things (*inanimates*) in the Acc. sing. masculine and between men and all other things in the Nom. / Acc. pl.

2. The Nom. pl. form referring to men characteristically ends in **-i**, but note some of the spelling changes: **mój-moi**; **te-ci**; **nasz-nasi**; **nowy-nowi**; **duży-duzi**; **mały-mali**; **dorosły-dorośli**; **bogaty-bogaci**.

Exception: adjectives in **-ki**, **-gi**, **-ry** change their ending to **-cy**, **-dzy**, **-rzy**: **polski-polscy**; **jaki-jacy**; **drogi-drodzy**; **dobry-dobrzy**; **stary-starzy**.

3. The Acc. of **ta** (f.) is, exceptionally, **tę**, but **tamtą** (f.) 'that one there' = Acc. **tamtą**.

The following are adjectival or treated like adjectives:

Possessives: **mój, twój, nasz, wasz, swój** (but remember that **jego, jej, ich** do not decline).

Demonstrative: **ten, ta, to / tamten, tamta, tamto**.

Interrogatives: **który? jaki? czyj?**

Adjectival participles: **czytający, myślący**, etc.

Ordinal numbers: **pierwszy, drugi**, etc.

Surnames in **-ski, -cki, -dzki**: **Sobieski, Potocki, Zawadzki**.

Interrogative and indefinite pronouns: **kto?** (who); **co?** (what); **nikt** (no one), **nic** (nothing). See below for declension.

Pronouns

Interrogative and indefinite pronouns

N. } kto	nikt	N. } co	nic
A. } kogo	nikogo	A. }	
G. }		G. } czego	niczego
D. } komu	nikomu	D. } czemu	niczemu
I. } kim	nikim	I. }	
L. }		L. } czym	niczym

With **ktoś** 'someone', **coś** 'something' simply add **-ś** to each form above: **kogoś**, **czegoś**, etc.

Personal pronouns

Notes:

1. In Polish personal pronouns are not used before verbs, except for emphasis or to avoid confusion between persons: **Gdzie on jest?** 'Where is he?' **Gdzie ona jest?** 'Where is she?'
2. **On**, **ona**, **ono** all mean *it* when referring to things: **Ta książka. Jaka ona jest?** 'That book. What's it like?'

Singular

N. ja 'I'	ty 'you'	on 'he'	ona 'she'	ono 'it'
A. mnie	ciebie, cię	jego, go (niego)	ją (nią)	je (nie)
G. =A	=A	=A	jej (niej)	All other cases
D. mnie, mi	tobie, ci	jemu, mu (niemu)	jej (niej)	as for on 'he'
I. mną	tobą	nim	nią	
L. mnie	tobie	nim	nią	

Plural

N. my 'we'	wy 'you'	oni 'they' men or mixed group	one 'they' women, objects, animals
A. nas	was	ich (nich)	je (nie)
G. nas	was	ich (nich)	ich (nich)
D. nam	wam	im (nim)	im (nim)
I. nami	wami	nimi	nimi
L. nas	was	nich	nich

Verbs

Regular conjugations

czytać

	Present	Past	Future	
ja	czyt-am	czytał-em / am	będę	czytał / a
ty	czyt-asz	czytał-eś / aś	będziesz	czytał / a
on	czyt-a	czytał	będzie	czytał
ona		czytała		czytała
ono		czytało		czytało
my	czyt-amy	czytali / ły / -śmy	będziemy	czytali / ły
wy	czyt-acie	czytali / ły / -ście	będziecie	czytali / ły
oni	czyt-ają	czytali	będą	czytali
one		czytały		czytały

pisać

	Present	Past	Future	
ja	pisz-ę	pisał-em / am	będę	pisał / a
ty	pisz-esz	pisał-eś / aś	będziesz	pisał / a
on	pisz-e	pisał	będzie	pisał
ona		pisała		pisała
ono		pisało		pisało
my	pisz-emy	pisali / ły / -śmy	będziemy	pisali / ły
wy	pisz-ecie	pisali / ły / -ście	będziecie	pisali / ły
oni	pisz-ą	pisali	będą	pisali
one		pisały		pisały

mówić

	Present	Past	Future	
ja	mów-ię	mówił-em / am	będę	mówił / a
ty	mów-isz	mówił-eś / aś	będziesz	mówił / a

on	} mów-i	mówił	} będzie	mówił
ona		mówiła		mówiła
ono		mówiło		mówiło
my	mów-imy	mówili / ty / -śmy	będziemy	mówili / ty
wy	mów-icie	mówili / ty / -ście	będziecie	mówili / ty /
oni	mów-ią	mówili	} będą	mówili
one		mówiły		mówiły

uczyć (się)

	Present	Past	Future	
ja	ucz-ę	uczył-em / am	będę	uczył / a
ty	ucz-ysz	uczył-eś / aś	będziesz	uczył / a
on	} ucz-y	uczył	} będzie	uczył
ona		uczyła		uczyła
ono		uczyło		uczyło
my	ucz-ymy	uczyli / ty / -śmy	będziemy	uczyli /
wy	ucz-yście	uczyli / ty / -ście	będziecie	uczyli / ty
oni	ucz-ą	uczyli	} będą	uczyli
one		uczyły		uczyły

Notes:

1. Remember that almost every Polish verb has two forms (aspects): the Imperfective and Perfective. *Czytać / przeczytać, pisać / napisać, mówić / powiedzieć, uczyć (się) / nauczyć (się)*.

2. Take care to distinguish between the genders in the past, future and conditional: *pisalem list* 'I (male) was writing a letter'; *mówiłam ci wczoraj* 'I (female) was telling you yesterday'.

Irregular conjugations

Verbs are Imperfective unless otherwise indicated. Present (imperf.) / Future (perf.) and Past forms are given:

brać	to take	biorę, bierzesz; brałem(-am), brali / brały
być	to be	jestem, jesteś, są; byłem(-am), byli / były (Future: będę, będziesz)

chcieć	to want	chcę, chcesz; chciałem(-am), chcieli / chciały
dać (perf.)	to give	dam, dasz <i>but</i> dadzą; dałem(-am), dali / dały
dawać	to give	daję, dajesz; dawałem (-am), dawali / dawały
ić	to go (on foot)	idę, idziesz; szedłem (szłam), szli / szły
jechać	to go (by transport)	jadę, jedziesz; jechałem(-am), jechali / jechały
jeść	to eat	jem, jesz, jedzą; jadłem(-am), jedli, jadły
kłaść	to place, put	kładę, kładziesz; kładłem(-am), kładli / kładły
kraść	to steal	kradnę, kradniesz; kradłem(-am), kradli / kradły
lać	to pour	leję, lejesz; lałem(-am), lali / lały
mieć	to have	mam, masz; miałem(-am), mieli / miały
móc	to be able to	mogę, możesz; mogłem-eś (-am, aś) <i>but</i> mógł/mogła, mogli/mogły
musieć	to have to	muszę, musisz; musiałem(-am), musieli / musiały
nieść	to carry	niosę, niesiesz; niosłem -eś (-am, -aś) <i>but</i> niósł / niosła, nieśli / niosły
paść (perf.)	to fall	padnę, padniesz; padłem(-am), padli / padły
siąść (perf.)	to sit down	siadę, siadziesz; siadłem(-am), siedli / siadły
stać	to stand	stoję, stoisz; stałem(-am), stali / stały
umieć	to know (how to)	umiem, umiesz; umiałem(-am), umieli / umiały
wiedzieć	to know (a fact)	wiem, wiesz; wiedziałem(-am), wiedzieli / wiedziały
wieźć	to carry (by vehicle)	wiozę, wiesziesz; wiozłem -eś (-am, -aś) <i>but</i> wiózł / wiozła, wieźli / wiozły
wstać (perf.)	to get up	wstanę, wstaniesz; wstałem(-am), wstali / wstały
wysłać (perf.)	to send	wysłę, wyślesz; wysłałem(-am), wysłali / wysłały
wziąć (perf.)	to take	wezmę, weźmiesz; wziąłem / wzięłam, wzięli / wzięły
zapomnieć (perf.)	to forget	zapomnę, zapomnisz; zapomniałem(-am), zapomnieli / zapomniwały
znaleźć (perf.)	to find	znajdę, znajdziesz; znalazłem(-am), znaleźli / znalazły

Prepositions

A selection of the most common prepositions follows.

Prepositions used with more than one case are indicated by an asterisk (*)

Followed by the genitive case

od	from; than (in comparisons)
do	to, up to, until
z*	from (a place), out of
bez	without
dla	for
koło	near, about (approximately)
obok	beside, next to
blisko	near by, close to
niedaleko	nor far from
w pobliżu	in the vicinity of
naprzeciw(ko)	opposite
wśród	among, in the midst of
o prócz	besides, apart from
według	according to
zamiast	instead
podczas	during
w ciągu	in the course of
u	at
mimo	in spite of

Followed by the dative case

dzięki	thanks to
wbrew	contrary to
ku	towards, to
przeciwko	against (opposition)

Followed by the accusative case

przez	through, across, for (time), during
na*	on, onto (motion), for (time)

w*	on (with days of week)
po*	for (in order to bring)
nad*	above, on (motion)
pod*	under (motion)
przed*	in front of (motion)
za*	behind (motion)

Followed by the instrumental case

między*	between (location and / or time)
nad*	above, on (location)
pod*	under (location)
przed*	in front of (location)
za*	behind, beyond (location)
z*	(together) with

Followed by the locative case

na*	on, at (location)
o*	concerning; at (time)
w*	in (location), in (time: units larger than days)
po*	after (time); about, along (location)
przy	(near)by

Note:

Certain prepositions may take one of two cases: the Locative or Instrumental to denote location *or* the Accusative to express motion to a place:

Location = Instrumental: **między, nad, pod, przed, za**

Location = Locative: **na, w, po**

Motion = Accusative: **między, nad, pod, przed, na, w, za**

Simple sentence

Statements

Czytam gazetę. Brat jest lekarzem. Antek urodził się w Londynie.
Jutro jadę do Warszawy. Wrócę za miesiąc.

Questions

CO robisz dzisiaj? KTO to jest? CZY to jest twoja siostra? JAK się pan czuje? KIEDY będziesz w domu? GDZIE jest hotel? DLACZEGO czekasz? PO CO to robisz? DOKĄD idziecie? SKĄD ona jest? JAKA jest dzisiaj pogoda? JAKIE masz mieszkanie? CZYJ jest ten sweter? CZYJA to gazeta? KTÓRA jest godzina? KTÓRE miejsce jest wolne? Z KIM rozmawiasz? DO KOGO dzwonisz? KOMU kupiłeś prezent? KOGO nie ma?

Commands, requests

Przyjdź jutro! Napisz do mnie z Londynu!
Proszę nie palić! Niech pan siada!
Dałbyś mi spokój! Nie dotykać!

Wish, condition

Chciałbym z panią porozmawiać.
(hypothesis) **Gdybym** miał pieniądze, kupiłbym samochód.
(real condition) **Jeśli (jeżeli)** macie czas, pójdziemy na spacer.

Simple sentences linked by conjunction

i Byłem w Paryżu i w Londynie.
a Wczoraj padał deszcz, **a** dzisiaj pada śnieg.
ale (lecz) Byłem tam, **ale** nikogo nie było.
albo (lub) Przyjdź dzisiaj **albo** jutro.
więc Byliśmy w Warszawie, **więc** wiemy gdzie to jest.
jednak Nie chciał, ale **jednak** powiedział mi o tym.

Compound sentences

który (-a, -e) Czy pamiętasz, **o której** godzinie mamy się spotkać?
że Wiem, **że** on jest w domu. Myślałem, **że** nie zdążę na pociąg.

co Nie wiedziałem, **co** się stało. Czy słyszałaś, **co** on powiedział?
kto Czy wiesz, **kto** to jest?
czy Wątpię, **czy** on będzie w domu. Pytał się, **czy** jesteś chory.
kiedy / gdy Pamiętam czasy, **kiedy** byłem mały. **Gdy** wrócę, zadzwonię do ciebie.
gdzie Nie pamiętam, **gdzie** on mieszka.
jak **Jak** kupisz bilety, to pójdziemy do kina. (cond.=if)
Powiem ci, **jak** skończę. (time=when)
Mówi po polsku **jak** Polak. (manner=like, as)
jaki (-a, -e) Nie wiem, **jaki** to jest hotel.
żeby Poprosiłem kolegę, **żeby** mi pomógł. (request, demand=in order that, to)
Idę do sklepu, **żeby** kupić chleb. (purpose=in order to)
dlatego że, (bo) Nie byłem, **bo** nie wiedziałem o tym.

Complex sentences

Chciałem iść na spacer, ale zaczął padać deszcz, więc zostałem w domu.

I wanted to go for a walk, but it started to rain so I stayed at home.

Powiedzieli mi, żebym ich odwiedził, gdy będę w Polsce.
They told me to visit them when I am [*lit.*: will be] in Poland.

Zadzwoił do mnie wczoraj i powiedział, że nie będzie mógł się z nami spotkać dzisiaj, ale że na pewno nas odwiedzi jutro.

He rang me yesterday and said that he would not be able to meet us today, but that he would definitely visit us tomorrow.

A Note on the Polish-English glossary

The translations given here and in the English-Polish glossary which follows are those applicable in this book. Learners requiring a fuller range of meanings for more advanced work should use a good bilingual dictionary.

Nouns are normally given in the nominative singular, adjectives in the nominative singular masculine form. Where gender is not clear, for example in the case of feminine nouns ending in a consonant or masculine nouns ending in **-a**, this is indicated. Similarly, parts of speech (noun, verb, adjective, adverb) are indicated where there might be confusion.

Verbs are identified as being imperfective or perfective; in the English-Polish glossary you are normally given their imperfective form, then their perfective form.

Abbreviations:

n. = noun; *v.* = verb; *adj.* = adjective; *adv.* = adverb; *fem.* = feminine; *masc.* = masculine; *sing.* = singular; *pl.* = plural; *imperf.* = imperfective; *perf.* = perfective; *colloq.* = colloquial; *acc.* = accusative; *gen.* = genitive; *instr.* = instrumental.

Polish-English glossary

A

a	and; but
adres	address
aktor	actor
aktorka	actress
albo	or, either ... or
ale	but
aleja	avenue
alkohol	alcohol
ambasada	embassy
Ameryka	America
Amerykanin	American (man)
Amerykanka	American (woman)
amerykański <i>adj.</i>	American
Angielka	Englishwoman
angielski <i>adj.</i>	English
Anglia	England
Anglik	Englishman
ani	nor, neither
anioł	angel
ankieta	survey
apteka	chemist
architekt	architect
architektura	architecture
artysta <i>masc.</i>	artist
atrakcja	attraction
autobus	bus, coach
automat	vending machine
awantura	row, disturbance

B

babcia	grandmother
badminton	badminton
balet	ballet
Bałtyk	Baltic
banan	banana
bank	bank
banknot	banknote
bankomat	cash dispenser
bardzo	very (much)
barek	canteen
barokowy	baroque
baseball	baseball
basen	swimming pool
bez	without
biały	white
biegłe <i>adv.</i>	fluently
biegły <i>adj.</i>	fluent
Bieszczady	the Bieszczady Mountains
bilet	ticket <i>n.</i>
biologia	biology
bitwa	battle
biuro	office
biuro podróży	travel agency
biznes	business
biznesmen	businessman
bliski <i>adj.</i>	near
blisko <i>adv.</i>	near, close to
blok	block <i>n.</i>
blond	blond, blonde
bluzka	blouse

bochenek	loaf	ciastko	cake
boleć <i>imperf.</i>	to ache	ciągle	constantly
botaniczny	botanical	ciekawy	interesting
brać	to take	ciepły	warm
brak	lack <i>n.</i>	cieszyć się	to be glad /
brakować	to lack	<i>imperf.</i>	happy
<i>imperf.</i>		ciężki	heavy
brat 7, 9	brother	ciotka	aunt
brydż	bridge (game)	co	what
budynek	building	co dzień	every day
budzik	alarm clock	cocktail bar	cocktail bar
bułka	bread roll	codziennie	every day
burak	beetroot	coś	something
butelka	bottle	córka	daughter
buty <i>pl.</i>	shoes	cudzoziemiec	foreigner
być	to be	cukier	sugar
		cytryna	lemon
		czarna porzeczka	blackcurrant
		czarny	black
		czas	time
		czasami	at times;
			sometimes
		czasem	sometimes
		czek	cheque [US
			check] <i>n.</i>
		czekać <i>imperf.</i>	to wait
		czekoladowy	chocolate-
			flavoured
		czemu <i>colloq.</i>	why
		czereśnia	cherry
		czerwiec	June
		czerwony	red
		cześć <i>colloq.</i>	hello, hi; bye
		często	often
		człowiek	person
		czuć się <i>imperf.</i>	to feel
		czwartek	Thursday
		czy	whether, if
		czyj	whose
		czyli	in other words
		czysty	clean
		czyszczenie	cleaning <i>n.</i>

C

całować <i>imperf.</i>	to kiss		
cały	all, whole		
cebula	onion		
centrum	shopping centre,		
handlowe	shopping mall		
centrum	centre		
chcieć <i>imperf.</i>	to want		
chętnie	gladly / I'd love		
	to		
Chiny	China		
chleb	bread		
chłopiec	boy		
choć or choć	although		
chodzić <i>imperf.</i>	to go (on foot);		
	to wear <i>colloq.</i>		
chusteczka	handkerchief		
chusteczka	paper tissue		
higieniczna			
chwila	moment		
chwileczka	moment, second		
chyba	probably, most		
	likely		

czyścić <i>imperf.</i>	to clean	dojeżdżać	to get to a place
czytać <i>imperf.</i>	to read	<i>imperf.</i>	(by transport)
		dojść <i>perf.</i>	to get to, reach
			(on foot)
		dokąd	where to
		dokładnie <i>adv.</i>	exactly, precisely
ćwiczenie	exercise <i>n.</i>	dokładny <i>adj.</i>	exact, precise
		doktor	doctor, physician
		dokument	document
		dom	house; home
		dopiero	just, only
		doskonale <i>adv.</i>	great
		doskonały <i>adj.</i>	great, excellent
dać <i>perf.</i>	to give	dostać <i>perf.</i>	to receive
daleki <i>adj.</i>	distant, remote	dostawać <i>imperf.</i>	to receive
daleko <i>adv.</i>	far away	dość	quite
dane <i>pl.</i>	data	dowiadawać się	to find out
darmowy <i>adj.</i>	free (of charge)	<i>imperf.</i>	
data	date	dowiedzieć się	to find out
dawać <i>imperf.</i>	to give	<i>perf.</i>	
decyzja	decision		
dentysta <i>masc.</i>	dentist		
deser	dessert, sweet	dreszcze <i>pl.</i>	shivers
	course, afters	drobne <i>pl.</i>	change (coins)
dieta	diet <i>n.</i>	drogi <i>adj.</i>	dear, expensive
dla	for	drugi	second (2nd)
dłaczego	why	drzwi <i>pl.</i>	door
dlatego, że	because	dużo <i>adv.</i>	a lot, much
długi <i>adj.</i>	long	duży	big; large
długo <i>adv.</i>	long	dwa razy	twice
długopis	biro, ballpoint	dworzec	station
	pen	dyrektor	director; head
dłuższy	longer	dyskoteka	disco(theque)
do	to; until, till	dziadek	grandfather
dobra <i>colloq.</i>	OK, all right	działać <i>imperf.</i>	to work, function
dobranoc	good night	dziecko	child
dobry	good	dzielić się	to share
dobrze <i>adv.</i>	well; OK, all	<i>imperf. + instr</i>	
	right	dziennie <i>adv.</i>	every day
dochodzić	to get to, reach	dziennikarz	journalist
<i>imperf.</i>	(on foot)	dzień	day
dodatkowy <i>adj.</i>	additional, extra	dziękować	to thank for
dojechać <i>perf.</i>	to get to a place	<i>imperf. za + acc</i>	
	(by transport)	dzisiaj	today, nowadays

dzisiejszy <i>adj.</i>	today's
dziś	today
dzwonić <i>imperf.</i>	to ring, to call,
do + <i>gen</i>	to phone

E

egzamin	examination
ekonomista	economist
elegancki	elegant, smart
elokwentny	eloquent

F

fabryka	factory
faks	fax <i>n.</i>
fantastyczny <i>adj.</i>	fantastic
fascynujący <i>adj.</i>	fascinating
fasola <i>sing</i>	beans
fatalnie <i>adv.</i>	terrible
ferie <i>pl.</i>	holidays,
	vacations
	(school,
	university)
festiwal	festival
filharmonia	concert hall
film	film, movie
firma	firm, company
flirtować <i>imperf.</i>	to flirt
formularz	form
fotokopia	photocopy <i>n.</i>
Francja	France
francuski <i>adj.</i>	French
futbol	football, soccer

G

galeria	gallery
garnitur	suit
gazeta	newspaper

gazowany <i>adj.</i>	sparkling, fizzy
gdzie	where
gdzieś	somewhere
giełda	stock exchange
gigantyczny	gigantic
ginać <i>imperf.</i>	to disappear,
	get lost

głośny <i>adj.</i>	loud
główny	main, central
głupi	stupid, silly
godzina	hour
golf	golf
gorąco <i>adv.</i>	hot
gorący <i>adj.</i>	hot
gorzej	worse
gość	guest
gotować <i>imperf.</i>	to cook
gotowy <i>adj.</i>	ready, prepared
gotycki	gothic
górną półka	top shelf
góry <i>pl.</i>	mountains
grać <i>imperf.</i>	to play
gramatyka	grammar,
	grammar book

granica	frontier, border
grejpfrutowy	grapefruit <i>adj.</i>
grosz	grosz (unit of
	currency)

groszek	pea
groźny <i>adj.</i>	dangerous,
	threatening

grób	tomb, grave
grudzień	December
gruszka	pear
grzyb	mushroom
gubić <i>imperf.</i>	to lose

H

handel	trade <i>n.</i>
handlowy	trade <i>adj.</i>

herbata	tea
higieniczny	hygienic
historia	history; story
Hiszpania	Spain
hiszpański <i>adj.</i>	Spanish
hokej	hockey
horror	horror film
hotel	hotel <i>n.</i>
hotelowy	hotel <i>adj.</i>

I

ich	their(s)
ile	how much, how
	many
imieniny	name-day
imię	first name,
	Christian
	name

inaczej <i>adv.</i>	different
Indoeuropejski	Indo-European
informacja	information
informatyk	computer
	scientist

informatyka	computer
	science
informować	to inform
<i>imperf.</i>	

inny	another,
	different

inteligentny	intelligent
inżynier	engineer
ironiczny <i>adj.</i>	ironic
iść	to go (on foot)

J

jabłko	apple
jajko	egg
jak	how; if, when

jaki	what ... like
jechać <i>imperf.</i>	to go (by
	transport)
jeden	one
jednak	however
jego	his
jej	her
jesienny	autumnal [US
	fall] <i>adj.</i>
jesień	autumn [US fall]
jeszcze	still; yet
jeść <i>imperf.</i>	to eat
jeśli	if
jeździć	to go (by
<i>imperf.</i>	transport)
jeżeli	if
język	language, tongue
jutro	tomorrow
już	already
już nie	not any more

K

kablowy	cable <i>adj.</i>
	(television)
kalendarz	calendar
kamienica	tenement house
kandydat	candidate
kantor wymiany	bureau de
	change
kapusta	cabbage
Karaiby <i>pl.</i>	Caribbean
karp	carp (fish)
Karpaty	Carpathians
karta	card; menu
kartka	page (of book),
	postcard
	<i>colloq.</i>

kartofel	potato
karty <i>pl.</i>	cards
kaseta	tape, cassette

kawa	coffee	konferencja	conference
kawałek	piece	koniec	ending, the end
kawiarnia	café	kontaktować	to contact
kawowe <i>adj.</i>	coffee-flavoured	<i>imperf.</i> się z	someone
każdy <i>adj.</i>	each / every one	+ <i>instr.</i>	
kiedy	when	konto	account (bank)
kiedys	in the past, at	kontynent	continent
	one time; once	kończyć <i>imperf.</i>	to finish
kiełbasa	sausage (Polish)	koperta	envelope
kierowca	driver	korki <i>pl.</i>	(traffic) jams
kieszeń <i>fem.</i>	pocket	kosztować	to cost
kilka	a few; some	<i>imperf.</i>	
kilo	kilogram	koszula	shirt
kilometr	kilometre	koszykówka	basketball
kino	cinema [US	kościelne	church <i>adj.</i>
	movie theater]	kościół	church <i>n.</i>
kiosk	newsagent	kot	cat
klasa	class	kraj	country
klub	club, society	kraść <i>imperf.</i>	to steal
klucz	key	krawat	tie, necktie
kłopot	problem, bother	kredytowy	credit <i>adj.</i>
kłótnia	quarrel	kremówka	cream cake
kobieta	woman	krople <i>pl.</i>	drops
kochać <i>imperf.</i>	to love, adore	krótki <i>adj.</i>	short
kochanie	darling, sweet-	krykiet	cricket (game)
	heart	krzyk	scream
kod	code	ksiądz	priest
kolacja	supper	książka	book <i>n.</i>
kolega	friend <i>masc.</i>	księgarnia	bookshop
koleżanka	friend <i>fem.</i>	kto	who
kolorowy	colourful	ktoś	someone,
koło <i>adv.</i>	by, in vicinity of		somebody
komedia	comedy	który	which
komisariat	police station	kultura	culture
policji		kupić <i>perf.</i>	to buy
komórka <i>colloq.</i>	mobile phone	kupować <i>imperf.</i>	to buy
komputer	computer	kurs	course; rate (of
komputerowy	computer <i>adj.</i>		exchange)
koncern	company, firm,	kuzyn	cousin <i>masc.</i>
	concern	kuzynka	cousin <i>fem.</i>
koncert	concert	kwalifikacje <i>pl.</i>	qualifications
konduktor	ticket inspector	kwiat	flower

kwiecień

April

M

L

lato	summer
lecieć <i>imperf.</i>	to fly
lekarz	doctor, physician
lekcja	lesson
lekcje <i>pl.</i>	homework
lepiej <i>adv.</i>	better
letni <i>adj.</i>	summer
lewy	left (side)
leżeć <i>imperf.</i>	to lie
lipiec	July
lista	list
listopad	November
litr	litre
lodówka	refrigerator,
	fridge
lody <i>pl.</i>	ice-cream
Londyn	London
loteria	lottery
lotnisko	airport
lub	or
lubić <i>imperf.</i>	to like
ludzie	people
lunch	lunch
luty	February
Luwr	Louvre Museum,
	Paris

Ł

ładny <i>adj.</i>	nice, pretty
łapać <i>imperf.</i>	to catch
łatwo <i>adv.</i>	easily, easy
łatwy <i>adj.</i>	easy, simple
łazienka	bathroom

maj	May
majonez	mayonnaise
makaron	pasta
malina	raspberry
malować <i>imperf.</i>	to paint
mały	small
mapa	map
marchewka	carrot
martwić się	to worry, to be
<i>imperf.</i>	concerned
marynarka	jacket
marzec	March
marzyć <i>imperf.</i>	to (day) dream
matka	mother
Mazury	the Mazurian
	Lakes
mąż	husband
metro	underground,
	tube, metro
	[US subway]
mężczyzna	man
miasto	town
mieć	to have
miejsce	place; seat;
	room <i>n.</i>
miesiąc	month
mieszkać	to live
<i>imperf.</i>	
mieszkanie	flat, apartment
między	between
międzynarodowy	international
mięso	meat
mijać <i>imperf.</i>	to pass by
milion	million
miłość <i>fem.</i>	love
miły <i>adj.</i>	pleasant, nice,
	kind
minąć <i>perf.</i>	to pass by
mineralny <i>adj.</i>	mineral

odwiedzać <i>imperf.</i>	to visit (people)	otworzyć <i>perf.</i>	to open
odwiedzić <i>perf.</i>	to visit (people)	owoc	fruit
odwiedziny <i>pl.</i>	visit <i>n.</i>	ożenić się <i>perf.</i>	to get married (of a man)
oglądać <i>imperf.</i>	to watch, look at	P	
ogórek	cucumber		
ogród	garden		
ojciec	father		
okazja	occasion, chance; opportunity		
okno	window		
oko	eye		
okraść <i>perf.</i>	to rob		
okropny	terrible, appalling		
ołówek	pencil		
opalać się <i>imperf.</i>	to sunbathe	pa	ta-ta, 'bye
opalić się <i>perf.</i>	to sunbathe	paczka	packet, parcel
opera	opera, opera house	padać <i>imperf.</i>	to fall
opisać <i>perf.</i>	to describe	palić <i>imperf.</i>	to smoke
opisywać <i>imperf.</i>	to describe	pamięć <i>fem.</i>	memory
opłata	fee, charge	pamiętać <i>imperf.</i>	to remember
oprócz	besides, apart from	pan	man; sir
opuszczać <i>imperf.</i>	to leave	pani	woman; lady
opuścić <i>perf.</i>	to leave	panoramiczny	panoramic
organizować <i>perf.</i>	to organize	pański <i>sing.</i>	your(s)
osiedle	housing estate, housing development	<i>formal masc.</i>	
osoba	person	państwo	you <i>pl. formal</i> ; state
ostatni	last	państwowe <i>adj.</i>	state, national
ostrożny	careful	papier	paper
oszczędzać <i>imperf.</i>	to save	papierosy <i>pl.</i>	cigarettes
oszczędzić <i>perf.</i>	to save	para	a couple, pair
otwarty	open	park	park <i>n.</i>
otwierać <i>imperf.</i>	to open	parking	car park
		parkować <i>imperf.</i>	to park
		parter	ground floor [US first floor]
		Paryż	Paris
		paszport	passport
		pasztet	pâté
		październik	October
		pech	bad luck
		pechowy <i>adj.</i>	unlucky
		pensjonat	guest-house, B&B
		perfumy <i>pl.</i>	perfume
		peron	platform
		pesymista	pessimist

pewnie <i>colloq.</i>	sure thing, you bet	podawać <i>imperf.</i>	to pass, hand, serve
piątek	Friday	podbiec <i>perf.</i>	do to run up to
pić <i>imperf.</i>	to drink	podbiegać	to run up to
pielęgniarka	nurse	<i>imperf. do</i>	
pielęgniarski	male nurse	podobać się	to like
pieniądze <i>pl.</i>	money	<i>imperf.</i>	
pierwszy	first	podobny do	similar to
pies	dog	podpisać <i>perf.</i>	to sign
piękny	beautiful	podpisywać	to sign
piętro	floor, storey	<i>imperf.</i>	
piłka nożna	football	podręcznik	handbook
pisać <i>imperf.</i>	to write	podróż	journey, trip
piwnica	basement; cellar	podróżować	to travel
		<i>imperf.</i>	
piwo	beer	podzielić się	to share
plac	square	<i>perf.</i>	
plakat	poster [US bill]	podziękować	to thank
plan	map, plan	<i>perf.</i>	
planować <i>perf.</i>	to plan	pogoda	weather
plany <i>pl.</i>	plans	pogotowie	emergency service
plaża	beach	poinformować	to inform
plecak	rucksack, backpack	<i>perf.</i>	
plotkować <i>imperf.</i>	to gossip	pojawiać się	to appear
placić <i>imperf.</i>	to pay	<i>imperf.</i>	
pływać <i>imperf.</i>	to swim	pojawić się <i>perf.</i>	to appear
po	after	pojechać <i>imperf.</i>	to go (by transport)
pobyć	stay <i>n.</i>	pojutrze	day after tomorrow
pocałować <i>perf.</i>	to kiss		
pociąg pociąg	fast train	pokazać <i>perf.</i>	to show
pociąg	train <i>n.</i>	pokój	room <i>n.</i>
początek	beginning	Polak	Pole (Polish man)
początkujący	beginner		
poczekać <i>perf.</i>	to wait	polecieć <i>perf.</i>	to fly
poczta	post office	poleżeć <i>perf.</i>	to lie
pocztówka	postcard	policja	police
poczuć się <i>perf.</i>	to feel	policjant	policeman
pod	below, under	polityk	politician
podać <i>perf.</i>	to pass, hand, serve	Polka	Pole (Polish woman)

Polska	Poland	poważnie <i>adv.</i>	seriously
polski	Polish <i>adj.</i>	poważny <i>adj.</i>	serious
południe	midday, noon; south	powiedzieć <i>perf.</i>	to speak, say
		powietrze	air
pomagać <i>imperf.</i>	to help	powtarzać	to repeat
pomalować <i>perf.</i>	to paint	<i>imperf.</i>	
pomarańcza	orange <i>n.</i>	powtórzyć <i>perf.</i>	to repeat
pomarańczowy	orange <i>adj.</i>	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pomarzyć <i>perf.</i>	to (day) dream		
pomidor	tomato <i>n.</i>	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pomidorowy	tomato <i>adj.</i>	<i>imperf.</i>	
pomóc <i>perf.</i>	to help	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pomysł	idea	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pomyśleć <i>perf.</i>	to think	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poniedziałek	Monday	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
popływać <i>perf.</i>	to swim	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
popołudnie	afternoon	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poprosić <i>perf.</i>	to ask, request	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
popularny	popular	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pora roku	season of the year	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poradzić (sobie) <i>perf.</i>	to manage, cope with something	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poranny <i>adj.</i>	morning	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
porozmawiać <i>perf.</i>	to talk, converse	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
porządek	order <i>n.</i>	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
posłuchać <i>perf.</i>	to listen to	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
posprzątany <i>adj.</i>	cleaned, tidied	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
postój taksówek	taxi rank	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poszukać <i>perf.</i>	to look for	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poszukiwanie	search, hunt, quest <i>n.</i>	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
poślizgnąć się <i>perf.</i>	to slip	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
pośpieszyć się <i>perf.</i>	to hurry up	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
potem	then	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
potrafić <i>imperf.</i>	can, be able to	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
potrawa	dish	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know
potrzebować <i>imperf.</i>	to need	poznać <i>perf.</i>	to meet, get to know

proponować <i>imperf.</i>	to make a suggestion, suggest	przejeżdżać <i>imperf.</i>	to pass by (by transport), cross
propozycja	proposition; suggestion	przejmować się <i>imperf.</i>	to worry, be concerned about
prosić <i>imperf.</i> o + acc	to ask for; request something	przejąć <i>perf.</i>	to go through (by foot), cross
prosto	straight	przejąć się	to take a walk
prośba	request <i>n.</i>	przepisać <i>perf.</i>	to rewrite; prescribe
prowadzić <i>imperf.</i>	to lead	przepisywać <i>imperf.</i>	to rewrite; prescribe
próbować <i>imperf.</i>	to try, to attempt	przeproszać <i>imperf.</i>	to apologize
prywatny	private	przeprosić <i>perf.</i>	to apologize
przechodzić <i>imperf.</i>	to go through, across	przerwa	break <i>n.</i>
przechodzień	passer-by	przesadzać <i>imperf.</i>	to exaggerate
przecież	after all, but, yet	prześcić <i>perf.</i>	to stop doing something, cease
przeciwko	against	prześcić	to stop doing something, cease
przeczytać <i>perf.</i>	to read	prześcić	to stop doing something, cease
przed	in front of, before	przeszkadzać <i>imperf.</i>	to disturb, interrupt
przede	first of all	przeszłość <i>fem.</i>	the past
wszystkim		przetłumaczyć <i>perf.</i>	to translate
przedmieście	suburb	przez	for (time); through
przedstawiać <i>imperf.</i>	to present, depict; introduce	przeziębienie się <i>imperf.</i>	to get a cold
przedstawić <i>perf.</i>	to present, depict; introduce	przeziębienie się <i>perf.</i>	to get a cold
przedwczoraj	day before yesterday	przy	by, at
przedział	compartment	przychodzić <i>imperf.</i>	to come (on foot)
przejąć się <i>perf.</i>	to worry, be concerned about	przygoda	adventure
przejechać <i>perf.</i>	to pass by (by transport), cross	przyjaciół	friend <i>masc.</i>
		przyjaciółka	friend <i>fem.</i>

przyjąć <i>perf.</i>	to accept
przyjechać <i>perf.</i>	to come, arrive (by transport)
przyjemność <i>fem.</i>	pleasure
przyjeżdżać <i>imperf.</i>	to come, arrive (by transport)
przyjmować <i>imperf.</i>	to accept
przysiąc <i>perf.</i>	to come, arrive (on foot)
przykład	example
przylatywać <i>imperf.</i>	to arrive (by plane)
przylecieć <i>perf.</i>	to arrive (by plane)
przymierzać <i>imperf.</i>	to try on
przymierzyć <i>perf.</i>	to try on
przynieść <i>perf.</i>	to fetch, bring
przynosić <i>imperf.</i>	to fetch, bring
przypadek	chance <i>n.</i>
przystanek	stop (bus, tram) <i>n.</i>
przystojny	handsome
przyszłość <i>fem.</i>	the future <i>n.</i>
przyszły <i>adj.</i>	next, future
przywitać <i>perf.</i>	to welcome, greet
pub	pub, bar, tavern
punkt	point <i>n.</i>
punktualny	punctual, on time
puszka	tin; can
pytać <i>imperf.</i>	to ask (for sth), o + <i>acc.</i> inquire
pytanie	question <i>n.</i>

R

rachunek	account, bill (to be paid)
radio	radio
rano <i>adv.</i>	in the morning
rano	morning
raport	report <i>n.</i>
raz	once
razem	together
recepcja	reception desk
redaktor	editor
reklama	advertising; advertisement
relaks	relaxation
restauracja	restaurant
rezerwować <i>imperf.</i>	to book
ręka	hand
robić <i>imperf.</i>	to do
robota	work <i>n.</i>
rocznica	anniversary
rodzice <i>pl.</i>	parents
rodzina	family
rok	year
romantyczny	romantic
Rosja	Russia
rosyjski <i>adj.</i>	Russian
rotunda	rotunda
rower	bicycle, cycle
rozczarować się <i>perf.</i>	to become disillusioned
rozczarowywać się <i>imperf.</i>	to become disillusioned
rozmawiać <i>imperf.</i>	to talk, converse
rozmiar	size
rozmieniać <i>imperf.</i>	to change (money)
rozmienić <i>perf.</i>	to change (money)

rozmowa	conversation, talk	siatkówka	volleyball
rozmowa kwalifikacyjna	job interview	siedzieć <i>imperf.</i>	to be sitting
rozrywka	pastime, hobby	sierpień	August
rozumieć <i>imperf.</i>	understand	siostra	sister
róg	corner	skarpetki <i>pl.</i>	socks
różny	various; different	skąd	where from
rugby	rugby football	sklep obuwniczy	shoe shop
ryba	fish	sklep	shop [US store]
rynek	market square	skomplikowany <i>adj.</i>	complicated, confusing
ryż	rice	skontaktować się <i>perf.</i> z + <i>instr.</i>	to contact someone
rzadko	rarely, seldom	skończyć <i>perf.</i>	to finish
rzecz	thing	skoro	since, as
rzeczywistość	reality	skręcić (w lewo) <i>perf.</i>	to turn (left)
rzeczywiście <i>adv.</i>	indeed	słabo <i>adv.</i>	poorly
rzeka	river	słaby <i>adj.</i>	weak
rzeźbiarz	sculptor	sławny	famous

S

sałata	lettuce	słodka	sweet <i>adj.</i>
sałatka	salad	słoik	jar
sam	alone, oneself	słowiański <i>adj.</i>	Slavonic
samochód	car [US auto]	słownik	dictionary
satelitarny	satellite <i>adj.</i> (television)	słowo	word
sąsiad	neighbour <i>masc.</i>	śluchać <i>imperf.</i>	to listen to
sąsiadka	neighbour <i>fem.</i>	śleżeć <i>perf.</i>	to hear
schody <i>pl.</i>	stairs, steps	sobota	Saturday
seans	showing, screening (of film)	sok	juice
ser	cheese	spacer	walk <i>n.</i>
serial	serial (TV)	spaść <i>perf.</i>	to fall
sernik	cheesecake	spędzać <i>imperf.</i>	to spend (time)
setka	hundred (banknote)	spędzić <i>perf.</i>	to spend (time)
siadać <i>imperf.</i>	to sit down	sport	sport
		spół	way, manner
		spotkać się <i>perf.</i>	to meet (one another)
		spotkanie	meeting
		spotykać się <i>imperf.</i>	to meet (one another)
		spóźnić się <i>imperf.</i>	to be late

spóźnić się <i>perf.</i>	to be late	szachy <i>pl.</i>	chess
spóźnienie	delay, being late	szampon	shampoo
sprawa	case, matter, affair	szanowny	respectable, honourable
sprawdzać <i>imperf.</i>	to check	szarlotka	apple tart
sprawdzić <i>perf.</i>	to check	szczęście	happiness
sprawozdanie	report, account	szczęśliwy <i>adj.</i>	happy
spróbować <i>perf.</i>	to try, to attempt	szef	boss
sprzedawca	salesperson	szewc	shoemaker
squash	squash (game)	szkoda	pity, shame
stać się <i>perf.</i>	to happen; to become	szkoła	school
Stany Zjednoczone	United States	szpital	hospital
Stare Miasto	Old Town	szukać <i>imperf.</i>	to look for
stary	old	szybki <i>adj.</i>	quick, fast
stawać się <i>imperf.</i>	to happen, to become	szybko <i>adv.</i>	quick, fast
stąd	from here	Ś	
sto	hundred		
stolica	capital city		
stolik	table (at a restaurant)		
stołówka	canteen, refectory		
stół	table		
strasznie <i>adv.</i>	terrible, horrible		
straszny <i>adj.</i>	terrible, horrible		
strata + <i>gen.</i>	waste of		
strona	side		
student	student <i>masc.</i>	śliwka	plum
studentka	student <i>fem.</i>	śmierć <i>fem.</i>	death
studia <i>pl.</i>	studies	śniadanie	breakfast
studiować <i>imperf.</i>	to study	śnieg	snow <i>n.</i>
styczeń	January	śpieszyć się <i>imperf.</i>	to be in a hurry
stypendium	scholarship	średniowieczny	medieval
sukces	success	średnio-zaawansowany	intermediate
suma	total, sum	środa	Wednesday
sympatyczny	nice, pleasant	św.	St (Saint)
syn	son	świetnie <i>adv.</i>	great
		świeży <i>adj.</i>	fresh
		święto	feast day, holiday
		świętować <i>imperf.</i>	to celebrate
		święty	saint

T

tabletki <i>pl.</i>	tablets	tłumaczyć <i>imperf.</i>	to translate, interpret
tabliczka	bar (of chocolate)	tor	track
tak	yes	torba	bag
taksówka	taxi, cab	torebka	handbag
także	too, as well	tort	cake
talerz	plate	trafić <i>imperf.</i>	to find one's way
tam	there	trafić <i>perf.</i>	to find one's way
Tamiza	Thames	tramwaj	tramcar [US streetcar]
tamten	that (one over there)	trochę	a bit, a little
tani <i>adj.</i>	cheap	trudny	difficult
tanio <i>adv.</i>	cheap	truskawka	strawberry
targi <i>pl.</i>	fair	trwać <i>imperf.</i>	to last
targi pracy	job fair	trzeci	third (3rd)
Tatry	the Tatra Mountains	tu <i>or</i> tutaj	here
teatr	theatre	turysta	tourist <i>masc.</i>
teatralny <i>adj.</i>	theatrical	turystka	tourist <i>fem.</i>
telefon	mobile phone	turystyczny	tourist <i>adj.</i>
komórkowy telefon	telephone; telephone call	tutaj	here
telefon	telephone; telephone call	twarz	face
telewizja	satellite television	twój <i>sing</i>	your(s)
satelitarna	television	tydzień	week
telewizja	television	tylko	only
telewizor	television set	tytuł	title
temperatura	temperature	U	
temu	ago		
ten	this (one here)		
tenis	tennis		
teraz	now		
też	too, also		
tłok	crowd		
tłumacz	translator, interpreter		
tłumaczenie	translation, interpreting		
		u	at (somebody's house)
		ubranie <i>sing.</i>	clothes
		uciec <i>perf.</i>	to escape, run away
		uciekać <i>imperf.</i>	to escape, run away
		ucieszyć się <i>imperf.</i>	to be glad
		uczelnia	college, university

uczennica	pupil <i>fem.</i>	wasz <i>pl.</i>	your(s)
uczeń	pupil <i>masc.</i>	ważny	important
uczyć się <i>imperf.</i>	to learn	wchodzić <i>imperf.</i>	to enter, come in
uczyć <i>imperf.</i>	to teach		
ugotować <i>perf.</i>	to cook	wczśnie <i>adv.</i>	early
ulgowy <i>adj.</i>	reduced, cheap	wczśniej	earlier
	rate ticket	wczoraj	yesterday
ulica	street	według	according to
ulubiony	favourite	weekend	weekend
umieć	can, be able to	wejść <i>perf.</i>	to come in, enter
unieważniać	to cancel, invalidate	wersja	version
<i>imperf.</i>		Węgry <i>pl.</i>	Hungary
unieważnić <i>perf.</i>	to cancel, invalidate	wideo	video
uniwersytet	university	widokówka	picture postcard
uprzejmy	polite, kind		
urodzenie	birth	widzieć <i>imperf.</i>	to see
urodziny <i>pl.</i>	birthday	wieczorem	in the evening
usiąść <i>perf.</i>	to sit down	wieczór	evening
usłyszeć <i>imperf.</i>	to hear	wiedzieć	to know sth
uważać <i>imperf.</i>	to take care, look out	wiek	century; age
		wiele	many
uwielbiać	to adore, just	wielkość	size, greatness
<i>imperf.</i>	love	wierzyć <i>imperf.</i>	to believe
uwierzyć <i>perf.</i>	to believe	wieszać <i>imperf.</i>	to hang

V

VAT	VAT {US Sales tax}
-----	--------------------

W

w in		wino	wine
wakacje <i>pl.</i>	vacation	winogrona <i>pl.</i>	grapes
waniliowy <i>adj.</i>	vanilla-flavoured	wiosenny	spring <i>adj.</i>
Warszawa	Warsaw	wiosna	spring
warszawski <i>adj.</i>	Warsaw, Varsovian	Wiśła	Vistula (river)
		witać <i>imperf.</i>	to welcome, greet
warzywa	vegetables	wizyta	visit <i>n.</i>
		wjechać <i>perf.</i>	to enter (by transport)

wjeżdżać <i>imperf.</i>	to enter (by transport)	wstępować <i>imperf.</i>	to visit briefly [US to stop by]
właśnie	right now; precisely, exactly	wszystko	everything
włączony	(switched) on, running, working <i>adj.</i>	wtorek	Tuesday
		wujek	uncle
Włochy <i>pl.</i>	Italy	wychodzić <i>imperf.</i>	to leave (on foot)
włoski <i>adj.</i>	Italian	wychować <i>perf.</i>	to bring up [US to raise] (children)
włosy <i>pl.</i>	hair	wychowywać <i>imperf.</i>	to bring up [US to raise] (children)
woda	water	wyciągać <i>imperf.</i>	to take out, pull out
woda sodowa	soda water	wyciągnąć <i>perf.</i>	to take out, pull out
woleć <i>imperf.</i>	to prefer	wycieczka	outing, trip
wolno	it is allowed / permitted	wycieczka szkolna	school trip
wolno <i>adv.</i>	slowly	wyczyścić <i>perf.</i>	to clean
wolny <i>adj.</i>	slow; free	wyglądać <i>imperf.</i>	to look; appear
wolny czas	leisure time	wygodny	comfortable
wracać <i>imperf.</i>	to return, come back	wyjechać <i>perf.</i>	to go away (by transport)
wrócić <i>perf.</i>	to return, come back	wyjeżdżać <i>imperf.</i>	to go away (by transport)
wrzesień	September	wyjście	exit, way out; solution
wspaniale <i>adv.</i>	great, splendid, wonderful	wyjąć <i>perf.</i>	to leave (on foot)
wspaniały <i>adj.</i>	great, splendid, wonderful	wyjąć za mąż <i>perf.</i>	to get married (of a woman)
wspominać <i>imperf.</i>	to remember, recall	wyłączony	(switched) off, not running <i>adj.</i>
wspomnieć <i>perf.</i>	to remember, recall	wymarzony <i>adj.</i>	dream (as in 'dream home')
wspomnienie	memory, recollection	wymieniać <i>imperf.</i>	to exchange
wspólnie <i>adv.</i>	together, jointly	wymienić <i>perf.</i>	to exchange
współczesny <i>adj.</i>	contemporary	wymówka	excuse <i>n.</i>
wstać <i>perf.</i>	to get up, to rise		
wstawać <i>imperf.</i>	to get up, to rise		
wstąpić <i>perf.</i>	to visit briefly [US to stop by]		

wypadek	car-crash, accident	zadzwoń <i>perf.</i>	to call, ring, telephone
wypełniać <i>imperf.</i>	to fill in (a form, a gap)	zagrać <i>perf.</i>	to play
wypełnić <i>perf.</i>	to fill in (a form, a gap)	zająć <i>perf.</i>	to take (time)
wypić <i>perf.</i>	to drink	zajęty	busy, occupied
wypocząć <i>perf.</i>	to rest	zajmować <i>imperf.</i>	to take (time)
wypoczywać <i>imperf.</i>	to rest	zakochani	people in love
wyprać <i>perf.</i>	to wash, laundry	zakupy <i>pl.</i>	shopping, purchases
wyprasować <i>perf.</i>	to iron	załatwiać <i>imperf.</i>	to take care of, deal with
wyraz	word	załatwić <i>perf.</i>	to take care of, deal with
wyrazić <i>perf.</i>	to express	zamiast	instead
wyrażać <i>imperf.</i>	to express	zamknięty	closed
wyrzucać <i>imperf.</i>	to throw away	zanieść	to take, carry
wyrzucić <i>perf.</i>	to throw away	zapalniczka	lighter
wysoki	high, tall	zapalki <i>pl.</i>	matches
wyspa	island	zapamiętać <i>perf.</i>	to remember
wystawa	exhibition	zaparkować <i>perf.</i>	to park
wziąć <i>perf.</i>	to take	zapisać <i>perf.</i>	to write down, record

Z

z	from; with	zapisywać <i>imperf.</i>	to write down, record
za	behind, beyond	zapisywać <i>imperf.</i>	to write down, record
za granicą	abroad	zaplanować	to plan
zaawansowany	advanced	zapłacić <i>perf.</i>	to pay
zabawny	entertaining	zapominać <i>imperf.</i>	to forget
zabić <i>perf.</i>	to kill	zapomnieć <i>perf.</i>	to forget
zabijać <i>imperf.</i>	to kill	zapraszać <i>imperf.</i>	to invite
zabrać <i>perf.</i>	to take (away)	zaproponować <i>perf.</i>	to make a suggestion
zachód	West, sunset	zaprosić <i>perf.</i>	to invite
zacząć <i>perf.</i>	to begin, start	zaproszenie	invitation
zaczynać <i>imperf.</i>	to begin, start	zapytać się <i>perf.</i>	to ask, inquire
zadać <i>perf.</i>	to ask, put (a question)	zarabiać <i>imperf.</i>	to earn (money)
zadanie	task	zaraz	at once, immediately
zadawać <i>imperf.</i>	to ask (a question)	zarezerwować	to book

perf.

zarezerwowany <i>adj.</i>	booked, reserved	zima	winter <i>n.</i>
zarobić <i>perf.</i>	to earn (money)	zimno <i>adv.</i>	cold
zastanawiać się <i>imperf.</i>	to think over	zimny <i>adj.</i>	cold
zastanowić się <i>perf.</i>	to think over	zimowy	winter <i>adj.</i>
zaświadczenie	certificate	zjeść <i>perf.</i>	to eat
zauważać <i>imperf.</i>	to notice	złapać <i>perf.</i>	to catch
zauważyć <i>perf.</i>	to notice	złodziej	thief
zawód	occupation; profession	złoty	złoty (currency); golden
zawsze	always	zły <i>adj.</i>	bad
zażartować <i>perf.</i>	to joke	zmęczony	tired
zbierać <i>imperf.</i>	to collect	zmiana	a change
zbyt	quite, too	zmieniać <i>imperf.</i>	to change something
zdarzać się <i>imperf.</i>	to happen, occur	zmienić <i>perf.</i>	to change something
zdarzyć się <i>perf.</i>	to happen, occur	znaczek	postage stamp
zdążyć <i>perf.</i>	to manage to, make sth in time	znaczyć <i>imperf.</i>	to mean
zdjęcie	photograph, picture	znać się <i>imperf.</i>	to know one another
zdrowy	healthy	znajdować <i>imperf.</i>	to find
zegar	clock	znajoma	acquaintance <i>fem.</i>
zegarek	(wrist- or pocket-) watch	znajomy	acquaintance <i>masc.</i>
zepsuć <i>perf.</i>	to break	znak	sign, mark <i>n.</i>
zeszły <i>adj.</i>	past, previous	znaleźć <i>perf.</i>	to find
zgadnąć <i>perf.</i>	to guess	znany <i>adj.</i>	known
zgadywać <i>imperf.</i>	to guess	znenawidzić <i>perf.</i>	to hate
zgadzać się <i>imperf.</i>	to agree	znieść <i>perf.</i>	to stand, bear
zginąć <i>perf.</i>	to disappear, get lost	znosić <i>imperf.</i>	to stand, bear again
zgoda	consent	znowu	again
zgodzić się <i>perf.</i>	to agree	zobaczyć <i>perf.</i>	to see
zgubić się <i>perf.</i>	to lose one's way, get lost	zorganizować <i>imperf.</i>	to organize
zielony	green	zorganizowany <i>adj.</i>	organized
ziemniak	potato	zrozumieć <i>perf.</i>	understand
		zarysować <i>perf.</i>	to scratch
		zwalniać <i>imperf.</i>	to dismiss, fire

zwichnąć <i>perf.</i>	to twist, dislocate
zwiedzać <i>imperf.</i>	to visit (places)
zwiedzanie	sightseeing
zwiedzić <i>perf.</i>	to visit (places)
zwłaszcza	especially
zwołać <i>perf.</i>	to dismiss, fire
zwracać się	to turn to sb
<i>imperf. do</i>	
złe <i>adv</i>	bad; worse

Ż

żaden	none, not any of
żartować <i>imperf.</i>	to joke
żeby	in order to, so as to
żenić się <i>imperf.</i>	to get married (of a man)
żeton	token
żołądek	stomach
żołnierz	soldier
żona	wife
żółty	yellow
życzyć <i>imperf.</i>	to wish
żyć <i>imperf.</i>	to live

English-Polish glossary

A

a lot	dużo <i>adv.</i>	agree <i>v.</i>	zgadzać się
(be) able to	móc; potrafić		<i>imperf.</i> ;
	<i>imperf.</i>		zgodzić się
about,	o	air <i>n.</i>	<i>perf.</i>
concerning		airport	powietrze
above	nad	alarm clock	lotnisko
abroad	za granicą	alcohol	budzik
absence	nieobecność	all right, OK	alkohol
accept <i>v.</i>	przyjmować		dobrze <i>adv.</i> ;
	<i>imperf.</i> ;	almost	dobra <i>colloq.</i>
	przyjąć <i>perf.</i>	alone	prawie
accident	wypadek	already	sam
account (bank)	konto	although	już
ache <i>v.</i>	boleć <i>imperf.</i>	always	choć, choć
acquaintance	znajomy;	America	zawsze
	znajoma	American man	Ameryka
actor	aktor	American	Amerykanin
actress	aktorka	woman	Amerykanka
address book	notes z adresami	American <i>adj.</i>	amerykański
address	adres	and	i, a
adore <i>v.</i>	uwielać <i>imperf.</i>	angel	anioł
advanced	zaawansowany	anniversary	rocznica
adventure	przygoda	answer <i>n.</i>	odpowiedź <i>fem.</i>
advertising	reklama	answer <i>v.</i>	odpowiadać
after	po		<i>imperf.</i> ;
afternoon	popołudnie		odpowiedzieć
again	znowu	apartment	<i>perf.</i>
against	przeciwko	apologize	mieszkanie
age	wiek		przepraszać
ago	temu		<i>imperf.</i> ;
			przeprosić
			<i>perf.</i>

appalling	okropny <i>adj.</i>	at present	obecnie
appear turn up	pojawiać się <i>imperf.</i> ; pojawić się <i>perf.</i>	at	(time) o; u (place)
apple tart	szarlotka	attempt v.	próbować <i>imperf.</i> ; spróbować <i>perf.</i>
apple	jabłko	attraction	atrakcja
April	kwiecień	August	sierpień
architect	architekt	aunt	ciotka
architecture	architektura	auto (car)	samochód
arrive	(on foot) przychodzić <i>imperf.</i> , przyjść. <i>perf.</i> ; (by train, coach, etc) przyjeżdżać <i>imperf.</i> , przyjechać <i>perf.</i> ; (by plane) przylatywać <i>imperf.</i> , przylecieć <i>perf.</i>	autumn	jesień; jesienny <i>adj.</i>
		avenue	aleja
B			
		B&B (bed and breakfast)	pensjonat
art	sztuka	backpack	plecak
artist	artysta <i>masc.</i>	bad luck	pech
as well	także	bad	zły <i>adj.</i> ; źle <i>adv.</i>
as, since,	ponieważ,	be bad for	szkodzić <i>imperf.</i>
because	dlatego że, bo	badminton	badminton
ask (for)	prosić <i>imperf.</i> o + <i>acc.</i> ; poprosić <i>perf.</i>	bag	torba
ask (a question)	zadawać <i>imperf.</i> ; zadać <i>perf.</i>	basketball	koszykówka
		ballet	balet
ask, inquire	pytać się <i>imperf.</i> ; zapytać się <i>perf.</i>	ballpoint pen	długopis
		Baltic	Bałtyk
at one time	kiedyś	Baltic Sea	Morze Bałtyckie
		banana	banan
		bank	bank
		banknote	banknot
		baseball	baseball
		basement	piwnica
		bathroom	łazienka
		battle n.	bitwa
		be	być
		beach	plaża
		beans	fasola <i>sing.</i>

bear v.	znosić <i>imperf.</i> ; znieść <i>perf.</i>	book v.	rezerwować <i>imperf.</i> ; zarezerwować <i>perf.</i>
beautiful	piękny	booked	zarezerwowany <i>adj.</i>
because	ponieważ, dlatego że bo	bookshop	księgarnia
become v.	stawać się <i>imperf.</i> ; stać się <i>perf.</i>	border, frontier	granica
beer	piwo	(be) bored	nudzić się <i>imperf.</i>
beetroot	burak	borrow	pożyczać <i>imperf.</i> ; pożyczyć <i>perf.</i>
before	przed	boss	szeł
begin v.	zaczynać <i>imperf.</i> ; zacząć <i>perf.</i>	botanical	botaniczny
beginner	początkujący	bother	kłopot
beginning	początek	bottle	butelka
behind	za	boy	chłopiec
believe	wierzyć <i>imperf.</i> ; uwierzyć <i>perf.</i>	bread	chleb; pieczywo
below	pod	break n.	przerwa
better	lepszy <i>adv.</i> lepiej <i>adv.</i>	breakfast	śniadanie
between	między	bridge (crossing)	most
beyond	za	bridge (game)	brydż
bicycle	rower	bring up (children)	wychowywać <i>imperf.</i> ; wychować <i>perf.</i>
Bieszczady	Bieszczady Mountains	bring	przynosić <i>imperf.</i> ; przynieść <i>perf.</i>
big	duży		
bill (to be paid)	rachunek	brother	brat
biology	biologia	building	budynek
biro	długopis	bureau de change	kantor wymiany
birth	urodzenie	bus	autobus
birthday	urodziny <i>pl.</i>	business	biznes
bit, little bit	trochę	businessman	biznesmen
black	czarny	busy	zajęty
blackcurrant	czarna porzeczka	but	ale, przecież; ależ
block	blok	buy v.	kupować <i>imperf.</i> ; kupić <i>perf.</i>
blond	blond		
blouse	bluzka		
blue	niebieski		
book n.	książka		

by accident	niechcący	carry	nosić <i>imperf.</i>
by	koło <i>adv.</i>	case, matter,	sprawa
bye	cześć <i>colloq.</i>	affair	
C		cash dispenser	bankomat
		cassette	kaseta
		cat	kot
		catch v.	łapać <i>imperf.</i> ; złapać <i>perf.</i>
		celebrate v.	świętować <i>imperf.</i>
		cellar	piwnica
		central, main	główny
		centre	centrum
		century	wiek
		certainly	na pewno; oczywiście
cab (taxi)	taksówka	certificate	zaświadczenie
cabbage	kapusta	chance	okazja; przypadek
café	kawiarnia	change, a	zmiana
cake	ciastko; tort	change n.	
calendar	kalendarz	change (money) v.	rozmieniać <i>imperf.</i> ; rozmienić <i>perf.</i>
call, ring v.	dzwonić <i>imperf.</i> do + <i>gen.</i> ; zadzwoń <i>perf.</i>	change v.	zmieniać <i>imperf.</i> ; zmienić <i>perf.</i>
call in, drop by	wstępować <i>imperf.</i> wstąpić <i>perf.</i>	charge, fee	opłata
(be) called	nazywać się <i>imperf.</i>	chat v.	rozmawiać <i>imperf.</i> ; porozmawiać <i>perf.</i>
camp	obóz	cheap	tani; tanio <i>adv.</i>
can n.	puszka	check (bank) n.	czek
can v.	móc <i>imperf.</i> ; (know how to) umieć <i>imperf.</i>	check v.	sprawdzać <i>imperf.</i> ; sprawdzić <i>perf.</i>
cancel, annul	unieważniać <i>imperf.</i> ; unieważnić <i>perf.</i>	cheesecake	sernik
candidate	kandydat	cheese	ser
canteen	barek; stołówka	chemist	apteka
capital city	stolica	cheque	czek
car park	parking	cherry	czereśnia
car	samochód	chess	szachy <i>pl.</i>
Caribbean	Karaiby <i>pl.</i>		
cards	karty <i>pl.</i>		
careful	ostrożny		
carp (fish)	karp		
Carpathians	Karpaty		
carrot	marchewka		

child	dziecko		przyjechać <i>perf.</i>
China	Chiny <i>pl.</i>		wracać <i>imperf.</i> ; wrócić <i>perf.</i>
chocolate-flavoured	czekoladowy <i>adj.</i>	come back v.	
chunk	kawał		
church	kościół; kościelne <i>adj.</i>	come in, enter	(on foot) wchodzić <i>imperf.</i> ; wejść <i>perf.</i>
cigarette	papieros		
cinema	kino	comedy	komedia
class	klasa	comfortable	wygodny
clean v.	czyścić <i>imperf.</i> ; wyczyścić <i>perf.</i>	compartment (train)	przedział
clean <i>adj.</i>	czysty	complain	narzekać <i>imperf.</i>
clock	zegar	complicated	skomplikowany <i>adj.</i>
close	blisko <i>adv.</i> ; niedaleko <i>adv.</i>	computer science	informatyka
closed	zamknięty	computer scientist	informatyk
clothes	ubranie <i>sing.</i>	computer	komputer; komputerowy <i>adj.</i>
club	klub	concern (firm, company)	koncern
coach, bus	autobus	concert hall	filharmonia
cocktail bar	cocktail bar	concert	koncert
code	kod	conference	konferencja
coffee-flavoured	kawowe <i>adj.</i>	confusing	skomplikowany <i>adj.</i>
coffee	kawa	consent	zgoda
coin	moneta	constantly	ciągle
cold	zimny <i>adj.</i> ; zimno <i>adv.</i>	contact (sb)	kontaktować <i>imperf.</i> się z + <i>instr.</i> ; skontaktować się <i>perf.</i> z + <i>instr.</i>
cold, to get or catch	przeziębienie się <i>imperf.</i> ; przeziębienie się <i>perf.</i>	contemporary	współczesny
collect v.	odbierać <i>imperf.</i> ; odebrać <i>perf.</i>	continent	kontynent
college	uczelnia	conversation	konwersacja, rozmowa
colourful	kolorowy		
come v.	(on foot) przychodzić <i>imperf.</i> ; przyjść <i>perf.</i> ; (by transport) przyjeżdżać <i>imperf.</i> ;		

F

face	twarz	first (of all)	najpierw; przede wszystkim
factory	fabryka	first	pierwszy
fall <i>n.</i> (season)	jesień; jesienny <i>adj.</i>	first floor [US], ground floor [UK]	parter
fall <i>v.</i>	padać <i>imperf.</i> ; spaść <i>perf.</i>	fish	ryba
family	rodzina	flat <i>n.</i>	mieszkanie
famous	sławny	flirt <i>v.</i>	flirtować <i>imperf.</i>
fantastic	fantastyczny	floor, storey	piętro
far away	daleko <i>adv.</i>	flower	kwiat
fascinating	fascynujący	fluent	biegły <i>adj.</i>
fashion	moda	fluently	biegle <i>adv.</i>
fast, quick	szybki <i>adj.</i> ; szybko <i>adv.</i>	fly <i>v.</i>	lecieć <i>imperf.</i> ; polecieć <i>perf.</i>
father	ojciec	following, next	następny
fault	wina	football	futbol; piłka nożna
favourite	ulubiony	for that reason	dlatego
feast day	święto	for	dla; (length of time) na
February	luty	foreign	obcy
fee	opłata	foreigner	cudzoziemiec
feel <i>v.</i>	czuć (się) <i>imperf.</i> ; poczuć (się) <i>perf.</i>	forget	zapominać <i>imperf.</i> ; zapomnieć <i>perf.</i>
festival	festiwal	form <i>n.</i>	formularz
few	kilka, parę	France	Francja
fill in sth	wypełniać <i>imperf.</i> ; wypełnić <i>perf.</i>	free	wolny
film	film	French	francuski <i>adj.</i>
find out	dowiadawać się <i>imperf.</i> ; dowiedzieć się <i>perf.</i>	fresh	świeży <i>adj.</i>
find <i>v.</i>	znajdować <i>imperf.</i> ; znaleźć <i>perf.</i>	Friday	piątek
finish <i>v.</i>	kończyć <i>imperf.</i> ; skończyć <i>perf.</i>	fridge	lodówka
firm, company	firma	friend	kolega; koleżanka; przyjaciół; przyjaciółka
		from here	stąd
		from	z, od
		frontier	granica

fruit

owoc

golf

golf

future *n.*przyszłość *fem.*

goodbye

do widzenia

good night

dobranoc

good

dobry

gossip *v.*

plotkować

imperf.

G

gallery

galeria

grammar

gramatyka

garden

ogród

grandfather

dziadek

German

niemiecki *adj.*

grandmother

babcia

Germany

Niemcy *pl.*

grapefruit

grejpfrutowy

get up, rise

wstawać

*adj.**imperf.*; wstać

grapes

winogrona *pl.**perf.*

grave, tomb

grób

gift, present

prezent

great (excellent)

doskonale *adv.*;

give back

oddawać *imperf.*;świetnie *adv.*;oddać *perf.*doskonały *adj.*;

give

dawać *imperf.*;wspaniały *adj.*dać *perf.*

green

zielony

(be) glad

cieszyć się

greet

witać *imperf.*;*imperf.*przywitać *perf.*

ucieszyć się

grosz (currency)

grosz

perf.

ground floor,

parter

gladly

chętnie

first floor (US)

go across

(on foot)

guess *v.*

zgadywać

przechodzić

imperf.;*imperf.*; przejśćzgadnąć *perf.**perf.*

guest-house

pensjonat

go away

wyjeżdżać

guest

gość

imperf.;

wyjechać

perf.

H

go *v.*

(on foot) iść

hair

włosy *pl.**imperf.*, pójść

half (of)

pół + *gen**perf.*; (by

hamburger

hamburger

transport)

hand *n.*

ręka

jechać *imperf.*;hand, give *v.*podać *imperf.*;pojechać *perf.*podać *perf.*

go (regularly,

(on foot)

handbag

torebka

habitually)

chodzić

handbook

podręcznik

imperf.; (by

handkerchief

chusteczka

transport)

handsome

przystojny

jeździć *imperf.*

happen v.	stawać się <i>imperf.</i> ; stać się <i>perf.</i> zdarzać się <i>imperf.</i> ; zdarzyć się <i>perf.</i>	how many / much however hundred Hungary (be in a) hurry hurry up v. husband	ile jednak sto Węgry śpieszyć się <i>imperf.</i> pośpieszyć się <i>perf.</i> mąż
happiness	szczęście		
happy	szczęśliwy <i>adj.</i>		
hard-working	pracowity		
hate v.	nienawidzić <i>imperf.</i> ; znienawidzić <i>perf.</i>	I	
have	mieć	ice-cream	lody <i>pl.</i>
have to, must	musieć	idea	pomysł
head	głowa	if	czy; jeśli; jeżeli
healthy	zdrowy	impatient	niecierpliwý <i>adj.</i>
hear	słyszeć <i>imperf.</i>	important	ważny
heavy	ciężki	impossible	niemożliwy <i>adj.</i>
hello, hi	cześć <i>colloq.</i>	in	(place) w
help v.	pomagać <i>imperf.</i> ; pomóc <i>perf.</i>	in front of	przed
here	tu; tutaj	in order to	żeby
high	wysoki	in other words	czyli
history	historia	in the afternoon	po południu
hockey	hokej	in the morning	rano <i>adv.</i>
holidays	wakacje <i>pl.</i>	in the past	kiedyś
home	dom	indeed	rzeczywiście <i>adv.</i>
hope n.	nadzieja	independence	niepodległość <i>fem.</i>
hope v.	mieć nadzieję	inform	informować <i>imperf.</i> ; poinformować <i>perf.</i>
horrible	straszny <i>adj.</i> ; strasznie <i>adv.</i>	information	informacja
horror film	horror	inquire	(for sth) pytać <i>imperf.</i>
hospital	szpital		o + <i>acc.</i> ; zapytać się <i>perf.</i>
hot	gorący <i>adj.</i>		
hotel	hotel; hotelowy <i>adj.</i>		
hour	godzina		
house	dom		
housing estate, development	osiedle		

instead (of)	zamiast	K	
intelligent	inteligentny	key	klucz
interesting	ciekawy	kilogram	kilo
international	międzynarodowy	kilometre	kilometr
interpreter	tłumacz	kind	miły; uprzejmy
interrupt, disturb v.	przeszkadzać <i>imperf.</i>	kiss v.	całować <i>imperf.</i> ; pocałować <i>perf.</i>
introduce	przedstawiać <i>imperf.</i> ; przedstawić <i>perf.</i>	know how to	umieć <i>imperf.</i>
invitation	zaproszenie	know one another	znać się <i>imperf.</i>
invite v.	zapraszać <i>imperf.</i> ; zaprosić <i>perf.</i>	know sb	znać <i>imperf.</i>
iron, press v.	prasować <i>imperf.</i> ; wyprasować <i>perf.</i>	know sth	wiedzieć
		known	znany <i>adj.</i>
		L	
ironic	ironiczny <i>adj.</i>	lack (of) n.	brak
island	wyspa	lack v.	brakować <i>imperf.</i>
Italian	włoski <i>adj.</i>	language	język
Italy	Włochy	large	duży
		last v.	trwać <i>imperf.</i>
		last <i>adj.</i>	ostatni
		(be) late	spóźniać się <i>imperf.</i> ; spóźnić się <i>perf.</i>
jacket	marynarka	later	później <i>adv.</i>
January	styczeń	lawyer	prawnik
jar	słoik	lead v.	prowadzić <i>imperf.</i>
job fair	targi pracy	learn v.	uczyć się <i>imperf.</i> ; nauczyć się <i>perf.</i>
job interview	rozmowa kwalifikacyjna	leave v.	(on foot) odchodzić <i>imperf.</i> , odejść <i>perf.</i> ; (by train,
job	praca		
joke v.	żartować <i>imperf.</i> ; zażartować <i>perf.</i>		
journalist	dziennikarz		
journey	podróż		
juice	sok		
July	lipiec		
June	czerwiec		

leave (<i>continued</i>)		loud	głośny <i>adj.</i>
	coach, etc)	Louvre Museum, Luwr	
	odjeżdżać	Paris	
	<i>imperf.</i> ,	love <i>n.</i>	miłość <i>fem.</i>
	odjechać <i>perf.</i> ;	love <i>v.</i>	kochać <i>imperf.</i> ;
	(by plane)		pokochać <i>perf.</i>
	odlatywać	low <i>adj.</i>	niski
	<i>imperf.</i> ,	lunch	lunch
	odlecieć <i>perf.</i>		
left (side)	lewy		
lemon	cytryna	M	
lend <i>v.</i>	pożyczać <i>imperf.</i> ;	made (about a	nakręcony <i>adj.</i>
	pożyczyć <i>perf.</i>	film or movie)	
less	mniej <i>adv.</i>	main	główny <i>adj.</i>
lesson	lekcja	make a	proponować
lettuce	sałata	suggestion	<i>imperf.</i> ;
lie (be lying	leżeć <i>imperf.</i> ;		zapropnować
down)	poleżeć <i>perf.</i>		<i>perf.</i>
lift, elevator <i>n.</i>	winda	man	mężczyzna
lighter	zapalniczka	manner	sposób
like <i>v.</i>	lubić <i>imperf.</i>	many	wiele
list <i>n.</i>	lista	map	mapa
listen to	słuchać <i>imperf.</i> ;	March	marzec
	posłuchać <i>perf.</i>	market square	rynek
litre	litr	marry, get	ożenić się <i>masc.</i>
little	niewiele; trochę	married	wyjść za mąż
live <i>v.</i>	mieszkać <i>imperf.</i> ;		<i>fem.</i>
	żyć <i>imperf.</i>	matches	zapalki <i>pl.</i>
London	Londyn	May	maj
long	długi <i>adj.</i> ; długo	maybe	może
	<i>adv.</i>	mayonnaise	majonez
look, appear,	wyglądać <i>imperf.</i>	Mazurian Lakes	Mazury
seem <i>v.</i>		mean <i>v.</i>	znaczyć <i>imperf.</i>
look for	szukać <i>imperf.</i> ;	meat	mięso
	poszukać <i>perf.</i>	meet	spotykać (się)
look out, beware	uważać <i>imperf.</i>		<i>imperf.</i> ;
lose <i>v.</i>	gubić <i>imperf.</i> ;		spotkać (się)
	zgubić <i>perf.</i>		<i>perf.</i>
lose one's way,	gubić się <i>imperf.</i> ;	meeting	spotkanie
get lost <i>v.</i>	zgubić się	memory	pamięć <i>fem.</i>
	<i>perf.</i>	menu	karta, menu
lottery	loteria		

metro	metro	need <i>v.</i>	potrzebować
midnight	północ		<i>imperf.</i>
milk	mleko	neighbour	sąsiad; sąsiadka
million	milion	neither . . . nor	ani . . . ani
mineral	mineralny <i>adj.</i>	never	nigdy
minister	minister	new	nowy
(government)		newspaper	gazeta
minute <i>n.</i>	minuta	next to	obok
mobile phone	komórka <i>colloq.</i> ;	next	następny <i>adj.</i> ;
	telefon		następnie <i>adv.</i>
	komórkowy	nice, pleasant	ładny;
moment	chwila;		sympatyczny;
	chwileczka		miły
Monday	poniedziałek	night	noc <i>fem.</i>
money	pieniądze <i>pl.</i>	no	nie
month	miesiąc	no one	nikt
more or less	mniej więcej	nobody	nikt
more	więcej	none	żaden
morning	rano; poranny	noon	południe
	<i>adj.</i>	nor	ani
mother	matka	normal	normalny
mountains	góry <i>pl.</i>	north	północ
movie	film	not	nie
movie theater	kino	not a single	ani jeden
much	dużo <i>adv.</i>	not any more	już nie
museum	muzeum	not quite	niezupełnie
mushroom	grzyb	nothing	nic
music	muzyka;	notice <i>v.</i>	zauważać
	muzyczny <i>adj.</i>		<i>imperf.</i> ;
must <i>v.</i>	musieć		zauważyć <i>perf.</i>
		November	listopad
		now	teraz
		nowadays	dzisiaj
		number	numer
name <i>n.</i> (Chris-	imię	nurse <i>fem.</i>	pielęgniarka
tian name)		nurse <i>masc.</i>	pielęgniarz
name day	imieniny		
national	narodowy	O	
near	bliski <i>adj.</i> ; blisko		
	<i>adv.</i>	occasion	okazja
nearly	prawie	occupation	zawód
necktie	krawat		

occupied	zajęty	over, above	nad, ponad
be occupied	zajmować się <i>imperf.</i> ; zająć się <i>perf.</i>	P	
occur	zdarzać się <i>imperf.</i> ; zdarzyć się <i>perf.</i>		paint v. malować <i>imperf.</i>
			painting obraz
			pair para
October	październik		paper papier
of course	oczywiście		paper tissue chusteczka
office	biuro		
often	często		parents rodzice
old	stary		Paris Paryż
OK	dobra <i>colloq.</i> ; dobrze <i>adv.</i>		park v. parkować <i>imperf.</i> ; zaparkować <i>perf.</i>
Old Town	Stare Miasto		
on	na	park n.	park
once	kiedyś; raz	part	odcinek, część
one	jeden	passer-by	Przechodzień
onion	cebula	passport	paszport
only	tylko	past n.	przeszłość <i>fem.</i>
open v.	otwierać <i>imperf.</i> ; otworzyć <i>perf.</i>	pasta	makaron
		pastime	rozrywka
open adj.	otwarty	pâté	pasztet
opera, opera	opera	pay v.	placić <i>imperf.</i> ; zapłacić <i>perf.</i>
house		pea	grostek
opportunity	okazja	pear	gruszka
opposite	naprzeciwko	pencil	ołówek
or	lub; albo; czy	people	ludzie
orange	pomarańcza; pomarańczowy <i>adj.</i>	perfume	perfumy <i>pl.</i>
		perhaps	może
order	porządek	permit v.	pozwalać <i>imperf.</i> ; pozwolić <i>perf.</i>
organize v.	organizować <i>imperf.</i> ; zorganizować <i>imperf.</i>	permitted	można; wolno
		person	człowiek; osoba
organized	zorganizowany <i>adj.</i>	pessimist	pesymista
		photocopy	fotokopia
outing	wycieczka	photograph	zdjęcie
		physician	doktor, lekarz
		picture	obraz; zdjęcie

picture postcard	widokówka	pretty	ładny
piece	kawałek	priest	ksiądz
place	miejsce	private	prywatny
plan n.	plan	probably	chyba
plan v.	planować <i>perf.</i> ; zaplanować <i>imperf.</i>	problem	kłopot; problem
		profession	zawód
		professional	profesjonalista <i>masc.</i>
plate	talerz	professor	profesor
platform	peron	programme	program
play v.	grać <i>imperf.</i> ; zagrać <i>perf.</i>	project	projekt
pleasant	miły	proposition	propozycja
pleasure	przyjemność	punctual	punktualny
plum	śliwka	pupil	uczeń; uczenica
pocket	kieszka		
point	punkt	Q	
Poland	Polska		
Pole	Polak <i>masc.</i> ; Polka <i>fem.</i>		
police	policja		qualifications
police station	komisariat		kwifikacje
	policji		quarrel n.
policeman	policjant		klótnia
Polish	polski <i>adj.</i>		question n.
polite	uprzejmy		pytanie
politician	polityk		szybki <i>adj.</i> ; szybko <i>adv.</i>
poorly	słabo <i>adv.</i>	R	
popular	popularny		
post office	poczta		radio
postcard	pocztówka		radio
poster	plakat		raise
potato	ziemniak; kartofel		(children)
			wychowywać <i>imperf.</i> ; wychować <i>perf.</i>
precise	dokładny <i>adj.</i>		rarely
precisely	dokładnie <i>adv.</i>		raspberry
prefer v.	woleć <i>imperf.</i>		reach (on foot) v.
prepared	gotowy <i>adj.</i>		dochodzić <i>imperf.</i> ; dojść <i>perf.</i>
present n.	prezent		czytać <i>imperf.</i> ; przeczytać <i>perf.</i>
present,	przedstawiać <i>imperf.</i> ; przedstawić <i>perf.</i>	read v.	
introduce		ready	gotowy <i>adj.</i>

reality	rzeczywistość	rest v.	odpoczywać
recall v.	wspominać <i>imperf.</i> ; wspomnieć <i>perf.</i>		<i>imperf.</i> ; odpocząć <i>perf.</i> wypoczywać <i>imperf.</i> ; wypocząć <i>perf.</i>
receive v.	dostawać <i>imperf.</i> ; dostać <i>perf.</i>	restaurant	restauracja
recent	niedawny <i>adj.</i>	return v.	(give back)
reception desk	recepcja		oddawać <i>imperf.</i> ; oddać <i>perf.</i> ; (e.g. home)
red	czerwony		wracać <i>imperf.</i> ; wrócić <i>perf.</i>
refrigerator	lodówka	rewrite v.	przepisywać <i>imperf.</i> ; przepisać <i>perf.</i>
relax v.	odpoczywać <i>imperf.</i> ; odpocząć <i>perf.</i>	right	prawy
remember	pamiętać <i>imperf.</i>	ring v.	dzwonić <i>imperf.</i> ; zadzwoić <i>perf.</i>
repair v.	naprawiać <i>imperf.</i> ; naprawić <i>perf.</i>	river	rzeka
repair n.	naprawa	rolls	bułki
repeat v.	powtarzać <i>imperf.</i> ; powtórzyć <i>perf.</i>	romantic	romantyczny
		room n.	miejsce; pokój
reply n.	odpowiedź <i>fem.</i>	row, argument n.	awantura
reply v.	odpowiadać <i>imperf.</i> ; odpowiedzieć <i>perf.</i>	rugby football	rugby
		run away v.	uciekać <i>imperf.</i> ; uciec <i>perf.</i>
reply (by letter) v.	odpisywać <i>imperf.</i> ; odpisać <i>perf.</i>	Russia	Rosja
		Russian	rosyjski <i>adj.</i>
report n.	sprawozdanie; raport	S	
request n.	prośba	saint	święty
request v.	prosić <i>imperf.</i> ; poprosić <i>perf.</i>	salad	sałatka
reserved	zarezerwowany <i>adj.</i>	salesperson	sprzedawca <i>masc.</i> sprzedawczyni <i>fem.</i>

satellite	telewizja	side	strona
television	satelitarna	sightseeing	zwiedzanie
Saturday	sobota	sign n.	znak
save	oszczędzać <i>imperf.</i>	sign v.	podpisywać <i>imperf.</i> ; podpisać <i>perf.</i>
say	mówić <i>imperf.</i> ; powiedzieć <i>perf.</i>	silly	głupi
		similar to	podobny do + <i>gen</i>
scholarship	stypendium	simple	łatwy <i>adj.</i>
school	szkoła	since	(time) od
scream	krzyk	sister	siostra
screening (of film)	seans	sit down v.	siadać <i>imperf.</i> ; usiąść <i>perf.</i>
sculptor	rzeźbiarz	(be) sitting	siedzieć <i>imperf.</i>
sea	morze	size	rozmiar, wielkość
search n.	poszukiwanie	slip v.	poślizgnąć się <i>perf.</i>
season (of the year)	pora roku	slow	wolno <i>adv.</i> ; wolny <i>adj.</i>
seat n.	miejsce	small	mały
second (2nd)	drugi	smart	elegancki
see v.	widzieć <i>imperf.</i> ; zobaczyć <i>perf.</i>	smoke v.	palić <i>imperf.</i>
seldom	rzadko	snow n.	śnieg
September	wrzesień	so, then	więc
serial	serial (TV)	so as to, so that	żeby
serious	poważny <i>adj.</i>	soap	mydło
seriously	poważnie <i>adv.</i>	socks	skarpetki <i>pl.</i>
shampoo	szampon	soda water	woda sodowa
shirt	koszula	soldier	żołnierz
shoe shop	sklep obuwniczy	someone	ktoś
shoes	buty	something	coś
shop	sklep	sometimes	czasem, czasami
shopping centre, mall	centrum handlowe	somewhere	gdzieś
shopping (purchases)	zakupy <i>pl.</i>	son	syn
short	krótki, niski, niewysoki	south	południe
should	powinien	Spain	Hiszpania
show v.	pokazywać <i>imperf.</i> ; pokazać <i>perf.</i>	Spanish	hiszpański <i>adj.</i>
		speak v.	mówić <i>imperf.</i> ; powiedzieć <i>perf.</i>

spend (time) v.	spędzać <i>imperf.</i> ; (time) spędzić <i>perf.</i>	success suddenly sugar suggest	sukces nagle cukier proponować <i>imperf.</i> ; zapropionować <i>perf.</i>
sport	sport		
spring	wiosna; wiosenny <i>adj.</i>		
square	plac	suggestion	propozycja
stairs	schody <i>pl.</i>	suit <i>n.</i>	garnitur
stale	nieświeży	summer	lato; letni <i>adj.</i>
stamp (postage)	znaczek		
stand v.	znosić <i>imperf.</i> ; znieść <i>perf.</i>	sunbathe	opalać się <i>imperf.</i> ; opalić się <i>perf.</i>
start v.	zaczynać <i>imperf.</i> ; zacząć <i>perf.</i>		
station	dworzec	Sunday	niedziela
stay n.	pobyt	sunset	zachód (słońca)
steal v.	kraść <i>imperf.</i>		
still	jeszcze <i>adv.</i> , ciągle <i>adv.</i>	supper	kolacja
stock exchange	giełda	surname	nazwisko
stomach	żołądek	survey	ankieta
stop n.	przystanek	sweet <i>adj.</i>	słodki
stop v.	przestawać <i>imperf.</i> ; przestać <i>perf.</i>	swim v.	pływać <i>imperf.</i> ; popływać <i>perf.</i>
stop by, visit briefly v.	wstępować <i>imperf.</i> ; wstąpić <i>perf.</i>	swimming pool	basen
straight (ahead)	prosto	T	
strawberry	truskawka		
street	ulica	table	stół
streetcar	tramwaj	table (at a restaurant)	stolik
student	student; studentka	tablets	tabletki <i>pl.</i>
studies	studia <i>pl.</i>	take v.	brać <i>imperf.</i> ; wziąć <i>perf.</i> ;
study v.	studiować <i>imperf.</i>	take, occupy	zajmować <i>imperf.</i> ; zająć <i>perf.</i>
stupid	głupi		
suburb	przedmieście	take a walk	przejsć się
subway (tube train)	metro	take care, be careful	uważać <i>imperf.</i>

take place	odbywać się <i>imperf.</i> ; odbyć się <i>perf.</i>	third (3rd)	trzeci
talk n.	rozmowa	threatening	groźny
talk, converse	rozmawiać <i>imperf.</i> ; porozmawiać <i>perf.</i>	through, across	przez
		throw away	wyrzucać <i>imperf.</i> ; wyrzucić <i>perf.</i>
		Thursday	czwartek
		ticket	bilet
tall	wysoki	ticket inspector	konduktor
tape (cassette)	kaseta	tie, necktie	krawat
task	zadanie	till, until	do
taxi	taksówka	time	czas; raz
taxi rank	postój taksówek	tired	zmęczony
tea	herbata	title	tytuł
teach v.	uczyć <i>imperf.</i> ; nauczyć <i>perf.</i>	to pass (by)	mijać <i>imperf.</i> ; minąć <i>perf.</i>
teacher	nauczyciel; nauczycielka; profesor	today	dziś; dzisiaj
		today's	dzisiejszy <i>adj.</i>
telephone n.	telefon	together	razem; wspólnie <i>adv.</i>
telephone v.	dzwonić <i>imperf.</i> ; zadzwonić <i>perf.</i>	tomato	pomidor; pomidorowy <i>adj.</i>
television	telewizja; (set) telewizor	tomorrow	jutro
temperature	temperatura	tongue	język
tennis	tenis	too, also	też; także
terrible	okropny; straszny	total	suma
Thames	Tamiza	tourist	turysta <i>masc.</i> ; turystka; turystyczny <i>adj.</i>
thank (for) v.	dziękować <i>imperf.</i> za + <i>acc.</i> ; podziękować <i>perf.</i>	town	miasto
		trade	handel <i>n.</i> ; handlowy <i>adj.</i>
Tatra Mountains	Tatry	train	pociąg
theatre	teatr	tram, tramcar	tramwaj
then	potem, następnie	translate v.	tłumaczyć <i>imperf.</i> ; przetłumaczyć <i>perf.</i>
there	tam		
thief	złodziej		
thing	rzecz		
think	myśleć <i>imperf.</i> ; pomyśleć <i>perf.</i>	translation	tłumaczenie
		translator	tłumacz

travel v.	podróżować <i>imperf.</i>
travel agency	biuro podróży
trip	podróż; wycieczka
truth	prawda
try v.	próbować <i>imperf.</i> ; spróbować <i>perf.</i>
try on (clothing)	przymierzać <i>imperf.</i> ; przymierzyć <i>perf.</i>
tube, subway	metro
Tuesday	wtorek
turn v. (left)	skręcić (w lewo) <i>perf.</i>
twice	dwa razy

U

uncle	wujek
under	pod
underground, subway	metro
understand	rozumieć <i>imperf.</i> ; zrozumieć <i>perf.</i>
unfortunately	niestety
unintentionally	niechcący
uninteresting	nieciekawy
United States	Stany Zjednoczone
university	uniwersytet
until	do
useful	pożyteczny

V

vacation	wakacje <i>pl.</i>
vacuum cleaner	odkurzacz
various	różne
VAT (Value- Added-Tax)	VAT
vegetables	warzywa
version	wersja
very	bardzo
video	wideo
village	wieś
visit n.	wizyta, odwiedziny <i>pl.</i>
visit (people) v.	odwiedzać <i>imperf.</i> ; odwiedzić <i>perf.</i>
visit (places)	v. zwiedzać <i>imperf.</i> ; zwiedzić <i>perf.</i>
Vistula	Wisła
volleyball	siatkówka

W

wait v.	czekać <i>imperf.</i> ; poczekać <i>perf.</i>
walk n.	spacer
want v.	chcieć <i>imperf.</i>
warm	ciepły <i>adj.</i>
Warsaw	Warszawa
wash, launder v.	prać <i>imperf.</i> ; wyprać <i>perf.</i>
waste of	strata + <i>gen</i>
watch (wrist- or pocket-)	zegarek
watch, observe	oglądać <i>imperf.</i> ; obejrzeć <i>perf.</i>
water n.	woda
way out, exit	wyjście
weak	słaby <i>adj.</i>

wear v.	nosić <i>imperf.</i>	wonderful	wspaniały <i>adj.</i>
weather	pogoda	word	słowo
Wednesday	środa	work n.	praca, robota
week	tydzień	work v.	pracować <i>imperf.</i>
weekend	weekend	worry v.	przejmować się <i>imperf.</i> ; or martwić się <i>imperf.</i>
welcome v.	witać <i>imperf.</i> ; przywitać <i>perf.</i>		
well, then	więc		
West	zachód	worse	gorzej <i>adv.</i> ; gorszy <i>adj.</i>
what	co	write v.	pisać <i>imperf.</i> ; napisać <i>perf.</i>
what . . . like, what sort of	jaki	write back v.	odpisywać <i>imperf.</i> ; odpisać <i>perf.</i>
when	kiedy	write down v.	zapisywać <i>imperf.</i> ; zapisać <i>perf.</i>
where from	skąd		
where to	dokąd		
where	gdzie		
whether	czy		
which one	który		
white	biały		
who	kto		
whole	cały		
whose	czyj		
why	dłaczego; czemu <i>colloq.</i>	year	rok
wife	żona	yellow	żółty
window	okno	yes	tak
wine	wino	yesterday	wczoraj
winter	zima; zimowy <i>adj.</i>	yet, still	jeszcze
wish	życzyć <i>imperf.</i> ; pożyczyć <i>perf.</i>	young	młody <i>adj.</i>
with	z	younger	młodszy
without	bez		
woman	kobieta, pani	zloty (currency)	złoty

Y

Z

Indexes

Grammar

accusative case 3, 7
 adjectives 2, 7, 9
 adverbs 5
 'all-everything-everyone' 7
 'already', 'not yet' 5
 'and', 'but' 1
 aspects 11, 12
 'be' 1, 9, 10
 'can, am able to' 5
 comparison (adjectives, adverbs)
 15
 conditional 16
 dative case 13
 genitive case 4, 9
 'go' 6, 9, 11
 'have' 3, 9
 'have to, must do' 5
 imperatives 9, 14
 instrumental case 10
 'know' 5
 'like' 6, 16
 locative case 8
 'my, your' 2
 nominative case 2, 7
 'no one', 'nothing' 12
 nouns derived from numbers 11
 nouns derived from verbs 18
 numbers:
 cardinal 7, 9, 13
 ordinal 8
 'one's own' 14

participles (adverbial, adjectival)
 17, 18
 passive 18
 prepositions:
 with acc. 3, 4
 with gen. 4
 with dat. 13
 with instr. 10
 with loc. 8
 pronouns (personal) 1, 9, 12
 quantities 4
 questions:
 '(for) how long?' 11
 'how much? how many' 9
 'what's the problem?' 9
 'where?' 2
 'which one?' – 'what's it like?'
 2
 'why?' 13
 yes / no questions 1
 'should, it is necessary' 10
 'should, ought to have' 15
 'someone-something' 8
 'supposed, expected to' 9
 'this one' – 'that one' 2
 verbs:
 families 11
 present tense 1, 3, 4, 5, 6
 past tense imperfective 9
 past tense perfective 11
 future imperfective 10
 future perfective 13
 vocative 13

'want' 6
 'when ... then ...' 14
 word formation 16
 ze 6
 zeby 10, 14

Topics

Addresses 12
 Addressing people (formal and
 informal) 1
 Age 10
 Asking, requesting 4, 14, 16
 Body 13
 Countries, nationalities 7, 8
 Dates 13
 Days of the week 6
 Family 10, 17
 Finding the way 2
 Food and drink (ordering) 3

Greetings 1
 Health 13
 Introductions 10
 Invitations 6
 Jobs 7
 Learning languages 5
 Leisure interests 3
 Letters 13
 Liking, disliking 6
 Marriage 17
 Meals 8, 14
 Money and prices 7
 Months and seasons 8
 Points of the compass 16
 Problems, difficulties 17
 Recipe 14
 Shopping (at kiosks) 7
 Shopping (clothes and shoes) 15
 Shopping (for food) 9
 Telling the time 8
 Travel 10, 18